Riksdagens protokoll 2025/26:156

Onsdagen den 12 augusti

Kl. 09.00–20.10

---

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 22 juli justerades.

§ 2 Anmälan om efterträdare

Förste vice talmannen meddelade att Liberalernas partigrupp anmält Camilla Mårtensen som ledamot i försvarsutskottet och som suppleant i trafikutskottet och i näringsutskottet.

Förste vice talmannen förklarade vald till

ledamot i försvarsutskottet
Camilla Mårtensen (L)

suppleant i trafikutskottet
Camilla Mårtensen (L)

suppleant i näringsutskottet
Camilla Mårtensen (L)

§ 3 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
EU-dokument
COM(2026) 565 till näringsutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 27 oktober*.

§ 4 Sveriges utrikes underrättelsetjänst

Utrikesutskottets betänkande 2025/26:UU24
Sveriges utrikes underrättelsetjänst (prop. 2025/26:290)
föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Anf. 1 ARON EMILSSON (SD):

Herr talman! Sveriges säkerhet är vårt viktigaste ansvar i denna kammare. Sveriges säkerhet avgörs vidare inte enbart av hur många soldater vi har, hur många fartyg vi har i flottan eller hur många Jas Gripen vi har i skyn. Allt detta är centralt, men Sveriges säkerhet avgörs också av enklare frågor:

Vet vi vad som pågår under ytan? Kan vi upptäcka hoten innan de når våra gränser? Kan vi identifiera dem inom våra gränser? Kan vi förstå en motståndares avsikter innan de omsätts i handling? Kan vi fatta rätt beslut i rätt tid?

Utan kunskap blir den andra styrkan blind. Utan information blir makt handlingsförlamad. Utan underrättelser riskerar även det starkaste försvaret att komma för sent. Utan spaning, ingen aning – det är en gammal devis som gör sig påmind.

Historien ger oss många lärdomar. Från Pearl Harbor 1941 till senare tiders underrättelsemisslyckanden och terrorattacker har vi gång på gång sett konsekvenserna när varningssignaler inte fångas upp, inte analyseras eller inte når beslutsfattare i tid. I samband med Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina gjorde svensk underrättelsetjänst delvis en annan bedömning än de allierade. Och så sent som häromdagen avslöjade Säpo rysk underrättelseinhämtning som man däremot följt noga och agerat mot.

I dag behandlas utrikesutskottets sista betänkande för mandatperioden. Det är också ett av de viktigaste, sett till att det lägger grunden för den största förändringen av svenskt underrättelseväsen i modern tid.

Jag vill initialt yrka bifall till utskottets förslag i sin helhet.

Underrättelseverksamhet handlar om främmande makters påverkan och kränkningar av svenskt territorium, vårt land och vårt sätt att leva. Ytterst handlar det om att kunna varna svenska folket och rikets centrala styrning när hot uppstår mot vårt land och helst avvärja dem redan innan dess.

Det är en bred och komplex uppgift. Därför är det inte heller självklart hur en modern underrättelsetjänst bäst ska organiseras. Hos de flesta av våra Natoallierade finns en särskild utrikesunderrättelsemyndighet med ett eget mandat och en egen struktur. Sverige har hittills valt en annan väg. Nu föreslås en förändring.

Herr talman! Utskottet delar regeringens bedömning att det säkerhetspolitiska läget motiverar en förstärkt underrättelseförmåga för Sverige.

Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har förändrat Europas säkerhetsordning i grunden på ett sätt som sannolikt kommer att påverka vår kontinent under mycket lång tid framöver. Samtidigt har främmande mak-

ters underrättelseverksamhet blivit mer omfattande. Hybridpåverkan har blivit mer sofistikerad, och cyberangrepp har blivit mer aggressiva. Erfarenheterna från Ukraina visar dessutom något mycket viktigt: Informationsövertag räddar liv. Förmågan att snabbt inhämta, analysera och omsätta underrättelser i praktisk handling kan vara lika avgörande som avancerade vapensystem. Därför måste Sverige stärka sin förmåga att följa, analysera och förstå omvärldsutvecklingen.

Herr talman! Sveriges medlemskap i Nato innebär också nya förutsättningar. Som allierad förväntas Sverige bidra till och dra nytta av kvalificerat underrättelseutbyte. Det kräver både kapacitet och trovärdighet. Det kräver också förmåga att leverera analyser av hög kvalitet till våra partner samtidigt som vi stärker underlaget för riksdag och regering. En starkare och mer specialiserad utrikesunderrättelseförmåga är därför en viktig del av Sveriges samlade säkerhet.

Från Sverigedemokraternas sida har vi över tid sett behovet av att stärka underrättelseverksamheten i stort. Mot bakgrund av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina och Musts bedömningar i anslutning till denna föreslog vi en utredning med uppdrag att se över underrättelsetjänstens dimensionering och framtida inriktning redan våren 2023 – för tre år sedan. Vi ser behovet av att analysera hur den bäst organiseras. Vi ser behovet av att anpassa statens institutioner till en ny verklighet.

Europa är under hårt tryck. Sverige är en del av försvarsalliansen Nato och en forwardspelare i motståndskraften i Östersjöområdet och Arktis. Ryssland bedriver ett fullskaligt krig i vårt närområde. Kraven på svensk underrättelseförmåga har ökat. Där står vi.

Samtidigt måste vi vara ärliga med att det finns frågetecken kring reformens genomförande. Att till exempel identifiera ett underrättelsemisslyckande leder inte automatiskt till slutsatsen att den bästa lösningen är att skapa en ny myndighet. I Sverige finns ibland en övertro på organisatoriska förändringar, som om nya myndighetsgränser automatiskt skulle skapa bättre resultat. Så enkelt är det sällan. Det är människorna, kompetensen, kulturen och ledarskapet som i slutändan avgör framgången.

Herr talman! Det är viktigt att vara öppen med att denna reform inte är utan utmaningar. Flera remissinstanser har lyft betydande invändningar. Försvarsmakten har pekat på risker för kompetensförlust, ökad byråkrati och utmaningar i samordningen mellan den nya myndigheten och övriga delar av underrättelsesystemet. Från akademiskt håll har det också framförts kritik mot att analysen bakom organisationsförändringen inte fullt ut visat varför just en ny myndighet skulle vara den mest effektiva lösningen på de problem som identifierats. Den snäva tidsramen har också adresserats.

Även i den offentliga debatten har liknande frågor återkommit: Kommer en ny myndighet verkligen att stärka underrättelseförmågan, eller riskerar vi att skapa fler organisatoriska gränser? Riskerar reformen att under en övergångsperiod tillfälligt försvaga den svenska underrättelseförmågan?

De är alla berättigade frågor. Det vore fel att avfärda dem. Tvärtom är det frågor som måste ställas när staten genomför en av de största förändringarna av underrättelsestrukturen i modern tid.

Herr talman! Från Sverigedemokraternas sida har vi också vädrat farhågor i flera av dessa avseenden. Vi har uttryckt tveksamhet. Vi har i försvarsutskottet valt att följa upp våra ställningstaganden när det gäller den här propositionen med ett särskilt yttrande. Det har vi gjort därför att vi anser att så här omfattande reformer måste granskas noggrant och att eventuella risker måste redovisas öppet.

Men politik kan inte bara handla om att identifiera problem. Politik måste också handla om att väga samman fakta, ny information och förändrade förutsättningar.

Under beredningen har vi haft fortsatt dialog med Försvarsmakten och tagit del av regeringens svar på de frågor som väckts under våren. Regeringen har dessutom valt att inte gå vidare med vissa mer långtgående förslag, exempelvis idén om en nationell underrättelsechef. Det är enligt vår mening tecken på att kritik har lyssnats på och att processen har justerats där det funnits skäl att göra det. Man kalibrerar. Därför har vi intagit en pragmatisk hållning. Att vara pragmatisk är inte att vara okritisk. Det är att vara beredd att kalibrera balanspunkten och väga intressen.

Vår slutsats är att det säkerhetspolitiska läget är så allvarligt att Sverige inte har råd att avstå från att stärka underrättelseförmågan. Därför stöder vi reformen. Vi kommer också att följa den mycket noga.

Herr talman! Invändningen att en ny organisation i sig inte skapar bättre underrättelser är legitim, men en väl utformad organisation kan skapa bättre förutsättningar för att dessa resurser används på bästa möjliga sätt. Den kan skapa tydligare ansvar, stärka våra internationella kontaktytor och åstadkomma närmare koppling och relevans för beslutsfattandet. Frågan är därför inte om organisationen spelar roll. Frågan är om den nya organisationen förmår leverera bättre resultat. Det återstår att bevisa. Därför pekar utskottet på betydelsen av uppföljning och utvärdering efter hand.

Herr talman! Sverigedemokraternas stöd för etablering av den nya myndigheten och de lagstiftningsförändringar till stöd för den som behandlas i betänkandet är naturligtvis förenat med höga förväntningar. Det är förväntningar om att den operativa förmågan upprätthålls och att kompetens tillvaratas. Det är förväntningar om att samverkan fungerar. Det är förväntningar om tydliga ansvarsförhållanden, ett väl fungerande informationsutbyte och en långsiktig kompetensförsörjning.

Likaså finns det en förväntan om att regeringen förstås fortlöpande följer upp reformen och är beredd att korrigera sådant som inte fungerar – oavsett vilken regering vi ser efter valet.

Herr talman! De senaste årens avslöjanden om extremism, antisemitism och terrorromantiserande uttryck hos företrädare för ett parti som samtidigt utgör en del av Socialdemokraternas regeringsunderlag oroar. När sådana strömningar, oavsett avsändare och mottagare, får fäste nära den politiska makten blir behovet av starka säkerhetsinstitutioner och kvalificerad underrättelseförmåga än mer uppenbart. När omvärlden blir farligare måste Sverige bli klokare. När staten genomför stora reformer måste vi både våga genomföra dem och vara beredda att utvärdera dem.

Jag vill därför avslutningsvis peka på utskottets mening om att noga följa reformens genomförande, där vi förutsätter en fortsatt nära dialog med regeringen och berörda myndigheter och understryker behovet av adekvat parlamentarisk förankring, rättssäkerhet och kontrollmekanismer.

Med dessa ord yrkar jag bifall till propositionen och avslag på motionerna. Jag vill också ta tillfället i akt att tacka utskottets ledamöter för riksmötet och mandatperioden, som har varit exceptionell för utrikesutskottets del. Jag vill även tacka utrikesministern för samarbetet under mandatperioden och för hennes närvaro vid debatten här i dag.
(Applåder)

Anf. 2 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag ska återkomma till vår syn i dess helhet på propositionen och förslagen, men jag ska börja med att ställa frågor till Aron Emilsson om hur han ser på kritiken mot tidsplanen för den här reformen.

Kritiken har varit ganska omfattande och har också kommit på senare tid. Jag har framför mig en artikel i Aftonbladet från i juni månad med rubriken ”Mustchefens varning om nya ’svenska CIA’: ’Risk att gå ner i effekt’”. Där säger Thomas Nilsson, chef för den militära underrättelsetjänsten, Must, så här: ”När Försvarsmakten yttrade sig över utredningen pekade vi ut en del risker. En av de riskerna är ju om förändringen genomförs väldigt hastigt och snabbt och det är ju det som är regeringens inriktning. Då ser vi att göra den typen av förändringar under det rådande säkerhetsläget så har vi pekat på att det är en risk.”

Så säger alltså chefen för den militära underrättelsetjänsten. Han får även frågan om man i så fall inte borde skjuta fram ikraftträdandedatumet. Då säger han: ”Det har jag inga synpunkter på. Jag brukar ju säga att jag har det så enkelt att jag behöver inte värdera regeringens beslut, jag bara genomför dem på bästa sätt.”

Man hör mellan raderna vad det här handlar om. Så återkommer han till att ”det är en risk, den diskuterar vi och vi ska försöka hantera den på bästa möjliga sätt”.

I citaten i artikeln tror jag att han använder ordet ”risk” fem gånger. Detta är alltså, återigen, chefen för den militära underrättelsetjänsten.

Det som skiljer Aron Emilsson och mig åt är att Sverigedemokraterna sitter i Regeringskansliet och har följt den här processen från början. Man har gett klartecken till processen, tidsplanen och tidpunkten. Man känner därmed till de invändningar som har funnits mot att genomföra en så stor förändring på så kort tid.

Hur bemöter Aron Emilsson kritiken mot den process som pågår från en av de allra tyngsta aktörerna inom underrättelsetjänsten?

Anf. 3 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Till att börja med har både jag, Morgan Johansson och utskottet i sin helhet lyssnat till de föredragningar som chefen för Must har haft för utskottet och löpande tagit del av den information som funnits i den offentliga debatten också under den tid som frågan har varit aktuell inför dagens beslut och den kommande etableringen i januari 2027. Detta har vi noterat, och därför tog jag också upp i mitt anförande att det här är en fråga som både vi, Socialdemokraterna och många andra har adresserat men att man också måste väga samman intressen.

I den andra vågskålen ligger att det egentligen inte finns några klara prognoser om det bästa tidsfönstret för att genomföra en sådan här reform. Vi ser ju hur omfattande de ryska påverkansoperationerna är och hur underrättelseinhämtningen och hotbilderna mot Sverige fungerar och har

accelererat under mandatperioden. Nu finns det en möjlighet att genomföra detta innan läget riskerar att bli ännu allvarligare i vårt land, vilket vi ser exempel på dagligen och stundligen.

Jag har också noterat att chefen för Must har kalibrerat sin hållning under processens gång och kommit med lite olika uttryck både i den offentliga debatten och i information till utskottet. Man har ändå varit tydlig med att man ser framför sig att man ska kunna genomföra de beslut vi tar, och det är också den uppfattningen som Försvarsmakten har gett uttryck för när jag har talat med dem. Därför känner jag mig trygg med det, men detta är också anledningen till att jag pekade på att det blir viktigt både för utskottet och för regeringen att följa processen noga framåt och vara beredda att kalibrera och justera reformen efter hand.

Det är inte första gången i historien som vi behöver genomföra viktiga reformer på kort tid; det har hänt även under Socialdemokraternas regeringsinnehav.

Anf. 4 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! ”Kalibrerat sin hållning” – den här artikeln är alltså från den 25 juni i år. Det är alltså den militära underrättelsetjänstens hållning i dag som vi talar om, det vill säga att de ser riskerna med det här snabba förloppet.

Jag tror att man gör det mot bakgrund av att förändringen genomförs samtidigt som vi har ett allmänt val, då hotbilden mot Sverige när det gäller påverkansoperationer men också gällande rena våldsdöd förstås ökar, men även för att det pågår ett krig i Ukraina. Det är det svåra säkerhetspolitiska omvärldsläget som gör att den militära underrättelsetjänsten ger dessa varningar och säger att det här är förknippat med stora risker.

Det är inte bara de. I Säkerhetspolisens remissvar kan man läsa: ”Vidare får inte viljan att snabbt genomföra förändringar gå ut över den vitala verksamhet som bedrivs av underrättelse- och säkerhetstjänsterna idag. Givet omvärldsläget får den i dagsläget väl fungerande myndighetssamverkan som finns mellan underrättelse- och säkerhetstjänsterna inte riskeras med en för snabb förändringstakt.”

Även Säkerhetspolisen är alltså väldigt tydlig när det gäller detta.

Det här ska vara genomfört om några månader, den 1 januari. Reformen är redan påbörjad, rekryteringen har redan påbörjats och det är svårt att i dag sända signalen att allting nu måste avbrytas. Det tror jag inte vore omdömesgillt.

Min fråga till Aron Emilsson är: När ni godkände processen och tidsplanen i Regeringskansliet, tog ni då in de farhågor som finns hos våra centrala säkerhetsaktörer och myndigheter? Varför lämnade ni klartecken till den här tidsplanen?

Anf. 5 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Vad är riskfritt? I mitt anförande pekade jag på ett antal av de risker och farhågor som Morgan Johansson nu nämner, just för att det är någonting som vi har haft med oss i beredningen i utskottet och ventilerat från olika håll.

Vad är riskfritt? Är det mer riskfritt att vara stillastående en tid, avvakta och se när den här reformen skulle kunna genomföras framåt? Eller är det att våga ta ställning, våga ta steget och röra på oss när vi ser att det ändå finns en möjlighet att göra detta innan hotbilden eventuellt är ännu allvarligare mot vårt land? Vi vet ju i vilken riktning det har gått den senaste mandatperioden.

Det finns mycket kritik mot processen. Jag upplever att Socialdemokraterna är tydligast kritiska mot själva processen, både i betänkandet och i den offentliga kritiken. Man har någonstans accepterat reformen, men man är kritisk till processen och tidsplanen. Det är för den delen inte heller första gången vi har den här typen av process – det har ju varit liknande processer för instiftandet av Utbetalningsmyndigheten, miljöprövningsmyndigheten och andra myndigheter. Det är inte unikt, det är inte första gången, utan det har förekommit tidigare.

Man brukar ibland tala om att politik är det möjligas konst och att politik handlar om prioriteringar. Här handlar det om att väga samman intressen. Det finns fördelar, och det finns behov som pekar på betydelsen av att inrätta den här reformen. Det finns risker och farhågor, men om man aldrig vågar ta risker kan inte heller politiken och vårt ansvar för Sveriges säkerhet och för våra medborgare röra sig framåt. Det har vi sett många gånger under historien.

Anf. 6 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Riksdagen ska efter dagens debatt anta en lagstiftning om en ny utrikesunderrättelsemyndighet, Und. Idén om en ny underrättelsemyndighet är i grund och botten den förre utrikes- respektive statsministern Carl Bildts. Det är hans utredning som ligger till grund för dagens förslag.

Förslaget har, som vi hörde i replikskiftet tidigare, fått massiv kritik från en mängd håll på grund av de risker det medför att ändra hur underrättelsetjänsten fungerar i Sverige. I praktiken innebär förslaget att det kommer att finnas två myndigheter i stället för en: den militära underrättelsetjänsten Must och den nya myndigheten Und.

Beslutet kring myndighetens lagstiftning kommer att vara enigt trots att det nog egentligen inte finns en majoritet för förslaget i denna form. Det är av den enkla anledningen att regeringen redan har tryckt igenom förslaget och startat införandet av myndigheten precis i slutet av denna mandatperiod.

Låt oss konstatera att det hade varit bra om regeringen hade haft en annan process kring inrättandet av denna myndighet. Det gäller i relation både till oppositionen i riksdagen och till alla andra myndigheter som finns i dag – särskilt Försvarsmakten och Must. Det finns många goda anledningar att lyssna på den militära professionen i denna fråga. Det arbete som görs riskerar att skapa fler problem än det löser.

Vänsterpartiet är starkt kritiskt till den process som föregått regeringens inrättande av en ny underrättelsemyndighet och till resultatet av processen. Nu kommer det ändå att bli en ny myndighet, men för historieskrivningens skull markerar vi med en rad tydliga reservationer. Jag ska nu gå igenom dessa.

Den process som lett fram till inrättandet av den nya myndigheten har genomförts i expressfart. Mindre än ett halvår efter det att utredningen blev klar startade man arbetet med en ny myndighet. Regeringens förankring av frågan hos riksdagens partier har varit ytterst begränsad. Trots både pågående försvarsberedning och ett i övrigt gott samarbete mellan regering och riksdag under denna mandatperiod i de försvars- och säkerhetspolitiska frågorna har dessa stora och omfattande förändringar i svensk underrättelseverksamhet inte diskuterats mellan regeringen och riksdagens partier i någon särskilt stor utsträckning.

Det är förenat med betydande risker att genomföra en omfattande omorganisation i en så säkerhetspolitiskt allvarlig tid som den Sverige befinner sig i just nu. Vi behöver en välfungerande och effektiv underrättelsetjänst mer än någonsin.

I stället för att binda upp myndigheterna i en organisatorisk förändringsprocess borde regeringen fokusera på att stärka det befintliga arbete som krävs för att möta en allt bredare och mer komplex hotbild. Att bygga en ny myndighet tar helt enkelt tid. Under den perioden finns det en betydande risk att verksamheten tappar både kraft och tempo. Det är en risk vi inte bör ta när omvärldsläget ställer höga krav på Sveriges säkerhet och underrättelseförmåga.

Flera remissinstanser har pekat på risken för dubbelarbete när den nya myndigheten väl är på plats. Den personal och de uppgifter som föreslås flyttas från den nuvarande militära underrättelsetjänsten Must kommer enligt remissvaren även fortsättningsvis att behövas inom det militära försvaret. Detta riskerar att leda till överlappande verksamhet, ineffektiv resursanvändning och ökad konkurrens om kvalificerad personal. Detta gäller en så kallad trång sektor med relativt få individer som besitter rätt kompetens och som är lämpliga att anställa vid myndigheter som arbetar med underrättelser och analyser.

Därtill kommer betydande kostnader som följer av att etablera en ny myndighet med en egen ledning, stab, lokaler och säkerhetsorganisation. Granskningsorganet Siun får inte heller några resursförstärkningar trots att de nu ska bevaka och granska ytterligare en myndighets verksamhet.

Hade regeringen valt en långsammare process hade flera av dessa utmaningar och risker kunnat hanteras på ett bättre sätt, menar jag.

I sitt remissyttrande till utredningen föreslår Försvarsmakten att det införs en särskild uppgift rörande ändamålsenligt ömsesidigt stöd mellan myndigheterna i respektive myndighetsinstruktion. Vänsterpartiet utgår från att det fortsatta arbetet i hög grad tar fasta på den synpunkten och de erfarenheter som flera myndigheter har framfört. Det är avgörande om denna omorganisation ska bli framgångsrik och leda till en i sammanhanget starkare och mer effektiv underrättelseverksamhet när verksamheten framöver fördelas på två myndigheter. Vi instämmer i Försvarsmaktens förslag att det hade varit bra med tydlighet om ömsesidigt stöd mellan myndigheterna. Även gentemot säkerhetspolisen Säpo och Försvarets radioanstalt, FRA, behöver Unds roll tydliggöras.

Herr talman! Internationellt underrättelsesamarbete är både viktigt och nödvändigt för Sveriges säkerhet. De hot vi står inför känner ofta inga nationsgränser. Därför måste informationsutbytet med andra länder fungera väl. Samtidigt är det särskilt känsligt när utländska underrättelse- och säkerhetstjänster ges direktåtkomst till svenska system och uppgifter.

Direktåtkomst skiljer sig från vanligt utlämnande av information genom att mottagaren själv kan söka bland uppgifterna inom ramen för den tekniska tillgång som har medgetts. Det innebär att kraven på säkerhet, kontroll och rättssäkerhet måste vara mycket höga. Det måste alltid vara möjligt att i efterhand granska vem som har haft tillgång till vilka uppgifter och för vilka ändamål och på vilka grunder åtkomsten har beviljats. En sådan spårbarhet är avgörande för att upprätthålla allmänhetens förtroende och för att säkerställa att regelverket följs.

Vänsterpartiet menar att regeringen måste säkerställa att direktåtkomst för utländska underrättelse- och säkerhetstjänster omgärdas av särskilt strikta skyddsåtgärder, tydliga kontrollmekanismer och reell möjlighet att omedelbart begränsa eller avbryta åtkomsten om det uppstår brister eller säkerhetsbrister. Sveriges säkerhet och skyddet för de känsliga uppgifterna måste alltid stå i främsta rummet.

En fråga som jag menar förtjänar betydligt större uppmärksamhet i denna diskussion är den demokratiska kontrollen av underrättelseverksamheten. Underrättelsetjänstens arbete måste av naturliga skäl i stor utsträckning bedrivas under sekretess. Just därför är det också avgörande att det finns starka, väl fungerande och demokratiskt förankrade system för kontroll och granskning. Det är en förutsättning för att upprätthålla allmänhetens förtroende för verksamheten.

Tyvärr fick inte vårt och andra partiers yrkanden behandlas som skarpa yrkanden i samband med dagens beslut, men vi vill ändå lyfta in vårt perspektiv och våra förslag.

I utredningen som Carl Bildt gjorde, *En reformerad underrättelseverksamhet*, konstaterades att det svenska underrättelsesystemet jämfört med flera andra länder har relativt svaga inslag av parlamentarisk förankring. Utredningen lyfter också fram möjligheten att stärka insynen genom att sittande riksdagsledamöter ges större möjlighet att granska och följa verksamheten, i likhet med tidigare Försvarets underrättelsenämnd. Jag menar att det finns starka skäl att ta den diskussionen vidare. Det gäller inte minst mot bakgrund av historiska erfarenheter som visar på vikten av både tydlig och oberoende kontroll av underrättelseverksamheten, särskilt när en ny myndighetsstruktur byggs upp.

Den tillsyn som i dag utövas av Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten, Siun, är viktig, men den behöver kompletteras med en starkare parlamentarisk insyn. Det behövs en tydligare koppling mellan underrättelseverksamheten och det folkvalda parlamentet, riksdagen. Vi behöver inte uppfinna hjulet själva, för i flera jämförbara demokratier såsom Finland, Danmark och Storbritannien finns särskilda parlamentariska organ med ansvar för att granska underrättelseverksamheten. Det finska underrättelsetillsynsutskottet var på besök här tidigare i år och var ett mycket intressant exempel. Där har parlamentet en tydlig och etablerad roll i kontrollen av både den civila och den militära underrättelseverksamheten samtidigt som verksamhetens laglighet och ändamålsenlighet granskas löpande.

Jag anser att Sveriges riksdag bör överväga att inrätta ett särskilt underrättelseutskott för att stärka den demokratiska och parlamentariska insynen i underrättelsetjänsternas arbete.

Herr talman! Jag anser också att regeringen bör utreda möjligheten till en särskild underrättelseombudsman. En sådan funktion skulle kunna utgöra en oberoende instans dit anställda kan vända sig om de uppmärksammar missförhållanden eller andra allvarliga problem inom verksamheten. En underrättelseombudsman skulle dessutom kunna bidra till att öka förtroendet och öppenheten inom organisationen. I situationer där personalen inte uppfattar att befintliga kontrollfunktioner eller fackliga kanaler är tillräckliga skulle en oberoende ombudsman kunna fylla en viktig medlande och förtroendeskapande roll. Om en sådan funktion ges stark integritet och ett tydligt mandat skulle den också kunna bidra till att viktiga frågor och problem lyfts upp till regeringen och andra ansvariga beslutsfattare innan de växer sig större.

Utifrån alla de risker som jag nu har tagit upp har vi i Vänsterpartiet landat i att stödja ett centerpartistiskt yrkande om en översyn av den nya myndigheten under nästa mandatperiod.

Herr talman! Vänsterpartiet har fyra reservationer och ett särskilt yttrande, men jag väljer att yrka bifall bara till reservation 3 om samordning mellan Sveriges underrättelsemyndigheter.

Anf. 7 MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag vill inledningsvis säga att vår grundhållning är att Sverige har en underrättelsetjänst av hög kvalitet. Det fick vi ytterligare ett kvitto på häromdagen. Svensk underrättelsetjänst rankades då på plats sex av alla europeiska länders tjänster.

Rankningen hade gjorts av nypensionerade underrättelseofficerare från 25 länder. De borde veta vad de talar om. Som nypensionerade är de också lite mer fria att säga ungefär vad de har upplevt under sitt arbetsliv. Särskilt lyfter man fram svensk signalspaning, som i decennier har gett oss unik information om vad som händer i vår omvärld, hur säkerhetshoten utvecklas och hur de ser ut.

Det är ingen slump att vi har en i grunden högkvalitativ underrättelsetjänst. Svensk underrättelsetjänst byggdes upp under efterkrigstiden, under kalla kriget, när supermakterna USA och Sovjetunionen stod mot varandra. Det var livsviktigt för Sverige då att som ett litet, alliansfritt land, geografiskt mitt emellan supermakterna, ha en egen högkvalitativ underrättelseförmåga.

Visst hade vi ett informationsutbyte med andra tjänster i väst, men vi kunde inte förlita oss på att alltid få fullständig eller ens korrekt information. Vi behövde en egen förmåga, och den skapades av socialdemokratiska regeringar under decennierna efter kriget, inte minst under ledning av statsminister Tage Erlander, som visste vad han gjorde. Han hade som statssekreterare haft ansvar för stora delar av den civila underrättelsetjänsten under andra världskriget.

Det finns alltså historiska skäl till att Sverige har prioriterat underrättelseverksamheten på ett sådant sätt att vi nu kan påstå att vi hör till de bästa i Europa. Den förmågan måste vi vidmakthålla och utveckla. Även om vi nu är medlemmar i Nato är det på många sätt ännu viktigare nu. Säkerhetshoten i dag ser annorlunda ut än vad de gjorde under kalla kriget.

På många sätt befinner vi oss i det allvarligaste säkerhetspolitiska läget sedan andra världskriget. Det rasar ett krig i Europa sedan över fyra år tillbaka efter Rysslands invasion av Ukraina. Med det föll också den europeiska säkerhetsordningen samman. Sverige och många andra länder bistår Ukraina med resurser och vapen, men inget tyder på att kriget är på väg att ta slut.

Vi har sett ett antal exempel på ryska påverkansoperationer och störningar också mot andra länder än Ukraina: drönare som kommer in i Natos luftrum, politisk påverkan inför val i EU-länder, cyberattacker – för att bara nämna något.

Den senaste påverkansoperationen är förmodligen den att Ryssland systematiskt använde migrantkrisen i Ceuta i Afrika för att splittra EU. Tyvärr gick ett antal EU-länder, däribland Sverige, i fällan och attackerade Spanien i stället för att visa solidaritet och erbjuda stöd. Därmed spelade man Ryssland i händerna.

Vi har alltså ett mycket svårt säkerhetsläge till följd av kriget i Ukraina och den ryska aggressiviteten på så gott som alla plan. Men vi har också ett terrorhot som är allvarligare än på länge. Detta terrorhot kommer framför allt från två håll: från islamistiskt håll och från högerextremt håll.

Vi ser en ökad antisemitism och en förvärrad hotbild mot judar i Sverige och i övriga Europa. Våldet och trakasserierna mot judar kan komma både från islamister och från de högerextrema. Vi måste göra allt vi kan för att bekämpa den antisemitismen och hatet mot judar.

Vi ser också ökad hatpropaganda mot muslimer, inte minst på nätet. Här ser vi till och med politiska partier i hela Västeuropa, inklusive Sverige, som bygger hela sin politik på att hetsa mot muslimer och därmed ökar riskerna för terror och våld mot muslimer och moskéer.

Här i Sverige har vi också sett hur de så kallade aktivklubbarna, det vill säga grupper av unga högerextrema män som har nära till våld, växer till.

Den här hatpropagandan är farlig. För den som vill veta hur det kan gå när man år efter år hetsar mot judar kan läsa på om Förintelsen. Och för den som vill veta hur det kan gå om man år efter år hetsar mot muslimer kan läsa på om folkmordet i Srebrenica för drygt 30 år sedan.

Det finns ett antal giftiga miljöer där våldet frodas – bland islamister och högerextremister – men vi har också sett den så kallade incelmiljön, det vill säga unga män som odlar kvinnohat. Också de kan vara extremt våldsbenägna och begå terrordåd.

I den här omvärlden är det kort sagt oerhört viktigt att det finns en bra underrättelsetjänst och att Säkerhetspolisen, den militära underrättelsetjänsten Must och FRA samverkar nära och har de verktyg som behövs för att följa och analysera vad som händer och ingripa när det behövs.

Efter att jag har arbetat med de här myndigheterna i olika kapaciteter i ett antal år är min bedömning att det här har fungerat väl.

Nu har dock regeringen tagit initiativ till en omfattande omorganisering av svensk underrättelsetjänst. Det beskrivs som den största omorganiseringen någonsin. Man ska bilda en ny myndighet, Sveriges utrikes underrättelsetjänst, Und, genom att bland annat bryta ut vissa delar av Försvarsmakten.

Det är man i sin fulla rätt att göra. Myndigheterna lyder under regeringen, inte under riksdagen. Vår grundinställning är den som regeringsformen ger uttryck för: Myndigheterna är regeringens verktyg för att styra riket. Regeringen har därmed stor frihet att utforma myndighetsorganisationen på det sätt man tycker är lämpligt. Det är en viktig princip för oss socialdemokrater att hålla på, för när vi är i regeringsställning vill vi naturligtvis också kunna genomföra organisationsförändringar utan att riksdagen blockerar det.

Samtidigt ser vi att den här omorganiseringen redan har påbörjats. Rekryteringsprocesserna pågår sedan i våras. Att nu försöka avbryta allt, även om man har kritik mot genomförandet, processen och tidpunkten, vore inte omdömesgillt. Därför har vi inga reservationer i det här betänkandet.

Det innebär dock inte att vi inte har några åsikter om det regeringen nu håller på med och om farorna med det. Dessa åsikter har vi fört fram vid varje tillfälle som vi träffat regeringsföreträdare om den här frågan under det senaste året. Det har varit ett antal sådana möten då vi träffat UD:s tjänstemän, ställt frågor om processen men också gett uttryck för våra synpunkter. Vid varje tillfälle har vi sagt: Stressa inte fram detta! Vänta åtminstone till efter valet! Ge det mer tid!

Vi har sett Försvarsmaktens remissvar, där man ifrågasätter tidsplanen. Vi vet att en del förmågor flyttas från Försvarsmakten till den nya myndigheten, och det är oklart hur Försvarsmakten ska kompenseras för det. Och för bara någon månad sedan sa chefen för den militära underrättelsetjänsten, Must, Thomas Nilsson samma sak: ”En av de riskerna är ju om förändringen genomförs väldigt hastigt och snabbt och det är ju det som är regeringens inriktning.”

Vi har alltså precis samma oro som Försvarsmakten och Must om tidsplanen. Det här ska vara genomfört om fyra månader. Det är en oerhört kort tidsperiod för en så stor omorganisering.

I sin replik till mig sa Aron Emilsson nyss ungefär att om man inte vill ta risker får man inget gjort. Men man kan ju välja vilka risker man ska ta. Man kan välja tidpunkt. Man kan välja hur långt en sådan process ska gå. Man kan minimera riskerna, och det måste väl ändå vara det vi strävar efter.

Vi har en oro för tidpunkten. Man gör det här nu när vi står inför ett allmänt val med medföljande ökad hotbild för både våld och utländsk påverkan. Då är vår fråga: Är det verkligen klokt att genomföra det här nu?

Mustchefen sa i intervjun med honom att det finns en risk att man går ned alltför långt i effektivitet. Under perioden då man organiserar om riskerar man en försämring av underrättelseverksamheten. Den risken tar man nu när det är val. Kan det finnas en sämre tidpunkt?

Jag kan tycka att regeringen borde vara försiktigare, inte minst mot bakgrund av allt sjabbel med den nationella säkerhetssamordnaren, som ju blev en dråplig följetong. Vi kan inte göra fler missar nu.

Allt detta har vi framfört till regeringen under de samtal vi har haft, uppenbarligen för döva öron. Det var tydligen så viktigt att driva igenom det här snabbt att man inte ens brydde sig om riksdagens regler för propositionsstopp utan kom med sin proposition tre månader efter

propositionsstoppet och sedan krävde att den skulle hastas igenom nu under sommaren. Det är därför vi står här nu.

Allt detta ger vi uttryck för i vårt särskilda yttrande. Där skriver vi också om den fråga som Håkan Svenneling tog upp, om parlamentarisk insyn och kontroll över den nya myndigheten. Det är en aspekt som regeringen inte verkar ha tänkt på alls. Den måste man naturligtvis adressera och ta tag i.

Nu går vi in i valrörelsen. Vi får se hur regeringen ser ut efter valet. Om det blir ett regeringsskifte blir det en viktig uppgift för den nya regeringen att se vad som behöver göras för att stärka och utveckla svensk underrättelsetjänst så att den också fortsättningsvis ska kunna ligga i europeisk framkant.
(Applåder)

Anf. 8 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Jag kan i stora delar instämma i det som framförts av Morgan Johansson vad gäller oro för tidpunkten och hanteringen.

Det jag funderar på, herr talman, är följande: Om det nu, som vi hoppas, blir en ny regering efter den 13 september, vore det då inte klokt att ge den regeringen mandat att fatta beslut om den lämpliga tiden för dessa lagars ikraftträdande efter den 1 januari 2027? Det kan ju vara så att det krävs ytterligare insatser för att Sveriges underrättelseförmåga inte ska gå ned, om vi inte är färdiga när dessa lagar ska träda i kraft. Detta är en fråga som vi har ställt oss. Vi vill ha en öppenhet för att en regering ska kunna få mandat att fastställa ikraftträdandetidpunkt just för att, så långt det går i det här läget, säkerställa att svensk underrättelseförmåga inte går ned.

Jag ställer mig frågan hur Socialdemokraterna tänker när det gäller den delen. Det kan inte vara rimligt att en ny regering som ser att det här inte fungerar fullt ut till den 1 januari måste gå till riksdagen för att förflytta tidpunkten för lagstiftningens ikraftträdande.

Anf. 9 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Det är en relevant fråga som vi förstås får titta på efter valet. Men jag är inte beredd att låsa mig vid någonting nu.

Efter ett eventuellt regeringsskifte kommer vi dels att ha tillgång till mer hemlig information, dels ha möjlighet att utbyta information på ett mer öppet sätt och diskutera med de myndighetschefer som berörs hur den här processen ligger till vid det tillfället. Sedan får vi se hur processen kan tas vidare. Jag är alltså inte beredd att låsa mig vid något.

Nu försöker Kerstin Lundgren på sätt och vis rädda regeringen från sig själv. Den här regeringen har låst sig vid den 1 januari och binder sig vid den masten. Detta måste vara den sittande regeringens ansvar.

Om det sedan blir ett regeringsskifte får vi titta på frågan igen. Men då måste vi verkligen djupdyka i hur processen ser ut just då. Vilka rekryteringar har gjorts? Hur pass rimligt är det att man klarar detta till den 1 januari 2027? Skulle det behövas får man återkomma till riksdagen. Men jag är inte beredd att just nu låsa mig vid någon tidsplan. Vi har inte den information som vi skulle behöva.

Anf. 10 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Vi ser inte heller att vi kan låsa oss vid någon exakt tidsplan. Den 1 januari 2027, ja – men vi vill också skapa en öppenhet och inte riksdagsbinda en regering för att lagarna ska träda i kraft just då.

Det är inte första gången detta händer. Vi kommer nu att behandla flera frågor där lagstiftningens ikraftträdande är en fråga för regeringen. Det är det vi tycker är riktigt och viktigt: att man när man får möjlighet till den djupare dialogen och insynen och att överväga lämpligheten och hur långt processen har hunnit faktiskt också har mandatet och möjligheten att justera ikraftträdandetidpunkten för att säkra att svensk underrättelseförmåga, civilt och militärt, inte går ned. Det är detta som är vår utgångspunkt, herr talman.

Anf. 11 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Egentligen är detta två frågor. Den här propositionen handlar om vilka ändringar som måste göras i en lång rad lagar när man så att säga skriver in den utrikes underrättelsetjänsten i de lagarna. Det handlar egentligen inte om beslutet att starta själva myndigheten, utan det är regeringen själv som beslutar i den frågan. Det är väl den fråga man får fundera över om det blir ett regeringsskifte: vilken information vi har då och hur processen ligger till. Men för att en sådan myndighet ska kunna verka måste det finnas lagar som redan har trätt i kraft när den väl kommer i funktion. Det är alltså egentligen två frågor.

Vi har i dag tyvärr för lite information för att kunna säga om detta kan genomföras fullt ut till den 1 januari, det vill säga med myndigheten i full funktion. I regeringsställning kommer vi att behöva titta på om det behövs mer tid för själva omställningen och vilka risker vi löper om man följer den nuvarande regeringens tidsplan. Men, som sagt, med tanke på de varningssignaler som kommit från de olika myndigheterna ser vi att det finns väldigt mycket att gå in i.

Men återigen: Den lagstiftning som vi behandlar i dag handlar egentligen inte om att starta den här myndigheten. Det rör sig om följdändringar i lagarna så att en ny myndighet ska kunna komma på plats.

Anf. 12 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Uppdraget till Carl Bildt att se över underrättelseverksamheten för Sveriges utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik kom hösten 2023. Tre år senare ska den här verksamheten i princip slutföras genom dessa lagstiftningsförändringar, som också ska ändra förutsättningarna för underrättelsemyndigheternas arbete. Lagarna ger ju den grund som myndigheterna ska verka utifrån.

Vi kan historiskt se att svensk underrättelsetjänst har haft förankring i regeringen och i det militära försvarets behov av såväl förvarning som förberedelse för att kunna möta ett väpnat angrepp mot vårt land; det har varit centralt. Därför har hemvisten hos Försvarsmakten varit naturlig.

Men när hotbilden har förändrats under senare tid är det klart att det spiller över på inre säkerhet. Rysslands fullskaliga aggression mot Ukraina förändrade Europas och Sveriges säkerhetsläge. Makt går före rätt globalt, och den internationella rätten vacklar. I avvägningen mellan den rent militära och den bredare hotbilden blir det centralt att titta på hur man

formerar sig och gör bedömningar, militärt och även utifrån den skarpare säkerhetspolitiska situation som vi befinner oss i.

Den inre säkerheten är Säpos ansvar. Säpo har varit en egen myndighet sedan 2015, när man skildes från Polismyndigheten. Vi har FRA, med breddat uppdrag och lagstiftning som var mycket omdiskuterad här i riksdagen och i Sverige i stort men som har tjänat oss väl, må vi säga.

Must har haft ansvar för den sammanvägda bedömningen. Här fick vi många skäl att ställa frågor under hösten 2021: Vad var det som var på väg att hända? Rysslands aggressionskrig förbereddes, men det bedömdes inte som sannolikt av våra säkerhetstjänster.

Den fullskaliga aggression som Ryssland inledde i februari 2022 har påverkat hur vi har sett på svensk underrättelse- och säkerhetstjänst. Den svenska militärens bedömning uppfattades som välgrundad, men den politiska bedömningen fallerade. Det framgår också av Carl Bildts utredning.

Då kan man fundera på om den politiska bedömningsförmågan förbättras av en ny myndighet. Jag uppfattade att mycket i den diskussion som försiggick, åtminstone i våra stängda rum vid den tiden, handlade om viljan att se och viljan att faktiskt kunna tänka tanken. Den kanske också handlade om hänsyn till olika positioner som fanns vid den tiden – OSSE-ordförandeskap och diverse annat. Det finns alltså många underliggande frågor som man kan undra om en ny myndighet verkligen är lösningen på.

Det är klart att vi har ett ökat internationellt samarbete med Nato. Här har Försvarsmakten en oerhört viktig uppgift. Man måste samarbeta, och man samarbetar allt närmare. Men detta ökar också behovet av militära underrättelser och militär underrättelseförmåga.

Från vår sida konstaterar vi att Carl Bildts utredning såg frågan om en civil utrikesunderrättelsetjänst som en del av en större reform. Man måste alltså också se över andra delar.

Nu kommer regeringen med förslag som lyfter in delar av den militära underrättelseförmågan i en ny myndighet. Resurser har överförts ekonomiskt, och det har aviserats ytterligare överföringar. Från vår sida menar vi att detta är ett märkligt sätt att bygga nytt – att riva delar av det som har fungerat väl i stället för att utgå från det som har fungerat väl och bygga nytt på toppen av det.

Detta gör man när vi befinner oss i ett mycket allvarligt säkerhetspolitiskt läge. Det är inte fred, men det är heller inte krig i klassisk bemärkelse – det är något annat. Att då göra en dellösning som riskerar att försämra den militära underrättelseförmågan, som ytterst ska säkra att vi kan stå emot och försvara Sverige mot ett väpnat angrepp, är inte det visaste man kan göra.

Vi har också, i likhet med andra, varit kritiska mot regeringens hantering av detta. Det måste verkligen vara kristallklart att Sveriges förmåga att militärt bedöma och få underrättelser inte försvagas eller rubbas i det här läget. Vi uppfattar inga garantier i den delen, utan riskerna – vilket också framgick tidigare med hänvisning till Mustchefen – är uppenbara. Det är av den anledningen som vi från vår sida har sagt att vi inte vill binda oss vid att den nya lagstiftningen måste gälla från den 1 januari 2027 om myndighetsstrukturen inte är på plats. Vi vill inte att några myndigheter ska behöva agera olagligt, utan det måste vara möjligt att finkalibrera detta.

Det är med stor omsorg om Sveriges underrättelseförmåga som vi har betraktat det här lagförslaget. Det är därför vi inte heller går emot propositionen och lagförslaget i sig, utan det är främst tidpunkten för ikraftträdandet som vi säger nej till. Vi säger dock att den regering som sitter måste säkerställa – detta måste vara kristallklart – att vi inte får en situation där underrättelseförmågan går ned. Det är därför vi vill ha denna lilla ventil.

Vi går inte emot propositionen av det skälet att arbetet har kommit så långt. Om vi skulle skapa osäkerhet här skulle det också kunna bidra till att försvaga vår underrättelseförmåga. Det vill vi inte ska ske. Därför går vår reservation inte emot lagförslagen, utan vår reservation gäller tidpunkten och syftar till att skapa en ventil.

Vid sidan av detta har vi också markerat vikten av uppföljning när det gäller vad som sker i den nya myndigheten. Det finns också skäl att se om man behöver göra ytterligare insatser när det gäller underrättelseförmågan och säkerhetstjänsterna. Vi tycker också att det är viktigt att riksdagens insyn i myndighetens arbete förstärks eller rättare sagt formeras.

Vi har tittat på Finlands erfarenhet och har fått höra om deras underrättelsetillsynsutskott. Det finns också andra exempel. Men vi tycker att det finns skäl att titta på detta som en modell som också vi i Sverige skulle kunna använda för att stärka legitimiteten och bygga en ökad säkerhetskultur.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 1.

Anf. 13 JACOB RISBERG (MP):

Herr talman! Sverige befinner sig i en mycket allvarlig säkerhetspolitisk situation. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina, ökade cyberhot, sabotage mot kritisk infrastruktur, desinformation och främmande makters påverkansoperationer ställer allt högre krav på vår förmåga att förstå omvärlden. För att kunna fatta kloka politiska beslut behöver vi god kunskap om de hot och risker som finns utanför våra gränser. Därför är utrikesunderrättelseverksamheten ett viktigt verktyg för Sveriges säkerhet.

Miljöpartiet delar regeringens bedömning att Sverige behöver en stark, modern och ändamålsenlig utrikesunderrättelseförmåga. Vi motsätter oss inte att verksamheten utvecklas. Vi motsätter oss inte heller att staten organiserar verksamheten på det sätt som bedöms mest effektivt.

Men just därför att underrättelseverksamheten är så viktig måste förändringar genomföras med stor omsorg, med gedigna analyser och med respekt för de demokratiska kontrollmekanismer som är avgörande i en rättsstat. Det är här Miljöpartiet ser betydande brister.

Herr talman! Den proposition som vi nu behandlar handlar om de rättsliga förutsättningarna för Sveriges nya utrikes underrättelsetjänst, Und. Men riksdagen har aldrig fått möjlighet att samlat ta ställning till hela reformen. Frågorna om organisation, ekonomi, kompetensförsörjning, säkerhetsmässiga konsekvenser och ansvarsfördelning har hanterats i olika steg. Till och med finansieringen av den nya myndigheten behandlades innan riksdagen fått ett komplett underlag om verksamhetens rättsliga ramverk.

Det är enligt Miljöpartiets uppfattning en bakvänd ordning. När staten genomför en av de största förändringarna av underrättelseverksamheten på

mycket lång tid borde riksdagen först få ta ställning till reformens samlade konsekvenser och därefter besluta om finansieringen.

I stället har regeringen valt att driva processen under stark tidspress. Det väcker frågor. Är konsekvenserna tillräckligt analyserade? Är riskerna tillräckligt genomlysta? Och är detta verkligen rätt tidpunkt att genomföra en så omfattande omorganisation av svensk underrättelseverksamhet?

Herr talman! En central fråga handlar om ansvarsfördelning och kompetens. När den nya myndigheten bildas kommer uppgifter, erfarenheter och sannolikt också personal att flyttas från Försvarsmakten och Must. Samtidigt ska Försvarsmakten även fortsättningsvis ansvara för militärstrategisk, operativ, taktisk och militärteknisk underrättelseverksamhet.

Det innebär att flera verksamheter som i dag finns inom samma organisation kommer att delas upp mellan olika myndigheter. Det behöver inte vara fel, men det innebär risker. Det finns en risk för förmågeglapp. Det finns en risk för att värdefull kompetens går förlorad. Det finns en risk för att ansvarsgränser blir otydliga. Det finns också en risk för att viktig information inte når fram till rätt mottagare i rätt tid.

Regeringen framhåller vikten av samverkan mellan Und, Försvarsmakten, FRA och Säkerhetspolisen. Det välkomnar vi. Men samverkan uppstår inte av sig själv. Den måste organiseras, den måste följas upp och den måste fungera i praktiken och inte bara på papperet. Därför anser Miljöpartiet att regeringen bör säkerställa en tydlig ansvarsfördelning, en fungerande samordning och tillräckliga resurser mellan de berörda myndigheterna.

Herr talman! En särskild fråga gäller Försvarets radioanstalt, FRA. Und föreslås få rätt att inrikta signalspaning på samma sätt som andra behöriga myndigheter. Det innebär att ytterligare en aktör kommer att ställa krav på FRA:s kapacitet.

Regeringen bedömer att undanträngningseffekterna blir begränsade, och vi hoppas naturligtvis att den bedömningen stämmer. Men om den inte gör det kan konsekvenserna bli allvarliga. Otillräckliga resurser hos FRA kan leda till att viktiga underrättelsebehov inte tillgodoses. Det kan påverka Sveriges säkerhet, men det kan också påverka rättssäkerheten och integritetsskyddet om myndigheten tvingas prioritera hårdare mellan olika uppdrag. Resurssituationen behöver därför följas noggrant.

Herr talman! När staten får större möjligheter att samla in, analysera och hantera känslig information måste också kontrollen stärkas. Detta är en grundläggande demokratisk princip. Underrättelseverksamhet måste av naturliga skäl bedrivas med hög sekretess. Men just det faktum att verksamheten sker bakom stängda dörrar gör att oberoende tillsyn blir ännu viktigare. Vi kan inte nöja oss med att säga att kontrollen fungerar, utan vi måste säkerställa att kontrollen faktiskt har förutsättningar att fungera.

Statens inspektion för utrikesunderrättelseverksamhet, Siun, har själv påpekat att de nya uppgifterna motiverar ökade resurser. Trots det väljer regeringen att inte tillföra de resurser myndigheten efterfrågar. Det är svårt att förstå logiken i detta. Om en ny myndighet tillkommer, med nya register, nya informationsflöden och nya former av personuppgiftsbehandling, ökar också behovet av tillsyn. Miljöpartiet menar därför att regeringen bör säkerställa att både Siun och

Integritetsskyddsmyndigheten har tillräckliga resurser och ändamålsenliga befogenheter för sitt arbete.

Herr talman! Demokratisk kontroll handlar inte bara om formell tillsyn; den handlar också om legitimitet. Den handlar om medborgarnas förtroende, och den handlar om att svåra avvägningar mellan säkerhet, integritet och mänskliga rättigheter måste kunna diskuteras och granskas. Därför anser Miljöpartiet att regeringen bör pröva möjligheten att inrätta ett insynsråd eller någon motsvarande ordning för Und.

Vi är fullt medvetna om att verksamheten kommer att omfattas av omfattande sekretess. Ett insynsråd kan därför inte fungera som en öppen granskningsfunktion, men det skulle kunna bidra med något annat. Det skulle kunna skapa ytterligare demokratisk förankring, och det skulle kunna bidra till etiska och principiella diskussioner. Det skulle också kunna stärka allmänhetens förtroende för verksamheten. Detta skulle inte ersätta Siun, Integritetsskyddsmyndigheten eller riksdagens kontrollfunktioner, utan det skulle vara ett komplement.

Herr talman! Jag vill även lyfta frågan om internationellt underrättelsesamarbete. I en osäker värld är samarbete med andra länder ofta nödvändigt. Sverige kan inte ensamt skapa en fullständig bild av hoten mot vår säkerhet. Informationsutbyte mellan demokratier är därför viktigt.

Varje utökat samarbete måste dock vägas mot kraven på rättssäkerhet och integritet. Särskilt känslig är den möjlighet till direktåtkomst som propositionen öppnar för.

Direktåtkomst skiljer sig från ett vanligt utlämnande av uppgifter. När information lämnas ut sker det normalt efter en bedömning av vilka uppgifter som ska lämnas över. Vid direktåtkomst får den mottagande aktören i stället möjlighet att själv söka i informationen inom de ramar som har medgetts. Detta ställer mycket höga krav på säkerhet, och det måste finnas tydliga behörighetsnivåer. All användning måste dokumenteras, loggning måste ske systematiskt och granskning måste vara möjlig i efterhand. Sverige måste ha möjlighet att omedelbart avbryta åtkomsten om villkoren inte följs.

Detta är inte en fråga om misstro mot internationella samarbetspartner, utan det är en fråga om ansvar. Miljöpartiet anser därför att regeringen bör säkerställa särskilt strikta skyddsåtgärder vid direktåtkomst för utländska underrättelse- eller säkerhetstjänster.

Herr talman! Miljöpartiet vill ha ett Sverige som är tryggt, säkert och motståndskraftigt. För att uppnå detta behöver vi starka underrättelsemyndigheter, men vi behöver också tydliga ansvarsförhållanden. Vi behöver god samordning, vi behöver stark tillsyn och vi behöver demokratisk insyn. Vi behöver också ett robust skydd för den personliga integriteten.

Säkerhet och demokrati är inte motsatser, utan tvärtom. När staten stärker sin förmåga att se och förstå omvärlden måste riksdagen samtidigt säkerställa att insyn, kontroll och integritetsskydd följer med. Säkerhet utan demokrati gör oss inte starkare. Ett starkt Sverige är ett Sverige som värnar båda.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till Miljöpartiets reservation 6 och passar på att önska alla mina kollegor en fortsatt trevlig sommar.

Anf. 14 MAGNUS BERNTSSON (KD):

Herr talman! En av statens mest grundläggande uppgifter är att skydda människor och värna vårt lands frihet, säkerhet och självständighet.

För att kunna göra det måste vi förstå de hot som riktas mot oss. Vi måste veta vilka aktörer som har förmåga att skada Sverige, vilka avsikter de har och hur de försöker omsätta dessa avsikter i handling. Det är i grunden vad den här debatten handlar om. Sverige behöver mer och bättre underrättelser.

Det säkerhetspolitiska läget har förändrats i grunden. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har visat att storskaligt krig åter är en realitet i Europa. Samtidigt möter Sverige och våra allierade en betydligt bredare hotbild än den rent militära. Främmande makt använder cyberangrepp, ekonomiska påtryckningar, desinformation, sabotage, teknologistöld och otillbörlig påverkan. Kritisk infrastruktur kan utsättas för angrepp. Strategiska investeringar kan användas för att skapa beroenden. Organiserad brottslighet kan utnyttjas av främmande makt. Terrororganisationer verkar över nationsgränser. Ny teknik skapar nya sårbarheter men också nya möjligheter för den som vill skada våra samhällen.

Gränsen mellan fred, kris och krig har blivit mindre tydlig. Det betyder också att gränsen mellan militära och civila säkerhetshot har blivit mindre tydlig. Sverige behöver en mycket kvalificerad militär underrättelsetjänst. Den behöver vara stark. Den behöver fortsätta att utvecklas.

Sveriges behov av underrättelser är dock större än det rent militära. Vi behöver stärka vår förmåga att inhämta, bearbeta och analysera information om utländska förhållanden. Vi behöver bättre strategiska underrättelser som kan ge regeringen och andra beslutsfattare ett bättre underlag innan beslut fattas. Underrättelser handlar ytterst om att minska osäkerheten. I säkerhetspolitiken kan minskad osäkerhet vara skillnaden mellan att agera i tid och att agera för sent.

Herr talman! Det finns också en annan dimension som har blivit viktigare: Sverige är medlem i Nato. Vi är inte längre bara ansvariga för vår egen säkerhet, utan vi är också en del av ett kollektivt försvar där vår säkerhet är beroende av våra allierade och där deras säkerhet också är vårt ansvar.

Det förändrar perspektivet. Svensk underrättelseförmåga är inte bara en svensk tillgång utan också en tillgång för hela alliansen. Sverige har geografiska, tekniska och politiska förutsättningar som gör att vi kan bidra med värdefulla underrättelser. Vårt läge i norra Europa och Östersjöområdet och närheten till Arktis ger oss särskilda möjligheter och ett särskilt ansvar. Men ett fungerande underrättelsesamarbete bygger på ömsesidighet. Den som vill få kvalificerad information måste också bidra med kvalificerad information.

Underrättelsetjänstens kanske viktigaste framgångar är de händelser som aldrig inträffar. Det handlar om angrepp som kan förebyggas, sabotage som kan stoppas och påverkansoperationer som avslöjas. Det handlar om den säkerhetshotande investeringen som identifieras och den strategiska överraskningen som aldrig blir en överraskning. Det är svårt att mäta värdet av sådant som inte händer, men just därför får vi inte underskatta betydelsen av kunskap som gör att vi kan agera innan ett hot har blivit en kris.

Herr talman! För oss kristdemokrater finns här också en principiell utgångspunkt. Staten ska inte göra allt, men vissa uppgifter kan bara staten bära det yttersta ansvaret för. Att försvara landet, upprätthålla rättsstaten och skydda människors liv och frihet hör till dessa kärnuppgifter. En stat som inte förmår att skydda sina medborgare kommer till slut inte heller att kunna skydda deras frihet.

Samtidigt måste en stark underrättelseverksamhet alltid förenas med respekt för människovärdet, rättsstaten och den personliga integriteten. Det finns ingen motsättning i detta. Det är just eftersom underrättelseverksamheten får tillgång till kraftfulla verktyg och känsliga uppgifter som lagstiftningen måste vara tydlig. Befogenheter ska ha rätt stöd, och det ska finnas kontroll och tillsyn.

Rättssäkerhet får dock heller inte bli liktydigt med handlingsförlamning. Vi kan inte bygga ett regelverk för underrättelseverksamhet utifrån föreställningen att världen omkring oss är mindre farlig än den faktiskt är. Våra motståndare kommer inte att avstå från att samla in information om Sverige bara för att vi avstår från att samla in information om dem. De kommer inte att avstå från cyberangrepp, påverkan, sabotage eller spionage bara för att vi väljer att veta mindre. Okunskap är inte någon säkerhetsstrategi.

Herr talman! Det moderna försvaret av Sverige börjar långt innan ett militärt angrepp. Det börjar med information och underrättelser som genom analys blir till kunskap. Det handlar om kunskap om politiska beslut som förbereds i andra länder, kunskap om militära förflyttningar, kunskap om ekonomiska och tekniska beroenden, kunskap om cyberhot, terrorism och främmande makts försök att påverka våra samhällen och kunskap om vilka avsikter våra motståndare har innan dessa avsikter omsätts i handling.

Därför behöver Sverige både en stark militär underrättelsetjänst i Must och en stark civil underrättelsetjänst. Dessa ska komplettera varandra. Tillsammans med FRA, Säkerhetspolisen och andra relevanta aktörer ska de bidra till en starkare svensk underrättelseförmåga. Målet är inte att samla information för informationens skull, utan målet är att Sverige ska veta mer, förstå tidigare och kunna fatta bättre beslut.

För varje strategisk överraskning som vi kan undvika ökar vår säkerhet. För varje hot vi kan identifiera tidigare ökar vår handlingsfrihet. För varje beslut som kan fattas på ett bättre kunskapsunderlag minskar risken för att svenska män och kvinnor en dag behöver betala priset för att vi visste för lite och förstod för sent.

Sverige ska vara svårt att överraska, svårt att påverka och svårt att angripa. Det kräver ett starkt försvar, starka allianser och en stark underrättelseförmåga – militär såväl som civil. Därför välkomnar Kristdemokraterna att Sverige nu stärker sin utrikes underrättelsetjänst. Det kommer att göra Sverige starkare och bidra till att göra våra allierade säkrare.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i sin helhet.
(Applåder)

Anf. 15 FREDRIK MALM (L):

Herr talman! Vi har i dag att debattera och i morgon att rösta om en ny myndighet: Sveriges utrikes underrättelsetjänst, med förkortningen Und. Det är en fristående civil utrikes underrättelsetjänst, och den ska börja sitt arbete den 1 januari 2027, alltså inom ett knappt halvår. Vi mottog propositionen i riksdagen i juni och har behandlat den i utrikesutskottet under sommaren.

Bakgrunden är, precis som har framförts av alla talare före mig, det kraftigt försämrade säkerhetsläget. Rysslands agerande, cyberangrepp, terrorism, desinformation, krigen i Mellanöstern och så vidare innebär en komplex internationell situation och hotbild, där Sverige behöver öka sin förmåga att både inhämta och analysera information som vi får utomlands.

Precis som Magnus Berntsson påpekade i anförandet före mitt blir gränsen mellan civila och militära hot och mellan vad som är fred, kris och krig mindre tydlig när den internationella situationen blir mer och mer komplex.

Vi behöver också stärka vår specialisering och samordningen mellan underrättelseverksamheten vid Must, Försvarsmakten, FRA och Säpo.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.

Det här är min sista debatt i riksdagen. Jag har tjänstgjort som ledamot för Folkpartiet och därefter Liberalerna under fem mandatperioder. Det är lite känslosamt, ska medges, men ingenting varar för evigt. Livet är långt men inte hur långt som helst.

Jag är oerhört tacksam och hedrad över att ha fått möjligheten att under 20 års tid vara en del av den offentliga och förtroendevalda makten i Sverige. Under min tid i riksdagen har jag tjänstgjort i en rad utskott, men mitt engagemang har framför allt rört internationella frågor.

Det finns några reflektioner som man kan göra och som anknyter till ämnet för den här debatten. Jag kände att det var viktigt att lägga in denna brasklapp så att man inte får kritik av talmannen efteråt.

Herr talman! När jag började engagera mig politiskt i mitten på 1990-talet var situationen i Europa och världen en helt annan än den är nu. Det var en tid av optimism. Kalla kriget hade tagit slut, Sovjetunionen hade kollapsat, Maastrichtfördraget hade antagits, vilket innebar att EG blev EU och Sverige blev medlem bara några månader efter det att jag hade börjat engagera mig politiskt, och apartheidsystemet försvann.

Under 1980-talet demokratiserades stora delar av Latinamerika – praktiskt taget hela kontinenten – och fred slöts mellan högerjuntor och socialistgerillor. Det enda undantaget var Kuba, som var den enda totalitära diktatur som fanns kvar på den västra hemisfären. Östasien klarade en stor bankkrasch i början på 90-talet, och Indiens demokrati överlevde mordet på Rajiv Gandhi.

Taiwan växte fram som den första kinesiska demokratin. En rad afrikanska länder höll fredliga val där bortröstade regeringar accepterade valresultatet. Israel och palestinierna slöt Osloavtalet, och den palestinska myndigheten byggdes upp som ett steg mot en tvåstatslösning. Iran–Irak-kriget var slut, och kurderna hade fått självstyre i Irak.

I USA styrde Bill Clinton när jag gick in i politiken, herr talman, och man slöt frihandelsavtalet Nafta med Mexiko och Kanada.

Det pågick också fruktansvärda tragedier. Bosnien brann med belägringen av Sarajevo, folkmordet i Srebrenica och koncentrationsläger i Prijedor och Trnopolje. Krig pågick i Kaukasus på tre håll samtidigt: Abchazien, Tjetjenien och Nagorno-Karabach. Inte minst pågick också folkmordet i Rwanda, där över en halv miljon människor dödades på hundra dagar.

Men det var en helt annan stämning i världen i mitten av 1990-talet när jag började engagera mig. Det var Václav Havels och Lech Wałęsas tid. Den liberala demokratin hade segrat för alltid, påstods det.

I dag vet vi att det inte blev så.

Den situation vår värld i dag befinner sig i är svår att beskriva. Levnadsstandard och teknikutveckling har sett enorma framsteg, men politiskt är demokratin på tillbakagång. De internationella institutioner och regelverk som byggdes upp under kalla kriget utsätts för både hot och underminering. Men de lider också av intern stagnation. De förmår inte genomföra nödvändiga reformer – det gäller särskilt många FN-organ.

De senaste årtiondena har vi sett nya krig, inte minst i Mellanöstern, och en exodus av nästan alla kristna från Mellanösternregionen och de områden där de första kyrkorna byggdes. Vi har sett IS härjningar mot försvarslösa civila, inte minst yazidier.

När jag nu lämnar riksdagen, herr talman, kommer jag att följa politiken från utsidan. Jag kommer att fortsätta mitt arbete särskilt för Ukraina. Den enighet som Sverige och riksdagen har visat kring stödet för Ukraina får mig ändå att känna rätt mycket hopp – trots alla förbrytelser, stöveltramp och tragedier, trots det ryska hotet och det vi ser Ukraina lida under just nu. Ryssarna avfyrade häromdagen 160 ballistiska missiler, drönare och annat, och Ukraina kunde bara skjuta ned 29 av dem eftersom man inte har något luftvärn mot ballistiska missiler.

Men det finns en enighet i Sveriges riksdag. Det finns en helt annan förståelse för den ryska imperialismen och de ryska ambitionerna än vad det gjort tidigare. Vi i Sverige är inte lika naiva längre. Vi stärker vår militära och civila beredskap, och vi har hittills gett 22 stödpaket till Ukraina på totalt nästan 160 miljarder svenska kronor.

Civilsamhällets stöd till Ukraina med donationer, hjälpleveranser och inte minst frivilliga som hjälper Ukraina och enrolleras militärt i olika förband i Ukraina är den största mobiliseringen av vanligt folk för människor i nöd i ett annat land sedan Stalin överföll Finland i november 1939.

Det ryska hotet är inte det enda hotet mot Sverige och Europa. Men det är det största, inte minst mot oss, eftersom det är ett militärt hot med nukleär kapacitet bara minuter med stridsflyg från vårt land. I det längre perspektivet är dock utmaningen från Kina minst lika stor, herr talman.

Under Sovjettiden skrattade man i väst åt den ryska tekniken. Tv-apparaterna var kassa, och ingen ville köpa ryska bilar. Så ser vi inte på kinesisk teknik i dag. Tvärtom investerar Kina enormt i att bli världsledande på praktiskt taget alla områden som rör innovation, inte minst artificiell intelligens.

Den utmaningen och vilka relationer vi ska ha med Kina kommer att bli den kanske största utmaningen för framtida generationers politiker i fria stater – förutsatt att ingen radikal förändring sker i Kina, såklart, men det har vi inte sett tillstymmelsen till under Xi Jinpings ledning.

Detta är några av de reflektioner jag tar med mig efter tiden i riksdagen.

Jag vill tacka alla kollegor. Jag vill tacka alla tjänstemän i Riksdagsförvaltningen, Riksdagsbiblioteket, talmännen – Kenneth G Forslund inte minst – och särskilt alla enormt kompetenta medarbetare på utskottskanslierna där jag har tjänstgjort.

Ett särskilt tack vill jag rikta till Martin Brothén, som med bravur skött utrikesutskottets kansli under alla år som jag har suttit här. Han har också stått ut med mig under alla de här åren. Ett varmt tack också till Maria Malmer Stenergard för gott samarbete och till våra tidigare utrikesministrar, som jobbat så hårt för att värna Sveriges intressen i världen. Tack så mycket!
(Applåder)

Anf. 16 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Nu undrar herr Malm varför ordföranden begär replik på detta goda anförande.

Det är ju så här: Jag inledde mitt anförande i dagens debatt med att tacka alla ledamöter för detta riksmöte och för hela mandatperioden. Det har varit en exceptionell sådan. Men jag vill naturligtvis också rikta ett särskilt tack till Fredrik Malm, som har gjort denna mandatperiod och inte minst detta riksmöte, men också kammaren och riksdagen i sin helhet, ännu mer exceptionella. Han har satt guldkant på många av våra sammanträden och resor och mycket av vårt arbete i demokratins tjänst, både i kammaren och i utskotten, inte minst genom sitt brinnande engagemang för Ukraina som vi alla känner och som uttrycktes genom Måndagsrörelsen och mycket arbete därtill.

Vi har under öden och äventyr rest tillsammans. Fredrik Malm har – här tror jag att jag kan tala å allas vägnar – förgyllt inte bara arbetet här inne i maktens högborg och rikets högsta beslutande organ utan också våra resor på tåg i Ukraina och annat världen runt. Mitt i allt allvar och alla debatter av allvarlig karaktär är det helt uppenbart att ledamoten Malm har en förmåga att sätta guldkant och humor på de allvarligaste ting när det är som allra viktigast.

Det är en ära att som ordförande i utrikesutskottet under denna mandatperiod få tacka Fredrik Malm både för den här tiden och för alla 20 år i riksdagens och demokratins tjänst.

I detta anförande instämde Ann-Sofie Alm (M).

Anf. 17 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Stort tack för alla dessa vänliga ord, Aron Emilsson! Stort tack också för det sätt som Aron har skött utrikesutskottet på, även som delegationsledare på våra resor och så vidare.

De frågor vi har att hantera i utrikespolitiken är ju lite speciella. Å ena sidan står vi alla bakom Sveriges intressen och ska värna dem, å andra sidan har vi olika ideologier och så vidare. Det gör att utrikesutskottet alltid blir ett lite annorlunda utskott. Det är lite mindre av lagstiftning och lite mer av politiskt hantverk. Till det kommer hela det speciella med att vi har ett utrikesdepartement där hälften av medarbetarna är stationerade utomlands och där det är mycket sekretess. Relationen mellan riksdagen och Utrikesdepartementet är också lite annorlunda än vad den kan vara mellan andra utskott och deras respektive departement.

Detta kräver ett särskilt hantverk och sätt att hantera frågorna. Som någon sa: Om du inte står för något faller du för vad som helst. Vi måste ha våra principer. Å andra sidan är det förmågan att ändra åsikt som skiljer

den vise från den envise. Man måste på något sätt kombinera detta i det politiska hantverket, vilket gör att utrikesfrågorna blir lite speciella.

Men ett stort och varmt tack! Det har också varit väldigt roligt – eller roligt kanske är fel ord, men det har varit viktigt med de resor som utrikesutskottet har gjort och som jag deltagit i. Det är alltid kul om man också kan bidra med att lätta upp stämningen emellanåt. Tack så mycket, Aron!
(Applåder)

I detta anförande instämde Ann-Sofie Alm (M).

Anf. 18 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Fredrik Malm! Jag hoppas att Fredrik Malm kan förgylla omvärlden och vår omgivning med utfärderna i historiska anekdoter, vilket han har gjort med bravur i kammaren. Det har vi sett prov på nu, inte minst i anförandet. Jag önskar fortsatt varmt lycka till. Tack så mycket!
(Applåder)

Anf. 19 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag är en generation yngre än den politiska generation som Fredrik Malm tillhör. När jag gick med i ungdomsförbundet och sedan i partipolitiken var Fredrik Malm redan ett välkänt namn, dels som ordförande för Liberala ungdomsförbundet, dels som nybliven riksdagsledamot från 2006 och framåt.

Tid har förflutit sedan han på ett modigt sätt tillsammans med andra namn från den tiden – Annie Johansson, senare Annie Lööf, och Birgitta Ohlsson, som både hunnit sluta och nu vill göra comeback – aktivt diskuterade FRA-lagen, som omnämndes tidigare i debatten. På ett modigt sätt utmanade de regeringar och partier som hade makten på den tiden, och de visade att de var en del av en ny våg av unga riksdagsledamöter som kom in i riksdagen vid den tiden.

Fredrik Malm har också fattat andra viktiga beslut som har präglat hans politiska karriär, som han själv inte har nämnt. Jag tänker på erkännandet av folkmordet mot armenier, syrianer, kaldéer och pontiska greker, ofta kallat seyfo, som skedde i samband med Turkiets bildande i början av 1900-talet. Vidare finns måndagsmötena kopplade till Ukraina, som Fredrik Malm nämnde.

För mig är det som Fredrik Malm och jag gjorde hösten 2019, när vi med hjälp av en enig riksdag stoppade vapenexporten till Turkiet, viktigt. Då satt vi på ett kafé en sen kväll och skrev ihop ett vänsterpartistiskt-liberalt förslag som dagen efter fick fullt stöd, efter några turer när förste vice talmannen själv var ordförande i utrikesutskottet.

För många är Fredrik Malm också känd som författare av boken *Naftasyndikat*, som handlar om hans morfarsfar Einar Kruse, som långt tillbaka i historien tillhörde mitt parti. Jag har givit ett löfte tidigare, men det tål att upprepas som en present, nämligen att när Fredrik Malm nu slutar sin politiska karriär här i riksdagen ska han få en guidad visning av den fastighet som köptes av pengarna från försäljningen av Naftasyndikatet, det vill säga Vänsterpartiets partikontor.
(Applåder)

Anf. 20 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Tack så mycket, Håkan!

Sverige var på väg att ge exportkrediter till ett företag här i Sverige som tillverkade turbiner, som Aleksandr Lukasjenko och hans regim skulle använda i produktion för militära ändamål. Det blev en stor debatt om detta.

Håkan Svenneling berättar mycket riktigt att vi gjorde gemensam sak i EU-nämnden för att försöka driva ett tydligt ställningstagande som skulle leda till så pass mycket press att exportkrediten skulle upphävas. Så skedde också. Jag tror dock att det här skedde under den tiden det fanns en paragraf i januariavtalet som riktades delvis mot Håkan Svennelings parti. Men vi löste i alla fall detta i riksdagen.

När det gäller den guidade visningen ställer jag gärna upp. Jag har aldrig varit inne i lokalerna. Det var mycket riktigt så att min morfarsfar såg till att dåvarande svenska kommunistpartiet hösten 1937 kunde införskaffa lokalerna. Jag har en gång smitit in bakom ett pizzabud, och därför har jag bara sett gården där det på den tiden låg ett stall. Jag skulle gärna vilja nöta samma trappor som 30-talets kommunister gjorde. Stort tack, Håkan!

(Applåder)

Anf. 21 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Fredrik Malm har utan tvivel varit en profil under lång tid i riksdagen.

Vi har samarbetat under olika perioder – ibland i allians, ibland i andra konstellationer. Vi har förhandlat och sökt hitta lösningar.

Det har väl inte undgått någon i kammaren att Fredrik Malm har ett brinnande intresse för utrikespolitik. Det är därför inte märkligt att Fredrik Malm när han bestämde sig för att lämna riksdagen återigen landade i utrikesutskottets arbete.

Vi har varit många som har varit glada över att få lyssna på Fredriks olika inlägg. Fredrik har också ett starkt engagemang för Ukraina. Vi är många som har det, men Fredrik har och kommer även i fortsättningen att ha det. Det var naturligtvis också bra att vi tillsammans kunde göra en resa i utrikesutskottets regi till Ukraina.

Jag minns många samtal om hur vi kan stärka demokratin och demokrater. Ingen demokrati utan demokrater. Om detta har vi varit överens.

Vi har också träffats i den liberala familjen på europeisk nivå. Vi får se om Fredrik kommer tillbaka till den familjen. Vem vet? Vem vet om Fredrik också återkommer till riksdagen. Det händer kanske igen.

Herr talman! Jag hoppas att Fredriks intresse för historia – för politisk historia, för riksdagens historia, för partiers historia – och även hans förmåga att berätta historier kommer att bli något för alla att ta del av. Nya böcker, kanske! *Naftasyndikat* nämndes.

Fredriks berättarkonst har många av oss upplevt. En och annan av oss har tänkt på en ny karriär – kanske till och med som ståuppkomiker. För er som inte har mött Fredrik i den karaktären kan jag säga att här finns mycket att glädjas åt.

Stort tack, Fredrik, för ditt arbete i demokratins tjänst, för riksdagen och för de liberala värdena under så många år. Tack!

Anf. 22 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Stort tack till Kerstin Lundgren för de vänliga orden!

Kerstin har suttit längre i riksdagen än vad jag har gjort och tjänstgjort i utrikesutskottet ännu längre tid än jag. Hon har en enorm institutionell kunskap, vilket följer av att Kerstin har en detaljkännedom om reformer och processer, på ett sätt som jag aldrig har lyckats bygga upp under alla mina mandatperioder i riksdagen.

Det här kanske låter lite byråkratiskt, men det är det verkligen inte. Det är ju i alla detaljer vi formar politiken. Alla de betänkanden som tas fram i utskottet handlar om att väga ord och balansera mellan olika perspektiv. Utskottets ställningstaganden som framgår av dokumenten vi behandlar i kammaren blir sedan riksdagens beslut. De ställningstagandena ligger sedan till grund för mycket av det regeringen gör.

Jag har många gånger haft en enorm hjälp av Kerstin, såtillvida att Kerstin alltid har haft ett litet överläge i diskussionerna. Hon har på ett annat sätt läst alla detaljer och gått igenom alla saker, vilket man själv kanske missade lite för att man var ute och höll ett föredrag eller gjorde något annat. Du har gjort enorma insatser i riksdagen, Kerstin, och jag är glad över att ha varit kollega med dig. Jag har också glatt mig åt de resor vi har gjort och när vi har träffats i andra sammanhang. Verkligen ett stort tack!

(Applåder)

I detta anförande instämde Ann-Sofie Alm (M).

Anf. 23 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Också jag vill tacka dig, Fredrik Malm, för alla dina år här i riksdagen. Men jag tycker att du slutar för tidigt. Du är fortfarande bara barnet, inte ens 50, och du har suttit här sedan 2006. Du hade kunnat sitta ytterligare ett stort antal år. Det kan jag säga som har suttit här sedan 1998. Jag kommer att sakna dig mycket i den här kammaren och i utskottet.

Det är kanske överraskande för många, men vi har nog varit överens om det allra mesta. Det finns saker som vi inte har varit överens om, som Israel–Palestina-frågan kanske. Men jag känner nu när jag hör hur du i ditt anförande anknyter till Osloavtalet och en tvåstatslösning, och även när vi har diskuterat frågan, att vi nog inte står så långt ifrån varandra där heller. Vi vill tillbaka till en sådan process igen så att det kan bli en fredlig ordning där.

I de andra stora frågorna har vi haft ett gemensamt engagemang, och det har funnits mycket enighet. Jag kommer speciellt att minnas ditt djupa och långvariga engagemang för kurdernas sak. Oavsett om det handlat om Syrien, Iran, Turkiet eller Irak har kurdernas sak legat dig väldigt varmt om hjärtat. Du har drivit den frågan hårt.

Detsamma gäller Ukraina. Flera här har vittnat om hur starkt Fredrik Malms engagemang har varit. Jag har hört Fredrik Malm tala på ett antal offentliga möten om Ukraina, och jag kan säga att det inte är lätt att komma upp efter Fredrik Malm. På de offentliga mötena känner man nämligen Fredrik Malms energi och engagemang i det han för fram.

Fredrik Malm är också, vilket några har varit inne på, fantastiskt rolig. Jag skulle kunna återge många skrönor och anekdoter som han har dragit över en kopp kaffe eller ibland kanske någon öl på våra resor, men jag känner att det finns andra sammanhang där de kan återberättas. Han är fantastiskt rolig.

Han har mycket breda kunskaper och ett mycket stort engagemang och är en mycket god talare och debattör.

Vi kommer att sakna dig, Fredrik. Stort tack för alla dina år här i riksdagen och all lycka i framtiden!

Anf. 24 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Återigen varmt tack för alla de vänliga orden, nu från Morgan Johansson!

När jag kom in i riksdagen hade Morgan mycket riktigt redan gjort två mandatperioder, och om jag inte minns fel hade han hunnit med att vara socialförsäkringsminister i Göran Perssons regering. Våra jobb har löpt parallellt. Jag och Morgan Johansson hade en del att hantera tillsammans när Morgan ansvarade för migrationsfrågor och jag satt i socialförsäkringsutskottet här i riksdagen. Och nu har vi suttit i utrikesutskottet tillsammans.

Herr talman! Jag får kvittera att vi i grund och botten har mycket gemensamt i de stora frågorna och även i Mellanösternfrågorna, tror jag. Egentligen skiljer det sig inte åt så mycket där, även om det kan skilja sig åt i tonalitet, retorik och så vidare. Men i grund och botten strävar vi alla efter att hitta en lösning på konflikterna som innebär att människor ska få lugn och ro, kunna bygga normala samhällen och få rika liv. Och extremister på alla olika håll måste begränsas.

Jag vet inte om jag slutar för tidigt eller vad jag ska göra sedan. Men, herr talman, jag kan citera en socialdemokratisk politiker, Göran Persson, och säga: Jag lämnar ett dukat bord efter mig, men Morgan och några av er andra får ta disken.

(Applåder)

I detta anförande instämde Ann-Sofie Alm (M).

Anf. 25 JACOB RISBERG (MP) replik:

Herr talman! Det här är lite som när det är partiledardebatt och någon ska sluta. Då överlämnar man gåvor och så vidare. Den främsta gåva jag kan överlämna till dig, Fredrik Malm, är kanske att fortsätta kämpa för att rädda den här planeten, för både dina barn och mina barn. Någon partiledare tror jag nämligen att du aldrig kommer att aspirera på att bli; den möjligheten kommer ju inte att finnas.

Även jag vill rikta ett tack. Jag är grön i det här sammanhanget, i dubbel bemärkelse. Det är min första mandatperiod. Med det vill jag passa på att säga att jag är sur. Jag är lite sur över att det tog sådan tid innan du kom tillbaka till utrikesutskottet. Jag hade sett dig på håll tidigare och förstått att du är någon som man vill debattera mycket med.

Vi har inte haft så många debatter. Men du har visserligen anslutit till utrikesutskottets debatter ibland och begärt replik på mig, vilket jag har tyckt varit uppfriskande. Därför har det varit kul att åtminstone det senaste halvåret ha fått lära känna dig lite bättre, särskilt på den gemensamma resa

som vi gjorde med utskottet till Ukraina. Då fick jag höra den humor som har nämnts här tidigare och som inte alltid syns i de offentliga debatterna men som man kan uppleva i en tågkupé eller över någon öl eller så.

Jag kommer att sakna detta. Jag kommer att sakna din kunskap. Vi brinner mycket för samma saker, även om analyserna, precis som Morgan sa, kanske inte alltid överensstämmer när det kommer till just Israel–Palestina-konflikten. Men jag tror att vi även där skulle kunna hitta gemensamma vägar framåt och i grunden också en gemensam syn på problematiken.

Jag kommer aldrig att kunna sitta i riksdagen lika länge som du har gjort. I Miljöpartiet har vi en rotationsprincip. Det är kanske bra. Men samtidigt märker jag att det är synd att vissa slutar. Jag håller med om att du nog hade kunnat sitta i åtminstone några mandatperioder till, så att vi hade kunnat få debattera här framöver, förutsatt att jag blir omvald såklart.

Jag hoppas alltså på en eventuell framtida comeback. Annars ser jag fram emot att få diskutera med dig i andra sammanhang, kanske över en öl. Jag ser också fram emot att få läsa dina kommande böcker.

Med det vill jag rikta ett stort tack till Fredrik.

Anf. 26 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Tack, snälla Jacob Risberg, för de vänliga orden!

Underbart är kort. Vi har inte fått ha så många sammanträden bredvid varandra i utrikesutskottet i och med att jag ledde utbildningsutskottet som ordförande fram till i februari i år. Men vi kommer säkert att kunna ses framöver i olika sammanhang. Jag utsågs under våren av regeringen till att bli ordförande i Svenska Unescorådet. Det anknyter väldigt mycket till de frågor som utrikesutskottet jobbar med, också när det gäller kulturarv. Vi ser i Ukraina, i Libanon och så vidare att kulturarvet hotas av de konflikter som pågår där.

Eftersom det är Jacob Risbergs första mandatperiod kan jag säga att det genom åren har varit lite problematiskt att hantera Miljöpartiet. Under första mandatperioden hade partiet sedan tidigare många lite knäppa ståndpunkter som man hela tiden kunde återupprepa och hoppa på Miljöpartiet om.

Miljöpartiet var emot EU, men sedan blev de för EU. De var emot försvar, och sedan blev de för försvar. Det var så mycket som Miljöpartiet var emot och som man kunde så att säga smasha mellan de här talarstolarna. Men det har gradvis blivit betydligt svårare, eftersom Miljöpartiet har blivit lite mer liberala och har förändrats på ett sådant sätt att replikskiftena blivit svårare.

Avslutningsvis: Nej, jag har inte några anspråk på att bli partiledare. Jag har sett tillvaron för fem partiledare, tror jag att det är, i mitt eget parti, och jag vet hur livet är för många andra partiledare. Jag fick dock vara med i en partiledardebatt, och då blev jag ännu mer övertygad om att det inte är jobbet för mig.

(Applåder)

I detta anförande instämde Ann-Sofie Alm (M).

Anf. 27 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M) replik:

Herr talman! Fredrik! Vi har varit kollegor i tolv år, framför allt de senaste två mandatperioderna, och jobbat ihop mycket i socialförsäkringsutskottet och nu också i utrikesutskottet. Det har verkligen varit en sann ära för mig att få jobba med dig. Få besitter så djupa kunskaper på utrikespolitikens område som du, och få har en förmåga att lyfta blicken på det sätt du gör. Jag har lärt mig otroligt mycket av dig. Det vill jag verkligen tacka dig för.

Du har också visat ett enormt engagemang. Ibland kan man undra om politiker är i politiken för sin egen skull eller för att göra världen bättre. Men när det gäller dig, Fredrik, råder det aldrig några som helst tvivel – ditt engagemang kommer från hjärtat. Jag vet att det också har tärt mycket. Jag vet att du har lagt otroligt mycket tid på Måndagsrörelsen, som bara är en del, men en viktig sådan, när det gäller att visa på det starka engagemang som finns i Sverige, inte bara här utan också i civilsamhället. Stort tack även för det!

Du har alltid haft många järn i elden, kanske lite för många järn. Jag minns en gång när du ringde mig då jag var ordförande i socialförsäkringsutskottet. Du lät väldigt stressad och sa: Du vet hur det är i små partier. Man måste vara överallt och ha koll på allt. Det är lite körigt. Du och jag tycker ju nästan alltid lika, och när vi inte gör det har du ändå koll på vad jag tycker. Du kan väl flagga för om det är något jag ska tycka som du inte tycker? Det, Fredrik, var ett fint bevis på tillit, kände jag.

Livet är långt, sa du. Ja, det är det förhoppningsvis, men det varar inte för evigt. Men framför allt är ju livet väldigt mycket mer än politik. Man kan tycka att du borde stanna längre i politiken. Det är som Göran Holm, det gamla moderata kommunalrådet i Vellinge, sa till en taxichaufför: Kör mig vart som helst, för jag behövs överallt! Så är det med dig också. Men jag tycker nog att du gör rätt. Jag tycker inte att man ska vara i politiken hela livet. Jag tror att du kommer att upptäcka en värld där ute som är minst lika spännande, där du har minst lika mycket att tillföra och där du kanske också får ta igen lite av allt det som du har offrat för demokratin. Tusen tack, Fredrik!

(Applåder)

I detta anförande instämde Ann-Sofie Alm (M).

Anf. 28 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Varmt tack till utrikesminister Maria Malmer Stenergard för de vänliga orden! Det är mycket riktigt – vi hade många år tillsammans här i riksdagen och satt i lite olika utskott. Vi satt tillsammans i socialförsäkringsutskottet och även i den migrationskommitté som tog fram den nya utlänningslagen. Det var efter år 2015, herr talman, med den stora migrantkrisen, som ledde fram till att dåvarande regering med Morgan Johansson tog fram den tillfälliga asyllagen. Sedan skulle vi ersätta den med en långsiktig lagstiftning, en ny utlänningslag. För det tillsattes Migrationskommittén. Där lärde vi oss mycket. Vi hade ett väldigt bra samarbete i den kommittén, tycker jag.

Herr talman! Jag är inte avundsjuk på utrikesministern för hennes arbetsbelastning, alla resor och de utmaningar som Sverige står inför och där utrikesministern i slutändan är den som får klä skott för allting och ta de tuffa besluten, givetvis tillsammans med statsministern. Jag kan också tänka mig att det blir en del tuffa telefonsamtal med andra utrikesministrar runt om i världen.

Inte minst är jag väldigt imponerad av utrikesministerns arbete när det gäller Ukraina, liksom av hur Utrikesdepartementet och den svenska statsförvaltningen har hanterat de här frågorna både på försvarssidan och på utrikessidan sedan den fullskaliga invasionen, även under den förra regeringens sista år. Det är inte ett lätt läge vi befinner oss i, men vi gör verkligen allt vi kan från Sveriges sida, tycker jag. Varmt tack för allt gott samarbete!
(Applåder)

I detta anförande instämde Ann-Sofie Alm (M).

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Nu har vi tänjt mycket på reglerna för både tilltal och talartider. Talmannen ska normalt sett inte lägga sig i debatten, men jag vill bara instämma i allas uppskattning och säga att jag med spänning ser fram emot Fredrik Malms framtid. Jag tror att det blir mycket spännande att följa vad Fredrik Malm tar sig för även framöver.)
(Applåder)

Anf. 29 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Som många påpekat tidigare befinner vi oss i det allvarligaste säkerhetspolitiska läget sedan andra världskriget. Rysslands anfallskrig mot Ukraina har gjort det tydligt att informationsövertag och möjligheten till snabb, innovativ och kontinuerlig anpassning av tekniska system är minst lika avgörande som kvalificerade vapensystem. Vi möter varje dag en bred och komplex hotbild som ställer nya och ökade krav på såväl civil som militär underrättelsetjänst. Det här ryms inte inom de nuvarande strukturerna. Vi står också inför nya krav och förväntningar på oss som Natoallierade.

Därför behöver Sverige en framåtlutad underrättelsetjänst som befinner sig vid den tekniska frontlinjen. Mot bakgrund av detta har regeringen inlett en reformering av det svenska underrättelsesystemet. Det brådskar att höja det svenska underrättelsesystemets samlade förmåga. En central del i det arbetet är inrättandet av en civil utrikes underrättelsetjänst. En liknande modell som vi nu får finns också hos flera av våra allierade, bland annat Nederländerna, Estland och Storbritannien. Detta kommer därför att underlätta samarbetet med dem.

Ansvaret för styrningen och organiseringen av Sveriges myndigheter och ansvarsfördelningen dem emellan vilar på regeringen, som framhållits. Men till följd av bildandet av myndigheten aktualiseras ett antal lagändringar. Det är dem vi debatterar i dag.

Regeringen har föreslagit en ny lag om behandling av personuppgifter vid Sveriges utrikes underrättelsetjänst. Förslaget bygger på den lagreglering som gäller för Försvarsmakten i dag. Propositionen innehåller även förslag till 22 andra lagändringar. Det föreslås att uttrycket ”försvars-

underrättelseverksamhet” byts ut mot ”utrikes underrättelseverksamhet” och att Försvarsunderrättelsedomstolen byter namn till Underrättelsedomstolen. Lagändringarna innebär även att Sveriges utrikes underrättelsetjänst får ett rättsligt ramverk som gör att myndigheten kan bedriva utrikes underrättelseverksamhet på ett sätt som är jämförbart med vad Försvarsmakten gör i dag. Det innebär ändringar i exempelvis lagen om kvalificerade skyddsidentiteter, lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet, offentlighets- och sekretesslagen och skyddslagen. Lagändringarna föreslås träda i kraft samtidigt som myndigheten är tänkt att inleda sin verksamhet, det vill säga den 1 januari 2027.

Förslagen har granskats av Lagrådet, som bara haft ett fåtal språkliga och författningstekniska synpunkter. Regeringen har justerat lagen i enlighet med Lagrådets synpunkter. Jag vill med anledning av tidigare inlägg vara tydlig med att Lagrådet över huvud taget inte har haft några synpunkter på beredningen. Till skillnad från vad Miljöpartiet har påstått måste finansieringen hanteras innan en proposition läggs fram. Vi har alltså följt den ordning som gäller och bör gälla.

Utöver förslagen i den här propositionen kommer reformen också att kräva nya förordningar och förordningsändringar, bland annat en förordning med instruktion för den nya myndigheten, där myndighetens uppgifter och ansvar anges. Det kommer naturligtvis att vara centralt att man får i uppdrag att samverka med andra relevanta myndigheter.

Frågor har upprepade gånger ställts om huruvida det är rätt läge att genomföra den här reformen nu. Jag skulle säga att frågan snarare är varför den inte har genomförts tidigare, eftersom inrättandet av en civil utrikes underrättelsetjänst har diskuterats i decennier.

Det har också kommit invändningar om att processen skulle ha gått för fort. Jag måste säga att det är besynnerliga invändningar. Redan 2023 tillsatte regeringen en utredning, som två år senare lade fram förslaget om att den nya myndigheten skulle inrättas. Därefter har en organisationskommitté arbetat med att förbereda bildandet av den nya myndigheten. Tanken är som sagt att den ska vara på plats den 1 januari 2027. Från hösten 2023 till januari 2027 – man *kan* säga att det är för snabbt, men jag tror att de flesta svenskar skulle säga att det är ganska långsamt och i varje fall inte för snabbt. Det är definitivt längre tid än vad det tog för Sverige att gå från alliansfrihet till att bli fullvärdig medlem i Nato, vilket jag vågar påstå är en större förändring.

Den här regeringen jobbar kanske inte som andra regeringar. Vi skjuter inte upp till morgondagen det som vi bör göra i dag.

Vi befinner oss i ett läge där en höjning av Sveriges samlade underrättelseförmåga inte kan skjutas upp längre. Konsekvenserna av en utebliven satsning är att förmågor som motsvarar de behov som Sverige har inte utvecklas.

Det kan heller inte uteslutas, vilket Mustchefen också påpekat, att vi får ett ännu allvarligare läge. Det konstaterar också Försvarsberedningen i sin uppdaterade säkerhetspolitiska analys. I så fall kommer vi att vara mycket tacksamma för att vi inte sköt omläggningen på framtiden.

Den här reformen kommer att leda till att Sverige står bättre rustat för att klara underrättelseförsörjningen längs hela konfliktskalan från fred till

krig. Vi gör nu det som krävs för att säkerställa att Sverige har den underrättelseförmåga som behövs i den allvarstid som vi lever i.
(Applåder)

I detta anförande instämde Fredrik Ahlstedt, Ann-Sofie Alm, Caroline Högström och Viktor Wärnick (alla M).

Anf. 30 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag ska ställa samma fråga till utrikesministern som jag ställde till sverigedemokraten Aron Emilsson. Den gäller hur hon ser på de farhågor som både Must och Säkerhetspolisen har lyft fram.

Utrikesministern sa att det var en besynnerlig invändning att påstå att det ligger fel i tid och att tidsplanen är för tajt. Jag kan inte tolka det på något annat sätt än att hon därmed gör en helt annan bedömning än vad både Säpo och Must gör.

Jag hänvisade i mitt förra replikskifte med Aron Emilsson till artikeln från i juni i år. Där säger Mustchefen Thomas Nilsson att det finns en risk att vi nu går ned i effekt. Det är själva rubriken på artikeln.

Han säger så här: ”När Försvarsmakten yttrade sig över utredningen pekade vi ut en del risker. En av de riskerna är ju om förändringen genomförs väldigt hastigt och snabbt, och det är ju det som är regeringens inriktning. Då ser vi att göra den typen av förändringar under det rådande säkerhetsläget så har vi pekat på att det är en risk.”

Han fick frågan om han ville att datumet skulle skjutas fram. Han svarade: ”Det har jag inga synpunkter på. Jag brukar ju säga att jag har det så enkelt att jag behöver inte värdera regeringens beslut, jag bara genomför dem på bästa sätt. Men det är en risk, den diskuterar vi och vi ska försöka hantera den på bästa möjliga sätt.”

I de korta citaten som jag läser upp här använder chefen för den militära underrättelsetjänsten ordet risk inte mindre än fem gånger. Risken är just, när vi befinner oss i det här läget, att göra detta med den här hastigheten både mitt i en valrörelse och med det pågående kriget i Ukraina och med riskerna i det säkerhetspolitiska läget.

Min fråga till utrikesministern är egentligen två frågor: Varför har ni valt att driva fram det här så snabbt, trots myndigheternas varningar? Kan ministern garantera att effektiviteten inte går ned nu när omorganiseringen genomförs?

Anf. 31 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M) replik:

Fru talman! Som jag sa i mitt inledningsanförande kan man alltid diskutera vad som är den rätta tidpunkten. Men det finns också mycket stora faror med att skjuta upp en reform som verkligen behövs för att bredda vår underrättelsekompetens.

Nu vet vi dessutom att Ryssland för närvarande är upptaget med stora resurser och förmågor kopplat till invasionen av Ukraina. Det är inte säkert att Ryssland är det om en viss tid framåt. Därför är det läge att göra det nu, även om jag inte säger att det kommer att bli enkelt.

Jag välkomnar de synpunkter som har kommit från remissinstanserna. Det är precis det som är poängen med att ha ett beredningsförfarande där man inhämtar remissinstansernas synpunkter. Vi har då möjlighet att ta

höjd för de risker som de ser och se till att man har ett nära samarbete mellan genomförandekommittén som ska arbeta fram strukturerna för den nya myndigheten och de andra berörda myndigheterna, inte minst Försvarsmakten och Must. Utifrån vad jag har hört också från allra högsta nivå fungerar samarbetet mycket väl.

Det är klart att man citerar det som passar ens syften. Jag vill citera samma Thomas Nilsson, chef för Must. Han sa i DN att vi för det första behöver bredda underrättelsetjänsten. Angående tidpunkt sa han: ”Jag tror det är svårt att hitta en ideal tidpunkt. Hotbilden är allvarlig, men den kan bli ännu sämre. Jag tror att man måste acceptera att genomföra förändringar även i ett allvarligt läge.” Därmed välkomnade han reformen. (Applåder)

I detta anförande instämde Ann-Sofie Alm (M).

Anf. 32 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Den artikel som jag hänvisade till är mindre än två månader gammal. Det är Mustchefens bedömning just nu som vi talar om. Han lyfter fram att det finns en risk att man nu går ned i effekt.

Bakgrunden känner vi alla till. Vi står just nu i en valrörelse. Vi vet av erfarenhet att just i valrörelser ökar risken både för våld och för påverkansoperationer från främmande makt.

Det handlar om att man just nu driver fram den här stora omorganiseringen. Jag tycker att regeringen tar, återigen med Mustchefens ord, en risk som den inte hade behövt ta.

Varje gång vi har haft meningsutbyte om detta, och vi har nu haft fem möten med UD:s tjänstemän, har vi från vår sida lyft fram samma sak: Stressa inte igenom detta! Ta det efter valet, och ge det mer tid! Men vi har tyvärr talat för döva öron, verkar det som.

Jag kan också konstatera att Must inte är ensamt om sin uppfattning. Vi kan läsa i Säkerhetspolisens remissvar. Säpo skriver: ”Vidare får inte viljan att snabbt genomföra förändringar gå ut över den vitala verksamhet som bedrivs av underrättelse- och säkerhetstjänsterna i dag. Givet omvärldsläget får den i dagsläget väl fungerande myndighetssamverkan som finns mellan underrättelse- och säkerhetstjänsterna inte riskeras med en för snabb förändringstakt.” Det är Säkerhetspolisens ord.

Nu är det upp till regeringen och myndigheterna. Myndigheterna är regeringens verktyg för att styra riket. Ni genomför nu omläggningen, och ni har hört om farhågorna och de risker som finns. Det är nu regeringens ansvar om det inte skulle falla ut väl. Vi får helt enkelt se hur det blir med den saken.

I händelse av ett regeringsskifte under hösten kommer vi från vår sida att behöva gå igenom frågan igen för att säkerställa att man kan vidmakthålla en hög kvalitet på underrättelsetjänsterna också framöver. Regeringen tar en väldigt stor risk med det här förfaringssättet.

Anf. 33 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M) replik:

Fru talman! Det här är en reform som har diskuterats sedan 90-talet. Jag kan bara beklaga att tidigare socialdemokratiskt ledda regeringar inte har förmått att ta tag i detta och sett till att vi breddat vår förmåga långt

tidigare. Då hade vi kanske varit ännu bättre rustade i dag, även om jag verkligen, likt tidigare talare, vill betona att vi har en mycket god underrättelseförmåga i Sverige.

Valrörelser nämndes tidigare. Jag vet inte riktigt vad det har med saken att göra. Vi jobbar ända in i kaklet. Vi slutar inte vara regering och börjar bedriva valrörelse, utan vi gör vad vi ska till dess att vår mandatperiod är till ända. Vi jobbar ända in i kaklet. Sedan har jag noterat att Socialdemokraterna inte är glada i att komma in till riksdagen under semesterperioden, men vi vill gärna jobba.

Jag hörde också en gliring om regeringens facit när det gäller säkerhetspolitiken. Då kan jag passa på att sammanfatta facit från Socialdemokraterna. Man hade svårt från partiledaren Magdalena Anderssons sida att kalla Rysslands invasion för just en invasion när den fullskaliga invasionen inträffade.

Man sa att ett Natomedlemskap skulle destabilisera Europa. När S väl vände i frågan om Natomedlemskap var det för att partisekreteraren tyckte att det skulle störa dörrknackandet om den frågan levde hela vägen fram till valet, apropå valrörelse.

Vi kan påminna om att man under förra mandatperioden sålde ut stora delar av säkerhetspolitiken till en politisk vilde, en avhoppad vänsterpartist, vilket försvårade just vår Natoansökan och därmed äventyrade vår säkerhet.

Slutligen har vi hela debaclet kring kärnvapendialogen med Frankrike, där det nog fortfarande inte är någon som vet var Magdalena Andersson står. Hade jag varit Morgan Johansson så hade jag varit lite mer försiktig i den här debatten.

(Applåder)

I detta anförande instämde Ann-Sofie Alm och Viktor Wärnick (båda M).

Anf. 34 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag tycker att utrikesministern förvillar den som lyssnar på den här debatten lite grann genom att försöka hänvisa till att det skulle ha varit redan 2023, när regeringen antog direktiven till Carl Bildts utredning, som det stod klart att det skulle bli det här beslutet vi skulle fatta i dag.

Carl Bildt tog ju god tid på sig innan han överlämnade sin utredning och sitt betänkande till försvarsminister Pål Jonson den 13 juni 2025. Det är 14 månader sedan. Sedan skickade regeringen vidare det här på remiss fram till den 17 september. Då hade det varit sommar, och folk hade kanske inte haft så mycket tid att grotta ned sig i alla detaljer. Många myndigheter svarade ändå på remissen, men sedan tog det fem veckor från det. Den 23 oktober meddelade regeringen att det skulle bli en ny myndighet.

Jag tror att det var då som många blev förvånade. Man hade då suttit på olika myndigheter och skrivit massiv kritik mot utredningens förslag och pekat på olika typer av risker, och så gick regeringen fram med att det ska bli så här väldigt snabbt. Då är det ju inte alls en process som pågått sedan 2023, utan då pratar vi om en process från oktober 2025 fram till i dag. Jag förstår att många inte tycker att det är en snabb process, men i politiska sammanhang är det en snabb process. Det vill jag verkligen påstå.

Jag vill också påstå att det som sticker ut här är att utredningen gavs till en försvarsminister. Men sedan tog du som utrikesminister över den. Det blir ju en myndighet under dig, och det är det som sticker ut – det och att vi får två underrättelsemyndigheter. Alla undrar hur det kommer att bli.

Sett till var vi står i dag, hade utrikesministern gjort någonting annorlunda i processen med att etablera den nya underrättelsemyndigheten?

Anf. 35 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M) replik:

Fru talman! Det är många intressanta påståenden i detta.

Vi har inte bara två underrättelsemyndigheter. Jag antar att Håkan Svenneling syftar på Must och den nya civila underrättelsemyndigheten. Men vi har ju därutöver FRA och Säpo, som också är underrättelsemyndigheter.

Det är fullt naturligt att jag tar över ansvaret när det handlar om inrättandet av just en civil underrättelsemyndighet eftersom det inte är en försvarsunderrättelsemyndighet.

När det gäller tidsplanen har vi alltså haft två år för en utredning och ett år för en proposition. Jag skulle säga att det är standard, numera kanske till och med lite åt det längre hållet, i svensk lagstiftningsprocess. Och det som är viktigt att understryka här är att Lagrådet, som har till uppgift att granska om processen har följt de krav på beredning som ställs i regeringsformen, inte har haft något att invända över huvud taget i den delen – till skillnad från till exempel när det gällde gymnasielagen, där de påtalade att gränsen var nådd. Där, mina damer och herrar och fru talman, gick det verkligen undan! Allt är relativt.

Jag är som sagt tacksam för de synpunkter som har kommit under remissförfarandet. Det här är inte en enkel sak. Det försöker regeringen inte heller påstå. Men vi har ju därigenom också haft möjlighet att omhänderta många av de synpunkterna. Man jobbar nu oerhört nära mellan berörda myndigheter och den genomförandekommitté som är satt att inrätta den nya myndigheten, och eftersom den nya myndigheten införs stegvis är jag övertygad om att man kommer att säkerställa att det inte blir något förmågeglapp under tiden. Det är naturligtvis helt avgörande.

Slutligen tror jag också att tittarna kan bli förvirrade, för det låter som att detta är en diskussion om huruvida den här myndigheten ska inrättas eller inte. Det är dock ingen som har reserverat sig mot de här lagförslagen, så vi är i grunden överens. Men så där tenderar det ju att bli i svensk politik, särskilt i valrörelsen.

(Applåder)

Anf. 36 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag noterar att utrikesministern inte idkar särskilt mycket självkritik kring den här processen.

Jag tycker att det är viktigt att påpeka att Lagrådet är professionella jurister som hjälper oss i själva lagstiftningsarbetet. Här har kritiken kommit från den militära professionen. Det är den som vi återkommer till, och det är där diskussionerna har blivit så stora.

Det handlar om precis det som utrikesministern själv är inne på: Vi har myndigheten Must, den militära underrättelsetjänsten. Nu blir det en civil underrättelsetjänst. Det finns en risk för dubbelarbete. Det finns en risk för

att det blir kompetenskonkurrens mellan de här myndigheterna. Dessutom har vi myndigheterna FRA och Säpo, som är inom samma segment men har lite andra uppdrag.

Vi undrar såklart allihop: Var passar den här myndigheten in i myndighetsstrukturen, när de andra redan finns? Det är jag inte så förvånad över att Lagrådet inte har någon kritik mot, men jag är fortfarande väldigt orolig över den militära professionens åsikter.

Jag tycker ändå att vi från oppositionens sida har landat väldigt rimligt. Regeringen är på gång att inrätta den här myndigheten. Ni vill ha lagstiftning som gör att den här myndigheten kan verka. Då är det rimligt att vi pekar på vad som är bristerna men ändå säger ja till lagstiftningsförslaget. Det är det som vi landar i nu.

Jag tycker ändå inte att det har varit en bra process. Jag hoppas, precis som Morgan Johansson, att nästa regering tittar på den här frågan, diskuterar med de här myndigheterna och lyssnar in vad man kan göra nu när myndigheten är på gång att inrättas så att det blir rätt mellan framför allt de här fyra myndigheterna vi pratar om. Det finns också en del andra myndigheter runt omkring i den här sfären som vi behöver ta hänsyn till för att säkerställa svensk säkerhet och uppnå de intentioner som jag ändå förstår och tror att utrikesministern har.

Jag känner en viss oro i magen men är ändå trygg med att vi kommer att göra det bästa för svensk säkerhet.

Anf. 37 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M) replik:

Fru talman! För att börja med risken för dubbelarbete: Det är betydligt bättre med dubbelarbete än med förmågeglapp, så jag kan se en fördel i om kompetenserna hos de olika underrättelsemyndigheterna delvis överlappar. Det kan göra att vi får olika bedömningar avseende olika situationer och hot. Det är också något som jag har lyft fram löpande.

Sedan frågar Håkan Svenneling var den här myndigheten passar in. Det här gör ju att vi får en struktur som mycket bättre passar in i den struktur som finns hos våra allierade, till exempel Nederländerna, Estland och Storbritannien, som vi samarbetar nära med. Det kommer att underlätta i kommunikationen och utbytet mellan dem att det finns motsvarande roller och myndigheter. Det kan låta som att vi hittar på något helt nytt, men det är snarare tvärtom. Vi gör nu det som väldigt många av våra närmaste allierade redan har gjort, och det ser jag som en stor fördel.

När det gäller kritiken är den, som Håkan Svenneling påpekar, i två delar.

Håkan Svenneling hävdar att det har gått för fort. Det är därför jag tycker att det är relevant att titta på Lagrådets synpunkter. De har att granska just beredningsprocessen, och där har de inga synpunkter.

Sedan hänvisar Håkan Svenneling till den kritik som har kommit från remissinstanser. Som sagt välkomnar jag verkligen de här remissyttrandena. Men jag konstaterar också att Thomas Nilsson, chef för Must, har välkomnat den här reformen. Han har sagt att det är svårt att hitta den ideala tidpunkten, att hotbilden förvisso är allvarlig nu men att den kan bli ännu allvarligare och att man måste acceptera att man får genomföra förändringar även i ett allvarligt läge.

Jag känner mig alltså trygg med den här reformen. Men den kräver hårt arbete, och mycket av det hårda arbetet görs redan – också i nära samarbete med berörda myndigheter.
(Applåder)

Anf. 38 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! En höjning av underrättelseförmågan är naturligtvis välkommen, men den får inte innebära att övergången leder till de glapp som utrikesministern också nämnde så att man förlorar förmåga. Det är det som är vårt frågetecken i den här diskussionen.

Jag undrar om utrikesministern ser kristallklart att svensk underrättelseförmåga inte försvagas, att det inte blir ett förmågeglapp, genom att man fastställer tidpunkten den 1 januari 2027. Om inte allt är på plats, om det visar sig kunna bli glapp, skulle utrikesministern – om utrikesministern fortfarande är i tjänst – då komma tillbaka till riksdagen och begära en ändring? Eller skulle man acceptera ett förmågeglapp i underrättelseverksamheten? Då tänker jag särskilt på den militära förmågan.

Anf. 39 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M) replik:

Fru talman! Till att börja med får Försvarsmakten genom den här förändringen en möjlighet att omorganisera sin underrättelsetjänst, vilket är något som överbefälhavaren har välkomnat. Jag vill verkligen betona att vi inte accepterar några glapp i förmåga, utan den här reformen kommer att ske stegvis just för att säkerställa att det inte blir några sådana glapp. Jag tror snarare att det kan komma att bli viss överlappning av förmåga, och det välkomnar jag. Jag tror nämligen att det kan leda till en bredare bedömning av olika hot och situationer.

Jag vill återigen understryka det nära samarbete som redan finns mellan berörda myndigheter och som fungerar mycket väl. Detta måste fortsätta att finnas, och det är också därför vi i instruktionen till den nya myndigheten tydligt skriver in krav på samverkan.

När det slutligen gäller tidpunkten är jag fullständigt övertygad om att vi inte kan vänta, och precis detta har också chefen för Must sagt. Vi befinner oss i ett allvarligt läge, men det kan bli ännu allvarligare. Vi befinner oss i ett läge där Ryssland just nu är uppbundet med många resurser i Ukraina. Det kommer kanske inte att vara så för evigt, och då behöver vi ha en bättre förmåga när vi möter den nya verkligheten.
(Applåder)

I detta anförande instämde Ann-Sofie Alm (M).

Anf. 40 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Som konstaterades i Carl Bildts utredning och som många av oss har konstaterat var det inte den militära underrättelseförmågan som fallerade hösten 2021 utan bedömningen av den politiska situationen.

När man nu bedömer Rysslands nuvarande förmåga får vi inte hamna i en situation där den politiska bedömningen och viljan att se en annan verklighet än den som råder gör att den politiska bedömningen än en gång fallerar.

Jag tror att utrikesministern är med i en pågående diskussion om en kommande budget, som förbereds i Regeringskansliet. Jag undrar naturligtvis om Försvarsmakten i det arbete som ni nu bedriver får resurser att kunna säkerställa att den militära underrättelseförmågan stärks och inte försvagas, för där finns ju en av riskerna. Det vi har hört är ju att den militära förmågan minskar därför att resurser överförs från Försvarsmakten till just Utrikesdepartementet och den nya myndigheten.

Detta är naturligtvis en av de saker vi ser som allvarliga. Det vore intressant att höra hur den arbetande regeringens engagemang för att säkerställa att det inte uppstår förmågeglapp faktiskt ser ut. Lite information till kammaren skulle vara fördelaktigt i det här läget, fru talman.

Jag vill också tacka utrikesministern för den gångna mandatperioden.

Anf. 41 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M) replik:

Fru talman! Här gör Kerstin Lundgren en liten tankevurpa, för det stämmer ju att det inte var den militära bedömningen som fallerade utan just bedömningen av den politiska viljan. Det var alltså de mer civila bedömningarna som fattades. Man lyckades bland annat i Storbritannien identifiera den här risken, som sedan realiserades. I Storbritannien hade man en annan struktur, som liknar den vi kommer att ha.

Jag säger inte att vi garanterat hade kunnat se det då, men det var inte de militära besluten som missuppfattades utan just de politiska besluten. Jag tror därför att vi är mycket bättre rustade att göra dessa bedömningar om vi också har en civil underrättelsetjänst, precis som bland annat Storbritannien har.

När det gäller budgetfrågan beräknas anslaget för den nya myndigheten att uppgå till 2,8 miljarder för 2027, varav 2,2 miljarder kronor motsvarar verksamhetsflytten som regeringen också aviserar, och 600 miljoner kronor är tillskott för merkostnader och ambitionsökningar som regeringen aviserade i VÄB.

När det gäller resurser kommer dessa ju bara att flyttas om uppgiften flyttas, och det överlapp som behövs för att Försvarsmakten ska kunna beställa, ta emot och analysera information från den nya myndigheten har bedömts rymmas inom Försvarsmaktens ekonomiska ram. Detta har jag även redogjort för tidigare.

Jag vill verkligen betona hur viktigt det här är för att vi ska kunna möta den nya tiden med en helt ny teknik, med Sverige som allierad i Nato och med ett mycket större behov av att inhämta kunskap från öppna källor, där majoriteten av underrättelserna faktiskt står att finna. Vi kommer alltså att stå bättre rustade med den här reformen.

Naturligtvis vill jag även tacka Kerstin Lundgren och övriga utskottet för gott samarbete under mandatperioden.
(Applåder)

I detta anförande instämde Ann-Sofie Alm (M).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 13 augusti.)

§ 5 Skärpta villkor för anhöriginvandring

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU37
Skärpta villkor för anhöriginvandring (prop. 2025/26:301)
föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas

Anf. 42 VIKTOR WÄRNICK (M):

Fru talman! Vi moderater gick år 2022 till val på att få ordning och reda i migrationspolitiken. Under Socialdemokraternas åtta år vid makten tog Sverige emot 320 000 asylsökande utan någon som helst plan för hur de skulle integreras och bli en del av den svenska samhällsgemenskapen.

Konsekvenserna av Socialdemokraternas ansvarslösa migrationspolitik var uppenbara: Arbetslösheten bland utrikes födda var cirka tre gånger högre än arbetslösheten bland inrikes födda. Många som kommit till Sverige pratade trots flera år i Sverige inte svenska, och värderingar såsom hederskultur med förödande konsekvenser för framför allt kvinnor och flickor samt olika former av extremism bredde ut sig i vårt land.

Under de här snart fyra åren har vi genomfört ett nödvändigt paradigmskifte inom migrationspolitiken. Vår politik har fått effekt, och nu ser vi resultatet. I år väntas enligt Migrationsverket 4 200 personer söka asyl i Sverige. Det är det lägsta antalet asylsökande sedan 1984, vilket är så långt tillbaka som det går att mäta. Detta är en minskning med 75 procent sedan den moderatledda regeringen tillträdde. Vi har lagt om migrationspolitiken för att Sverige ska kunna lyckas med integrationen av alla människor som kommit hit.

En låg asylinvandring är en förutsättning för det. Sverige har gått från att i första hand vara ett land för asylinvandring till att vara ett land för högkvalificerad arbetskraftsinvandring. Vi har levererat på det mandat vi fick av svenska folket.

Fru talman! Det som nyligen utspelade sig i spanska Ceuta visar med all önskvärd tydlighet varför vår migrationspolitik, där vi har kontroll över asylmottagandet, är så avgörande och varför vi aldrig mer får återgå till den kravlösa migrationspolitik som en gång rådde i Sverige.

Under en enda dag tog sig över 50 000 personer över EU:s yttre gräns, och närmare 100 personer dog. Enligt EU-kommissionen var detta den största gränsöverträdelsen under en och samma dag på över 20 år. Det som hände i Ceuta borde vara en väckarklocka för hela Europas vänster, men i stället väljer Vänsterpartiet och Miljöpartiet gång på gång att säga nej till varje förslag som skulle stärka den reglerade invandringen här hemma i Sverige.

Fru talman! Händelserna i Ceuta visar tydligt vilka risker som finns med att skapa drivkrafter för ekonomiska migranter att ta sig till Europa. Att lägga fram förslag om en generös migrationspolitik med amnestier kan medföra stora migrantvågor med oerhört tragiska konsekvenser.

En ny stor migrationsvåg till Sverige skulle dessutom försvåra våra möjligheter att lyckas med integrationen av alla dem som kommit till oss.

Det är därför viktigt att vi i Sverige håller i den restriktiva migrationspolitik som vi nu fått på plats.

Fru talman! En del i denna omläggning handlar om det vi i dag debatterar, nämligen den moderatledda regeringens förslag om skärpta villkor för anhöriginvandring. Sverige har under lång tid haft bland Europas mest generösa regler för anhöriginvandring. De nu föreslagna lagändringarna anpassar det svenska regelverket till EU-rättens miniminivåer, och de föreslås träda i kraft den 1 oktober i år.

Olika regler ska gälla i fråga om möjligheten att vara anknytningsperson för å ena sidan svenska medborgare, andra nordiska medborgare och personer med permanent uppehållsrätt och å andra sidan personer med uppehållstillstånd.

För att uppehållstillstånd ska kunna beviljas på grund av anknytning till en person som har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd ska det som huvudregel krävas att anknytningspersonen har vistats med uppehållstillstånd i Sverige i minst två år. Det införs alltså en väntetid. Undantag ska bland annat gälla för ensamkommande barn och för flyktingar i vissa situationer.

Försörjningskraven för anhöriginvandring skärps. Bland annat ska försörjningskrav gälla i fler situationer. Kravet ska gälla även vid en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd, för att säkerställa att människor kan försörja sina anhöriga över tid.

Vi ska nu också lagstifta om något så rimligt som att den som exempelvis saknar skyddsbehov men befinner sig i Sverige på grund av det som kallas verkställighetshinder – kanske för att personen själv inte är särskilt intresserad av att lämna vårt land – inte samtidigt ska få lov att ta hit sina anhöriga.

Fru talman! I detta betänkande har vi också förslag för att stoppa de orättvisa så kallade tonårsutvisningarna. Under många år har ungdomar utvisats från Sverige den dag de fyller 18 år eftersom de då inte längre kan få uppehållstillstånd som barn till sina föräldrar. Den moderatledda regeringen tillsatte redan för ett par år sedan en utredning för att lösa denna problematik, och nu lägger vi fram förslagen på riksdagens bord.

För oss moderater är det viktigt att migrationspolitiken är restriktiv för att vi ska klara integrationen. Men migrationspolitiken ska också vara rättvis, och det har inte varit rättvist att skötsamma ungdomar har utvisats bara för att de har fyllt 18 år. Uppehållstillstånd ska exempelvis kunna beviljas till unga vuxna under 21 år som tidigare har beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning som barn.

Fru talman! Till skillnad från oss i det blågula laget, som är överens om migrationspolitiken, har Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Centerpartiet varit oense om i princip allt under den här mandatperioden. Medan Socialdemokraterna har velat ge sken av att de vill ha en restriktiv migrationspolitik och därför röstat med oss i de flesta omröstningarna här i riksdagen har Vänsterpartiet och Miljöpartiet röstat nej till i princip alla våra skärpningar.

Socialdemokraterna har dock successivt börjat glida mot en mer slapphänt inställning till migrationspolitiken, och i dag har oppositionen sex gemensamma förslag för att göra anhöriginvandringen mer generös. Det handlar exempelvis om att minska den nu föreslagna väntetiden för att låta anhöriga invandra till Sverige från två år till ett år.

Den rödgröna oppositionen vill också samfällt att det ska räcka med att uppnå försörjningskravet en gång, vid den första ansökan, och att det inte ska ställas några krav vid en förlängningsansökan. I praktiken skickar man följande signal: Se till att ha en inkomst i alla fall när du vill ta hit dina anhöriga – därefter är det, enligt vänsteroppositionen med Socialdemokraterna i spetsen, fritt fram att leva på svenska skattebetalares bekostnad genom bidrag och andra transfereringar!

Man vill också att utländska studenter ska kunna ta hit sina anhöriga, som om man var helt blind inför det omfattande fusk som förekommit kring studietillstånd och den anhöriginvandring som varit kopplad till dessa.

På totalen handlar det inte alls om att upprätthålla en stram invandringspolitik på EU:s miniminivå, vilket Socialdemokraterna vill påskina att man står för. Här gör man i stället gemensam sak med aktivisterna i MP och V för att återigen öka tilldragandefaktorerna till Sverige. Det är fullständigt ansvarslöst.

Utöver det man gemensamt är överens om i vänsteroppositionen kan jag nämna några av Miljöpartiets och Vänsterpartiets förslag. Dessa två partier kommer nämligen att kräva att få igenom sina förslag vid införandet av en ny, mer frikostig migrationspolitik i Magdalena Anderssons regering om man vinner valet om en dryg månad.

V och MP säger blankt nej till att höja försörjningskravet. Man vill att anhöriginvandring ska vara en rättighet som är tvingande för Sverige snarare än en möjlighet för den som uppfyller kraven. Man är också mycket kritisk till de utökade möjligheter till dna-analyser som vi nu genomför i syfte att kunna säkerställa biologiskt släktskap vid anhöriginvandring, med mera.

Fru talman! Det är alltså dessa partier som Socialdemokraterna ska samarbeta med och förhandla fram migrationspolitiken med om de – gud förbjude – vinner valet i september. Vi vet hur Socialdemokraterna agerar när de styr med vänsterpartierna: Då blir det en mer generös migrationspolitik med sämre kontroll som följd.

Just därför är valet i grunden ett vägval mellan att fortsätta på den inslagna, ansvarsfulla linjen tillsammans med oss eller riskera en utveckling där Sverige återigen får en stor och okontrollerbar asylinvandring. För att lyckas med integrationen finns det bara ett alternativ: en moderatledd regering och ett blågult lag som håller fast vid en reglerad, förutsägbar och ansvarsfull migrationspolitik.

Fru talman! Jag vill därför yrka bifall till utskottets förslag till beslut och därmed avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Anf. 43 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Tack för ett engagerat anförande, Viktor Wärnick, och även för ett bra ordförandeskap i utskottet!

Det är ju roligt när Moderaterna pratar om ordning och reda i migrationspolitiken. Ska vi helt enkelt gå igenom vad denna ordning och reda innebär? Den innebär nämligen följande: Varje gång man har gjort en lagstiftning kommer man lite senare fram till att man har gjort fel. Det är ordningen och redan.

Man sa att tonåringar inte ska ha lov att stanna i Sverige utan ska ut om de är här på grund av anknytning. 18-åringar ska utvisas! Vi sa att det vore dumt. Då sa ni att vi var slapphänta, Viktor Wärnick – men sedan kom ni ju fram till att vi hade rätt och ändrade er. Sedan gjorde ni visserligen en rätt dålig ändring, som inte räcker, vilket vi kan komma tillbaka till. Men ni insåg att vi hade rätt, trots att ni kallade oss slapphänta.

Sedan har vi spårbytet. Ni tog bort rätten till spårbyte, utan övergångsregler. Massor av människor som jobbade och bidrog till Sverige utvisades. Det var en dålig lagstiftning; ni skulle ha haft övergångsregler eller anpassat regelverket. Ni gjorde inte det. Ni lyssnade inte, och ni kallade oss slapphänta. Nu vill ni ändra det igen – i alla fall efter valet, enligt vad ni säger på era presskonferenser. Ni kallade oss slapphänta, men ni hade fel. Vi hade rätt.

När det gäller medborgarskapet och att den tid som ska gå innan man kan få medborgarskap nu förlängs sa vi att det måste finnas möjlighet för dem som är välintegrerade och bidrar till Sverige att gå före. Ni kallade oss slapphänta, men nu har ni ändrat er och gör som vi säger. Ni hade fel, och vi hade rätt.

Så här är det, gång på gång. Moderaterna går för långt eftersom de går i Sverigedemokraternas ledband i stället för att lyssna, tänka efter och agera lite långsiktigt. Det var problemet även när Ulf Kristersson genomförde den reglering som ledde till situationen 2015/16, det vill säga att man inte tänkte långsiktigt, och än en gång gör Moderaterna inte det.

Ordning och reda förutsätter att man tänker långsiktigt. Det förutsätter att man tänker på vad Sverige behöver och att man både tänker på den positiva sidan och stärker konsekvenserna när folk gör fel. Ni gör bara den ena delen, och därför blir det inte ordning och reda utan bara nytt kaos.

Anf. 44 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Fru talman! Jag får inleda med att tacka för de vänliga orden om arbetet i utskottet och vårt samarbete där, även om våra partier sakpolitiskt har stått mycket långt ifrån varandra. Jag skulle faktiskt säga att vi står ännu längre ifrån varandra sedan Niels Paarup-Petersen blev migrationspolitisk talesperson – vi hade, hör och häpna, mer gemensamt med Jonny Cato än vi verkar ha med Niels Paarup-Petersen.

För lite och för sent – det är vad Centerpartiet nu säger om migrationspolitiken. Det gäller framför allt de undantag man tycker att vi bör införa. Jag kan väl ändå konstatera att det vid två olika tidpunkter, 2016 och 2021, infördes olika regler som påverkade de ungdomar vi nu talar om. Precis som jag nämnde i mitt anförande tillsattes det för två år sedan en utredning där en del var att se över hur vi skulle kunna lösa den problematiken.

Den här problematiken har uppmärksammats i medierna under det senaste halvåret, ungefär. Migrationsverkets generaldirektör har dock meddelat att det alltså inte är fler individer som är drabbade av detta än tidigare år; det är bara det att det nu har uppmärksammats i debatten. Gott så!

Det vi nu gör är att korrigera detta på det sätt som vi har sagt att vi ska göra, det vill säga se till att man kan tillhöra familjen hela vägen upp till 21 års ålder i stället för 18. Jag vet inte om svaret från Centerpartiet är att de vill gå ännu längre än så, men vi gör nu det vi har sagt.

Vi inför skärpningar i regelverket för medborgarskap, något som inte hade kunnat göras om Centerpartiet hade samarbetat med Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna. Vi gör också en rad olika saker för att skärpa regelverken kring den svenska migrationspolitiken, därför att det har varit helt nödvändigt.

Inget av detta hade kunnat göras om de rödgröna hade haft majoritet under den här mandatperioden; det tycker jag är viktigt att påpeka.

Jag har en motfråga till Niels Paarup-Petersen, apropå vems ledband man går i: Vad i Vänsterpartiets och Miljöpartiets rätt extrema migrationspolitik kommer han att gå med på eller inte gå med på vid en valvinst om en månad?

Anf. 45 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Låt oss börja med det ledamoten nämnde om att jag skulle ha sagt att det var för lite och för sent. Jag skulle snarare säga att det var för mycket och för tidigt. Det är ändå en annan sak. Ni gjorde saker som ni inte borde ha gjort, Viktor Wärnick. Det handlar inte om att ni inte har gjort saker. Att ni inte säkrade undantagen, som ni kom på att vi hade rätt om, är en annan sak. Det här handlar om att ni gjorde en massa saker som ni inte borde ha gjort. Det var alltså snarare för mycket och för tidigt.

Utredaren kom själv fram till att man borde göra undantag kopplat till de här 21-åringarna. I uppdraget till utredaren fanns sex krav, och i alla dessa krav talades det om skärpningar. Det nämndes ingenting om lättnader. Jag tycker att man borde vara lite ärligare när det gäller dessa punkter.

Det är jättebra att ni har höjt gränsen till 21 år, som vi sa att ni borde göra. Ni vill ju egentligen sänka gränsen för en annan grupp från 21 till 18 år, men det är ändå bra att ni har ändrat er här.

Vi vill inte ha en högre åldersgräns. Det vi vill är att man faktiskt ska ha en chans att få stanna när man blir 21. Det enda ni gör nu är att säga att man ska utvisas vid 21 års ålder i stället för vid 18 års ålder. Det är fortfarande så att kravet för att man ska få stanna kvar och arbeta är att man har en lön som är långt över vad någon 21-åring i Sverige tjänar. Alternativet är att man kommer in på en utbildning, men då straffas man om man har anknytning till Sverige. Dessa två saker har ni inte velat ändra. Det kan också vara så att ni inte lyssnar. Därför kommer dessa ungdomar inte att ha en ärlig chans att få stanna. Det är detta som är problemet.

I dag ska vi diskutera anhöriginvandring, och jag tycker att det är bra att detta ämne tas upp. Vi har sett tonårsutvisningar och kompetensutvisningar, och nu ska vi få se födelseutvisningar. Den som föder barn riskerar att behöva välja vem i familjen som ska utvisas. När man får ytterligare ett barn görs en omprövning, som ledamoten själv var inne på, och då ökar kraven på vilken lön man ska ha för att få stanna kvar. Om man har två barn är kravet 52 000. Om man får ett tredje barn är kravet 64 000 i månaden. Vem ökar sin lön med 10 000 kronor i månaden bara så där?

Detta kommer att innebära att familjen tvingas välja vem som ska utvisas. Det är vad som kommer att hända nu, och regeringen har fortfarande inte svarat på hur man kan tycka att det är en rimlig politik.

Anf. 46 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Fru talman! De skärpta regler som vi nu inför vad gäller anhöriginvandring är helt nödvändiga. Sverige har, med Centerpartiets eget ordval, varit alldeles för slapphänt i förhållande till anhöriginvandringen. Vi har inte ställt de krav som man bör ställa på dem som inte är svenska medborgare men ändå vill ta hit sina anhöriga.

Centerpartiet brukar stå för linjen att man ska kunna försörja sin familj och inte vara en belastning för välfärdssystemet. En del av det liberala idéarvet i Centerpartiet brukar vara uppfattningen att man ska kunna försörja sig själv och sin familj. Därför ställer vi nu hårdare krav. Vi går ned till EU:s miniminivå för att Sverige inte ska sticka ut och för att Sverige inte ska ha tilldragandefaktorer.

Centerpartiet är dock emot väldigt många olika delar i det här betänkandet. Centerpartiet vill ha en mängd undantag. Man vill inte ha den längre väntetid som medges i EU:s lagstiftning. Man vill inte att vi ska ha höga lönekrav. Man vill heller inte att vi säkerställer att den som vill förlänga uppehållstillståndet för sin familj, som personen har tagit hit vid anhöriginvandring, fortsatt kan försörja familjen – då är det helt plötsligt fritt fram att leva på de svenska socialförsäkringssystemen eller på andra typer av bidrag. Detta är Centerpartiets helt obegripliga linje.

Till råga på allt såg jag i går ett inlägg i sociala medier av Niels Paarup-Petersen och fullständigt häpnade över det intellektuellt ohederliga i det. Han ställde upp det som att den som håller på att få ett till barn ska få välja mellan utvisning och abort. Det är på den nivån Centerpartiet bedriver den politiska debatten just nu. Jag tycker att det är vämjeligt.

Vi tycker att det är rimligt att man försörjer sin familj om man vill ha familjen i Sverige och att detta kontrolleras vid ett flertal tillfällen. Niels Paarup-Petersens debattstil får han själv stå för och skämmas för.
(Applåder)

Anf. 47 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Jag tackar utskottets ordförande för arbetet där och för den här mandatperioden. Vi har varit hundra procent oense, men det har funnits ett samarbete i presidiet.

Jag vill börja där ledamoten slutade. Det blir faktiskt så som Niels Paarup-Petersen sa. Med de här regeländringarna kommer människor i Sverige att tvingas välja mellan abort och utvisning. Det är sanningen. Beslut ska omprövas och åter omprövas, och om man inte uppfyller kraven efter de regeländringar som den här regeringen lägger fram är det detta val som man står inför. Det hade varit ärligare att säga att det är detta som kommer att hända.

Moderaterna ser ut att göra sitt sämsta val på över 20 år, kanske till och med sämre än katastrofvalet 2002, visade en unik prognos från Svenska Dagbladet i dagarna. Det straffar sig att bedriva politik som dagligen förstör människors liv, förstör familjer och förstör etableringen. Det kostar. Jag tycker att man ska vara ärlig, för sanningen är att människor kommer att ställas inför ett val mellan abort och utvisning.

Man utvisar barnens klasskamrater och grannar, och man utvisar människor som har levt här större delen av sitt liv. När Moderaterna tillträdde såg de direkt till att ta bort möjligheten till undantag på grund av särskilt ömmande omständigheter för att öka antalet tonårsutvisningar.

Moderaterna visste att detta skulle hända. Detsamma gäller den situation som togs upp nu.

Jag måste ställa en fråga till ledamoten apropå de oerhört viktiga regeländringar som läggs fram. Ger det ledamoten något slags glädje att utvisa barn och splittra familjer? Ger det ledamoten något slags glädje att utvisa tonåringar som har levt här större delen av sitt liv?

Anf. 48 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Fru talman! Även jag vill inledningsvis tacka Tony Haddou för gott samarbete, i varje fall vad gäller processuella frågor, utskottsarbete och annat. Jag vet att Tony Haddou nu gör sin sista debatt i Sveriges riksdag; han kandiderar inte till ytterligare en mandatperiod i riksdagen. Tony ska ha ett stort tack för fint samarbete i socialförsäkringsutskottets presidium. Även om vi har haft frejdiga debatter i denna kammare har vi kunnat skilja på sak och person när vi har planerat utskottets arbete, och det är jag väldigt tacksam för.

Den debatteknik, debattstil eller gyttjebrottning som vänsteroppositionen vill ägna sig åt när det gäller migrationspolitiken, som jag nämnde apropå Niels Paarup-Petersens diverse inlägg i kammarens talarstol och i sociala medier, bekräftar Tony Haddou nu att han ställer upp på. Jag tycker att den är vämjelig. Jag tycker inte att vi ska debattera på det sättet i svensk politik.

Vi har följande ingång: Ska man ta sina anhöriga till Sverige bör man kunna försörja dem. Det ska alltså inte ligga svenska skattebetalare till last genom att socialförsäkringssystemet eller andra bidrag används för att försörja anhöriginvandrare. Det ska vara ordning och reda. Sverige ska inte sticka ut i Europa som generösare än övriga.

De exempel som tas upp är så extrema att jag knappt har ord för det. Jag vill säga att det trots allt görs en individuell prövning utifrån den gällande lagstiftningen, som vi kommer att fatta beslut om här i morgon. Det finns ett antal olika undantag. Det finns möjligheter att se till familjens helhet.

Det som Vänsterpartiet, Centerpartiet och andra debatterar om nu handlar om att måla upp ett skräckscenario. Jag tycker inte att det hör hemma i svensk politik, och jag betackar mig för det.

Anf. 49 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Den här regeringen sa att det var ett skräckscenario när vi sa att fler tonåringar skulle utvisas när man tog bort möjligheten till undantag i särskilt ömmande fall. Vi sa samma sak om spårbytet. Man sa att det var skräckscenarier, men vecka efter vecka har vi sett att de här människorna hotas av utvisning, att familjer splittras och att liv krossas.

Jag fick inte riktigt svar på min fråga. Ger det ledamoten glädje att utvisa barn och unga som har levt här större delen av livet? Vill man stoppa tonårsutvisningarna måste den här regeringen bort en gång för alla. Regeringen har visat oförmåga att hantera de här frågorna. Det man nu i praktiken gör när det gäller tonårsutvisningarna är att ändra åldersgränsen från 18 till 21 så att utvisningsbeslutet i stället kommer vid 21 års ålder.

Jag tycker att man ska ta ansvar för den politik man för, och det ledamoten inte vill säga här om reglerna är att det återkommande ska göras en omprövning. Om du får ett till barn ryker du. Om du blir sjuk eller

arbetslös kommer ditt barn att utvisas. Det är dessa regler regeringen lägger fram, och det tycker jag att man ska vara ärlig med. Vi kommer att få situationer med val mellan abort och utvisning, och barn som har levt större delen av sina liv kommer att utvisas. Om den här regeringen sitter kvar och politiken ligger fast kommer helt nya grupper av barn att bli utvisningshotade i Sverige.

Därför frågar jag ledamoten igen: Ger det ledamoten något slags glädje att utvisa barn och splittra familjer på detta sätt? Vi kommer att få helt nya grupper, ännu fler familjesplittringar och fler barn som utvisas. Ger det ledamoten något slags glädje?

Anf. 50 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Fru talman! För mig och Moderaterna är det helt centralt att vi nu har genomfört det paradigmskifte i migrationspolitiken som svenska folket gav oss mandat att göra i föregående val. Vi har fått ordning och reda i svensk migrationspolitik – något som inte har funnits tidigare. Vi ser nu till att Sverige inte sticker ut jämfört med övriga europeiska länder, att Sverige inte har mer generösa regelverk och att Sverige helt enkelt blir ett mer normalt land vad gäller invandringspolitiken. Jag tror att svenska folket fortsatt ger detta stort stöd.

Jag tror inte att svenska folket stöder den extrema politik Vänsterpartiet står för. Vi kan prata om ett verkligt skräckscenario om Vänsterpartiet och Miljöpartiet, de två mest aktivistiska partierna i Sveriges riksdag, får inflytande i Magdalena Anderssons regering om man, gud förbjude, vinner valet om en månad. Vänsterpartiet vill då göra precis som man har gjort i Spanien, nämligen införa amnesti för den som har gått under jord och gömt sig illegalt i landet. Den som har fått ett beslut om att den inte har skyddsskäl och därför ska lämna Sverige vill Vänsterpartiet premiera med en amnesti. Man vill premiera skuggsamhället. Man vill premiera kaos. Det är detta Socialdemokraterna har framför sig, det är detta man ska samarbeta med, det är detta man ska förhandla med.

Detta är det verkliga skräckscenariot i svensk politik och något vi i konsumentupplysningens namn måste bli ännu bättre på att berätta om för svenska folket, för detta vill svenska folket nog inte ha.

Låt mig därutöver säga något om ömmandet för våra opinionssiffror och hur vi kommer att klara oss i valet. Jag tror att Vänsterpartiet ska fundera några varv med tanke på de senaste veckornas rapportering om den egna riksdagsgruppens förehavanden och terrorromantiska handlingar när man har skickat brev till olika mördare och terrorister. Höj nivån, säger jag till Vänsterpartiet.

Anf. 51 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Orimligt, utropade Ebba Busch när åtta månader gamla Emanuel fick beskedet att han skulle utvisas från Sverige trots att föräldrarna har uppehållstillstånd som spårbytare. 18-åriga Jomana kom till Sverige som fyraåring, och många tänkte att det inte kunde vara sant när de läste att hon fick besked om utvisning samma vecka som hon beställde sin studentmössa. Lillebror blev svensk medborgare, och mamma och pappa fick permanent uppehållstillstånd. Men Jomana skulle ut.

Båda de här helt vansinniga och orimliga utvisningarna av barn till personer med tillstånd att bo i Sverige har chockat svenska folket och uppenbarligen också många politiker i Tidöpartierna. Men vi i Miljöpartiet blev inte chockade eftersom vi hade varnat för exakt dessa konsekvenser.

Och nu varnar vi igen. Låt oss inte om två år åter läsa i tidningar att moderater och kristdemokrater ojar sig över att en nybliven mamma tvingas lämna Sverige eller tvingas skicka bort ett av sina barn för att hon inte har lyckats gå upp flera tusenlappar i lön. Hon måste tjäna 52 860 kronor för att leva med sin make och två barn. Om hon får ett barn till måste lönen stiga till 64 000 kronor, för annars får hela familjen enligt regeringens nya lag inte bo kvar i Sverige.

Detta måste vi stoppa, Viktor Wärnick! I dag!

Anf. 52 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Fru talman! Det finns ett parti som har bedrivit massiv desinformation om migrationspolitiken i Sverige. Detta parti påstår att ett utvisningsbeslut och en utvisning är likställda och har i medierna påstått att en åtta månader gammal bebis skulle sättas ensam och utan sina föräldrar på ett flyg till ett främmande land. Sådant händer inte i Sverige. Men Miljöpartiet vill inte ta sig an den pedagogiska uppgiften att förklara att det är två olika saker att bedöma någons rätt till uppehållstillstånd och att verkställa en utvisning. Jag anser att Miljöpartiet har ett stort ansvar att hålla debatten om detta sansad.

Det regeringen gör i propositionen, vilket bekräftas av utskottsmajoriteten i betänkandet och som riksdagen ska fatta beslut om i morgon, är att äntligen skärpa regelverken vad gäller anhöriginvandring. De har varit alldeles för generösa och gjort att just Sverige har framstått som mer generöst för många av dem som har sökt sig till Europa och sedan velat ta sina anhöriga till Europa och till Sverige. Nu ställer vi krav på att man ska kunna försörja sin familj. Man ska också ha vistats i Sverige legalt i två år. Det är huvudregeln för att man över huvud taget ska klara en integrationsprocess. Vi inför en väntetid för att det helt enkelt ska se mer lovande ut för en individ och dennes familj att kunna klara sig i det svenska samhället.

Vi vill inte ha fri invandring. Vi vill inte ha öppna gränser. Men det är egentligen det Miljöpartiet föreslår med alla sina förslag i motioner och reservationer. Man säger det inte rakt ut, men det är de facto det man vill.

När det gäller tonårsutvisningar gör vi nu det vi sa att vi skulle göra. Vi löser problemet genom att höja gränsen från 18 år till 21 år för att ge framför allt dem som är i gymnasieåldern andrum. Vi gör det vi har sagt.

Anf. 53 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Viktor Wärnick började sitt inlägg med att anklaga andra för desinformation. Sedan avslutade han det med att ljuga.

Fru talman! Nu måste vi tala om det lagförslag som ligger på bordet. Med detta lagförslag vill regeringen att en mamma som har flytt krig och under flykten separerats från sina barn i praktiken ska behöva oroa sig i fyra år för hur barnen har det i flyktingläger och ha telefon- och videosamtal som enda kanal för att trösta, uppfostra och uttrycka kärlek. Hon måste ha 52 860 kronor före skatt i lön om hon vill återförenas med sin man och sina två barn. En mamma vittnar till Röda Korset: Redan med

dagens regelverk har jag inte råd att ta hit alla mina barn. Hur ska jag kunna välja mellan dem? Jag älskar dem alla lika mycket.

De lönenivåer Moderaterna föreslår är vansinniga. Bara om man tjänar över 75 000 kan man återförenas med alla sina barn om man har fyra barn.

Det här förslaget förbättrar inte integrationen, utan det omöjliggör för familjer att återförenas och separerar permanent små barn från sina mammor och pappor. Det är skamligt.

Dessutom innebär förslaget om omprövning vartannat år att en familj som redan har förenats i Sverige efter att ha flytt krig kan slitas itu, till exempel om en förälder har oturen att bli arbetslös eller om familjen får ett barn till.

Nej, vi överdriver alltså inte när vi säger att mammor kommer att stå inför valet mellan utvisning och abort.

Anf. 54 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Fru talman! Under de åtta år som Annika Hirvonen tillsammans med Socialdemokraterna och övriga i svensk vänster hade inflytande över svensk migrationspolitik tog vi emot 320 000 asylsökande, utan att ha någon plan för hur de skulle integreras över huvud taget.

Vi har haft en oerhört generös anhöriginvandring som gjort att många människor har kommit till Sverige utan att det har funnits en tryggad försörjning, ett ordnat leverne, en sysselsättning och en väg in i den svenska samhällsgemenskapen för dessa personer.

År 2015 hade vi katastrofåret, det enda år då man egentligen har sett en miljöpartist konstatera att Sverige inte kan ta emot så många människor. Då var det 163 000 personer som sökte. Det var enda gången Miljöpartiet sa: Okej, nu behöver vi nog faktiskt sätta ned klacken i marken och göra något åt detta.

Vi gör nu det som vi har lovat svenska folket att vi ska göra. Vi har påbörjat resan mot att få ordning på migrationspolitiken.

Det här med anhöriginvandringen är ju helt rimligt. Om man vill ta hit sina anhöriga måste man kunna sörja för dem. Man måste helt enkelt kunna betala för den familj som kommer. Annars belastar det svenska skattebetalare på ett sätt som inte är rimligt i längden.

Det är också rimligt att man, om man vill förlänga anhörigas uppehållstillstånd i Sverige, kan visa att man fortsatt kan betala för dem eller att det i hushållsgemenskapen finns möjlighet att tillsammans försörja dem, enligt de nivåer och krav vi ställer upp, så att man inte hamnar på en nivå där man behöver använda bidrag eller socialförsäkringsförmåner för att kunna leva i Sverige.

Det här är helt rimliga delar i det lagförslag vi nu har lagt fram, men Miljöpartiet säger naturligtvis nej till det. Miljöpartiet vill inte ha några krav. Miljöpartiet tycker att skuggsamhälle och utanförskap är en biprodukt som vi får leva med och att vi inte ska ställa högre krav på dem som kommer till Sverige. Det finns en stor kontrast i svensk politik mellan oss och Miljöpartiet.

(Applåder)

Anf. 55 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Som utomstående betraktare av debatten här kan man ibland bli lite konfunderad. Moderaterna pratade om händelserna i

exklaven i norra Afrika, där man måste korsa ett stort hav för att komma till Europa. Moderaterna nämnde inte de desinformationskampanjer och den hybridkrigföring som föranledde händelserna men anklagade i nästa andetag Miljöpartiet för desinformation. Det säger något om proportionerna i debatten och synen på det hela.
(Applåder)

Det var egentligen inte det här jag skulle gå upp och säga, fru talman, men jag tyckte att det behövde nämnas.

Det man kan säga om den här debatten är att den sammanfattar mandatperioden ganska väl, både vad gäller bakgrunden och upprinnelsen till debatten och vad gäller hur resultatet av våra olika ställningstaganden faller ut.

Fokus i Tidöpartiernas förslag ligger på att försvåra och i praktiken omöjliggöra familjeåterförening samt utvisa så många som möjligt. Det är inte för inte som propositionen har kallats för en familjesplittringsprodukt. Den är en logisk fortsättning på den utvisningspolitik som har satt starkt avtryck under mandatperioden. Likaså är den ett halvhjärtat försök att förhindra den för Tidöpartierna så besvärliga debatten om tonårsutvisningarna.

Tonåringarna har ersatts av 21-åringar, men inte i alla fall. Tonåringar utvisas uppenbarligen fortfarande, vilket vi har kunnat ta del av under sommaren, trots att de är välintegrerade och en del av lokalsamhället. Konsekvensen av den nu föreslagna ordningen blir helt enkelt att ännu mer väletablerade 21-åringar blir utvisade och får lämna vänner, grannar och arbetskamrater, samtidigt som man uppenbarligen inte har löst problemet med tonårsutvisningarna fullt ut.

Vad som också bör lyftas fram är att regeringen återigen sågas längs med fotknölarna av många remissinstanser, inte bara utifrån de politiska ställningstagandena utan också utifrån själva sakinnehållet. Bristen på tydlighet i förarbetena, röriga och svåröverblickbara processregler och svag eller ingen förankring i forskning och beprövad erfarenhet är ett genomgående tema.

Till och med remissinstanser som brukar heja på regeringen, till exempel ett antal arbetsgivarorganisationer, är starkt kritiska till delar av produkten. Migrationsverket, domstolar, akademin, civilsamhället och ett flertal myndigheter har återigen starka invändningar mot bärande delar i regeringens förslag. Oviljan hos Tidöpartierna att lyssna är stark, på samma sätt som tidigare under mandatperioden.

Ingen regering har fått så mycket kritik av bland andra Lagrådet som den här regeringen. För Tidö handlar det sällan om att göra rätt, utan det handlar om att med ytterst liten marginal i Sveriges riksdag driva igenom vad man själv tycker är rätt. Ett sådant förhållningssätt kan bara betecknas som dogmatiskt och antiintellektuellt.

Fru talman! För oss socialdemokrater är den migrationspolitiska inriktningen tydlig. Vi vill ha en stram migrationspolitik. De som kommer hit och de som är här ska få goda förutsättningar och stöd för att kunna integreras. Sköter man sig, gör rätt för sig och visar att man vill vara en del av vårt samhälle ska man också kunna bli det. Missköter man sig och till exempel begår grova brott ska man så långt det är möjligt utvisas och lämna landet. En stram migrationspolitik kan aldrig handla om att utvisa så många som möjligt, som ett egenvärde.

Därför har vi landat i att det av Tidöpartierna föreslagna kravet på omprövning av försörjningskravet inte bör införas. Det är en mekanism som kommer att leda till utvisningar i stor skala av människor som bott i landet under flera år och som har etablerat sig här.

Det handlar heller inte bara om tonåringar den här gången. Alla i en familj kan råka ut för en utvisning, inte för att de misskött sig eller gjort något fel utan för att pappa har blivit arbetslös en kortare period, för att mamma har fått cancer eller för att någon av föräldrarna varit modig och startat företag.

Vidare kan det leda till att man väljer att inte studera vidare för att få ett högkvalificerat jobb, utan man arbetar vidare på ett jobb som man är överkvalificerad för. Gymnasieelever kan hoppa av skolan för att ta ett lågbetalt arbete för att lillasyster ska få komma hit. Storasyskon kan utvisas för att de fått en lillebror.

Den här politiken är grym, fru talman. Den bygger in utvisningar som en återkommande del i själva lagstiftningen. Det är utvisningar som bara kommer sig av att människors liv förändras. Vi har faktiskt med människor att göra. Det här är inte stram migrationspolitik. Det är korkad migrationspolitik. Den är korkad, och därför säger vi socialdemokrater tillsammans med övriga oppositionspartier nej till denna del.

Fru talman! Tonårsutvisningarna är ett av Tidöpartiernas största misslyckanden. Hela frågan har satt fingret på den ovilja som finns hos dessa partier att se bortom den hårda och tuffa retoriken, där invandring bara är ett problem och där människors livsöden saknar betydelse. Hanteringen har också varit därefter. När regeringen sent omsider lyckades komma med ett besked visade det sig att själva kärnfrågan, den om unga människors starka anknytning och etablering i vårt land, inte var hanterad.

Vi socialdemokrater har hela tiden argumenterat för att det är just stark anknytning som måste ligga till grund för hur en individs rätt att vara i landet ska bedömas. Om man har starkare anknytning till Sverige än till något annat land i världen och man har gjort allting rätt ska man få lov att stanna. Detta är vi i oppositionen helt överens om. Sedan kan man diskutera olika juridiska formuleringar, men den starka anknytningen är vi överens om.

Vi måste också titta på alla som fallit offer för Migrationsverkets långa handläggningstider. En utredning måste skyndsamt titta på det, och det måste ske under nästa mandatperiod.

Med detta sagt är riktningen, andemeningen och viljan densamma i oppositionen. Det görs också tydligt i dagens betänkande. Socialdemokraterna, Vänstern, Centern och Miljöpartiet är överens om denna fråga i reservation 10, som jag yrkar bifall till.

Fru talman! Jag märker att talartiden går fort här, och jag ber om ursäkt redan nu för att jag nog kommer att dra över lite.

En annan fråga som vi socialdemokrater lägger stor vikt vid är Sveriges konkurrenskraft. Att Sverige ska vara attraktivt för forskare och toppstudenter är helt avgörande för att vi ska stå oss i den globala konkurrensen.

Den höga innovationstakt och starka omställningsförmåga som finns i vårt land kommer inte till ringa del från det faktum att många begåvade och kloka människor från hela världen väljer att söka sig till vårt land. Många av dem gör det med hänvisning till den svenska välfärden och

öppenheten. Därför är det med viss förvåning jag kan konstatera att denna viktiga resurs inskränks och stryps.

Vi har redan sett rapporter om att tonårsutvisningar skrämmer bort forskare. Den här propositionen kommer knappast att lugna den oro som har spridit sig. Jag tror att detta är ett strategiskt misstag av ganska stora dimensioner i en tid då forskare väljer att lämna till exempel USA. Där är inskränktheten stor, och därför vill man komma till Europa. Då väljer vi i Sverige att säga: Nej, vi är inte så sugna på er.

Därför vill vi socialdemokrater tydligt bredda den krets bland akademiker som kan ta hit sina anhöriga – jämfört med Tidöpartiernas förslag. Notera att det är jämfört med deras förslag. Det här inskränks de facto även i vårt förslag.

Även här är faktiskt oppositionen överens i en reservation.

Fru talman! Som jag har nämnt är den strama migrationspolitiken en förutsättning för en god integration. Därför ser vi också att försörjningskravet för att man ska få ta hit sin familj från första början kan höjas något. Det förslag som Tidöpartierna driver igenom kommer dock i praktiken att nästan omöjliggöra för de flesta att ta hit sina familjer, som vi har hört här tidigare i debatten. Med kombinationen av kravet på två års väntetid och de mycket långa köer som tyvärr finns hos Migrationsverket kommer det att kunna dröja åratal innan familjer kan återförenas.

Vi menar att försörjningskravet kan höjas marginellt, men vi vill inte utesluta en massa arbetsrelaterade inkomster på det sätt som Tidöpartierna gör. Den som gör rätt för sig, som försöker och som visar god integrationsvilja ska få en ärlig chans att återförenas med sin familj. Det här illustrerar väl den socialdemokratiska synen på migrationspolitiken. Det ska vara stramt, men det ska vara rimligt.

Fru talman! Avslutningsvis kan jag återigen konstatera det som jag inledde med. Den här propositionen bryter på ett illustrerande sätt ned positionerna i svensk migrationspolitik.

Ska Sverige vara ett land som för en stram migrationspolitik och en stark integrationspolitik – ett land där man genom ansträngningar och ärliga försök kan bli en del av vår samhällsgemenskap och där inte ens ursprung utan ens delaktighet, intentioner och engagemang definierar ens tillhörighet?

Eller ska Sverige vara ett land där människor utvisas och drivs ut bara för att de råkar ha ett annat ursprung och inte är tillräckligt lönsamma – ett land som driver en korkad migrationspolitik, en omöjlig assimileringspolitik och en aktiv utvisningspolitik?

Den 13 september kommer svenska folket att göra sitt val. Jag är övertygad om att Sverige behöver en ny riktning och ett nytt ledarskap, och för det krävs det en socialdemokratisk valseger.

(Applåder)

I detta anförande instämde Ida Karkiainen (S).

Anf. 56 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Fru talman! Jag får väl ändå inleda med att kommentera det Ola Möller sa om händelserna i spanska Ceuta. Han, liksom andra vänsterpolitiker, vill hemskt gärna säga: Titta inte hit, inget att se här, ingen fara.

Det var alltså en gränsöverträdelse som var så massiv att vi inte har sett något sådant på över 20 år – över EU:s gränser.

Både Ola Möller och jag har besökt Lampedusa – också en del av EU. Det är förvisso ett stort hav mellan fastlandet och Lampedusa. Lampedusa får nog ändå sägas tillhöra Afrika, men vi vet alla vad det har lett till för problem när många migranter har tagit sig dit.

Man vill liksom reflexmässigt inte tala om de problem vi ser när det gäller invandringen. Jag är faktiskt besviken över Socialdemokraternas reaktion när det kommer till detta. Här borde vi vara mer proaktiva. Vi borde inte gå i Miljöpartiets ledband och säga att det är empatilöst för att Sverige inte skulle ha tagit emot några av dessa migranter – eftersom vi redan har den integrationsskuld vi har. Jag tycker att Socialdemokraterna bör fundera över hur de vill föra politiken på detta område.

Sedan har jag en fråga till Socialdemokraternas Ola Möller när det gäller just den här propositionen och det här betänkandet. Man har i åtminstone tre och ett halvt års tid sagt sig värna den strama migrationspolitiken – det senaste halvåret har vi sett att det svajat när det gäller detta. Nu tror jag att den möllerska varianten av migrationspolitiken är en som är stram, rimlig och inte korkad.

Man kan då titta i den följdmotion som Socialdemokraterna har skrivit. Där är det många förslag på avslag, undantag och mer generösa regler än vi föreslår. Trots att man också säger i motionen att Sverige inte ska gå utöver vad EU-rätten kräver är det exakt det man vill göra när det gäller väntetider, försörjningskrav och annat. Hur kommer det sig?

Anf. 57 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! Jag kan bara bli beklämd över att Viktor Wärnick inte ser de påverkansoperationer och den storpolitik som ligger bakom det som hände i exklaven Ceuta. Det är faktiskt lite skrämmande. Jag hade förväntat mig mer av Moderaterna.

Det var också tydligt i det uttalande vi gjorde den fredag då det hände att vi inte skulle ta en omfördelning, till exempel. I stället för att hänga på Niels Paarup-Petersens sida kanske Viktor Wärnick borde titta på de kanaler som vi socialdemokrater har när vi kommenterar politik. Då skulle han inte ställa den typen av frågor eller hålla den typen av anförande.

När det gäller vår följdmotion är det så att EU-rätten inte bara handlar om det som reglerar migrationsrätten. Europakonventionen finns ju också, som i grund och botten reglerar. Man har rätt till familjeåterförening. Familjen ska värnas och så vidare. Det finns utlåtanden från EU-kommissionen kring att till exempel subsidiärt skyddsbehövande och flyktingar ska likabehandlas i så stor utsträckning som möjligt och så vidare.

Moderaternas problem är att de har skygglappar i fråga om detta. Det handlar alltså inte längre om att föra en stram migrationspolitik, utan det handlar om att utvisa så många som möjligt. Det är helt i linje med viljan hos det största partiet i Tidösamarbetet. Vi har också de senaste veckorna fått tydliggjort vad det handlar om.

Det är här det anti-intellektuella delvis kommer in. Moderaterna tar sig ensamrätten att definiera vad stramt är. Allt som inte går så långt som Moderaterna vill gå är då att beteckna som icke-stramt. Men vi skärper de facto anhöriginvandringen även i vår motion. Det görs också i de reservationer som läggs fram gemensamt i vissa delar, till exempel när det gäller

studenter. Ur det perspektivet stramar vi åt detta – det gör vi. Det är bara att läsa vår motion. Vi säger också tydligt att vi vill höja just försörjningskravet vid första ansökan. Men det Moderaterna ägnar sig åt är utvisningspolitik.

Anf. 58 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Fru talman! Nu får nog Ola Möller tala ur skägget. Menar han att de förslag vi lägger fram här skulle bryta mot Europakonventionen, EKMR, att de skulle bryta mot EU:s regelverk på något sätt? Eller är det en politisk bedömning han gör när han tycker att vi bör vara mer generösa? Jag tänker på Socialdemokraternas förslag i förhållande till det som regeringen lägger fram. Intellektuell hederlighet handlar ju också om att i så fall berätta vad man tycker om detta. Ingen annan skulle påstå att vi har gått så långt att vi bryter mot detta.

Man kan, som sagt, titta på vad Socialdemokraterna föreslår eller säger i sin följdmotion. Jag tycker ändå att man behöver stå upp för det man har sagt här. Ola Möller är en av författarna till motionen. Där står det bland annat: Vi har också fattat beslut om att vårt regelverk för migrationspolitiken bör ligga i linje med EU:s miniminivå.

Trots detta har man alltså 14 att-satser med invändningar och förslag på mer generösa regler än vad som finns i den proposition som regeringen har lagt fram. Det gäller bland annat att subsidiärt skyddsbehövande också ska ingå i den här kretsen när det gäller tvingande regler om uppehållstillstånd. Man vill ha en kortare betänketid. Man vill ha ett år i stället för två år. Två år är utrymmet som finns enligt EU:s regelverk. Man vill inte ha skärpta försörjningskrav på det sätt som vi föreslår.

Ola Möller kan kalla detta för att vara i enlighet med EU:s miniminivå och att vi ska gå åt det stramaste håll som vi bara kan. Det har Socialdemokraterna i retoriken talat om under nästan hela mandatperioden. Men det har skett en glidning nu på slutet, då det verkar som att vänsterflanken i partiet har fått ta alltmer utrymme.

Vi vet också vad Miljöpartiet och Vänsterpartiet kommer att föreslå i Magdalena Anderssons regering – amnestier, precis som den spanska socialdemokratiska regeringen har infört. Och vi har sett konsekvenserna.

Allt detta är alltså en glidning från det strama till det mer generösa, men det vill inte Ola Möller låtsas om. Hur kommer det sig?

Anf. 59 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! Viktor Wärnick skulle kunna läsa sin egen utredning och propositionen. Till exempel påpekar både Europadomstolen och EU-kommissionen i sin handledning om hur vi ska tolka EU-rätten att subsidiärt skyddsbehövande och flyktingar ska likabehandlas.

Då tar man ett direktiv som skrevs i början av 00-talet. Detta med subsidiärt skyddsbehövande var inte ens reglerat i något direktiv då; de diskussionerna pågick. Att säga att det ska vara som i ett 25 år gammalt dokument är oerhört dogmatiskt. Det var också därför Lagrådet kritiserade regeringen i fråga om en tidigare proposition. Man sa de facto att vi riskerar att hamna i ett läge där vi inte ger skydd till människor som faktiskt har rätt till det och därmed bryter mot asylrätten i fråga om implementeringen av EU:s asylpakt.

Då hamnar man i ett läge där ”i linje med miniminivån” inte bara handlar om att läsa ett direktiv och sedan mekaniskt – nota bene, återigen som Lagrådet sa – tolka det och skriva in det i lagstiftningen. Man måste se till helheten. Barnkonventionen är lag, vi har en grundlag som ska värna privatlivet och artikel 8 i Europakonventionen är tydlig. När väldigt många remissinstanser säger att detta faktiskt skulle kunna bryta mot artikel 8 gör Socialdemokraterna en rimlig bedömning av vad som är en stram migrationspolitik och vad som är utvisningspolitik, vilket Tidö driver.

Grunden för det här är ju Ludvig Asplings uttalande om ett etniskt sammanhållet land. Det är det som är politikens kärna. Att Moderaterna ställer upp på det och dansar efter den pipan är faktiskt lite skrämmande, och det säger också någonting om hur långt högerut Moderaterna har gått.

Jag vill bara avsluta med att upplysa församlingen om att Sverige alltså tog emot fler asylsökande under Fredrik Reinfeldts tid än vad man gjorde under Stefan Löfvens och Magdalena Anderssons tid vid makten. Vi ändrade den lagstiftningen 2015.

(Applåder)

Anf. 60 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! För många år sedan när jag började hålla på med politik hade svenska staten en officiell lista med påståenden om invandring som enligt Sveriges regering inte var sanna – myter om invandring kallades den. Ni som är lite äldre kanske kommer ihåg den, ni som är lite yngre kanske inte gör det.

Listan fanns på Regeringskansliets hemsida och hånades, med all rätt, ganska friskt på nätet. Det är lite komiskt att titta tillbaka på den nu. Många av de myter som påstods vara icke-sanna visade sig trots allt kanske inte vara så icke-sanna, inklusive myt 4: De som får stanna tar hit hela släkten.

Det är precis så slarvigt skrivet som man kan förvänta sig av personer som försöker försvara massinvandringsprojektet, och för att vara rättvis ska jag också peka ut att även om påståendet i och för sig stämmer är verkligheten ännu värre. I Sverige har du, fram till helt nyligen, kunnat ta hit hela tjocka släkten, även om du har ett utvisningsbeslut i botten och alltså inte själv får stanna. Mer om detta snart.

Sverige har extremt generösa regler för anhöriginvandring. Ungefär en tredjedel av alla uppehållstillstånd som har utfärdats de senaste åren har varit till just anknytningspersoner. En stor del av dessa har i sin tur kommit från samma ursprungsländer som personer som söker asyl. Detta i kombination med det väldigt lågt satta försörjningskravet och inte minst möjligheten att kringgå försörjningskravet gör att reglerna för anhöriginvandring ger upphov till exakt samma problem som asylinvandringen. Det blir i praktiken samma sak förutom, naturligtvis, att de alltid har styrkt identitet.

Till detta kommer också det faktum att reglerna för anhöriginvandring i sig är en stark pullfaktor till Sverige. När Sverige historiskt har marknadsförts bland människosmugglare som en kravlös bankomatnation har reglerna för familjeåterförening varit en del av säljkonceptet: Svenskarna kommer att försörja inte bara dig utan hela din klan. Den här resan är den bästa investeringen du någonsin kommer att göra. En inte helt osann pitch – fram till nu, vill säga.

Våra utanförskapsområden, vår pool av strukturellt arbetslösa, våra fängelser och våra socialkontor är, statistiskt sett, fulla med personer som kommit hit för att leva med sina anhöriga. Det är anhöriga, alltså anknytningspersoner, som själva naturligtvis i de flesta fall inte behöver vara i Sverige över huvud taget.

Vilka konkreta förändringar är det då som genomförs nu? För det första kommer vissa kategorier migranter inte att kunna ta hit anhöriga alls, vilket kommer att träffa internationella studenter och personer som har uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder.

Till att börja med är missbruket av tillstånd för studier väldigt omfattande, även om vi i någon mån har fått bukt med det under mandatperioden. Vad det i praktiken handlar om är en möjlighet att köpa ett arbetstillstånd via en svensk högskola. En stor del i att det här är så pass attraktivt och att människor är beredda att betala pengar för det är just möjligheten att ta hit en anhörig som också får ett arbetstillstånd. När man köper arbetstillståndet blir det alltså två för ett. På papperet finns ett försörjningskrav, men sökande har satt i system att lämna in förfalskade kontoutdrag, och om man ska vara helt krass gör svenska ambassader tyvärr inte vad de borde för att granska dessa.

Här blir det alltså stopp. Med det sagt hindrar vi inte internationella studenter från att vistas här med sin sambo eller partner, men de får göra det på visering som i alla andra normala länder.

Personer med så kallat uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder är personer som har ett utvisningsbeslut i botten men som inte kan verkställas av någon anledning, oftast på grund av att personen själv obstruerar och får ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i väntan på att de ska återresa. Att sådana personer under väntetiden har kunnat ta hit sina anhöriga är minst sagt märkligt. Att sådana personer fram till nyligen kunde göra det även om de har utvisats på grund av brott är en av de mest bisarra regler som jag någonsin har sett – och sysslar man med utlänningsrätt i Sverige får man se en hel del, minst sagt.

Det här är det slut med nu, och inför nästa mandatperiod bör Sverige naturligtvis helt fasa ut rättsfiguren uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder. De personerna bör i stället sorteras in under inhibitionsregeln.

Vi inför också en huvudregel om en väntetid på två år för den som har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Väntetiden i det sammanhanget är ett slags schablon för integration. Man utgår från att en person som har bott i Sverige ett par år förstår hur landet fungerar, har lärt sig språket i alla fall lite grann och anpassat sig till förhållandena här. Det här är ett minst sagt osäkert antagande, men familjeåterföreningsdirektivet har en uttrycklig bestämmelse om just detta. Många jämförbara länder i vårt närområde tillämpar den här regeln. Återigen handlar det också om att eliminera pullfaktorer. Vi kan inte vara mer generösa än våra grannländer.

Försörjningskravet kommer också att höjas, alltså vilken lön som krävs för att kunna ta hit en anhörig. Det motsvarar i dag existensminimum, vilket betyder att man kan ta hit en anhörig som omedelbart hamnar i fattigdom – naturligtvis helt naturligt i och med att vänsterpartierna har en ideologisk målsättning om att ha så många icke självförsörjande utlänningar i landet som möjligt, eftersom det är bra för dem. Det är en katastrof för

Sverige, men utifrån ett rent egoistiskt, egentjänande syfte finns det en viss logik i det.

Försörjningskravet kommer att ökas till 1,3 gånger normalbeloppet plus den faktiska bostadskostnaden. Det innebär att en person som vill ta hit en maka och två barn behöver en inkomst på ungefär 50 000 kronor brutto i stället för ungefär 30 000 kronor som gäller i dag. Det nya beloppet ligger naturligtvis mycket närmare vad man faktiskt behöver för att vara självförsörjande i Sverige på riktigt. Riksnormen för försörjningsstöd för en sådan familj, om vi antar att de bor i Stockholm och har en genomsnittlig hyra, ligger på ungefär 28 000 kronor, vilket motsvarar ungefär 40 000 kronor brutto. Att komma hit och omedelbart efter ankomst kräva försörjningsstöd kommer därför inte längre att vara möjligt enligt de nya reglerna. Det är jätteviktigt.

Försörjningskravet kommer också att träffa vissa kategorier av migranter som inte träffas av det i dag. Det gäller forskare, doktorander och personer som har vabotillstånd och som alltså har ordnat sina tillstånd i Sverige med hjälp av ett sådant.

Vad gäller forskare har det här kanske inte någon jättestor praktisk betydelse eftersom en forskartjänst i alla fall ger 50 000 kronor i månaden. Man brukar inte forska för mindre än så, så de kommer att klara detta lönekrav ganska galant. Doktorander, däremot, tjänar lite mindre, och de kommer i vissa fall att behöva vänta tills de disputerar innan de kan ta hit sin familj.

Viktigast av detta är naturligtvis vabotillstånden. Fusket med tillstånden för varaktigt bosatta är väldigt omfattande. Det beror till stor del på korruption i andra EU-länder, någonting som är lite svårt för oss att åtgärda härifrån. Vi har ett pågående myndighetsuppdrag angående detta, men det finns liksom naturliga gränser för vad Sverige kan göra.

Att vi inte har ett försörjningskrav för personer som vistas här på vabostatus och som vill hämta en familjemedlem till Sverige har naturligtvis lett till att personer med svag anknytning till arbetsmarknaden söker sig hit för att kringgå försörjningskravet i det land där man bor. Lite förenklat: Du är tredjelandsmedborgare som bor i Danmark, men du kan inte ta hit en ny fru till Danmark eftersom du har för låg lön eller inte jobbar alls. Men använder du din vabostatus och skriver dig i Sverige så vips funkar det. Du blir folkbokförd här, och då kan du kringgå försörjningskravet i ditt eget vistelseland.

Det här är naturligtvis helt orimligt, så den möjligheten stänger vi nu.

Viktigt är också vilka sorters inkomster som kommer att räknas in. I dag kan du uppfylla försörjningskravet med fejkanställningar, a-kassa och aktivitetsstöd, vilket av lätt begripliga skäl är orimligt. Syftet med detta är att försäkra oss om att den som flyttar till Sverige inte flyttar rakt in i fattigdom. Det är poängen här. Den risken är uppenbarligen mycket större om man till exempel har en subventionerad anställning. Subventionerade anställningar har en väldigt stark tendens att sluta existera den dagen subventionen upphör. Det visar alla undersökningar från Arbetsförmedlingen. Det är alltså helt logiskt att den typen av anställningar inte räknas in.

Försörjningskravet kommer också att gälla vid förlängning av tillstånd. Det är extremt viktigt, inte minst eftersom kravet på hemvisttid för medborgarskap höjts betydligt nu jämfört med för några månader sedan.

Att bekräfta att en anställning finns kvar även vid förlängning är jätteviktigt för att motverka korruptionen inom det här systemet, som är väldigt omfattande i dag.

När man gör en prövning av försörjningskravet är den bara framåtsyftande. Det går att fejka en anställning. Tyvärr är det kanske lite lättare än det borde vara. Det går till exempel att förfalska lönespecifikationer. Det är betydligt svårare att fejka att en anställning faktiskt har varat under en tvåårsperiod. Då är det en helt annan dokumentation du måste fingera. Det är därför det är viktigt att en prövning också görs vid förlängning.

Samma sak gäller bostadskravet. Man måste ha en bostad för att ta hit en anhörig. Det är inget vi ändrar på i den här propositionen. Men fusket – alltså handeln med adresser – för att kunna ta hit personer från tredjeland är omfattande i Sverige. Det är väl omvittnat. Men det blir också mycket svårare nu eftersom du måste styrka att du har varit skriven på en viss adress under den period du har haft det inledande uppehållstillståndet.

Flera av grunderna i 5 kap. 3 § utlänningslagen, alltså huvudregeln om anhöriginvandring, kommer också att bli fakultativa i stället för tvingande. Det kan låta som en detalj, men det är ganska viktigt. Det ökar möjligheten att avslå en ansökan om någon av de ordinarie vägransgrunderna skulle vara tillämpliga.

Sist men inte minst har vi frågan om unga vuxna utanför kärnfamiljen – eller tonåringarna, som de brukar kallas. Under förra mandatperioden genomfördes en regeländring som innebär att de inte längre får permanenta uppehållstillstånd samtidigt som sina föräldrar. Det fick de innan juli 2021. Det innebär att de nu måste förnya sina tillstånd fram till de måste ha egna tillstånd. Det sker vid 18 eller 21 års ålder, beroende på vilken typ av tillstånd anknytningspersonen har. Det är lite olika regler.

Alla partier i den här kammaren röstade för dessa regler. De voterades igenom med acklamation i juli 2021. Det var under pandemiriksdagen, så det var lite kaos. Om någon från vänstersidan missade att de röstade för detta ligger kanske lite av förklaringen i att det var mitt under pandemin. Alla partier i den här kammaren röstade alltså för regeln som gör att unga vuxna utanför kärnfamiljen inte längre får permanenta uppehållstillstånd. Regeln kommer nu att förändras, eftersom den har lett till orättvisa resultat, anser vissa. Jag kan hålla med i vissa fall, definitivt.

Nu kommer en regel om förnyelse av tvååriga tillstånd tills man är 21 år, med möjlighet till en extra förlängning efter 21, om det finns särskilda skäl för det. Det innebär att man får hänga kvar på anknytning till sina föräldrar tills man är 25, kanske, i längsta fallet. Det tycker jag är helt rimligt om man vill se ett generöst regelverk. Det är mycket mer generöst än i de flesta länder nära Sverige.

Jag ska tala lite om oppositionen. Jag har aldrig sett en så förvirrad skara partier. Det är en total kakofoni av olika reservationer och särskilda yttranden, som på ett ganska bra sätt illustrerar vilket kaos Sverige står inför om de här partierna får bilda regering. Något som är värt att nämna är att uppehållstillstånd på grund av anknytning till förälder ska kunna beviljas en vuxen person som har vistats i Sverige med uppehållstillstånd och under den tiden fått en särskild anknytning till Sverige. Utlänningar ska alltså behandlas som barn för resten av livet. Du ska kunna få uppehållstillstånd på grund av anknytning till en förälder när du är 40 år.

Vi har sett ganska gamla tonåringar under den här mandatperioden. Jag tror att den äldsta jag har träffat är 27. Nu ska vi alltså ha tonåringar som är uppemot 40 eller 50 år. Det finns ingen övre gräns. Det är inte helt genomtänkt. Om det blir verklighet kommer missbruket av reglerna att vara fullständigt hejdlöst.

Den här regleringen är visserligen inte beredd. Skulle denna reservation vinna i voteringen kan den ändå inte tillämpas av någon migrationsdomstol. Den skulle antagligen falla i en lagprövning, för det finns inga förarbeten bakom det här och ingen beskrivning av vad det egentligen innebär. Men det skulle kanske till och med vara intressant att se hur de kommenterar den saken?

Sist men inte minst vill jag säga någonting om familjesplittring. Flera oppositionspartier har varit inne på att de regler vi inför splittrar familjer. Men vem är det egentligen som splittrar familjer? Efter det att de här reglerna trätt i kraft kommer det att uppstå situationer då personer inte kan ta hit sina anhöriga. Det gäller personer som inte klarar sin egen försörjning, till största delen. Det blir egentligen den stora skillnaden.

En person kan lämna sin familj i landet där de bor för att åka till ett annat land – i en annan världsdel, om vi ska vara ärliga, eftersom EU-medborgare är privilegierade och inte omfattas av detta – som personen inte har någon anknytning till. Personen har inget jobb ordnat, helt enkelt därför att den har hört att i det nya landet är det väldigt bekvämt och enkelt och att personen kommer att tas om hand, oavsett hur det hela slutar. Den fråga man måste ställa sig är: Om en sådan person inte kan ta hit sina anhöriga, är det då Sverige som har splittrat familjen? Man måste vara inte så lite trög för att köpa det resonemanget.

Det är uppenbart att det är den som lämnar sin familj som splittrar sin familj. Det är fullständigt självklart. Prioriterar man familjelivet ska man bo tillsammans i sitt hemland, där man är medborgare, precis som de flesta människor gör. Det är fullständigt uppenbart.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag tacka för en trevlig mandatperiod. Det här är vår sista debatt. Vi har haft en del trevliga resor och kul debatter. Det har varit en ära att få lära känna er alla. Jag hoppas att så många som möjligt av er som sitter här klarar omvalet, om ni ställer upp. Tack så mycket!

Anf. 61 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att berätta för ledamoten Aspling att även i Sverige har folk sex och kan få barn. Man kan alltså få barn efter det att man har kommit till Sverige, och därmed få barn i Sverige. När regeringen kastar ut de barnen splittrar regeringen den familjen. Det är det vi menar.

Jag vill ställa en väldigt konkret fråga. Det var svårt att få svar från Moderaterna om regeringens politik och dess konsekvenser. Vi fick bara höra att vi var vämjeliga när vi berättade om dem.

Jag har respekt för Ludvig Aspling i det att han brukar vara påläst och säga som det är. Det uppskattar jag. Jag försöker vara likadan men är fortfarande på en inlärningskurva om migrationspolitik på vissa områden.

Min uppfattning är att regeringspolitiken till exempel innebär att en person som har lov att vara här och arbeta och som har make och två barn med regeringens nya politik kommer att behöva uppfylla ett lönekrav på

52 860 kronor. Jag har kanske inte de exakta siffrorna, men om man får ett tredje barn kommer det enligt tabellen på regeringens presskonferens ett nytt lönekrav på 64 181 kronor när ens tillstånd ska förlängas och omprövas och som man då ska leva upp till. Är det korrekt uppfattat att det är så regelverket är?

Anf. 62 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Det här är bara en matematisk modell som följer samma kurva som för hur det ser ut i dag. Jag vet inte om Niels Paarup-Petersen är införstådd med hur försörjningsstödet fungerar. Det indexeras upp beroende på hur stor familjen är. Det följer existensminimum. Det här är normalbeloppet enligt utsökningsbalken i Sverige.

Försörjningskravet blir högre ju fler barn man har och ju fler personer man är i hushållet. Det är samma sak nu. Det är bara det att beloppet blir högre.

Vi har hört farhågor från flera personer i debatten om att det här kommer att splittra familjer, att detta skulle vara orimligt och så vidare. Men det är ju samma situation som råder i dag. Försörjningskravet som gäller just nu indexeras också upp. Det är precis samma sak som kommer att gälla framöver. Det är bara det att nivån börjar på en högre summa pengar.

Anf. 63 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Det är klart att vi också har en indexering. Vi har nettobeloppen här. Men nu ökar man såklart med 30 procent. Det är den ena biten.

Men vi hörde Moderaterna lyfta upp det som en framgång att man nu också ska ompröva hur man ger tillstånd. Är det korrekt, och är det också en sak som inte riktigt fungerade innan?

Anf. 64 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Det stämmer nästan. Det är inte så att bostadskostnaden indexeras uppåt. Den kommer fortfarande att vara bostadskostnad. Men ja, det är korrekt. Det gäller även vid förlängning av tillstånd. Det handlar helt enkelt om att planera sitt liv.

Jag hörde i ett tidigare replikskifte om vad som händer om man föder barn i Sverige. Niels Paarup-Petersen nämnde här att personer har sex med varandra. Jag har själv tre barn. Jag vet precis hur det går till. Jag har varit med. Men jag vet också att det finns en annan sida av det, och det är att man kan planera sin familj i Sverige.

Niels Paarup-Petersen känner väl till preventivmedel? Han vet vad det är för någonting? Han nickar. Bra, mycket bra. Gott så. Det gör att man har en möjlighet att planera sin vistelse i Sverige. Om man vill ha en väldigt stor familj men inte har råd att försörja den i Sverige får man helt enkelt göra det i sitt hemland. Det är inte svårare än så.

Anf. 65 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Jag hoppas att ni har fått lite ledighet, vila och soliga dagar med familjen i sommar. Jag har tagit igen mycket tid med mina barn denna sommar. Det har varit mycket glass och lek. Vi har gjort utflykter och

något besök på Liseberg. Vi har badat i havet från bryggor, och på västkusten har vi fångat krabbor från klipporna.

Det har varit långa soliga dagar av ledighet med kompisar och äventyr. Mellan spring och lek har min yngsta dotter ibland lagt sig på min mage och somnat en liten stund. Det är en av mina favoritstunder. Jag tror dessutom att sådana stunder, med trygga sovande barn som tar djupa andetag, är favoritstunder för de flesta av världens föräldrar. Det är stunder av närhet och trygghet.

Barnen kan få en lässtund före läggningen. ”Bara en sida till” är nog något som många föräldrar känner igen sig i. Det blir snabbt två, tre och fyra sidor, och sedan blundas det lite lätt.

Mina barn kan ha sin förälder bredvid sig före läggning. Ibland är det för att läsa en godnattsaga, för att prata om vad det bästa med dagen varit eller för att jaga bort mardrömmar. Ibland räcker det med att bara finnas där och ge trygghet.

Sverige borde vara ett land där splittrade familjer kan återförenas och återuppleva den basala tryggheten: en godnattpuss, en tröstande kram när barnet gjort sig illa eller bara vetskapen att föräldern finns där. Det borde vara enkelt. Men i dag är inte en sådan dag.

Fru talman! Med den nya lagen som regeringen lagt fram och som vi debatterar i dag kommer barn – någons älskade ungar – att berövas sin barndom. Familjer kommer att leva i långvarig, i många fall permanent, familjeseparation. Det kommer att vara omöjligt för dem att återförenas i Sverige. Regeringen vill lagstifta om flera års väntetid, skyhöga försörjningskrav och brutala regler som säger att om du blir sjuk eller arbetslös riskerar ditt barn att förlora sitt uppehållstillstånd och utvisas ur landet.

Fru talman! Barn har rätt att återförenas med sina föräldrar om de till exempel splittrats på flykt från krig och konflikter. Det garanteras av barnkonventionen. Eftersom Sverige har skrivit på konventionen och gjort den till svensk lag skulle man kunna tro att det här efterlevs. Men så är det inte med regeringens nya förslag.

I barnkonventionen sägs att barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla beslut som rör barn. Men denna grundläggande rättighet har den här regeringen trampat på sedan dag ett från att den tillträdde. Aldrig någonsin har Sverige haft en sådan barnfientlig regering.

Barn som skiljs från sin familj hör till de mest utsatta grupperna av barn. De blir lätt offer för våld, övergrepp och exploatering. Tänk dig att du tvingas förklara för dina barn att de inte kan vara hos dig i trygghet utan att de måste stanna i farliga förhållanden för att regeringen har gjort det omöjligt för dig att nå upp till kraven. På vilket sätt kommer barnets bästa i främsta rummet då?

Det är omänskligt, och regeringens lagförslag kommer att få allvarliga humanitära konsekvenser, särskilt för barn och familjer. Att få leva med sin familj är en grundläggande mänsklig rättighet, och den grundtanken tänker vi i Vänsterpartiet värna och hålla högt.

Världen blir inte bättre av att fler gör fel. Fler behöver göra rätt. Så sa Guterres när han var flyktingkommissarie för UNHCR. Inget kunde vara mer sant. Ändå har den här regeringen aldrig gjort det som är rätt och riktigt. Tvärtom har man systematiserat familjesplittringar och utvisningar på ett fruktansvärt sätt.

Varje dag möts vi av nya reportage om liv och drömmar som krossas framför ögonen på oss. Det handlar om människor med djup förankring i Sverige. Barn som är födda och ungdomar som vuxit upp här utvisas till länder som de många gånger aldrig varit i eller har någon anknytning till. De kan inte alltid språket. Föräldrar som arbetar, kanske inom vård, omsorg eller andra bristyrken, utvisas också. Det handlar om familjevänner, kollegor eller barnens klasskompisar. De är väletablerade, är som alla andra och har gjort allting rätt och riktigt.

Detta syns tydligt i de tonårsutvisningar som pågår och som migrationsministern och regeringen aldrig haft för avsikt att stoppa. Tidöpartierna har ljugit sig igenom hela våren och sagt att de stoppat tonårsutvisningarna men skjuter bara fram gränsen nu från 18 till 21 år. Politiskt skådespel från regeringen hjälper inte alla de unga som fått orimliga och omänskliga beslut om utvisning.

För två veckor sedan skickades 19-åriga Bader, som kom till Sverige när han var 12, ensam till Syrien. Tidigare har vi kunnat läsa om hur Darya och Donya skickats till Iran och Nardine till Egypten, medan Diya och Kani kan skickas till Irak. Varje vecka är det nya fall, och de som uppmärksammas i medierna verkar vara toppen på ett isberg.

Vänsterpartiet har återkommande pressat regeringen och lagt fram förslag för att stoppa tonårsutvisningarna. Vi gör det också nu i ett motförslag till det regeringen har lagt fram. Vi kräver att tonåringarna får stanna. Vi tycker också att de tonåringar som utvisas ska få återförenas med sina familjer här i Sverige.

Om vårt förslag inte går igenom vid morgondagens omröstning är det enda sättet att stoppa tonårsutvisningarna att vi byter ut den här regeringen nästa månad.

Fru talman! Mandatperioden närmar sig sitt slut. Därmed kan vi i september sätta punkt för Tidöpartiernas omänskliga migrationspolitik. De senaste fyra åren har inneburit djupa försämringar och grova inskränkningar för människor på flykt, för asylsökande i Sverige och för människor som lever och har rotat sig i Sverige sedan länge.

Dessa fyra förlorade år har också medfört ett högt pris i övrigt. Det är inte bara asylsökande som har drabbats av den här politiken. Jag tror att många som lyssnar på debatten kan hålla med mig om att Sverige är skörare än på mycket länge. Människor har lämnats vind för våg av regeringen. De har fått hantera den ekonomiska krisen själva.

Fattigdomen har fördubblats under den här regeringen. Sjuka och arbetslösa lämnas därhän och möts av lägre a-kassa, utförsäkringar eller dyrare mediciner. Vart åttonde barn lever i fattigdom i Sverige. Välfärden går sönder, inte för att det måste vara så utan för att regeringen har bestämt att det ska vara så.

Den rekordhöga massarbetslösheten har lämnats helt utan åtgärder, och regeringen har lyckats tvärnita och krascha bostadsmarknaden – allt för att de ska kunna ge ännu fler skattesänkningar till de allra rikaste.

Fru talman! Det är trots allt inte människor som kommit från Syrien som har privatiserat vårdcentraler och sålt dem för en billig peng till sina polare. Det är inte skyddsbehövande från Eritrea som har sett till att välfärdstjuvar doppar sugröret i välfärden och pumpar ut skattepengar ur vår gemensamma kassa – skattepengar som skulle gå till undersköterskor som ska ta hand om mormor eller till extra lärare i klassrummet. Det är

inte ensamkommande från Afghanistan som har skapat ett pensionssystem som innebär att kvinnor som slitit hela livet för små löner i dag inte ens klarar sig på pensionen. Och det är inte skyddsbehövande kvinnor från Irak som i åratal har nedprioriterat sjuka och arbetslösa och lämnat dem i sticket.

Nej, fru talman, detta är resultat av högerpolitik och politiska beslut. Låt oss inte skylla på andra!

Det är också därför den här regeringen återkommande och konsekvent behöver syndabockspolitiken. Det är bara att konstatera att regeringen och Sverigedemokraterna på punkt efter punkt totalt misslyckats med att hantera allvarliga samhällsproblem. Vi ser gång på gång vilka som får betala priset för detta, och det är inte värdigt Sverige.

Avslutningsvis, fru talman, är detta för min del den sista debatten i riksdagen. Jag vill därför också passa på att för en stund vända mig till dem utanför riksdagen som lyssnar på debatten.

Den 13 september är det val. Det är ett ödesval som står mellan splittring och sammanhållning. Vad man säger och gör spelar roll. Våra ord och handlingar kan antingen föra människor samman eller elda på hat och motsättningar.

Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna, som med tiden radikaliserats till en reaktionär höger, valde att bygga en regering på det parti vars kärna är att skapa motsättningar i samhället, som dagligen låter sina företrädare hetsa och hata och som menar att det finns för många icke-etniska svenskar i landet. Det är en hatisk retorik som triggar och splittrar.

Å andra sidan har vi en vänsterpolitik som bygger på den enkla men stora insikten att vi människor är starka men också sköra. Vi behöver därför varandra, och jag tror att samhället alltid vinner på att vi står upp för varandra. Det är då Sverige är som bäst, och det är då vi också kan bygga ett mer jämlikt samhälle, där vi frodas genom att odla det bästa hos varandra.

I september kan man rösta på en annan politisk inriktning, som grundar sig i sammanhållning. Då ska man rösta på Vänsterpartiet. Nyckeln till framgång för Sverige har aldrig varit en brutal utvisningspolitik eller att splittra barnfamiljer. Det mår inget samhälle bra av. Vår styrka har i stället varit att vi investerat i samhället – i människor, utbildning, bostäder, hälsa och jämlikhet. Det är då Sverige utvecklas och växer. Det har hela vår moderna historia visat.

Tidigare generationer fick bättre utbildning och bättre jobb samtidigt som vi blev fler. Det var möjligt tack vare lönsamma satsningar. Detta är en lärdom som Sverige måste ta till sig i dag. Vänsterpartiet står redo att bygga Sverige större och starkare efter valet. Det går att bygga ett rymligare och starkare Sverige genom att investera i samhället och människorna i det. Detta är det effektivaste och det viktigaste vi kan göra, och det är det som avgör hur väl vi lyckas i samhället.

Begränsningar av asylrätten, tonårsutvisningar och familjesplittring är inte vägen framåt. Sverige kan bättre än så. Riksdagen kan bättre än så. Vänsterpartiet tänker inte vända familjer och tonåringar ryggen när de behöver oss som mest. Därför röstar vi nej till större delen av regeringens förslag i morgon, och vi går också ihop som en samlad opposition i flera motförslag. Och vi hoppas att vi får sällskap av riksdagsledamöter från andra partier som innerst inne vet – ja, ni vet – att en familjesplittringslag

inte kan bli något annat än en familjesplittringslag hur mycket man än pratar gott om den, hur mycket man än vill pynta den och vilka ursäkter man än hittar på.

Med detta sagt, fru talman, yrkar jag bifall till reservationerna 2, 3, 4 och 9.
(Applåder)

Anf. 66 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! Det var roligt att se blicken hos en del här i kammaren när jag begärde replik på Tony Haddou. Givetvis ska jag inte lägga så mycket tid på det politiska, utan jag vill tacka Tony Haddou för hans tid här i riksdagen och för tiden i utskottet.

Mandatperioden började ganska roligt för mig och ledamoten Haddou. Vi hamnade i *Svenska nyheter* för en ordväxling om arbetskraftsinvandringen. Jag kände inte ledamoten då och tänkte att det här blir en lång mandatperiod – både Tidö och en vänsterpartist som jag ska hålla på och bråka med.

Men över tid har min respekt för ledamoten Haddou verkligen växt. Jag tycker att han på ett personligt plan är fantastiskt rolig och trevlig att ha att göra med. Det har heller aldrig varit några konstigheter i samarbetet med vår likaledes duktige ordförande i utskottet. Det har varit en fröjd att jobba under det presidiet. Det har jag sagt många gånger, och jag vill säga det här också. Båda har en förmåga att skilja på sak och person, som jag respekterar djupt. Den typen av ledamöter i Sveriges riksdag behövs i de här tiderna.

Ledamoten Haddou har gett mig många skratt både på resor, i fikarum och i andra sammanhang. Vi är verkligen inte alltid överens. Politiskt kan det osa hett. Men vi vet om det, och då blir det rent spel. Då behöver man inte smutskasta eller baktala. Vi tar varandra i hand efteråt och är okej med att inte vara överens. Därvid personifierar ledamoten Haddou mycket av det som är det finaste i en demokrati. Jag kan, som någon fel citerat har sagt, hata dig för din åsikt men dö för din rätt att säga den.

Tony Haddou och hans åsikter behövs här också. Så tack för gott samarbete och för att du har varit en god kamrat, ledamoten Haddou!
(Applåder)

Anf. 67 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Tack så mycket, får jag säga till Ola Möller. Jag blir väldigt glad av att höra detta. Och jag vill också tacka hela den socialdemokratiska gruppen i utskottet. Det har varit ett mycket bra samarbete, och det är precis som Ola säger: Det har hettat till ibland, och det är inte alltid vi håller med varandra. Det har hettat till så att vi hamnat i *Svenska nyheter*, till exempel.

Socialdemokraterna har ju haft en politisk ingång som gjort att de fått ta lite smällar, ibland från Vänsterpartiet och ibland från Tidöpartierna. Men det har alltid varit sakligt med Ola Möller. Det har varit väldigt viktigt att vi har de här konfliktytorna och kan prata politik sakligt med varandra och ha de här debatterna.

I migrations- och asylpolitiken står vi inte alltid nära varandra. Vänsterpartiet och Socialdemokraterna står många gånger en bra bit ifrån varandra. Men jag är glad de gånger vi, som i dag till exempel, kan hitta

varandra, samarbeta och visa på en gemensam opposition mot den här regeringen. Jag tror nämligen att Socialdemokraterna precis som Vänsterpartiet tycker att det här inte är en bra regering för Sverige. Den har skadat utvecklingen för Sverige, och den skadar människor. Det är en politik vi inte vill ha.

Så återigen: Stort tack för dina ord, Ola Möller!
(Applåder)

Anf. 68 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Jag vill gå i samma spår som tidigare talare och tacka för ett väldigt gott samarbete, många skratt och – nu får ni stänga öronen på andra sidan – även öldrickande, vilket faktiskt har hänt, kan jag erkänna. Jag uppskattar det, och jag uppskattar att göra det med politiker från många olika partier.

Jag uppskattar när människor inte bara ser det hårda som sägs utan att vi faktiskt också kan ta en öl partierna emellan. Därmed inför vi lite danskhet i riksdagen också.

Tony Haddou är en människa med ett starkt driv och väldigt starka åsikter men tveklöst också med en väldigt stark ideologisk grund. Jag kan säga att jag ibland saknar fler människor med en stark ideologisk grund i denna kammare. Tack så jättemycket för både skratt och bra samarbete! Vi kanske ses på en bar om vi inte ses i kammaren.

Anf. 69 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Tack, Niels Paarup-Petersen! Detta sammanfattar det väldigt fint. Jag blir glad och rörd av att höra detta. Det visar också på ett mänskligt plan att vi behöver varandra under de här åren.

Det har varit väldigt viktigt att samtala och samarbeta med Niels. Vi har hittat varandra många gånger i den här politiken. Jag blev väldigt glad när vi kunde pressa regeringen tillsammans i våras och visa en mänsklig sida av Sverige. Jag tror att det är väldigt viktigt. Där har Niels bidragit otroligt mycket.

Jag tror att vi i Sverige är i en situation som vi måste komma bort ifrån. Vi politiker behöver se varandra bättre och jobba mer tillsammans för ett mer mänskligt Sverige. Där har du, Niels, visat vägen många gånger. Jag är väldigt glad för det samarbetet. Stort tack till dig!
(Applåder)

Anf. 70 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Väldigt kort: Vi ses här på mitten, va?

Anf. 71 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Det är sällan som migrationsdebatterna är så här trevliga. Jag har varit i många utskott där man diskuterar frågor utan att det blir riktigt så polariserat som migrationsdebatten har blivit. Detta är en välkommen paus i det.

Tony, jag kommer att sakna dig så himla mycket! Jag fattar att du vill ha mer tid, kanske med barnen i Göteborg eller kanske för andra delar av livet, som ju riksdagsledamöter som inte bor i Stockholm behöver offra mycket av för att resa in vecka efter vecka.

Jag uppskattar verkligen det samarbete som vi har haft. Du har gjort otroligt viktiga insatser, inte minst i en av de frågor vi debatterar i dag, nämligen tonårsutvisningarna. Om vi inte hade gått ihop, även med Centerpartiet, och haft en enad front och lyft fram de här frågorna – från de enskilda hjärtskärande berättelserna till skarpa politiska förslag – hade det kanske inte varit så att regeringen till slut pressats att komma fram med en proposition som höjer åldersgränsen till 21 år. Även om frågan inte är helt i mål än kommer detta att spela roll för många.

Detta är en av alla de frågor som Tony Haddou har drivit från djupet av sin övertygelse – verkligt ideologiskt och grundat i medmänsklighet.

Jag får önska Göteborg all lycka som får dig som politiker. Tack för samarbetet!

Anf. 72 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Tack så mycket, Annika! Det har varit ett väldigt bra samarbete. Det vill jag säga. Jag är väldigt glad över att ha samarbetat med dig och att vi har kunnat pressa på i de frågor du nämner.

Jag tycker alltid att politik ska göras med hjärtat. Det har vi gjort tillsammans. Det har varit jätteviktigt för många människor. I migrationspolitiken och de frågor vi debatterar handlar det om människors liv och livsvillkor. När vi trycker på knapparna förändrar det livet för människor.

Jag är väldigt glad över att vi – med Annikas kunskap och den klokhet hon besitter – har kunnat komma fram med förslag hela tiden, pressa regeringen och se till att människor får bättre villkor. Framför allt tänker jag på pressen när det gäller tonårsutvisningar.

Jag uppskattar verkligen dina insatser och vårt samarbete. Tack så mycket, Annika!

Anf. 73 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets majoritetsförslag, vilket innebär avslag på de motionsyrkanden som har väckts inom området och bifall till regeringens förslag.

Fru talman! Det vi debatterar i dag är egentligen större än enskilda paragrafer i utlänningslagen. Det handlar om vilken migrationspolitik Sverige ska ha. Det handlar om hur vi skapar ordning och reda. Det handlar om hur vi får integrationen att fungera bättre. Det handlar om hur vi kan förena tydliga krav med medmänsklighet och ansvar.

För Kristdemokraterna är svaret tydligt: Sverige behöver en migrationspolitik som är stram, rättvis och långsiktigt hållbar. Vi behöver en politik som tar hänsyn till Sveriges förmåga att integrera människor som kommer hit. Vi behöver en politik som ställer krav på den som kommer till vårt land, men vi behöver också en politik som ser den enskilda människan och som kan göra rimliga undantag när människor riskerar att hamna mellan olika regelverk. Det är precis denna balansgång som den proposition vi diskuterar i dag handlar om.

Herr talman! Kristdemokraterna har tillsammans med övriga partier i Tidösamarbetet stakat ut en ny och nödvändig riktning för svensk migrationspolitik. Det är viktigt att komma ihåg varför.

År 2022 fick vi svenska folkets mandat att lägga om migrationspolitiken. Det var ett mandat att gå från en tidigare politik med

mycket omfattande invandring och alltför låga krav till en mer restriktiv och rättvis migrationspolitik. Det var ett mandat att ta problemen med integration på allvar. Det var också ett mandat att återupprätta principen att migration måste vara förenlig med Sveriges förmåga att integrera människor och skapa ett fungerande samhälle.

Vi måste våga tala klarspråk. Migration är inte bara en fråga om hur många människor som får komma till Sverige. Det handlar också om vad som händer efter att man har kommit hit. Har man möjlighet att lära sig svenska och kan man lära sig svenska? Har man möjlighet att få ett arbete? Kan man försörja sig själv? Kan barn växa upp i trygghet, och kan man bli en del av det svenska samhället? Det är dessa frågor som i hög grad avgör om migrationen blir en tillgång eller om människor riskerar att fastna i långvarigt utanförskap.

Herr talman! Kristdemokraternas människosyn bygger på att varje människa har ett unikt och okränkbart värde. Men just därför måste politiken också vara realistisk. Vi kan inte hjälpa människor genom att föra en migrationspolitik som leder till segregation, trångboddhet, arbetslöshet och långvarigt utanförskap.

Vi kan inte blunda för att den tidigare politiken har bidragit till de problem som Sverige nu måste hantera. Och vi kan inte fortsätta att fatta beslut utan att fråga oss hur samhället faktiskt kan klara av integrationen.

Herr talman! Samtidigt som vi måste ha ordning och reda måste vi också kunna se när ett regelverk får konsekvenser som inte var avsedda. Det är precis detta som den nya så kallade tonårsventilen handlar om. Sedan Sverige införde tillfälliga uppehållstillstånd redan 2016 har en situation uppstått där unga människor som kommer till Sverige som barn och fått uppehållstillstånd på grund av anknytning till sina föräldrar hamnar i ett juridiskt tomrum när de fyller 18 år. Då förändras den juridiska bedömningen. I lagens mening är man inte längre sina föräldrars kärnfamilj på samma sätt som ett minderårigt barn. Därför kan grunden för uppehållstillstånd helt falla bort.

Problemet är också i många fall att man inte har haft tillräckligt med tid för att uppfylla kraven för ett eget uppehållstillstånd. Detta är en situation som ingen regering bör ignorera, och det är en situation som vi nu tar ansvar för att lösa.

Herr talman! Det är också viktigt att påminna om historiken. Det här problemet uppstod inte i går. Det är inte ett problem som har uppstått under den här regeringens tid. Sedan förändringarna av migrationslagstiftningen skedde för tio år sedan har situationen funnits. Den har alltså funnits även under S-regeringar, även om tidigare talare har försökt skapa en dimridå och säga att detta är den här regeringens problem.

Problematiken blev särskilt uppmärksammad genom den offentliga debatten om de så kallade tonårsutvisningarna. Men det är viktigt att hålla isär politisk retorik och vad lagstiftningen faktiskt säger. Den tidigare, generösare bestämmelsen om särskilt ömmande omständigheter var inte specifikt utformad för att lösa just den här problematiken. Det är därför vi nu behöver en mer träffsäker lösning och inte ännu ett tillfälligt undantag. Vi behöver inte ytterligare en specialregel utan en tydlig, permanent och förutsägbar bestämmelse.

Herr talman! Det är därför propositionen innehåller en helt ny ventil. Den innebär att unga vuxna mellan 18 och 21 år ska kunna beviljas

uppehållstillstånd på grund av anknytning till sina föräldrar. Det här är en viktig förändring. Den bygger på insikten att gränsen mellan barn och vuxen inte alltid fungerar på samma sätt i juridiken som den gör i verkligheten.

En 18-åring är myndig, men det betyder inte att familjebanden försvinner. Det betyder inte att föräldrarna slutar att vara föräldrar, och det betyder inte att en ung människa som har kommit till Sverige som barn plötsligt har samma förutsättningar som en vuxen person som har levt hela sitt liv här. Det är därför vi nu skapar en ventil.

Herr talman! Det är också viktigt att den nya ventilen inte bara gäller personer som befinner sig i Sverige. Även personer som redan har lämnat Sverige ska kunna omfattas. De ska kunna söka och beviljas uppehållstillstånd enligt den nya bestämmelsen och därmed få en möjlighet att återvända. Det är en viktig del av lösningen.

Det är nu vi skapar en permanent regel för framtiden, och då ska vi också kunna hantera de människor som redan har drabbats av den tidigare situationen.

Herr talman! Det är viktigt att säga detta tydligt: Att vi nu skapar en ventil för unga vuxna innebär inte att Kristdemokraterna överger principen om en restriktiv migrationspolitik, utan tvärtom. Vi kan ha två tankar i huvudet samtidigt. Vi kan säga nej till en alltför omfattande anhöriginvandring och samtidigt säga ja till en rimlig lösning för unga människor som har kommit till Sverige som barn. Vi kan ställa krav på integration och samtidigt förstå att unga människor behöver möjlighet att fullfölja sin skolgång och skapa en framtid. Vi kan värna en reglerad migration och samtidigt vara mänskliga. Det är inte motsatser; det är ansvar.

Herr talman! Samtidigt måste vi tala om den andra stora delen av propositionen: anhöriginvandringen. Här behövs förändringar. Under lång tid har anhöriginvandringen varit omfattande, och reglerna i Sverige har i vissa avseenden varit alltför generösa jämfört med andra länder i Europa. Det är inte hållbart.

För Kristdemokraterna är integrationen central. Den som kommer till Sverige ska ges möjlighet att bli en del av samhället, men samhället måste också ställa krav. Ett av de viktigaste kraven handlar om att människor ska ha möjlighet att försörja sig själva och sin familj. Därför är det viktigt att försörjningskravet skärps.

Vi höjer nu försörjningskravet markant. Det är också relevant att det ska gälla även vid förlängningsansökan. Försörjning handlar inte bara om ekonomi. Det handlar om självständighet, om delaktighet och om möjligheten att stå på egna ben. Det handlar om att skapa en väg in i det svenska samhället.

Arbete är en av de viktigaste nycklarna till integration. När människor arbetar lär man sig svenska genom vardagen, man möter kollegor, man får ett socialt sammanhang och man bidrar genom att betala skatt. Barn får se sina föräldrar gå till jobbet. Det är så utanförskap bryts.

Herr talman! Vi inför också en väntetid på två år som huvudregel innan en anknytningsperson kan ta hit sina familjemedlemmar. Varför gör vi det? Därför att det är rimligt att den som kommer till Sverige först får möjlighet att etablera sig, att lära sig språket, att få en bostad, att få ett arbete, att bli självförsörjande och att komma in i samhället.

Detta är inte ett straff, utan det är en del av en politik som vill skapa bättre förutsättningar för integration. Vi måste våga fråga vad som faktiskt ger människor bäst möjligheter att lyckas i Sverige. Svaret är inte att skapa parallella samhällen där människor aldrig kommer in på arbetsmarknaden. Svaret är etablering, språk, arbete och ansvar.

När Tidösamarbetet genomför dessa förändringar är det intressant att se hur oppositionen agerar. Vi hör återkommande löften från vissa partier på vänsterkanten om att migrationspolitiken ska vara stram. Men när de konkreta besluten kommer blir bilden betydligt mer splittrad.

Socialdemokraterna säger att de står bakom en stramare migrationspolitik. Samtidigt finns inom den rödgröna kaosoppositionen starka krafter som vill gå tillbaka till en betydligt mer generös migrationspolitik. Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet driver i flera frågor en riktning som skulle innebära en återgång till en politik med betydligt färre krav.

Detta är inte en väg som vi kristdemokrater vill gå. Det ger en tydlig försmak av hur det blir i en framtida rödgrön kaosregering, som jag naturligtvis hoppas inte blir verklighet. Den så kallade S-ledda vänsterlutande regeringen kommer att gå en vinglig och oförutsägbar väg där klackarna helt säkert sätts i backen och drar politiken åt motsatt håll av Centern, Vänsterpartiet och Miljöpartiet trots Socialdemokraternas mantra om en stram migrationspolitik.

Det är nog också därför det är så svårt att få svar på vad S vill göra i regeringsställning. Man vet inte vem man vill eller kan samarbeta med eller vem som drar åt vilket håll. Mitt råd till Sveriges invånare är: Undvik detta experiment!

Herr talman! Vi har sett vad resultatet blir av en alltför hög invandring i kombination med en kravlös integrationspolitik: utanförskap, segregation, trångboddhet och i vissa områden en växande känsla av att det svenska samhället är långt borta. Det är inte ett arv vi ska acceptera, utan det är problem vi måste lösa.

Herr talman! Sverige behöver en fortsatt stram, rättvis och ansvarsfull migrationspolitik. Kristdemokraterna har tillsammans med övriga Tidöpartier visat att det går att förändra politiken. Vi har visat att det går att gå från en politik med alltför låga krav till en politik där ansvar, krav och integration står i centrum. Det arbetet måste fortsätta.

Sverige ska vara ett land där den som kommer hit och gör rätt för sig får möjlighet att bygga en framtid. Men Sverige ska också vara ett land där våra lagar gäller och där fattade beslut respekteras. Det är så vi skapar trygghet, det är så vi stärker integrationen och det är så vi bygger förtroende. Det är så vi bygger ett Sverige som håller ihop.

Vi på Tidösidan, i det blågula laget, är beredda att ta det fortsatta ansvaret för att föra Sverige i samma riktning även den kommande mandatperioden.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets majoritetsförslag i betänkandet och avslag på samtliga motionsyrkanden.

Anf. 74 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Ingemar Kihlström sa: Vi måste fråga oss vad som ger människor bäst möjlighet att komma in i samhället.

Frågar man Röda Korset håller de med om att människor behöver lära sig svenska och få jobb. Men precis som remissinstans efter remissinstans pekar de på att människor också behöver en grundläggande trygghet. Att få leva med sin familj är en förutsättning för integration.

Röda Korset har publicerat en debattartikel i Aftonbladet med ett citat från en människa som beskrev väntan så här: ”När jag väntade på beslut om familjeåterförening var min hälsa mycket dålig på grund av stress och ångest. Jag kunde inte koncentrera mig på att lära mig svenska, uppnå mina mål eller integreras i samhället. Nu är mina barn här och vi har ett fint umgänge med andra familjer. Jag undervisar i skolan och mina barn går i skola och förskola. De pratar flytande svenska. Jag är så stolt över dem.”

Remissinstans efter remissinstans pekar på att regeringens mål och skälet till familjesplittringslagen, nämligen att man vill förbättra integrationen, i själva verket inte kommer att uppnås. Det är tvärtom så att när man sliter isär familjer och gör det svårare eller till och med omöjligt för familjer att återförenas får invandrare sämre integration.

Kristdemokraterna brukade vara ett parti som stod upp för familjer. I dag splittrar Kristdemokraterna familjer.

Anf. 75 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Tack så mycket, ledamoten Hirvonen, för frågor som jag inte uppfattade men för kommentarer om den politik som regeringen nu för framåt!

För att klargöra: Vi splittrar inte familjer. I ett tidigare inlägg framstod det ganska klart att det är en person som väljer att åka till ett annat land i en annan världsdel som lämnar sin familj.

Sedan kan vi diskutera förutsättningarna för familjeåterförening. Redan i dag finns det krav på lön, bostad, förutsättningar och den tid som måste gå innan man kan återförenas med sin familj.

Det här är relevanta krav. Vi kan konstatera att den politik för vilken Miljöpartiet under i alla fall sju av åtta år var en drivande kraft ledde fram till en situation i Sverige med utanförskap. Uppemot 185 000 människor lever i skuggsamhället, och det finns ett stort antal utanförskapsområden. Många människor – främst kvinnor – har inte tagit sig in på arbetsmarknaden.

En av de viktigaste förutsättningarna för en lycklig barndom är att känna en delaktighet i samhället. Vi kan konstatera att de kravnivåer som fastställs utifrån EU-krav ger möjlighet att göra de förändringar som vi gör nu. Man kan naturligtvis ha en politisk diskussion, men för oss kristdemokrater är det att värna barns rättigheter att ge barn chansen att se sina föräldrar vara en del av samhället, ha arbete och en relevant bostad samt att känna trygghet. Det är att förena familjen på ett sätt som främjar barnen, och det vill vi fortsätta att arbeta för.

Anf. 76 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Det är viktigt att barn får se sina föräldrar vara en del av samhället. Det är ännu viktigare att barn får se sina föräldrar över huvud taget. Nu inför Kristdemokraterna en lag som gör att familjer, som har flytt krig, splittrats under flykten och fått återförenas i Sverige, kan slitas isär igen.

Då menar jag att Kristdemokraterna splittrar familjer. Häromdagen gick Ebba Busch ut och sa att mammor som föder barn – om de är svenska mammor – ska få pensionspengar från studenterna. Nu för Kristdemokraterna fram en lag som innebär att en anhöriginvandrad mamma som väntar barn får välja mellan abort och utvisning. Vi hörde Sverigedemokraternas förslag på lösning: Använd preventivmedel!

Är det också Kristdemokraternas svar till familjer som har splittrats på grund av flykt, fått en fristad i Sverige och fått återförenas här? Är det verkligen till denna otroligt cyniska nivå som Kristdemokraternas familjepolitik har sjunkit?

Anf. 77 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Man kan konstatera att debatten ibland tyvärr tar vändningar som jag inte tycker är relevanta. Det låter som att dagens kravbild för att återförenas är helt obefintlig och att det inte finns några lönekrav. Det låter som att vi är de otäcka människorna som aldrig gör något gott.

Jag kan konstatera att man under MP:s sju år i regering inte gjorde någonting åt tonårsutvisningarna, trots att de har förekommit sedan 2016. Man gjorde ingenting där, men här står man och säger att man är den goda parten, medan Kristdemokraterna tillsammans med övriga regeringen ser till att folk gör abort.

Jag tycker inte att man ska argumentera på det sättet. Man kan argumentera om vilka lönekrav som ska ställas. Redan i dag får en familj som får ytterligare ett barn ett högre lönekrav. Redan i dag kan det vara så att man inte har en tillräckligt hög lön.

Vi kan också konstatera att man i våra grannländer, till exempel Norge, har en avsevärt högre lönenivå för att tillåta anhöriginvandring än den som vi föreslår. I Danmark har man två års väntetid. Vi anpassar oss till en nivå som är relevant utifrån ett EU-perspektiv. Man kan alltid politiskt diskutera vilken nivå som ska gälla, men i vår värld prioriterar vi familjen.

Jag kan konstatera att Miljöpartiet kanske inte har uppfattat problematiken med låga födelsetal i Sverige. I det perspektivet tycker jag att det är en utmärkt lösning att stimulera mödrar att ta ansvaret att bli förälder utan att förlora pensionsmässigt på det.

Vi ser till att migrationen hänger ihop och att familjer har relevanta förutsättningar att få en trygg tillvaro i Sverige. Vi lägger oss på en nivå som är i linje med andra EU-länder. Det är vår politik och vår syn på familjen.

Anf. 78 TONY HADDOU (V) replik:

Herr talman! Jag får inleda med att tacka Ingemar för tiden i utskottet och för anförandet här.

Kristdemokraterna sa, lite i samma anda som vi har hört från regeringspartierna tidigare, att man inte splittrar familjer utan att människor själva gör valet att lämna sin familj och så vidare. Detta har inte varit Kristdemokraternas inställning tidigare. Jag blir lite förfärad över den här utvecklingen.

Jag tror att kristdemokrater, även ute i landet, vet att människor på flykt kommer bort från varandra och att många är tvungna att lämna sina barn på grund av de farliga vägarna. Jag tror att många kristdemokrater vet

varför man splittras på flykt och varför barn kommer bort från sina föräldrar. Stora organisationer – de allra största i världen – arbetar för att barn som kommit bort ska kunna återförenas med sina föräldrar. Det är den situation som människor på flykt står inför.

Det som vi gör här är att på Kristdemokraternas förslag rösta emot familjeåterförening och splittra barnfamiljer, trots partiets historia av att värna just familjen. Om dessa regler införs kommer vi att få se familjer slitas isär och att människor som flytt från krig och konflikter och fått skydd här inte kommer att få leva med sin familj.

Om familjens och barnets bästa är principer som Kristdemokraterna tycker är värda att försvara i dag och i morgon är det dags att visa det. Min fråga är inte svårare än så här: Varför har Kristdemokraterna helt och hållet lämnat principerna om familjens och barnets bästa?

Anf. 79 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Jag får också inleda med att tacka Tony Haddou för vår tid i socialförsäkringsutskottet. Som sagts tidigare har ordföranden och vice ordföranden gjort ett bra presidiearbete när det gäller själva funktionen. Politiskt sett står vi dock oftast på olika sidor och har innehållsrika och mustiga debatter. Tack så mycket Tony och all lycka i framtiden – kanske inte politiskt men med familjen och annat som du företar dig!

Över till huvudfrågan: Har vi lämnat familjen därhän? Svaret är: Absolut inte! Vi kan konstatera att Kristdemokraterna har pratat familj sedan decennier tillbaka och kommer att fortsätta att prata familj. Precis som jag sa i det tidigare replikskiftet tycker vi kristdemokrater att det är viktigt att Sverige får fler familjer.

Vi ser problemet med att det inte föds tillräckligt många barn i Sverige. Det behövs fler. Vi har förslag, och det finns säkerligen andra politiska förslag. Det är viktigt. Men vad är viktigt för barnens trygghet och framtid? Delaktighet och integration.

Redan i dag finns det krav för att få återförenas. Jag tolkar det som att Vänsterpartiet anser att dessa inte ska höjas men att det är relevant att ändå ha krav. Jag ser nämligen ingen motion om att det inte ska ställas krav på lön eller bostad för att återförenas, eftersom reservationen handlar om att inte förändra dagens regler. Vi har alltså redan i dag regler för återförening av familjer, vilket gör att familjer som inte uppfyller dessa regler hålls splittrade även med Vänsterpartiets politik.

Det här är något slags blame game om vem som är otäckast. Jag vill inte vara med i det. Samtidigt kan vi konstatera att vi har grannländer som har snarlika eller till och med högre krav. Är det så att de inte uppfyller kriterierna? Nej, så är det naturligtvis inte. Vi har möjlighet att fastställa en nivå, och vi fastställer en nivå som vi tror är mer relevant för att få en relevant politik för familjeåterförening.

Anf. 80 TONY HADDOU (V) replik:

Herr talman! I mitt anförande tog jag upp en replik av Guterres: Världen blir inte bättre av att fler gör fel. Fler behöver göra rätt.

Det enda vi hört i debatten från regeringspartierna och Sverigedemokraterna är prat om EU och andra länder: De gör så här, och då ska vi också göra det. Men jag håller verkligen med den tidigare

kommissionären för UNHCR: Vi behöver fler länder som gör rätt. Ingenting blir ju bättre av att fler gör fel.

KD pratar om familjer, vill att fler bildar familj i Sverige och så vidare. Men barn måste få en chans att återförenas med sina föräldrar. Man använder sig hela tiden av det här integrationsspektaklet. Jag tror att vi båda vill ha en mycket bättre integration, men då får man fråga sig: Blir det lättare eller svårare för en mamma som är borta från sina två barn att lära sig svenska?

All kunskap, forskning och evidens – alla erfarenheter som finns i dag – säger att det är mycket svårare att lära sig språket, komma ut i arbete och så vidare med en politik där man ska lära sig det ena och det andra men inte får träffa sina barn. Om den här mamman exempelvis har två barn och en make ska hon också tjäna över 52 000 kronor.

Man omöjliggör ju familjeåterföreningen. Det är det jag vill komma åt här. Det är det som Kristdemokraterna gör, och det är det som chockar mig. Ett parti som historiskt har sagt sig värna barnfamiljer och familjer generellt verkar inte bry sig längre.

Anf. 81 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Jag ska ge ledamoten Haddou rätt i en sak: Vi har bytt riktning i migrationspolitiken. I debatten för tio år sedan hade vi säkert en annan. Vi har gjort analysen. Vi har sett vad den politik som bland andra ledamoten Haddou företräder har skapat för situation i vårt land.

Vi har många människor, även barn, som lever i ett skuggsamhälle med utsatthet och otrygghet på grund av att migrationspolitiken inte har tagit hand om den problematiken. Vi har också många utanförskapsområden där både barn och andra lever i otrygghet på grund av en alldeles för kravlös integrationspolitik.

Jag tror på människans möjlighet. Jag tror på att människor strävar efter att lära sig språket, skaffa sig bostad och skaffa sig ett arbete med det i sikte att man ska kunna återförenas med den familj man har lämnat en gång i tiden. Jag tror på den drivkraften. Jag tror på den möjligheten. Jag tror på att det ger en god grund för integration och delaktighet i vårt samhälle.

Vi har som sagt redan i dag krav. Det är inte ett kravlöst samhälle. Men i jämförelse med andra länder har vi mycket lägre krav. Vi har tidigare, under olika regeringar, testat en väg som lett till en situation som vi nu måste hantera.

I ljuset av det är det relevant att göra de förändringar vi gör i dag. Vi ger en möjlighet. Vi skapar en ventil för 18–21-åringar för att lösa ett problem som den tidigare regeringskonstellationen, som Tony Haddous parti stödde, inte gjorde något åt. Vi gör nu också något som lägger oss i nivå med andra länder vad gäller familjeåterföreningskrav. Jag tycker att det är relevant för att skapa trygghet i Sverige.

Vi kommer inte att tycka lika här, Tony Haddou, men tack för den här tiden i kammaren!

Anf. 82 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att ge Ingemar Kihlström rätt: Man kan ha två tankar i huvudet samtidigt. Det är därför man kan ha en kontrollerad migration utan att den behöver vara korkad. Man kan ha strama regler,

eller vad vi nu ska kalla det, och kontroll på vem som är här utan att utvisa människor för att de får barn. Det kan man göra.

Kristdemokraterna har dock valt att inte göra så. Man har valt att bara ha en tanke i huvudet, nämligen utvisningar.

Som Ebba Busch sa när vi införde det existerande regelverket: Detta är en tung dag. Vi borde inte splittra familjer. Så sa Kristdemokraternas partiledare när vi införde dagens regelverk. Det kan man ha med sig.

Jag vet att Moderaterna blev sura när jag ställde aborter mot utvisning. Sverigedemokraterna räddade dem sedan lite genom att säga att det också finns kondomer. Det är ju kul. Verkligheten är dock att det kommer att uppstå situationer där personer som kommit till Sverige och blir gravida behöver välja: Om de vill ha barnet kan det leda till utvisning.

Det krav som Kristdemokraterna nu vill införa är att de måste tjäna 10 000 kronor mer i månaden, på redan höga nivåer. Det har människor svårt för. Det är i den situationen Kristdemokraterna placerar människor som redan är här.

Detta är verkligheten. Sedan kan man tycka att det är vämjeligt att vi säger att det är så, men det vämjeliga är ju att lagstiftningen är sådan. Det borde inte Kristdemokraterna gå med på.

Jag vill gärna veta vad man själv hade valt. Hade man valt abort eller utvisning i en sådan situation? Det är en rimlig fråga att ställa. Det är den som människor kommer att utsättas för med er politik, och då borde man också själv kunna svara på den.

Anf. 83 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Jag tycker personligen att abort är en helt annan fråga att diskutera som inte ska inkluderas i migrationsdebatten. Där delar jag kollegan Wärnicks åsikt.

Jag kan konstatera att vi har olika åsikter om vilka nivåer som ska gälla och hur man ska följa upp de nivåerna. I dag har vi nivåer för att få ta hit sin familj, oavsett om man har ett, två, tre eller fyra barn. I dag har vi en tidsperiod på ett år. Vi kan konstatera att det parti som Niels Paarup-Petersen, som själv inte vill höja nivåerna utan vill ha kvar dem, har tänkt samarbeta med tycker att de är för låga och vill höja dem med 10 procent – vi säger 30 procent. Vi kan konstatera att vi har olika politiska viljeinriktningar.

Både jag personligen och mitt parti tycker att det är relevant att följa upp att kravet följs, att det inte bara är ett på-papperet-krav att man ska ha fått en lön och ett arbete. Som sagts tidigare i debatten kan det vara lätt att åstadkomma det, men det är svårt att visa att man under två år har en annan lön än den man verkligen har. Därför tycker jag att det är relevant.

Sedan är det en passus som Niels Paarup-Petersen väljer att inte lyfta fram alls: Det finns möjligheter till individuella bedömningar och undantag. Det är väldigt viktigt att säga.

Jag tycker att det är helt fel att göra den här motsättningen. Vi kan diskutera nivåerna. Vi kan diskutera om det ska vara ett eller två års karens på att behöva ansöka. Vi kan diskutera om det är dagens nivå, 10 procent eller 30 procent som är relevant. Men låt debatten stanna där! Varje familj har ju också att planera sin framtid, oavsett om det gäller bostad, arbete eller hur många man ska vara. Låt debatten handla om det!

Anf. 84 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Herr talman! Ja, låt debatten handla om det! Det är precis det jag gör. Konsekvensen av denna politik uppstår ju om du planerar att få ett extra barn eller råkar få det. Ibland är världen faktiskt sådan att människor inte planerar sin familjeökning i alla detaljer hela vägen. Jag vet inte hur det ser ut hos regeringens företrädare, men inte alla mina barn var genomtänkta, kan jag erkänna. Det händer runt omkring i världen att det är så.

Det som nu kommer att hända är att vi får födelseutvisningar. Det kommer att hända. Vi sa att vi skulle få tonårsutvisningar. Ni sa: Nej, det får vi inte. Det fick vi. Vi sa om spårbytet: Nu kommer folk som sitter och jobbar att bli utvisade. Ni sa att det inte skulle hända, men så blev det. Vi sa om lönegolvet: Folk som jobbar, bidrar och gör allting rätt kommer att bli utvisade. Ni sa nej. Det hände.

Ni borde lyssna på oss nu också. Det som nu kommer att hända är att människor kommer att utvisas för att de föder barn eller utvisas före sina barn. Det är inte familjepolitik; det är en politik där Kristdemokraterna går från familjeparti till familjesplittringsparti. Det är vad det innebär.

Man kan prata om barnen, som ledamoten säger att KD gör. Men som Jakob skriver: Handla efter ordet, annars bedrar ni er själva – och i det här fallet även väljarna.

Anf. 85 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Man kan konstatera att Centerpartiet säger sig ha varit mot mycket av det vi har genomfört men har röstat med oss en hel del. Om jag minns rätt röstade Centerpartiet också bort spårbytet. Vi sa inte att det inte kommer att få konsekvenser, utan vi konstaterade att det var en politik som inte var fruktbar. Vi var många som insåg att det inte var något för framtiden.

Jag tycker faktiskt att det är relevant att sätta upp krav. Vi kan diskutera kraven, och vi kan konstatera att det på den rödgröna sidan är kaos om vilken nivå det ska vara på försörjningskravet. Några tycker att det ska vara som det är i dag, ett parti tycker att det ska höjas 10 procent och vi tycker att det ska vara 30 procent.

Detta är förutsättningarna. Det är kanske inte så att våra tre barn var helt planerade, men samtidigt har vi som familj hanterat det precis som alla andra familjer får hantera det. Det har handlat om vår arbetssituation, hur vi ska fördela föräldraledighet, hur vi bor och till och med vilken bil vi ska ha. Det är relevant att säga.

Låt oss diskutera detta. Tidöregeringen konstaterar att kraven som har funnits, och finns, i Sverige vad gäller nivå och tid är betydligt lägre än i andra länder. Vi tycker att det är relevant att lägga sig på den nivån.

Vi kan konstatera att åtta år med en regering där Centern gav sitt passiva stöd har lett fram till en situation med bristande integration. Det är viktigt för barnens skull att ha en förälder som lär sig språket, har en tillräckligt stor bostad och ett arbete så att man kan försörja sig. Det skapar en nyttig grund och är en förutsättning för att barnen ska vara trygga.

Vi är inte alltid överens, Niels Paarup-Petersen, men i det här sista replikskiftet är vi mer i balans.

Anf. 86 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1, 5 och 8.

Herr talman! Jag hörde precis i replikskiftet att Centern har röstat ja till mycket, men inte allt, av regeringens politik. Det är helt sant. Vi har röstat för det som var klokt och mot det som är korkat. Det borde fler göra. Vi har förstås svaret!

Jag tror också på att man kan ha olika perspektiv i politiken. Jag uppskattar perspektiven från både höger och vänster. Det är smart att lyssna på mitten, och då landar vi vettigt i slutändan.

Låt oss titta på några exempel där vi har röstat för. Många av dem är frågor där vi har pressat på men Moderaterna och andra partier har varit lite sega med att komma med. Vi har tydligt varit för utvisningar av kriminella i större omfattning än tidigare. Det är mycket uppskattat att det har blivit mer på den punkten. Vi är tydliga i frågan om kvalificeringen i välfärden. Centerpartiet var först av alla partier att driva på i den frågan. Vi är för utökade polisiära befogenheter i gränsområden, men inte gränskontroller och id-kontroller som inte funkar.

Man ska lära sig språket när man kommer till ett land. Jag försöker! Ni får ursäkta när det inte går hela vägen.

Förenklingar för uppehållstillstånd för forskare och doktorander är förslag som regeringen har lagt fram, och det är bra. Det har blivit snabbare handläggningstider för vissa arbetskraftsinvandrare, och det är jättebra. Godt! Vi är för detta och mycket annat som vi har röstat för. Om man är sugen kan man titta i protokollen.

Vi är inte längre kvar i den lagstiftning som Ulf Kristersson var med om att genomföra. Det är inget parti som föreslår det. Vänsterpartiet är lite nära. Men i övrigt är vi inte där, och det är inte vad debatten handlar om över huvud taget. Vi ser problemen. Precis som har sagts har vi varit med på majoriteten av regeringens förslag. Det är bara den som vill förvilla eller är okunnig som kan påstå något annat.

Vi ser också de problem som den här regeringen har skapat och fortsätter att skapa i dag. Jag kan ge några exempel. Det tar flera år att få svar från Migrationsverket, upp till tre år. Men ni säger nej till att ge Migrationsverket mer pengar när de ber om det för att kunna hinna med sina ärenden, och det skapar ännu längre handläggningstider. Ändå vill ni ge myndigheten absurda uppgifter, till exempel att riva upp existerande permanenta uppehållstillstånd för folk som inte har gjort något fel – folk som har varit med och jobbat och bidragit till Sverige också. Det är dåligt.

Vi ser konstant att folk som jobbar och bidrar utvisas på grund av rena petitesser. Det lovade Moderaterna att stoppa – men gjorde inte det.

Vi ser en enorm rättsosäkerhet där det är omöjligt att veta vad som faktiskt gäller i migrationsärenden, och det är vad Lagrådet och domstolar säger. Men man lyssnar inte.

Vi kan se att människor som har ansökt om medborgarskap och har väntat i tre fyra år plötsligt får sina ansökningar kastade i papperskorgen, och sedan får de ansöka på nytt. Det är värdelöst.

Vi kan se att folk som jobbar och bidrar utvisas med sina familjer därför att Moderaterna har gått med på att lämna den svenska modellen och lägga makten över vad som är rimliga löner i Sverige i ett processteg i stället för hos facket och arbetsgivarna.

De som har lovats spårbyte och har fått jobb får plötsligt veta att regeringen har ångrat sig och utvisar dem. Nu får de kanske ett undantag – vi får se – eftersom regeringen har insett att man har haft fel.

Vi ser tonåringar som utvisas därför att regeringen inte tycker att deras anknytning till Sverige räknas. Vi har sett att regeringen kastar våra europeiska allierade under bussen, men man kramar talibaner. Det är vi inte för.

Vi ser att Sverige förlorar i attraktivitet bland människor som kan bidra till Sverige och i stället väljer Kanada, Tyskland, Nederländerna, Frankrike, Norge eller Danmark. Det gör Sverige fattigare. Det kostar miljarder i skatteintäkter. Svenskt Näringsliv har självt kommit fram till det.

Nu ser vi i dag vad som kommer att hända när ni inför familjesplittringslagen – när ni inför utvisningar för att människor får barn. Det är en ny nivå. Vi har haft tonårsutvisningar och kompetensutvisningar, och nu får vi födelseutvisningar.

Varje gång har vi varnat för konsekvenserna, och varje gång har ni pratat om att vi lägger fram skräckscenarier, överdriver och är slapphänta. Nu är det tydligen också vämjeligt att varna för konsekvenserna, som är på riktigt. Men varje gång ni har insett att vi hade rätt har ni försökt låtsas som att ni vill lösa problemet i efterhand, men ni har inte gjort det. Ni måste börja lyssna på oss i tid.

Centerpartiet är med på att kriminella ska utvisas. Men det stora paradigmskiftet under mandatperioden är något annat, nämligen att människor som bidrar, sköter sig, har familj och anknytning utvisas. De har nu inte någon laglig grund att vara här.

När ni tillsammans med Socialdemokraterna tog bort möjligheten att stanna på grund av särskilt ömmande omständigheter sa vi att det kommer att leda till fler tonårsutvisningar. Det är fråga om unga människor som har hela sitt liv, sin familj och sin anknytning här, men de har nu inte någon laglig grund för att få vara kvar. Vi sa att det var fel, och ni kallade oss slapphänta. Vi hade rätt, och nu ändrar ni reglerna. Det löser inte problemen, men ni hoppas lura väljarna. Samma sak gäller medborgarskapet.

Vi har sagt att den som faktiskt bidrar, som arbetar, försörjer sig och tar ansvar, rimligen måste kunna gå före i kön. Ni kallade det absurt. Nu avser ni att göra precis så, men Sverigedemokraterna säger att ni kan fetglömma det. Så det lär inte hända.

När ni tog bort spårbytet utan övergångsregler sa vi att det skulle innebära att personer som jobbar kommer att utvisas. Nu har ni insett att det var sant, och nu säger ni att ni ska göra något åt det efter valet. Det här är det verkliga paradigmskiftet. Det handlar inte om att permanenta uppehållstillstånd har tagits bort som grund. Den förändringen, att skärpa många regler, började redan under tidigare mandatperioder, och fortsatte under januariavtalet. Vi har stått bakom mycket av det. Det nya är att denna regering tillsammans med Sverigedemokraterna har börjat bygga ett system där människor kan utvisas trots att de har gjort precis det vi har sagt till dem att göra, det vill säga arbeta, försörja sig, leva lagligt och bygga ett liv i Sverige – och nu för att de föder barn.

Nu riskerar familjer att splittras utan att de har gjort något fel. Det är inte en rimlig migrationspolitik. Det är inte heller en stram migrationspolitik. Det är bara korkat, precis som Socialdemokraterna sa tidigare. Det är en politik som straffar människor som har skött sig.

Innan ni genomför nästa steg måste ni börja lyssna. Ni vägrade att lyssna på oss. Nu är det Sverigedemokraternas behov, inte Sveriges behov, som räknas. Därför har regeringen stängt öronen för alla rimliga och vettiga krav, förväntningar och information.

Om ni inte vill lyssna på Centerpartiet kanske ni vill lyssna på Lagrådet. Men den här regeringen vill inte lyssna på Lagrådet och inte heller på domstolar, för de är ju numera aktivister, enligt den här regeringen. Men kanske man kan lyssna på Företagarna. Något som i allmänhet uppfattas som borgerligt är ju företag. Låt mig citera vad de säger om det här: ”Företagarna står fullt ut bakom självförsörjningsprincipen, att den som lever

och arbetar i Sverige ska kunna försörja sig själv och sin familj. … Förslagen förvandlar dock en sund princip till ett direkt hinder för den kompetensförsörjning som svenska företag är beroende av.”

Är företagen också vänsterextremister? Nej, det är de nog inte. De är bara vettiga. Och ni borde lyssna.

Företagarna skriver att det är de mest ingripande förslagen för företagen och deras anställda och pratar om att det är det kraftigt skärpta försörjningskravet på 1,3 som regeringen går fram med som är problemet.

Vissa inkomster, såsom arbetslöshetsersättning, aktivitetsstöd och inkomster från subventionerade anställningar, får inte räknas med, vilket vi säger att de borde. Företagarna skriver: ”Det skärpta försörjningskravet ska gälla även vid förlängning av uppehållstillstånd” – och nu får ni gärna lyssna – ”vilket skapar en återkommande osäkerhet för redan etablerade familjer”.

Det är vänsterextremisterna i företagsorganisationerna som säger det. Det är företagsorganisationerna som säger att det skadar Sverige. Jag vet att ni inte vill lyssna på oss. Men lyssna för tusan på dem!

De sa också i januari att de tyckte att de extra många tonårsutvisningar som ni ville införa, innan ni i februari kom på att det kanske ändå inte var så bra, var dåliga. Det försvårar nämligen rekrytering av medarbetare med tonårsbarn. Ni ville ju ändra från 21 år till 18 år, för att få fler tonårsutvisningar. Det var vad ni tyckte i januari.

Herr talman! Moderaterna har i den här debatten uttalat att det är vämjeligt när jag berättar om de faktiska, konkreta och reella effekterna av den lagstiftning som regeringen nu vill genomföra. Men det vämjeliga är politiken, inte att man berättar vad det är.

Jag skäms inte över att säga nej till den här vansinniga, familjesplittrande politiken. Jag skäms inte över att jag berättar för svenska folket vad det är regeringen faktiskt gör. Men jag skäms över att Sverige ska vara så här, över att människor ska behöva välja mellan abort och utvisning eller – om de har tur – planera i förväg och välja kondom, som Sverigedemokraterna säger.

Låt mig vara fullständigt tydlig här. Sverigedemokraterna var tydliga. De ger oss rätt. Det som kommer att hända är att om du får ett barn till kommer krav på att din inkomst ska öka. Moderaterna vägrar erkänna det. Kristdemokraterna låtsas som att det inte är sant. Men det är verkligheten. Får du ett extra barn måste du tjäna minst 10 000 kronor till i månaden för att alla dina barn ska få lov att stanna i Sverige. Det är vansinnig politik.

Herr talman! Många olika frågor har varit uppe i denna debatt. Ceuta är en fråga som har tagits upp från flera håll, på grund av att man har använt den för att låtsas som att det är den politiken vi får om regeringen inte vinner. Då kommer hundratusentals invandrare att komma strömmande in över gränsen. Det var det man hoppades att denna debatt skulle handla om. Det var det man hoppades att valrörelsen skulle handla om.

Verkligheten var dock att premiärminister Sánchez i Spanien direkt slog fast att situationen vid gränsen i Ceuta utgjorde ett direkt intrång i landets territoriella suveränitet. Och vi höll med. Man skickade dit polis och militär och fick inom 24 timmar tillbaka i stort sett alla som hade kommit över. Inom specifikt 48 timmar var nästan alla tillbaka.

Vi sa: Stötta Spanien, så att vi kan få ordning på den gränsen. Men regeringen gjorde något annat. Ukraina, Finland och Spanien var alla överens om att det som skapade krisen var desinformation, som eldades på av Ryssland. Men i stället för att stå bakom Spaniens insatser gick regeringen Rysslands ärenden samt ärenden åt de länder som utpressade Europa i migrationskrisen. Man visade att dessa länder kan vinna politiska poäng på den sortens agerande. Det är skadligt för Sverige och för Europa.

I stället för att samla Europa splittrar man, precis som man nu splittrar familjer. Det visar att Sverige leds av en regering som lätt låter sig manipuleras av högerradikala krafter när det ska träffas stabila, nyktra utrikespolitiska beslut under ett hybridangrepp. Det är vad vi ser.

Herr talman! Jag vet att jag drar över min talartid lite nu, men jag vill också lyfta upp tonårsutvisningarna. Vi har nämligen hört mycket om det från regeringen. Det enda man nu gör är att vänta med att utvisa de här ungdomarna tills de är 21 år.

Vi måste återinföra särskilt ömmande skäl. Vi måste ta bort det lönegolv som regeringen har infört och som ligger långt över kollektivavtalen. Vi måste ta bort att ens anknytning är ett hinder för uppehållstillstånd. Och vi måste faktiskt få ett återvändandecenter, så att de människor som vi känner till har varit här, som har varit etablerade här, som har jobbat här, som har bidragit här och som har gått i skolan här snabbare kan få ett ja om de kommer tillbaka till Sverige och återigen kan bli en del av Sverige och bidra till vårt land.

Herr talman! Den här regeringen har gjort ett paradigmskifte, från migrationspolitik till utvisningspolitik. Det gör inte längre någon skillnad vad du bidrar med. Du ska utvisas om det över huvud taget går. Man utgår nämligen från minimum och inte från vad som är bra. Man utgår bara från om det kan göras hårdare. Det är inte fel att göra regler hårdare. Men att bara utgå från att minimum är bäst är faktiskt korkat. Man måste kunna tänka två tankar samtidigt.

Anf. 87 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Herr talman! I sitt anförande ägnade Niels Paarup-Petersen det han kallar bebisutvisningar mycket uppmärksamhet. Det kommer enligt honom att bero på att försörjningskravet kommer att gälla även vid förlängning av uppehållstillstånd. Låt säga att du får ett uppehållstillstånd i Sverige och till exempel tar hit din fru och bor här med din fru i två år. Sedan ska hon söka igen, men om ni under den tiden fått ett barn till gör det att försörjningskravet blir högre, eftersom det indexeras uppåt per person. Det sammanfattar Niels så här: ”Får du ett extra barn måste du tjäna minst 10 000 kronor till.”

Jag är ganska säker på att Niels inte riktigt har fattat vad det står i propositionen. Det är helt okej. Han erkände i ett tidigare replikskifte att han inte riktigt har koll på det vi pratar om i dag. Jag vill bara rätta det till protokollet.

Niels! När man får ett försörjningskrav, även vid förlängning av tillstånd, räknas alltså hushållets inkomster in. Det är inte bara anknytningspersonens inkomster utan även hushållets inkomster som räknas.

Om vi använder schablonen som vi pratade om i ett tidigare anförande, en familj med två vuxna och två barn, ser vi att man måste ha en inkomst på ungefär 50 000 för att kunna ha anknytning och klara försörjningskravet i Sverige. Det räknas per hushåll. Det räcker alltså att båda föräldrarna har var sin inkomst på 25 000.

Det som ledamoten från Centerpartiet säger, att man måste öka inkomsten med 10 000 kronor, stämmer alltså inte. Det enda som krävs är att frun eller mannen som kommer hit också skaffar sig ett jobb innan man skaffar fler barn.

Att man ska skaffa en inkomst innan man utökar sin familj tycker jag inte är konstigt. De flesta svenskar tänker på det sättet. Ska vi skaffa fler barn måste vi se till att vi har tillräckliga resurser för att täcka familjen.

Handen på hjärtat här, Niels – du hade inte riktigt koll på det här, eller?

Anf. 88 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Herr talman! Som jag sa innan måste man öka sin inkomst med 10 000. Det är vad det handlar om. Kravet är 52 000. Sedan blir det 64 000. Är det korrekt, eller är det inte korrekt? Man kan absolut dela inkomsten på flera. Men visst är det så att inkomsten måste öka om det inte ska bli utvisningar? Är det korrekt, eller är det inte korrekt?

Nu står sverigedemokraten och skakar på huvudet. Men verkligheten är att man blir utvisad om man inte når upp till inkomstkravet på 64 000 om man till exempel får tre barn eller 52 000 om man får två barn. En person ska i alla fall utvisas i så fall. Det är ett krav. Det är vad det går ut på.

Det har sagts att det finns möjlighet till undantag. Men om vi tittar på hur den här regeringen har sett till att Migrationsverket hanterar undantag kan vi se att de inte används.

Min fråga till Sverigedemokraterna blir: Tror Sverigedemokraternas Ludvig Aspling att det här leder till att människor inte kan utvisas? Varför tror han i så fall det?

Anf. 89 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Herr talman! Det är inte korrekt att inkomsten måste öka med 10 000 kronor. Däremot måste hushållets inkomster öka med ungefär lika mycket. Men det är lite av en annan fråga. Det är ju två personer i hushållet. I de flesta fall är det inte en person som skaffar barn själv. Det krävs oftast två personer för att skaffa barn. Vi hade en diskussion om det här tidigare också, och jag vet att Niels Paarup-Petersen förstår den grundläggande biologin.

Det är inte så att inkomsten för en person måste öka med 10 000 kronor, men hushållets inkomster måste öka med 10 000 kronor. Det betyder i praktiken att även partnern måste skaffa sig ett jobb i Sverige innan man skaffar fler barn.

Jag tycker inte att det är orimligt. De allra flesta svenskar har en väldigt grundläggande uppfattning om att om man vill bilda familj måste man först skaffa sig ett jobb. Det är inte konstigt. De flesta människor förstår det här. Den principen ska naturligtvis gälla även för utlänningar som flyttar hit. Vill man skaffa en familj eller göra familjen större får man skaffa sig ett jobb.

Det är inte som Niels Paarup-Petersen säger, att en person i familjen behöver tjäna 50 000–60 000 kronor i månaden. Det är väldigt mycket pengar. Det är inte alla som når upp till de summorna. Men det är inte vad det handlar om. Det är alltså två vuxna i hushållet som tillsammans måste uppnå den inkomsten.

När man lyssnar på Niels Paarup-Petersens anförande blir det helt uppenbart att han missat det här helt. Det hör man direkt när han pratar om de här reglerna och säger att en person måste tjäna så här mycket pengar och att det är jättemycket. Nej, det är på hushållsnivå. Det var det jag försökte förklara i ett tidigare anförande för Niels. Det här speglar utsökningsbalken och normalbeloppet, vilket också beräknas på hushållsnivå. Detta är inte så orimligt som Niels tror.

Anf. 90 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Herr talman! Det jag har sagt är: Tjänar man inte det beloppet kommer personer att utvisas. Det är det vi säger, och det är korrekt. Det är inte svårare än så. Tjänar man inte 64 000 när man får ett tredje barn kommer man att utvisas – inte ”man” som i den enskilda personen som har intäkter, utan någon annan i familjen kommer att utvisas. Man måste utvisa antingen ett barn eller hela familjen. Annars kommer man inte att leva upp till regelverket. Detta är verkligheten, och det är vad vi har sagt gång på gång.

Det är därför det är sant och korrekt att det finns risk att utvisningar sker på grund av att man får barn. Det är verkligheten. Nu står också Aspling och ger mig rätt. Att man får ett barn till är inte en garanti för att det blir utvisning – det förstår jag. Det har vi heller aldrig sagt. Men risken uppstår på grund av denna förändring – den stora förändringen utöver att man höjer taket väldigt mycket. Det som sägs är att den som redan är i landet och är svensk medborgare kan försörja sin familj för ett visst belopp men att den som kommer hit behöver ett annat belopp för att kunna försörja sin familj. Utöver det är det så att kravet på hur mycket pengar man måste ha ökar när man får fler barn. Det kommer närmast garanterat att leda till att människor står i situationen att det blir utvisning om de får ytterligare barn och att de som konsekvens behöver fundera på om de ska göra abort för att undvika utvisning.

Detta är vad vi har sagt, vad vi har skrivit på sociala medier, vad jag står för och vad som är korrekt. Det kommer jag att stå fast vid, för det är ett faktum. När inte minst Kristdemokraterna och Liberalerna tittar tillbaka om några år är jag säker på att de kommer att se: Ja, det var sant – folk utvisades på grund av detta.

Anf. 91 PATRIK KARLSON (L):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Under lång tid har den asylrelaterade invandringen till Sverige varit omfattande. I kombination med en alltför kravlös integrationspolitik har det bidragit till ett växande utanförskap, till segregation, till trångboddhet, till bristande egen försörjning och till att alltför många barn växer upp utan att se sina föräldrar gå till jobbet. I dag bor omkring 700 000 människor i Sveriges utanförskapsområden, och omkring 160 000 av dessa är barn. Det är i och för sig inte bara siffror – det är ett samhällsmisslyckande som har tillåtits växa därför att alltför många har föredragit signaler framför struktur och avsikter framför ansvar.

Det är mot den bakgrunden man ska förstå den omläggning som den här regeringen har gjort på migrationsområdet. Målet är en ansvarsfull och långsiktigt hållbar ordning, där ett ja faktiskt betyder ja och ett nej faktiskt betyder nej. Den som kommer till Sverige ska ges goda möjligheter att bli en del av vårt samhälle men också möta tydliga krav på etablering, egen försörjning och ansvar.

Sedan regeringen tillträdde har antalet asylsökande minskat kraftigt, trots ett fortsatt högt söktryck i många andra europeiska länder. Men det räcker inte att bara se till själva asylinvandringen. Anhöriginvandringen, som vi pratar om här i dag, utgör fortfarande en betydande del av den invandring till Sverige som sker år efter år. Den har under lång tid kunnat ske på väldigt generösa villkor, ofta utan att regelverket i tillräcklig grad tagit hänsyn till integrationen, till välfärdens bärkraft och till det enkla faktum att familjeåterförening måste fungera även i verkligheten.

Herr talman! En bärande princip i propositionen är att reglerna om anhöriginvandring ska anpassas till EU:s rättsliga miniminivå. Sverige ska självklart leva upp till EU-rätten och till våra internationella åtaganden. Men Sverige ska inte av gammal vana lägga sig över den nivå som krävs om konsekvensen blir sämre integration, större utanförskap och minskad tillit till systemet. Under lång tid har man i det här landet nästan gjort en dygd av att vara mer långtgående än nödvändigt i migrationspolitiken, som om det mest generösa alltid också vore det mest ansvarsfulla. Så har det inte fungerat i verkligheten.

Herr talman! Med den här propositionen gör vi reglerna tydligare och mer situationsanpassade när det gäller vem som kan vara anknytningsperson. Det är en viktig förändring. Dagens och gårdagens regelverk har alltför ofta utgått från att samma ordning ska gälla för helt olika människor i helt olika situationer. Men en svensk medborgare, en nordisk medborgare, en person med permanent uppehållsrätt, en arbetskraftsinvandrare, en person med tidsbegränsat uppehållstillstånd på asylrelaterad grund och ett ensamkommande barn har inte samma ställning i Sverige. De har inte samma grad av etablering eller stabilitet. De har inte heller samma förutsättningar att bära ansvar för familjeåterförening. Det är därför rimligt att göra vissa skillnader mellan de här grupperna.

För svenska och nordiska medborgare och personer med permanent uppehållsrätt ska det räcka att man är bosatt här. För personer med uppehållstillstånd ska det däremot krävas mer. Man ska vara bosatt i Sverige. Man ska ha PUT eller TUT med viss giltighetstid. Det ska också finnas välgrundade utsikter till att man ska få stanna varaktigt i Sverige. Det här är sunt i sig. Varför skulle staten låta en person som själv bara har en mycket osäker eller kortvarig rätt att vistas i landet omedelbart utgöra en grund för långtgående rättigheter för andra? Att ha det på det sättet vore ologiskt.

Herr talman! Propositionen slår också fast en annan viktig princip: Reglerna om uppehållstillstånd ska bara vara tvingande när EU-rätten kräver det. I andra fall ska det finnas en möjlighet att bevilja tillstånd men inte en automatisk rätt. Det är avgörande. När EU-rätten kräver att kärnfamiljen ska omfattas ska såklart Sverige leva upp till det. Men när EU-rätten inte kräver en principiell rätt till tillstånd måste man som land kunna göra en helhetsbedömning.

Herr talman! När det gäller barn skärper vi inte bara reglerna – vi gör dem också mer tydliga och hållbara, enligt min mening. Rätten till uppehållstillstånd för ett barn som inte är anknytningspersonens och hans eller hennes makes eller sambos gemensamma barn ska tydligt knytas till vårdnaden. Det är en mycket viktig förändring.

Möjligheten att bevilja uppehållstillstånd för en blivande make eller sambo begränsas genom det här ärendet. Det kommer dock fortfarande att finnas utrymme för detta i situationer där par haft synnerliga svårigheter att leva tillsammans i sitt hemland därför att relationen i sig inte accepteras. Det kan till exempel handla om samkönade relationer i länder där sådana förhållanden möts av förföljelse, våld eller i värsta fall till och med död. Det är en rimlig avgränsning. Men i övrigt ska inte migrationsrätten i det här landet bygga på framtidslöften, antaganden eller otestade relationer. Vi vet att skenrelationer förekommer. Vi vet att familjerelationer ibland används som en ren migrationsstrategi. Vi vet också att människor, inte minst unga kvinnor, kan pressas in i relationer som de inte valt fritt.

Herr talman! Möjligheten till uppehållstillstånd för umgänge med barn ska finnas kvar, men på rätt grund. Den ska skydda ett redan pågående familjeliv, inte användas för att skapa ett nytt familjeliv från grunden genom migrationslagstiftningen. Samtidigt ska inte lagen vara stelbent inför det som kan anses ovanligt eller komplicerat. Det måste finnas en ventil för det som ibland skulle kunna klassas som ömmande eller rent av udda situationer. Det kommer alltid att finnas fall som ligger utanför vad man klassar som normalfall. Det kan vara fråga om personer som hamnat mellan regelverk, familjesituationer som är djupt särpräglade eller omständigheter där ett strikt nej skulle framstå som rent orimligt. Då behövs det en form av ventil. Men den ska också förbli en ventil. Under alltför lång tid har svensk migrationspolitik haft en tendens att presentera huvudregler med ena handen och tömma dem på innehåll med den andra genom undantag som blivit så vida att systemet till slut blivit ett obegripligt lapptäcke.

Herr talman! I denna proposition behandlar vi också den uppmärksammade frågan om unga vuxna som hamnat i kläm på grund av främst lagändringarna från 2016 och 2021, i debatten även kallat tonårsutvisningar.

Nu utökar vi möjligheten till uppehållstillstånd för unga vuxna som tidigare haft tillstånd och gör reglerna mer enhetliga. Det är klokt eftersom lagstiftningen annars riskerar att slå godtyckligt mellan olika grupper beroende på vilken tillståndsgrund som deras föräldrar har.

Det har funnits olika åldersgränser i olika regelverk. Vi går nu fram med en mer sammanhållen ordning där möjligheten att beviljas uppehållstillstånd på grund av anknytning ska finnas upp till 21 års ålder. Det är rimligt. Det ger fler unga chansen att slutföra gymnasiet, etablera sig och på sikt uppfylla kraven för ett eget självständigt tillstånd.

Herr talman! Vi går också som nämnts fram med förändringar gällande väntetiden. Som huvudregel ska det krävas att anknytningspersonen med tidsbegränsat uppehållstillstånd har vistats i Sverige i minst två år innan anhöriga kan beviljas uppehållstillstånd på grund av anknytning.

Genom en lagreglerad väntetid ges människor möjlighet att etablera sig i samhället, skaffa bostad, få fotfäste på arbetsmarknaden, lära sig språket

och förstå hur samhället fungerar innan återföreningen äger rum. Det är ett verktyg för bättre integration.

Det finns förstås de som invänder att väntan i sig kan vara svår. Det är sant. Men alternativet är inte heller smärtfritt. Alternativet är att familjer återförenas i mycket svaga förutsättningar, i trångboddhet, i ekonomisk osäkerhet och i områden där utanförskapet redan är djupt.

Samtidigt är förslaget utformat med tydliga undantag. Kravet ska inte gälla exempelvis familjeåterförening mellan ensamkommande barn och deras föräldrar, i vissa flyktingfall, för barn som fötts i Sverige eller där särskilda skäl talar emot en väntetid.

Herr talman! Nära kopplat till detta finns det skärpta försörjningskravet. Att kunna försörja sig själv och sina familjemedlemmar har en avgörande betydelse för integrationen och för delaktighet i det svenska samhället. Detta i sig är inte särskilt kontroversiellt.

Nu förändras försörjningskravet med en höjning till 1,3 gånger normalbeloppet. Det är viktigt därför att kvinnor som kommer till Sverige genom anknytning i dag oftast är de som står allra längst från arbetsmarknaden. Det är viktigt därför att barn inte ska växa upp i hushåll där försörjningen redan från början är för svag. Det är viktigt därför att arbete inte bara ger inkomst utan också språk, självständighet, nätverk och egenmakt. Men undantag ska kunna göras där det vore orimligt att inte göra det, till exempel i vissa särskilt ömmande fall.

Herr talman! Vi föreslår också att detta ska gälla vid ansökan om fortsatt uppehållstillstånd. Om försörjningskravet bara prövas en gång, när den anhörige först kommer till Sverige, skickar vi i praktiken signalen att det inte spelar någon roll vad som händer sedan. Syftet med försörjningskravet är inte att ha en tillfällig kontrollpunkt. Syftet är att främja självförsörjning och motverka utanförskap över tid.

Samtidigt finns här en viktig balans. Vid förlängning ska också den anhöriges egna inkomster kunna beaktas. Om en make eller sambo som kommit hit som anhörig har börjat arbeta ska det räknas med i bedömningen. Det är klokt, det belönar egen ansträngning, det stärker incitamenten till arbete och det gör att lagstiftningen bättre speglar verkliga integrationsframsteg.

Avslutningsvis vill jag säga en kort sak. Ola Möller nämnde från talarstolen att han såg lite förvånande blickar när han tog replik på Tony Haddou. Det var nog min blick han såg. Det var nog mer av nyfikenhet. Jag tänkte: Vad är det som kokas ihop här? Det visade sig inte vara någon större sak.

Jag kan för egen del hävda att jag är lite rookie i sammanhanget. Jag missade helt vad som skedde och att Tony Haddou slutar. Tack för din tid i riksdagen, Tony Haddou! Det är uppenbart att vi inte tycker lika i politik. Jag har uppskattat våra samtal som vi har haft vid spontanfika och när vi träffats på gymmet.

Vi har talat om allt mellan himmel och jord. Jag vet att du kanske har tyckt att jag varit lite jobbig när jag har klagat över renoveringar hemma och sådant, men det får man leva med. Oavsett vad du gör framöver, och jag har ingen aning, önskar jag dig lycka till. Jag önskar dig allt gott i livet, och må också hälsan vara god!

(Applåder)

Anf. 92 TONY HADDOU (V) replik:

Herr talman! Jag får passa på att tacka för de vänliga orden, Patrik Karlson. Jag har uppskattat att ha dig som motståndare här i kammaren och i utskottet, men även när vi träffats vid en fika eller på gymmet och fått tjöta. De här frågorna spelar så oerhört stor roll i människors liv. Då måste man kunna skilja på sak och person för att komma fram i politiken. Tack för det!

De frågor som jag tänkt ställa gäller den logik som regeringen har haft emellanåt under den här debatten. Det är ett problem att barn inte ser sina föräldrar gå till jobbet. Det har återupprepats från regeringen. Jag delar den uppfattningen. Det är klart att barn ska se sina föräldrar gå till jobbet och så vidare.

Det är politikens ansvar att se till att skapa arbete. Det är ett område som regeringen helt och hållet har lämnat efter under de här fyra åren. I stället svarar man att barn inte ska få se sina föräldrar alls. Det är vad som är kvar av logiken. Den ena frågan jag har är: Hur ska familjesplittring fixa integrationen?

Min andra fråga gäller tonårsutvisningar, i och med att ni inte går hela vägen här. I TV4 satt Simona Mohamsson och sa: Vi har stoppat tonårsutvisningarna. Någon vecka efteråt utvisades Nardine till Egypten och rycktes bort från sina föräldrar. Sedan har vi nästan veckovis sett fall av tonårsutvisningar och utvisningar av unga som splittras från sina familjer. Varför detta skådespel?

Anf. 93 PATRIK KARLSON (L) replik:

Herr talman! Jag kan väl börja med den sistnämnda frågan. Vi har nu gått fram med ett lagförslag som verkligen kommer att förändra den situation som har gjort att många unga vuxna har hamnat i kläm på rent orimliga villkor. Jag nämnde i mitt anförande att det var utifrån de två lagändringar som först gjordes 2016 och sedan fastställdes 2021.

Någon gång måste man börja prövas som egen individ. När man är 21 år är man inte längre tonåring. Då är det dags att kunna stå på egna ben. Jag tror egentligen att en bred majoritet i kammaren är överens om det i grund och botten.

Det frågades tidigare, jag vet inte om det var i ett anförande eller i ett replikskifte: Var ska man annars dra gränsen? Ska människor per automatik få gå på regeln om anknytning inte bara tills de är 30 eller 40 år, utan ska det aldrig ta slut? Ska det inte finnas några skäl över huvud taget för att vara i det här landet på egen grund? Min motfråga, som jag gärna skulle vilja ha svar på, är: Var vill Vänsterpartiet dra en gräns i de här fallen, eller vill man inte ha en gräns över huvud taget?

Sedan kommer vi till frågan om att barn ska se sina föräldrar gå till jobbet. Det är superviktigt. Det som också varit viktigt under den här mandatperioden är i vilket läge regeringen klev in. Det var ett enormt jobbigt läge rent ekonomiskt, med en extremt hög inflation. Det var något som i sig medförde att vi har en lågkonjunktur i det här landet.

Regeringen har steg för steg via budgeten och andra reformer gjort insatser som har tryckt ned inflationsnivån men också fått igång ekonomin i sig. Sedan är det många saker i vår omvärld som vi inte kan påverka, som handelskriget som Trump satte igång eller det som vi nu har sett i bland

annat Mellanöstern. Det här gör att saker och ting med vår politik inte går lika fort som de hade gjort i ett normalläge.

Vi ser hur arbetslösheten sjunker och hur ekonomin växer. Därför är det så viktigt att regeringens ekonomiska politik får fortsätta även nästa mandatperiod.

Anf. 94 TONY HADDOU (V) replik:

Herr talman! Jag känner inte att jag fick något större svar om logiken när det gäller att barn inte ser sina föräldrar gå till jobbet. Regeringen svarar i propositionen med att barn i de situationerna inte ska få se sina föräldrar alls. Vi riskerar att få familjesplittring med de förslag som ni lägger fram i dag.

Det är ett allvarligt och stort problem med den logiska tankevurpan man gör. Barn ser inte sina föräldrar gå till jobbet. Då lägger ni fram ett förslag som gör att barn inte får se sina föräldrar alls. Det tycker jag är mycket allvarligare.

När det gäller tonårsutvisningar är det ni gör att skjuta fram åldern från 18 till 21 år. Man skulle exempelvis kunna stärka anknytningen. Det hade inte varit särskilt svårt. Det har under den här debatten låtit lite som att det inte skulle gå att stoppa tonårsutvisningarna. Det är väl självklart att det går att stoppa tonårsutvisningar! Det är mycket bättre och ärligare att säga att den här regeringen under hela våren inte har velat stoppa tonårsutvisningar.

Det man har gjort under hela våren från den här regeringens sida är att krishantera tonårsutvisningarna. Man har försökt rädda sig själv, dragit det i långbänk och bara försökt hantera detta, som är en kris för regeringen. Och krisen fortsätter. Även i dag, när propositionen ska komma, är det så. Man har inte löst tonårsutvisningarna. Man har skjutit fram åldern från 18 till 21 i stället. Man har alltså inte stoppat utvisningarna, och de som får betala priset för detta är alla de unga som riskerar att skiljas från sina familjer.

Min uppmaning till liberaler, kristdemokrater och moderater är: Gör oppositionen sällskap! Öka chansen för de här tonåringarna att få stanna i Sverige! Det är omänskligt att skilja tonåringar från sina föräldrar.

Anf. 95 PATRIK KARLSON (L) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten Tony Haddou, för följdfrågan!

Bildsättningen av ledamoten och Vänsterpartiet och även övriga oppositionen i den här frågan är ju helt felaktig. Regeringen var oerhört medveten om detta. Det var därför den frågan togs med i den utredning som startades 2024. Vi såg hur regelverket i vissa fall slog orimligt hårt mot unga vuxna som befunnit sig i Sverige på anknytningsgrund och som hamnade i kläm mellan olika tillståndsgrunder, olika åldersgränser och en lagstiftning som i det här fallet inte var sammanhängande.

Det rättar vi nu till med det här förslaget. Nu ska man kunna få anknytningstillstånd upp till 21 års ålder. Då har man också slutat vara tonåring. Då är man faktiskt vuxen. Med det sagt har man fått möjlighet att fullfölja gymnasiet och etablera sig innan ett självständigt tillstånd ska kunna bäras på egna grunder.

Jag förstår fortfarande inte riktigt vad Vänsterpartiets eget förslag är. Man vill i alla fall gå längre. Men det verkar som om man i praktiken vill etablera en princip där lång vistelse i Sverige i sig, eller i alla fall nästan, ska ge rätt att stanna oavsett vad.

Där skiljer vi oss åt. Det kan vi konstatera. Vi tycker inte att man ska få stanna oavsett vad. Det måste också finnas giltiga skäl för det. Visst är anknytning viktig – självklart är den det – men vi tycker inte att migrationsrätten i det här landet ska kunna byggas på principen att varje långvarig vistelse gradvis övergår i permanent rätt att stanna. Det måste finnas tydliga kriterier och krav för hur man ska förhålla sig till sin vistelse i det här landet, oavsett om den handlar om arbete, studier eller någon annan form av etablering.

Anf. 96 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Liberalerna lägger nu fram en lag som innebär att familjer som har återförenats efter att ha separerats under flykt kan tvingas att skiljas åt om en förälder blir av med jobbet.

Man inför en väntetid så att små barn som till exempel befinner sig i ett flyktingläger utanför Sverige får växa upp med mamma eller pappa på Zoom, i praktiken i fyra års tid, innan de kan krama om sin förälder igen.

Det motiv som anges i propositionen är att det här skulle förbättra integrationen. Då vill jag fråga Liberalerna, som ofta pratar om hur viktigt det är med skolan, om man är medveten om följderna av en sådan här fördröjning med flera år av när barn börjar i svensk skola. Utöver de humanitära skadliga effekterna som det får på ett barn att inte kunna leva med sin förälder får det också direkt negativa konsekvenser för barnens möjlighet att klara skolan, helt enkelt för att de börjar i svensk skola när de är flera år äldre.

Barn som flyttar till Sverige och börjar ettan här har lika goda chanser att klara gymnasiet som barn som föds i Sverige. Men om de kommer senare under skolgången minskar den chansen.

Remissinstans efter remissinstans har påpekat att regeringens familjesplittringslag försämrar integrationen, inte förbättrar den. Jag tänker att Liberalerna är ett parti som ansvarar för det här med högre utbildning, forskning och kunskap. Hur förhåller man sig till detta som liberal när de som kan saker säger att regeringens förslag kommer att ha motsatt effekt och inte alls leda till det som man hoppas på?

Anf. 97 PATRIK KARLSON (L) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten Annika Hirvonen, för frågan!

Jag hängde faktiskt inte helt med i resonemanget om skolgången. Vi kan ju inte styra hur gamla barnen är när de kommer till Sverige och därmed någon gång kommer att börja i svensk skola. Det är ungefär som om vi skulle slussa hit barn från omvärlden så att alla ska börja i årskurs 1.

Barn och unga kommer att komma till Sverige vid olika tidpunkter i sitt liv och därmed också ha olika förutsättningar för hur de ska ta sig an och klara svensk skola. Därför är det oerhört viktigt att man i svensk skola jobbar mer individanpassat med undervisningen för att barn i olika skeden ska kunna ta till sig den undervisning som de behöver för att sedan ta sig vidare ut i vuxenlivet.

Det kommer alltid att finnas kritik mot lagförslag. Det är väldigt sällan en proposition får hundra procents gehör av alla remissinstanser. Det är i princip omöjligt att hamna i den situationen. Och även om det skulle vara så att vi hela tiden lyssnade på remissinstanserna är vi folkvalda, och vi har en rad olika saker som vi väger in när vi tar fram olika lagförslag.

I det här fallet får jag nästan känslan att Annika Hirvonen skulle föredra någon form av teknokrati i det här landet och vill avskaffa möjligheten till direktval av förtroendevalda i den här kammaren. Jag kan inte tolka det på något helt annat sätt.

Det är klart att man alltid ska lyssna in och ta till sig och väga olika argument för och emot. Det gör den här regeringen också. Det har vi gjort ständigt sedan den här mandatperioden började. Men det betyder ju inte i sig att man alltid landar i samma slutsats som remissinstanserna. Jag tycker inte alls att det är något konstigt.

Anf. 98 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Det blir väldigt tydligt att man från Liberalernas sida inte har satt sig in i den här frågan.

Man säger att man inte kan styra hur gamla barnen är när de kommer hit. Men om man säger att alla barn måste vänta två extra år innan de kommer hit, då styr man ju i alla fall mot att alla kommer att vara två år äldre än utan den här lagen. Det är väldigt enkel matematik. Det blir konsekvensen för alla barn, oavsett hur gamla de är när en förälder ansöker om att de ska få återförenas i Sverige. Om man sätter en väntetid på två år blir barnen ju alltid två år äldre. Och det har alltså negativa konsekvenser för de här barnens möjligheter att klara skolan, för då är de äldre när de börjar skolan.

Det är väldigt sällsynt att ett förslag inte får någon kritik; det är helt rätt. Det är nog ännu mer sällsynt att ett förslag får så här mycket kritik, som regeringen skiter i.

Den här propositionen har verkligen sågats jäms med fotknölarna. MR-institutet, Röda Korset, Advokatsamfundet och även näringslivsorganisationer – organisation efter organisation och myndighet efter myndighet – har kritiserat det här.

Det är klart att folkvalda har olika hänsyn att ta. I Liberalernas fall kanske man har tagit hänsyn till att man håller på att åka ur riksdagen och vill fiska stödröster från Jimmie Åkesson. Vem vet? Jag kanske borde avsluta med att tacka även Patrik Karlson för hans tid i riksdagen, med tanke på Liberalernas opinionssiffror. Men vi får väl se hur det går.

Anf. 99 PATRIK KARLSON (L) replik:

Herr talman! Det är ju kul att humor fortfarande existerar i kammaren; till och med jag kan uppskatta ett sådant inlägg.

Jag kan också börja med att tacka ledamoten för frågan. Jag vill säga att ordvalet familjesplittring visserligen låter retoriskt effektivt, men det är helt missvisande. Det låter som att den här regeringens syfte vore att skilja människor åt för att man tycker att det är roligt, men det är ju inte sant.

Hela syftet med det här är att familjeåterförening ska ske under villkor som ger familjer och deras barn en faktisk chans att leva stabilt, tryggt och integrerat i det här landet. Det är en avgörande skillnad. Vi känner till resultatet av det Miljöpartiet förespråkar här i talarstolen. Vi har sett

konsekvenserna, och det är ingen vacker syn. Då säger Miljöpartiet: Vi vill ha mer av det där.

Jag tycker helt ärligt att det är lite verklighetsfrånvänt. Återigen: Är det bra att försvara att familjer återförenas i trångboddhet och att barn växer upp i hushåll utan egen försörjning eller inte har svenska över huvud taget i sitt hem? Vi vet ju att konsekvenserna blir katastrofala, och då säger Miljöpartiet: Det där vill vi ha mer av.

Ett familjeliv som byggs i fattigdom – medvetet orkestrerat av Miljöpartiet, verkar det som – i osäkerhet och med långvarigt beroende är skört. Vi känner till det. Barn påverkas, och relationer pressas. Kvinnors frihet begränsas också i oerhört stor mån, men det verkar Miljöpartiet fullkomligt strunta i. Dessutom urholkas tilliten till samhället, och Miljöpartiet säger återigen: Det där vill vi ha mer av.

Miljöpartiets problem är att man i grunden fortfarande tänker att fler undantag och amnestier alltid är lösningen, medan skarpare krav som får lite ordning och reda på detta är förskräckligt.

Vår erfarenhet de senaste decennierna visar dock på något helt annat, och det är därför vi har lagt om migrationspolitiken under den här mandatperioden.

Anf. 100 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Herr talman! Vi debatterar nu en proposition som heter *Skärpta villkor för anhöriginvandring*. Det är en proposition som kommer att leda till att det i flera fall blir omöjligt för människor som har flytt krig att alls återförenas med sina barn.

Man inför helt orimliga lönekrav för familjer som vill återförenas. Enligt den presentation som regeringen själv hade på sin pressträff måste en förälder ha en lön på över 52 000 kronor före skatt för att kunna återförenas med sin partner och sina två barn – 52 000 kronor! Det är en lön som ligger långt över vad de flesta svenska familjer försörjer sig på.

Herr talman! Inte nog med att man höjer dessa krav bortom rimlighetens gränser. Man inför också en väntetid. Utöver den tid du redan måste vänta på att få ditt asylbeslut och den tid du måste vänta för att få beslut om att dina små barn ska få komma till dig i Sverige lägger man på två extra år. Det är två år av att uppfostra, trösta och hålla om dina barn genom kramar på Zoom, hjärtsymboler och tummar upp.

Det är något särskilt grymt över en politik som agerar för att splittra små barn och deras föräldrar på det sättet. Man motiverar detta med att det skulle förbättra integrationen, men det håller inte några remissinstanser med om. I stället påpekar remissinstans efter remissinstans att det snarare försämrar integrationen.

Om detta vittnar också många människor som redan i dag har drabbats av konsekvenserna av dagens lägre försörjningskrav. En förälder beskriver det så här: När jag väntade på beslut om familjeåterförening var min hälsa mycket dålig på grund av stress och ångest. Jag kunde inte koncentrera mig på att lära mig svenska, uppnå mina mål eller integreras i samhället. Nu är mina barn här, och vi har ett fint umgänge med andra familjer. Jag undervisar i skolan, och mina barn går i skola och förskola. De pratar flytande svenska. Jag är stolt över dem.

Man kan ju föreställa sig detta själv. Tänk dig att dina barn befinner sig i ett flyktingläger. Ni separerades under en kaotisk flykt, och du lyck-

ades ta dig i säkerhet. Nu ska du lära dig ett nytt språk, men hur lätt är det att sova om nätterna när oron mal: Hur ska mina barn ha det i morgon? Får de den mat de behöver? Är de trygga i flyktinglägret? Hur blir det med deras möjlighet att utbilda sig?

I Sverige är kraven höga för att man över huvud taget ska få återförenas. Tre barn får inte dela sovrum, och som jag nämnde är det höga krav på inkomst. Det räcker inte att du har denna inkomst, utan du ska visa att du troligen har den också under en tid framåt. I praktiken krävs alltså fast anställning och bostad i ett land med extremt långa bostadsköer och 100 000 fler arbetslösa än när Tidöregeringen tillträdde.

Människor som får leva tillsammans med sin familj integreras snabbare än ensamstående vuxna. Det vet vi också från forskningen, så motiveringen att detta skulle vara bra för integrationen är nog inte helt sann. Jag tror att sanningen egentligen är att man i detta strävar efter att göra livet så jävligt som möjligt för dem som flyr till Sverige så att ingen annan ska vilja fly hit. Det handlar om så lite mänskliga rättigheter som möjligt för flyktingar och för deras barn. Miniminivå är enligt regeringen ett egenvärde.

Herr talman! Detta är oanständigt. Ett land som stred för att barnkonventionen alls skulle skrivas och som gjort barnkonventionen till lag sviker dessa barn å det grövsta. Inte nog med att det ska bli svårare att få återförenas. Det mest cyniska i regeringens förslag är kanske att en familj som en gång fått återförenas åter kan slitas isär om en förälder blir arbetslös eller om det föds en lillebror. Då skjuter ju kraven på inkomst i höjden, och du kan dessutom behöva hitta en större lägenhet – och det fort. Lyckas du inte får inte hela familjen vara kvar på grund av den nya regeln om att försörjningskraven också ska gälla vid omprövning.

Tidöpartiernas ledamöter tyckte att vi var drastiska när vi påpekade att det här ju leder till att en kvinna som blir gravid ställs inför valet att göra abort eller drabbas av utvisning, men det är exakt det som kvinnor kommer att ställas inför med de här nya reglerna.

Vi måste varna för de orimliga konsekvenserna av regeringens lagförslag på samma sätt som vi en gång, 2023, varnade för en våg av tonårsutvisningar om regeringen gick vidare med att ta bort den regel om särskilt ömmande omständigheter som vi i Miljöpartiet införde 2021. Vi införde den just för att undvika orimliga utvisningar av ungdomar som vuxit upp i Sverige, blivit 18 år och inte hunnit få permanent uppehållstillstånd.

Då lyssnade man inte på oss. Man lyssnade inte heller på oss när vi tog upp hur orimligt det vore att avskaffa möjligheten till spårbyte och samtidigt alla rättigheter för de 4 700 människor som redan levde här via spårbyte.

Nu ser vi Ebba Busch och andra förfäras när konsekvenserna av detta blir verklighet och föräldrar får besked om att deras åtta månader gamla bebis har fått ett utvisningsbeslut medan föräldrarna har rätt att vara kvar. Vi såg också hur förfärade många politiker blev när tonårsutvisningarna väckte ramaskri i deras egna partier. Politiker som inte brydde sig när vi varnade för konsekvenserna började bry sig när pressen blev för stor.

Herr talman! Jag hoppas att vi stoppar de här familjesplittringsreglerna vid morgondagens omröstning. Oppositionen är enad om att de här kraven

inte ska tillämpas när man söker förlängning för en familj som redan lever ihop i Sverige, eftersom det leder till att en familj kan splittras.

Det leder också till att alla familjer hela tiden kommer att känna en oro: Vad ska hända? Vad händer om min arbetsgivare säger upp mig? Vad händer om jag säger nej till försök att utnyttja mig? Man blir beroende av sin arbetsgivare och tvingas leva med den oron ända tills familjemedlemmarna blir svenska medborgare. Det kan handla om tio år.

Oppositionen är dock enad: Vi ska inte ha något försörjningskrav för familjer som söker förlängning när de redan bor här. Vi ska inte heller ha den tvååriga väntetiden. Och det räcker att två riksdagsledamöter som inte valdes in för oppositionspartierna ställer sig bakom våra reservationer för att vi ska stoppa dessa familjesplittrande regler.

Herr talman! Regeringen lade till slut fram ett förslag som de säger stoppar tonårsutvisningarna, och i någon mån kanske det är sant. Man säger nämligen att ungdomarna utvisas först efter att de fyllt 21, då de inte längre är tonåringar. Men många utvisas redan innan dess, trots den här lagändringen. Ett exempel är Bader, som inte alls omfattas av regeringens så kallade stopp för tonårsutvisningar.

Det här är inte en riktig lösning. Även om jag är väldigt stolt och glad över att regeringen pressades att göra någonting kan vi inte nöja oss med en lagstiftning som fortfarande kommer att leda till att unga vuxna som har Sverige som sitt hemland och vars familj får stanna här ska utvisas ensamma till Iran och andra länder som de inte längre har en relation till.

De ungdomar som har utvisats från Sverige på grund av dessa regler, som regeringen aktivt har beslutat om, behöver få en möjlighet att komma hem igen. Jag har fortfarande inte fått beskedet från någon politiker i Tidöpartierna att de håller med mig om det. Men Darya och Donya, Nardine, Bader och de andra borde få komma tillbaka, och så fort vi vinner valet kommer vi att se till att få på plats en riktig lösning som stoppar dessa orimliga utvisningar.

Herr talman! Vi har många gemensamma reservationer i det här betänkandet, och detta är viktiga frågor. Jag vill därför yrka bifall till både reservation 11 och reservation 15.

Den sistnämnda handlar just om vad som behöver göras när Tidöpartierna förlorar valet. Vi måste ta ett helhetsgrepp om migrationspolitiken. Det hafsverk som de har ställt till med under dessa år har fått enormt förödande konsekvenser. Det är inte rättssäkert, och det är inte sammanhållet.

Vi behöver en human migrationspolitik där vi står upp för mänskliga rättigheter, asylrätten och barnkonventionen och ser till att stoppa dessa orimliga utvisningar som splittrar familjer, sliter kollegor från äldreboenden och sjukhus och helt enkelt splittrar hela vårt samhälle.

Anf. 101 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Herr talman! I reservation 4, som handlar om att avslå en ny regel om att försörjningskravet ska gälla även vid förlängning av uppehållstillstånd, skriver Annika Hirvonen så här: ”Familjer som är etablerade ska inte dras isär bara för att en förälder blir av med jobbet, får cancer eller vidareutbildar sig.”

Försörjningskravet är framåtsyftande. Man tittar alltså på vilka inkomster en person kommer att ha framåt. En person som vidareutbildar

sig har ju kvar sin anställning. Personen kanske tjänar mindre under en period, men det spelar ingen roll eftersom man tittar på lönen enligt avtalet och avtalet är kvar.

Tvärtemot vad Annika Hirvonen säger har en person som vidareutbildar sig en starkare ställning än vad han skulle ha haft tidigare eftersom det är en stark indikation på att företaget vill ha personen kvar som anställd. Vidareutbildar du dig har du alltså större chans att klara försörjningskravet än om du inte gör det.

Vad gäller personer som blir sjuka står det på sidan 87 i propositionen: ”Arbetsrelaterad ersättning som lämnas tillfälligt under pågående anställning bör däremot jämställas med lön. Det kan t.ex. handla om sjukpenning eller föräldrapenning.”

Min inledande fråga är därför: Är Annika Hirvonen säker på att hon tittade igenom vad som står i propositionen innan hon skrev sin reservation? Det som står i reservationen stämmer nämligen inte.

Anf. 102 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Jag hoppas verkligen att Migrationsverket kommer att göra den generösa tolkning vad gäller utbildning som Ludvig Aspling redogör för. Jag ska se till att skicka länken till det här anförandet till dem, för det vore ju mycket bra om personer som väljer att vidareutbilda sig och under ett par år har en lägre inkomst inte förlorade sin familj. Det hade varit det rimliga. Det framgår dock inte tydligt av propositionen att det är huvudregeln.

Vad gäller sjukpenning är det ju så att den bara är en andel av din lön. Låt säga att du har två barn och en make som du försörjer. Då behöver du ha en lön före skatt på 52 000, och det får du inte med sjukpenning. Problemet är alltså att den inkomsten, även om den räknas in, är så låg att delar av din familj inte får vara kvar hos dig.

Vi vet också redan i dag vilka enorma problem som just många som får cancer drabbas av – och att det handlar om fattigdom. Det är en fattigdom som många redan i dag drabbas av. För en person med en familj som har kommit som anhöriginvandrare innebär sjukdomen inte bara oro för fattigdom utan också oro för att familjen splittras.

Vi tycker att det här är helt inhumant. Om regeringen hade velat förhindra detta skulle man ha ett generellt undantag som säger att försörjningskravet inte gäller om en person blir sjuk och att personens barn, man eller fru inte kommer att utvisas om personen inte kan arbeta. Det hade varit det hederliga, om det nu är detta man menar.

Anf. 103 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Herr talman! Det är ju helt uppenbart att Annika Hirvonen inte har en aning om vad som står i propositionen, till exempel när det gäller vilken lön som krävs. Det är inte så att en person behöver ha en lön på 50 000 kronor. Vid ett förlängningstillfälle finns det ju två personer i hushållet, och det är hushållets inkomster som behöver uppgå till så mycket – inte den ena partens inkomst. Man behöver inte vara matematiker för att förstå att det förändrar situationen ganska rejält. Det är inte alla som tjänar 50 000 kronor, men för två personer är det betydligt rimligare. Det är ganska uppenbart att Annika Hirvonen hade missat det här när hon skrev sitt anförande.

Vad gäller sjukförsäkringen invände Annika Hirvonen att det borde stå i propositionen om det var så man hade tänkt. I mitt inledande anförande påpekade jag att det faktiskt står i propositionen, på sidan 87. Annika Hirvonen har dock inte läst propositionen, så hon har ingen aning om vad som står där.

När det gäller splittring av familjen är det sant att den situation som Annika Hirvonen flaggade för kan uppstå – man kan behöva lämna Sverige. Det är dock inte vi som splittrar någon familj. Familjen får åka hem tillsammans – vi kommer inte att hålla fast någon i Sverige. Det är helt frivilligt att bo här; Sverige är inget fängelse.

Sist men inte minst vill jag säga något angående de farhågor som Annika Hirvonen gav uttryck för vad gäller personer som blir sjuka eller vidareutbildar sig. Har inte Annika Hirvonen tänkt på att den här situationen kan uppstå redan i dag? Vi har ju ett försörjningskrav, och det är fullt möjligt att lämna in en ansökan. Sedan ska den behandlas, och det blir lite handläggning som ibland tar ganska lång tid. Man kan ju bli sjuk eller vidareutbilda sig under handläggningstiden.

Jag tittade i Rättsbanken för att se om det finns ett enda fall från någon migrationsdomstol där det sägs att man inte har rätt till familjeåterförening på grund av att man vidareutbildar sig eller har blivit sjuk. Annika Hirvonen undrade över detta, men det finns inga sådana fall.

Kan Annika Hirvonen peka på ett enda rättsfall där den situation som hon flaggar för i reservationen har uppstått i verkligheten?

Anf. 104 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Det som händer är ju att människor fattar beslutet att inte utbilda sig. Jag har träffat människor som har tackat nej till en plats på läkarutbildningen för att i stället ta jobb som städare på grund av det migrationsregelverk som riksdagen har beslutat om. Det är ju detta som händer – man väljer bort att vidareutbilda sig för att i stället uppfylla olika typer av lönekrav för permanent uppehållstillstånd, när det fanns, eller familjeåterförening.

Även om det står i propositionen att sjukpenning räknas in menar jag att problemet är att sjukpenningen kan bli så låg att familjer splittras. Det leder till att den som drabbas av till exempel cancer behöver vara orolig inte bara för sin hälsa och för huruvida man har råd att betala räkningarna utan också för att barnen kan utvisas från Sverige.

Regeringen har dessutom tagit bort rätten till föräldrapenning för invandrare. Låt oss till exempel tänka oss att någon återförenas med sin fru och sina två barn och att det handlar om en person som behöver vara föräldraledig. Ersättningarna blir då inte tillräckligt höga. Det är dessutom inte alla som har den rätten, eftersom de bosättningsbaserade socialförsäkringsförmånerna inte längre gäller alla som är bosatta i Sverige.

Om man hade velat att alla som drabbas av cancer ska ha rätt att fortsätta leva med sin familj hade man i propositionen lämnat utrymme för ett generellt undantag från försörjningskravet vid sjukdom. Det har man inte gjort, och det är ett jättestort problem.

Skärpta villkor för anhöriginvandring

Anf. 105 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M):

Herr talman, åhörare och ledamöter! För fyra år sedan tog den här regeringen över en migrationspolitik som präglades av oreda och utanförskap. Bakgrunden till det var ett asylmottagande som under alldeles för många år hade legat på en alldeles för hög nivå. Från Sveriges sida tog vi återkommande ett mycket större ansvar än vad vi hade behövt göra. Det var ett ansvar som inte stod i proportion till vår folkmängd eller, för den delen, till vår förmåga att lyckas med integrationen av människor som kommer till vårt land.

Sveriges regler var långt generösare än andra länders. Detta skapade stora integrationsproblem och väldigt höga kostnader. Det skapade också en lång rad problem med integrationen. Alldeles för många barn växte upp i familjer där mamma och pappa inte gick till jobbet, där man inte lärde sig det svenska språket och där man inte upplevde att man var en del av Sverige. Det sistnämnda handlar om mycket mer än bara geografi – det handlar också om en gemenskap.

Det skapades ett vi-och-dom-samhälle, herr talman. Detta blev följden av den kravlösa migrationspolitiken och alla vackra ord som användes för att argumentera för den.

Det här var dock inte de enda problemen. Det fördes en integrationspolitik där man inte tog viktiga och svåra frågor på allvar. Egentligen är det väl märkligt, herr talman, att det är först 2026 som man måste tala svenska för att bli medborgare i vårt land.

Under många år lade vi förslag på bordet, men de röstades ned av partierna till vänster. Personer som begick allvarliga brott i Sverige och som inte var svenska medborgare fick ändå stanna. De kunde fortsätta att begå brott, skapa brottsoffer och förstöra människors liv. Trots alla ord om att det skulle bli förändring, år ut och år in, fick grovt kriminella personer närmast en fristad i vårt land.

Det här var den situation som vi ärvde för fyra år sedan. Det handlade om utanförskap, problem med kriminalitet och ibland till och med klanvälde. Det var också därför vi i valet för fyra år sedan fick ett väldigt tydligt uppdrag av svenska folket att städa bort de här problemen och återta kontrollen över den migrationspolitik som hade lett Sverige rakt in i en återvändsgränd.

Fyra år senare har Sverige den lägsta asylrelaterade invandringen på 40 år. Vi har lagt om politiken, och vi har gjort det av en enda anledning. Anledningen är att Sverige ska få en möjlighet att lyckas med integrationen av alla de människor som har kommit hit de senaste åren. Vi ska inte blunda för de enorma problem som faktiskt finns i vårt land, till exempel alla barn som växer upp i utanförskap och inte ser sina föräldrar gå och arbeta.

Man kan göra väldigt mycket för att integrationen ska fungera bättre. Jag vill tillstå att detta är komplicerat, herr talman, men en sak är jag helt övertygad om: Det finns ingen integrationspolitik i världen som klarar av en återgång till den gamla migrationspolitik med vilken vi i Sverige år ut och år in tog emot massvis med människor utan en tanke på hur det skulle bli när de kom till vårt land. Det var en rent ut sagt oansvarig politik.

Sverige beskrevs för några år sedan i internationella medier som ett varnande skräckexempel. Jag tappade nästan räkningen på antalet artiklar som skrevs om landet där människor inte ens hade tak över huvudet och

där skjutningar på gator och torg inträffade nästan varje dag. Så såg det ut i Sverige för bara några år sedan; det kan vara bra att påminna sig om det ibland.

I dag kommer samma journalister till Sverige och skriver helt andra artiklar. De frågar hur det är möjligt att Sverige, som följer alla internationella konventioner, har lyckats minska asylinvandringen så kraftigt för att ta tag i de stora integrationsproblem som den förra regeringen verkade vara helt ointresserad av att hantera. Det är faktiskt en remarkabel förändring som har skett.

Preskriptionsreglerna har förändrats. Det lönar sig inte längre att gå under jord och bli en del av skuggsamhället. Man kan inte längre söka asyl på nytt efter bara fyra år, utan nu måste man lämna Sverige om man får avslag på sin ansökan för att preskriptionstiden ska börja löpa.

Efter fyra år med borgerlig regering får Sverige nu det tuffaste regelverket för brottsutvisningar i hela Norden. Vi har ändrat lagen så att brottsutvisade med verkställighetshinder inte längre blir bidragsförsörjda. Så såg det faktiskt ut. Tidigare fick brottslingar som inte åkte hem bidrag, och då var det kanske inte så konstigt att de inte ville åka hem. Denna tidigare ordning var minst sagt stötande både för brottsoffren och för skattebetalarna.

Vi har flyttat fokus från flyktingmottagande till högkvalificerad arbetskraftsinvandring. När vi tillträdde var den genomsnittliga handläggningstiden för ett arbetstillstånd för denna grupp över 100 dagar. Nu är vi nere på under 20 dagar.

Detta är några få men ändå betydelsefulla exempel på vad som har gjorts denna mandatperiod. Men vi är givetvis inte klara, för då hade jag inte stått här i dag i denna debatt.

Fru talman! När dessa förändringar har gått igenom är det stora städjobbet i migrationspolitiken klart. Nu har vi bättre möjligheter än tidigare att lyckas med integrationen av alla människor som har kommit till Sverige de senaste tio åren.

Låt mig bara säga det självklara: De allra flesta människor som kommer till Sverige vill arbeta och göra rätt för sig, och de begår inga brott. De blir minst lika provocerade som alla andra när personer begår brott men inte blir utvisade. Väldigt många gör allt rätt i dag. De arbetar i välfärden och i svenska företag eller startar företag i en lång rad branscher.

Med detta sagt går det inte att blunda för att utanförskapsproblemen fortfarande finns. Om man inte ser att vi i dag har 180 utanförskapsområden i vårt fantastiska land och 700 000 människor, varav många barn, som lever i detta utanförskap är man mer än vällovligt naiv. Då rekommenderar jag att man lämnar kammaren och ser hur verkligheten faktiskt ser ut. Den är inte alltid vacker, och vi har ett ansvar att förändra den.

Fru talman! Anhöriginvandringen har under många år varit väldigt hög. Över en halv miljon människor har beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning de senaste tio åren. Detta har tillåtits att ske på villkor som inte värnar livschanser eller möjligheter för den som faktiskt kommer till Sverige som anhörig. Det borde inte kännas rätt och riktigt för någon att leende välkomna människor till Sverige rakt in i ett livslångt utanförskap, utan det borde ligga i allas intresse att ställa viktiga krav för att detta ska fungera och att säga att i Sverige finns fantastiska möjligheter för den

som arbetar och ansträngер sig men att ingen annan kommer att göra jobbet åt en. Man har ett eget ansvar att efter bästa förmåga vara med och bidra och arbeta.

Det är precis detta propositionen handlar om. Det är ett viktigt led i arbetet mot utanförskap och för att se till att villkoren för denna typ av anhöriginvandring är rimlig, för att uppmuntra människor att arbeta och göra rätt för sig och för att undvika att notan får betalas av barn som växer upp i utanförskap, av skattebetalare i form av högre skatter och av småföretag i form av högre arbetsgivaravgifter. Någon måste nämligen betala. Det finns inga dolda sedelpressar som kan skapa miljard på miljard, utan någon måste faktiskt betala.

Fru talman! De nya regler riksdagen har att ta ställning till har som utgångspunkt att inte vara mer generösa än vad som följer av EU-rätten och Sveriges övriga internationella åtaganden. Precis som har påpekats här föreslås en väntetid på två år för anhöriginvandring, vilket ska vara huvudregeln. Syftet är bland annat att personer som vill ta sin familj till Sverige ska ha mer tid på sig att etablera sig och bli en del av vårt land. Liknande regler finns redan runt om i Europa, till exempel i vårt östra grannland Finland. Detta ska gälla personer med tidsbegränsat uppehållstillstånd. Medborgare kommer inte att omfattas av samma regler eftersom de inte behöver uppehållstillstånd. Alternativt skyddsbehövande omfattas medan vissa flyktingar undantas.

Vi föreslår också att försörjningskravet ska omfatta fler fall än i dag, och det ska också prövas återkommande i samband med förlängning av uppehållstillstånd. Skälet till det är att personer som kommer till Sverige och vill ta sina anhöriga till vårt land, vilket givetvis är en fullt rimlig önskan, också ska kunna försörja dessa personer. Det ska finnas en bostad av tillräcklig storlek, det ska finnas en fast punkt i tillvaron och det ska finnas en inkomst – både för integrationens skull och för att skattebetalarna inte ska behöva ta notan. Alla hårt arbetande människor i vårt land ska veta att deras pengar går till rätt saker, inte till att betala för ökat utanförskap och högre bidrag.

Det finns också förslag om att utöka möjligheten att neka uppehållstillstånd. Det ska regelmässigt tas hänsyn till om det finns risk för familjemedlemmar att utsättas för våld eller andra kränkningar om uppehållstillstånd beviljas. Man ska också kunna ta hänsyn till både vandel och skötsamhet.

Fru talman! Vi kan med denna debatt summera en intensiv och reforminriktad mandatperiod. Det tror jag att alla kan hålla med om. Som jag inledde med att säga ärvde regeringen en svår situation där det i migrationspolitiken under en lång rad år hade låtit som att det fanns väldigt enkla svar på väldigt komplicerade frågor och där stora samhällsproblem, till exempel integrationsproblem, regelmässigt hade sopats under mattan.

Nu säger samma partier som en gång ledde oss in i flyktingkrisen att Sverige ska återgå till precis den politik som ledde oss in i just denna kris. I inte mindre än sex gemensamma reservationer gör oppositionen gemensam sak. Låt mig gratulera Vänsterpartiet och Miljöpartiet till detta, för det är uppenbart att det är ni som håller i taktpinnen här och att Socialdemokraterna följer efter. Det ser vi svart på vitt i betänkandet.

Det jag tycker är allvarligt, fru talman, är att minnet hos vissa partier verkar fruktansvärt kort. Ibland låter det som att flyktingkrisen för 10 år

sedan var för 100 år sedan. Men när 80 000 personer nyligen stormade en gräns på bara ett enda dygn ställdes frågan om risken har ökat för att det ska bli en ny kris. Ja, självklart har risken ökat. Annars skulle detta inte ha skett och nästan 100 personer dött under ett enda dygn.

Jag tycker att det är viktigt att lära sig av gamla misstag, och trots alla fantastiska ansträngningar som har gjorts och trots att så många människor som har invandrat till Sverige arbetar och gör rätt för sig och är en uppskattad del av vårt land går det inte att blunda för att vi som sagt har 180 utanförskapsområden och 700 000 människor i utanförskap. Är detta då verkligen ett bra tillfälle att återgå till den i mångt och mycket kravlösa politik som var en bidragande faktor till just detta utanförskap? Det är väl det denna debatt handlar om.

Med en sådan politik kommer det att vara väldigt svårt att lyckas med integrationen. Det kommer dessutom att göra att Sverige återigen blir ett mer attraktivt land för asylinvandring. Det är uppenbart så. Denna läxa lärde sig Sverige under flyktingkrisen för tio år sedan. Var det en slump att det kom 250 000 asylsökande till Sverige under två år medan det kom bara en bråkdel så många till våra nordiska grannländer? Nej, det var ingen slump utan en konsekvens av ett regelverk.

Den här politiken beskrivs ibland som human. Men det finns inget humant i att skapa stora integrationsproblem. Det finns inget humant i att se utanförskapet växa fram – det är snarare tvärtom.

Jag vänder mig nu till dig som tittar och lyssnar på debatten. Du som jobbar, har du verkligen råd med en återgång till den gamla politiken? Någon måste ju betala för utanförskapet. Har du verkligen råd med de höjda skatter på arbete och företagande som kommer att bli konsekvensen om bandet backas tillbaka till den gamla migrationspolitiken?

Fru talman! Jag tror att det är viktigt att vi i stället håller kursen och inte återvänder till den politik som skapade problemen. Den har prövats förut, och den har misslyckats förut.

Det finns ingenting som talar för att den skulle fungera bättre den här gången, utan vi ska hålla fast vid vår arbetslinje. Vi ska hålla fast vid en låg asylinvandring så att vi kan lyckas med integrationen. Vi ska hålla fast vid att det är viktigt att till exempel lära sig lite svenska om man ska bli medborgare i vårt fantastiska land. Vi ska hålla fast vid att den som kommer till Sverige och begår brott och inte är medborgare själv har valt bort att vara en del av vår gemenskap. Då ska man bli utvisad.

Det här är viktigt. Det är så vi håller ihop Sverige. Det är så vi tar vårt land framåt.

(Applåder)

(TREDJE VICE TALMANNEN: Jag noterar att migrationsministern använde mer än 50 procent utöver den tid som migrationsministern anmält.)

Anf. 106 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Jag får börja med att inleda med att konstatera att ministern inte höll sig till vare sig tiden eller sanningen här.

Jag uppskattar att se ministern här i talarstolen, men det är klart att jag hade uppskattat om vi kunde konstatera att alla är med på att vi inte ska tillbaka till 2015–2016. Det är alla med på.

Vi uppskattar att det har blivit hårdare tag mot kriminella och att folk som begår brott utvisas. Det har vi varit med på, och vi är med i kampen mot skuggsamhället etcetera. Det finns gott om bevis för det eftersom vi har röstat för majoriteten av regeringens förslag. Det som vi inte har röstat för är det som är dåligt.

Jag tror inte, som ministern var inne på, att någon har uppfattat att den här regeringen leende välkomnar människor. Tvärtom skrattar de när människor utvisas. Det är en annan politik.

Låt oss prata om integrationen. Under den här regeringen har vi fått över 100 000 fler arbetslösa, men ni i regeringen vägrar att lyssna på våra förslag om att skapa fler jobb och göra det lättare att anställa.

I skolan har vi rekord i utslagning. Aldrig förr i svensk historia har så många barn lämnat skolan utan att klara den. Det är Tidöpolitiken.

Låt oss prata om språket. Ni säger nej till våra förslag om krav på intensiv svenska i skolan och att sfi ska övergå till jobbsvenska så att man har fokus på jobb och lär sig språket. Det säger ni nej till.

Vi anser allihop att utanförskap ska bekämpas och att ansvar ska uppmuntras. Människor ska ta ansvar för sig själva och försörja sin egen familj, men dagens debatt handlar om något annat. Man höjer kraven kraftigt, och man säger: Även framgent riskerar du eller din familj att utvisas för att du får barn.

Det är inte att öka integrationen eller att skapa en vettig politik. Det är bara vansinne.

Låt oss ha hårda krav, och låt oss se till att det blir tydligt för den som kommer hit att man ska bidra till Sverige. Men låt oss få en vettig och klok politik – inte det här.

Anf. 107 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M) replik:

Fru talman! Problemet med Centerpartiets politik är att det som Niels Paarup-Petersen säger inte hänger ihop med vad han gör, eller vad Centerpartiet gör, för den delen. Det är två helt olika saker. Jag vet inte hur många talarstolar man kan stå i samtidigt eller hur många stolar man kan sitta på. Här finns 349 platser, och ibland känns det som att Centerpartiet intar alla positioner samtidigt.

Vi ska ha en stram migrationspolitik, säger Centerpartiet, men vi ska samtidigt sexdubbla kvotflyktingarna.

Att det finns alltför många människor i arbetslöshet kan jag hålla med om. Samtidigt bygger Centerpartiets hela regeringsplan på att man ska ge inflytande till socialdemokrater, miljöpartister och kanske vänsterpartister. Det är uppenbart med de siffror vi har i dag. Vänsterpartiet, som Centerpartiet har skrivit ihop sig med i kammaren här i dag, tror inte ens på marknadsekonomi.

Det är så det ser ut. På punkt efter punkt hänger det som Centerpartiet säger i kammaren inte ihop med det man gör. Men en sak vet jag, och det är att Centerpartiet var högst ansvarigt för den situation som jag var med och fick städa upp för fyra år sedan.

Vi kan till exempel ta den fullständigt rättsosäkra gymnasielagen, som inte bara var en utan två stycken. Lagen skapade mycket problem och utanförskap. Många människor – många experter – varnade för den, men ändå valde Centerpartiet att framhärda med den.

Jag tänker aldrig mer återvända till den politiken – det varnar jag för. Centerpartiet, som jag ibland håller med, har landat väldigt långt till vänster i just migrationsfrågor. De partier som Centerpartiet skriver ihop sig med här i kammaren vill ju faktiskt tillbaka till den gamla politiken. Vi har till och med fått höra här i kammaren att det inte ens var någon kris 2015. Om det är den typen av partier som Niels Paarup-Petersen vill ge inflytande till kommer det att bli nya kriser.
(Applåder)

Anf. 108 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Vi tar gärna alla platserna i riksdagen. Det vore fint, men så ser det inte ut att bli.

Vi skulle gärna ge inflytande i politiken till er i Moderaterna framgent, men ni håller på att bli för små för att kunna skapa ett regeringsunderlag med stöd av andra än SD. Det blir svårt, och det blir ännu svårare framgent.

Ja, vi har fått städa upp. Vi har allihop fått städa upp efter 2015–2016. Vi har gjort det med Socialdemokraterna, och vi har gjort det med Moderaterna. Men Ulf Kristersson och Johan Forssell var ju med i alliansregeringen, som genomförde den politik som ledde dit. Det var inte jag. Lite självinsikt måste man ha till att börja med, för det är efter sig själv som Forssell har fått städa upp. Det bör han såklart göra – det är en bra princip. Men då bör man inte skylla på andra samtidigt.

Forssell slår sig hårt för bröstet – det har aldrig funnits en nöjdare migrationsminister. Som jag sa är det bra att det blir enklare att utvisa kriminella och att kraven i integrationspolitiken har höjts. Men han slår sig också hårt för bröstet när det kommer till tonårsutvisningar, kompetensutvisningar och nu födelseutvisningar. Det är anmärkningsvärt, för det är dåliga grejer.

Regeringen har gjort bra grejer, och den har gjort dåliga grejer. Vi har röstat för de grejer som varit bra, och vi har röstat emot de grejer som varit dåliga. Svårare än så behöver politik inte vara. Moderaternas problem är att de är beroende av ett parti som kräver att de röstar för dåliga grejer.

Moderaterna har röstat emot en massa saker som de gick till val på att genomföra. De sa att vi skulle ta emot fler hbtqi-flyktingar och kvinnor. De har gjort motsatsen. Kristdemokraterna gick till val på fler kvotflyktingar, och L gick till val på 5 000 kvotflyktingar, om man nu ska prata om dem – det som vi också har sagt att vi ska hålla fast vid. Sedan kan man ha olika syn på det, men vi håller i alla fall fast vid vad vi står för.

Någon måste ju betala för regeringens migrationspolitik. Någon måste betala för att busschauffören blivit utvisad och inte finns där längre, så att man måste hitta ett annat sätt att ta sig till jobbet. Vi betalar utbildning för personer som sedan blir utvisade. Vi förlorar tiotals miljarder i skatteintäkter på grund av regeringens politik, enligt Svenskt Näringsliv.

Det är dags att lära sig av gamla misstag och börja lyssna på Centerpartiet. Vi för en klok migrationspolitik.

Anf. 109 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M) replik:

Fru talman! Som sagt: Centerpartiet sitter på alla stolar samtidigt. Ena dagen ska man ha en stram migrationspolitik, och andra dagen ska man sexdubbla kvotflyktingarna. Å ena sidan ska man ha skärpta krav, men å andra sidan röstar man nej till kraven när de kommer till riksdagen. Å ena

sidan har vi lärt oss av gamla misstag, men å andra sidan ska vi återgå till den politik som i mångt och mycket skapat problem.

Det här blir bara ett sammelsurium. Jag har sett förut var det slutar: Det slutade i fullständigt rättsosäkra gymnasielagar. Det var Centerpartiets stora bidrag till migrationspolitiken, för tusentals personer utan asylskäl.

Det här är inte enkelt. Det finns alltid människor bakom siffrorna. Jag tillstår det. Det är därför det är så viktigt att man sköter de här sakerna, att det finns tydliga och klara regler och att det finns en migrationspolitik som är välordnad, där domstolar fattar besluten.

Min erfarenhet är att Centerpartiet inte är så mycket att hålla i handen när det börjar blåsa och blir svårt. Då blir det alltid den typen av speciallösningar. Man gör ett litet undantag här och ett litet undantag där, och sedan har man den typen av lapptäcken.

När man staplade alla förändringarna på varandra blev resultatet inte särskilt bra. Det blev inte bra för människor, utan jag skulle säga att det blev ett ganska inhumant och totalt rättsosäkert regelverk. Det skapade också en situation där väldigt många människor utan asylskäl sökte sig till Sverige. Det var facit efter de år som Centerpartiet var med och styrde vårt land.

Det här för med sig integrationsproblem, men det är också kostsamt. De partier som Centerpartiet har skrivit ihop sig med i dag gör ingen hemlighet av att de vill mångdubbla asylinvandringen. Detta kommer att skapa enorma kostnader, och någon måste betala för det. Då finns bara två sätt: Antingen är det personer i välfärden eller annan viktig verksamhet som ska tas bort, eller också är det höjda skatter för människor som arbetar och höjda skatter och arbetsgivaravgifter för företag.

Jag får fortfarande inget svar från Centerpartiet. Vad är beskedet? Men det kanske kommer fler tillfällen framöver. Jag hoppas det.

Anf. 110 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Med de lagförslag som regeringen nu lägger fram kommer vi om några år att hamna i en situation där en familj som fått återförenas i Sverige efter att ha splittrats, till exempel i samband med krig, riskerar att dras isär för att en förälder blir arbetslös eller blir oplanerat gravid och lönen inte automatiskt höjs med tusentals kronor eller för att det föds ett tredje barn och det bara finns ett barnrum.

Den här familjesplittringspolitiken kommer att leda till inhumana och orimliga konsekvenser. Abort eller utvisning? Det blir en riktig fråga som kvinnor kommer att behöva ställa sig på grund av den lag som regeringen nu lägger fram förslag om.

Vi i Miljöpartiet och resten av oppositionen har samlat oss för att säga nej till att familjer som redan lever i Sverige ska kunna slitas isär om någon förlorar jobbet eller får sänkt inkomst på grund av sjukdom eller får ett till barn. Försörjningskraven ska inte tillämpas i de här förlängningssituationerna.

Johan Forssell har när det gäller förslagen om tonårsutvisningar visat att han är beredd att ibland backa. Det har han gjort när den politik han har genomfört har lett till orimliga, familjesplittrande tonårsutvisningar. Är Johan Forssell beredd att backa också när det handlar om att skilja små barn från deras föräldrar?

Anf. 111 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M) replik:

Fru talman! För Annika Hirvonen och Miljöpartiet är allting som inte är fri invandring och allting som inte innebär fri tillgång till hela den svenska välfärden, från dag ett, grymt och inhumant. Det är Miljöpartiets politik.

Men bakom de orden, Annika Hirvonen, finns en verklighet. Den verkligheten handlar i dag om 700 000 människor i utanförskap och om 180 utanförskapsområden i vårt fantastiska land. Det är barn som inte ser mamma och pappa gå till jobbet och som inte lär sig svenska. Det är ett vi-och-dom-samhälle som håller på att få fäste på ett sätt som vi inte vill.

Alla krav är för Miljöpartiet grymma. Det finns nog inte ett enda krav i migrationspolitiken som jag inte har fått höra är grymt och inhumant. Men det är så här, Annika Hirvonen: Det är inte att ställa krav som är det grymma. Ibland är det frånvaron av krav som skapar väldigt grymma situationer. Det skapar utanförskap. Det skapar väldigt stort mänskligt lidande.

Det är viktigt, tycker jag, att det finns krav. Om man kommer till Sverige ska man arbeta och göra rätt för sig. Det är, ärligt talat, alldeles självklart för de allra flesta. Kommer man till vårt land ska man vara med och bidra – för att man har ett ansvar att göra det men också för att hela Sverige tjänar på det. Men någon sådan politik finns inte i Miljöpartiets förslag. Det finns inga krav över huvud taget. Det låter ibland som att alla ska kunna komma till Sverige dag ett, men det skulle skapa väldigt stora integrationsproblem. Det skulle skapa höjda skatter för alla människor som går och arbetar, för småföretag och för tillväxtbolag.

Vi har prövat den politiken förut. Det slutade inte särskilt bra. Det slutade i ett väldigt stort utanförskap. Ser Annika Hirvonen inte ens de här problemen? Det undrar jag.

(Applåder)

Anf. 112 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Nu talade jag inte om fri invandring. Jag talar aldrig om fri invandring eftersom det inte är vår politik. Nu talade jag om det här förslaget. Familjer som har fått återförenas i Sverige men som sedan drabbas av arbetslöshet eller föder fler barn kommer med det här nya förslaget att splittras. Delar av familjen kommer att dras isär.

Johan Forssell använder själv ordet grymt. Jag håller nog med om att det är väldigt grymt att ha en politik som innebär att om en förälder får cancer och inte längre kan arbeta och ha den höga inkomst den har haft behöver delar av familjen lämna landet. Jag tycker nog att det är en särskild sorts grymhet att en person ska drabbas på det sättet på grund av sjukdom. Jag tycker också att det är en särskild sorts grymhet att acceptera att en kvinna som råkar bli gravid ställs inför valet att göra abort eller att bli utvisad om hon är anhöriginvandrare och familjens inkomst inte kan öka med ungefär 9 000 kronor i samband med att barnet föds.

Det är förstås en billig poäng att förenkla debatten genom att påstå att några vill ha fri invandring och att alla andra vill ha någonting rimligt. Då kommer man undan att prata om de riktiga konsekvenserna av de faktiska förslag som ligger på bordet. Men det är inte att ta ansvar för den politik som man bedriver.

Jag tycker att Johan Forssell i stället skulle kunna förklara varför han tycker att det här är en rimlig politik och varför han tycker att det är rätt

Skärpta villkor för anhöriginvandring

att en förälder som blir arbetslös kan straffas med att delar av familjen skickas härifrån.

Anf. 113 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M) replik:

Fru talman! Jag tror inte att jag är den enda här inne som tycker att det är en vämjelig retorik som Miljöpartiet kör med i de här svåra frågorna. Det är verkligen under all kritik, men det är också ett mönster. Jag beklagar det. I en tid där vi redan har stora problem med hat och polarisering väljer Miljöpartiet att använda talartiden här till att spä på det – med rena felaktigheter till och med.

Annika Hirvonen har väl läst propositionen? Där står det om undantag och olika regler för om man till exempel hamnar i sjukdom. Det finns ju där. Varför nämner inte Miljöpartiet det? Jag vet att detta ger enkla poäng. Det blir säkert bra i sociala medier på någon platta, men det är inget bra sätt att föra debatten på. Det är otroligt billigt, tycker jag. Jag tycker inte att det hör till en seriös debatt.

Miljöpartiet kanske inte säger sig vilja ha fri invandring – jag förstår det. Men på punkt efter punkt efter punkt vill Miljöpartiet ta bort alla regler i fråga om detta.

Ta försörjningskravet för anhöriginvandring, som vi diskuterar här i dag! Miljöpartiet vill återgå till att ha betydligt lägre krav än i dag. Man ska kunna bli medborgare utan att kunna ett enda ord svenska. Det finns personer som begår allvarliga brott, men vi ska inte sänka gränsen för brottsutvisningar i Sverige. Vad blir följden av detta? Vi vet det, för vi har prövat den politiken förut. Det skapar en väldigt hög asylinvandring. Det skapar stora integrationsproblem. Det skapar väldigt inhumana situationer där tusentals barn växer upp i familjer där mamma och pappa inte går och arbetar och där man inte lär sig svenska språket.

Vi har prövat den politiken. Den har misslyckats förut. Jag kan bara beklaga att den här politiken nu också verkar vara hela det rödgröna regeringsalternativets gemensamma politik och att man också verkar ha övertygat Socialdemokraterna om detta. Det är en skadlig politik. Priset kommer människor att få betala i form av större integrationsproblem, större utanförskap och högre skatter. Det kan inte vara framtiden för Sverige.

(Applåder)

Anf. 114 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Jag hörde i replikskiftet migrationsministern tala om att man ska arbeta och göra rätt för sig och så vidare. Det håller vi med om. Men detta gjorde exempelvis spårbytarna, men de och deras barn fick utvisningsbeslut. En åtta månader gammal bebis fick utvisningsbeslut. Tonåringarna gjorde allting rätt och riktigt, och de fick ändå utvisningsbeslut. Det här hänger alltså inte riktigt ihop.

Detta får mig att tänka på det som jag var inne på i mitt anförande. För två veckor sedan skickades 19-åriga Bader, som kom till Sverige när han var 12, ensam till Syrien. Tidigare har vi kunnat läsa om Donya och Darya som utvisades till Iran, Nardine som utvisades till Egypten och Diya och Kani som ska skickas till Irak. Varje vecka är det nya fall.

I januari uppmärksammades tonårsutvisningarna i Sverige. Johan Forssell sa att han skulle fixa det. Sedan drog Johan Forssell detta i

långbänk under hela våren, inte för att hantera tonårsutvisningarna utan som krishantering för regeringen, som sa att man skulle stoppa tonårsutvisningarna. Ministrar gick ut med det. Simona Mohamsson satt i TV4 och sa: Vi har stoppat tonårsutvisningarna. En vecka senare sitter Nardine på flyget och utvisas till Egypten. Kvar är hennes föräldrar.

Varför stoppar inte migrationsministern tonårsutvisningarna i den här propositionen som utlovat? I stället skjuter ni fram åldern från 18 till 21 år. Sedan riskerar man ändå att utvisas. Varför drog ni detta i långbänk och använde tonåringarna i er krishantering i stället för att stoppa tonårsutvisningarna?

Anf. 115 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M) replik:

Fru talman! Den situation som Tony Haddou beskriver har ju en historia. Jag tror att Tony Haddou känner till den. Tony Haddou har suttit i riksdagen i många år och vet att det här är lagstiftning som trädde i kraft 2016 och sedan 2021.

Jag önskar såklart att det hade hanterats tidigare. Det hade varit mycket bättre. Jag noterar också att Vänsterpartiets intresse för den här frågan har varit väldigt selektivt. Det var egentligen först när medierna började skriva som jag fick frågor om det – annars inga interpellationer eller frågor.

Jag tror att det stör Vänsterpartiet väldigt mycket att det är en moderat migrationsminister som fixar till det här. Man har haft så många andra möjligheter tidigare men inte brytt sig, utan man verkar ha varit helt ointresserad av frågan. Nu tar vi fram en lösning för den här gruppen, och jag är övertygad om att det kommer att bli väldigt bra.

Fru talman! Jag vill börja med att gratulera Vänsterpartiet som tillsammans med Miljöpartiet nu har ledartröjan på den rödgröna sidan och har lyckats få med sig Socialdemokraterna på en återgång till den tidigare ansvarslösa migrationspolitiken som mångdubblade asylinvandringen och skapade så stora integrationsproblem i vårt land.

Jag vill ställa en fråga till Tony Haddou, nu när Sverige äntligen börjar få näsan över vattenytan igen och det finns en möjlighet att lyckas hantera integrationsproblemen. Vi gör förändringar så att man ska kunna svenska för att bli medborgare. Man ska arbeta och göra rätt för sig, och om man vill ta anhöriga till Sverige ska det finnas en försörjning och en trygg punkt i landet. Om man missköter sig och begår brott ska man bli utvisad. Varför röstar Vänsterpartiet på punkt efter punkt nej till de här reformerna?

Det är inte jag, fru talman, som för en extrem politik. Det är partierna på den rödgröna sidan, kanske allra tydligast symboliserat av Vänsterpartiet som med klinisk precision vill tillbaka till hur politiken var för tio år sedan. Det fungerade inte då. Varför skulle den politiken fungera bättre i dag, och varför är det så viktigt för Tony Haddou att vrida tiden tillbaka till innan flyktingkrisen?

Anf. 116 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Jag ser verkligen att Johan Forssell vill undvika frågan om just tonårsutvisningarna. Han höll ett anförande i över tolv minuter men ville inte prata om tonårsutvisningarna som han lovat skulle hanteras och lösas ut i den här propositionen. Han har inte velat prata om den här frågan över huvud taget. Däremot använde han de här tonåringarna under ett halvår i Moderaternas egen krishantering. Jag tycker faktiskt att det är en skam.

I replikskiftet drar han nu historien i stället för att svara på frågorna. Jag känner mycket väl till historien; jag har ju anmält Johan Forssell för att han ljög om 2016 och omröstningen kring detta då. Han sa att alla partier hade röstat för detta, vilket var en direkt lögn, och nu får konstitutionsutskottet granska detta. Att man skulle stoppa tonårsutvisningarna var också en lögn. Den här krishanteringen ser inte särskilt snygg ut för Moderaterna nu när man inte har stoppat tonårsutvisningarna. Vi får reportage där unga slits från sina föräldrar och skickas till länder som de många gånger inte ens har någon anknytning till.

Johan Forssell säger att jag är selektiv i det här och att vi inte skulle ha pratat någonting om tonårsutvisningarna. Men när Moderaterna till och med ville växla upp utvisningarna 2023 och ta bort särskilt ömmande omständigheter varnade vi ju för vad som skulle hända. Vi sa ju detta innan tonårsutvisningarna. Det är självklart att ministern ska ha kritik för att inte ha hanterat detta utan använt tonåringar i partiets krishantering i stället.

Nu är vi i en situation där man inte har löst ut frågan över huvud taget. Den här regeringen har inte visat något annat än en oförmåga att stoppa tonårsutvisningarna.

Anf. 117 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M) replik:

Fru talman! Jag tror att Tony Haddou, om än oavsiktligt, satte fingret på en av väldigt många skillnader mellan min och Vänsterpartiets migrationspolitik: Varför vill Moderaterna inte prata om tonårsutvisningarna? Det är kanske inte att prata som gör skillnaden. Det har varit väldigt mycket prat tidigare, men det har hänt väldigt lite.

Vi agerar i stället. Vi förändrar, och det är en moderat migrationsminister som gör det trots att det funnits så många chanser tidigare att hantera problemen. Men då var intresset som bortsprunget.

Vi är ändå ense gällande den här gruppen att om man arbetar och gör rätt för sig ska man få stanna. Nu tar vi fram en sådan lagstiftning. Det vi däremot inte är ense om är Vänsterpartiets återgång till den tidigare, helt kravlösa migrationspolitiken. Tony Haddou har ju sagt att han inte tyckte att 163 000 människor som kom till Sverige på ett år utgjorde någon kris. Det verkar vara en vanlig dag på jobbet, trots alla de stora problem som det skapade i form av stora integrationsproblem, tusentals barn som växer upp i familjer där mamma och pappa inte går till jobbet, segregation och utanförskap.

Det är ett väldigt inhumant resultat av den migrationspolitik som Vänsterpartiet står för, som Miljöpartiet står för och som nu också Socialdemokraterna i flera viktiga avseenden har ställt sig bakom tillsammans med Centerpartiet.

Vi har prövat den politiken förut. Det slutade inte särskilt bra. Det slutade som sagt i stora integrationsproblem och stora skattehöjningar. Det slutade också i en situation där människor inte lärde sig svenska språket och där man kunde bli medborgare i vårt land utan att kunna ett enda ord svenska. Det slutade i att personer som kom till vårt land och begick väldigt allvarliga brott – våldsbrott, sexualbrott – ändå inte blev utvisade utan kunde vara kvar här och fortsätta att förstöra livet för sina brottsoffer.

Det är ingen politik som jag vill återvända till, och jag tror inte att svenska folket vill det heller. Tack, Tony Haddou!

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 13 augusti.)

§ 6 För barns rättigheter och trygghet – en ny lag om omhändertagande för vård av barn och unga

Socialutskottets betänkande 2025/26:SoU38
För barns rättigheter och trygghet – en ny lag om omhändertagande för vård av barn och unga (prop. 2025/26:294 delvis)
föredrogs.

Anf. 118 CHRISTIAN CARLSSON (KD):

Fru talman! Varje barn förtjänar att få växa upp i en trygg familj där det finns tid att se och bekräfta barnen. Varje barn förtjänar att få växa upp i en familj där man väljer att behandla varandra med kärlek, omtanke och respekt. Varje barn förtjänar att få växa upp i en familj där föräldrarna har möjlighet att försörja sig själva och där barnen är trygga och får möjlighet att lyckas och känna hopp om framtiden.

Sverige behöver därför en politik som stöttar och stärker vanliga familjer i deras vardag. Vi behöver en politik som leder till starkare och tryggare familjer.

Men sanningen är tyvärr att alltför många barn inte får växa upp i en trygg familj. För vissa är det bråk om tid och pengar som skapar otryggheten. Andra lever med en missbrukande mamma eller en frånvarande pappa eller utsätts för våld och förtryck i sitt eget hem. Den otrygghet som detta skapar i familjen, som borde vara urkällan till allt vad kärlek, omtanke och respekt heter, får väldigt många barn att må dåligt. Det gör det svårare att klara skolan. Barnen riskerar att utveckla missbruk och självskadebeteenden som ett slags självmedicinering. Sedan finns det barn som söker samhörighet och gemenskap på annat håll – hos de kriminella gängen – och som själva väljer att begå brott och utöva våld mot andra.

Det står klart att Sverige behöver fortsätta att göra mer för att sätta in stöd i tid för de här barnen och deras familjer.

Det har varit viktigt för Kristdemokraterna och regeringen under den här mandatperioden att bygga ut landets familjecentraler och föräldrastödsprogram med målet att de ska finnas i hela landet. Vi har också beslutat om en ny socialtjänstlag, för att stärka det förebyggande arbetet. Det har vi gjort för att fler barn ska få en trygg start i livet – men ibland behövs en omstart. När det gått så långt att det står klart att ett litet barn inte längre kan bo kvar hemma hos mamma och pappa och att ett tvångsomhändertagande är nödvändigt för att bryta den sociala utsattheten behöver resten av samhället stå redo, visa hjärta och ta ansvar.

Vi behöver tillsammans säkerställa att besluten i varje enskilt fall fattas utifrån barnets bästa och att alla barn får växa upp i trygga familjer. Regeringen har mot bakgrund av detta tagit ett helhetsgrepp med syfte att förändra, förnya och förbättra lagen om vård av unga, LVU. Det föreslås att lagen ersätts av en ny lag om omhändertagande för vård av barn och unga och en ny lag om särskilda befogenheter för den statliga barn- och ungdomsvården.

Kristdemokraterna står bakom regeringens förslag, och jag vill lyfta fram några särskilt positiva saker med den nya lagstiftningen.

För det första stärks och tydliggörs barnrättsperspektivet genom ett eget kapitel. Barnets bästa ska alltid vara utgångspunkt för att säkerställa att det blir så bra som möjligt för varje barn och att deras rättigheter tillgodoses. Barnen ska få framföra sina åsikter, informeras och vara mer delaktiga i vården och inför exempelvis beslut om placering eller tvångsomhändertagande.

För det andra utvidgas barnens rätt till umgänge till att omfatta syskon, så att man kan behålla en nära relation till sin syster, bror eller andra närstående i de fall man inte längre kan bo tillsammans.

För det tredje införs anknytning till det nya familjehemmet som en ny grund för beslut om omhändertagande. Utgångspunkten ska såklart vara att det är bäst för barnet att växa upp hos sina föräldrar, om det är möjligt, och att ett omhändertagande inte ska pågå längre än nödvändigt. Men i och med den här nya bestämmelsen skapar vi en förutsättning för att omhändertagandet ändå i vissa fall ska kunna kvarstå på grund av barnets anknytning om det finns påtaglig risk för att barnets hälsa eller utveckling skadas om barnet skiljs från familjehemmet och om det anses vara bäst för barnet att vården fortsätter.

Det här är viktigt därför att vårt samhälle alltför många gånger har misslyckats med att skydda utsatta barn. Det visade fallet med den åttaåriga pojken Tintin, som hittades död efter obevakat umgänge med sin pappa i Luleå. Tintin hade uttryckt stark oro och rädsla inför besöket hos pappan, men trots flera larm och flera orosanmälningar från anhöriga, skola och polis sattes pappans rätt till umgänge med barnet framför Tintins bästa. Vi har sedan tidigare genom lex Tintin under den här mandatperioden begränsat föräldrars rätt till umgänge så att våldsutsatta barn inte ska behöva träffa sina förövare.

Ett annat exempel som man naturligtvis kommer att tänka på är ”Lilla hjärtat”, den lilla flickan Esmeralda, som omhändertogs redan på BB till följd av missbruk i familjen och placerades i ett kärleksfullt familjehem. Hon hade bott där hela sitt liv när det en dag beslutades att hon skulle ryckas upp från tryggheten och i stället bo hos sina biologiska föräldrar. Också Esmeralda hittades död – under sängen i sina biologiska föräldrars lägenhet, vanvårdad till döds. Hon blev bara tre år.

Socialutskottet ansåg med anledning av fallet ”Lilla hjärtat” att socialtjänsten bland annat skulle få ställa krav på obligatoriska drogtester av föräldrarna inför umgänge och inför prövning av om vården ska upphöra. Man valde dessutom att utreda ett nytt rekvisit med utgångspunkt i barnets bästa vid prövning av upphörande av vård enligt LVU. Nu blir det verklighet. Nu är det vi som ändrar förutsättningarna och stärker barnens trygghet!

Ingenting är viktigare för ett barn än att få växa upp i en trygg familj. Trygga barn som växer upp i trygga familjer är också det som mer än något annat lägger grunden för det trygga samhället. Vi kristdemokrater tror på Sverige och på att en ljusare framtid för Sveriges barn och unga är möjlig. Vi tror att fler barn skulle kunna få stöd att övervinna sina svårigheter, hitta rätt väg i livet och finna en trygg plats att kalla sitt hem. Vi är fast beslutna att fler barn i Sverige ska få växa upp i trygghet, så att de kan

känna hopp och framtidstro. Därför yrkar vi bifall till socialutskottets betänkande.

Anf. 119 GUSTAF LANTZ (S):

Fru talman! När jag hör någon säga att barnen är vår framtid vill jag alltid protestera – inte för att det inte är sant utan för att det är så långt ifrån hela sanningen. Barn är framför allt människor här och nu.

När jag var barn hade vi en plansch på väggen hemma som visade olika åldrar med trappsteg upp till 50 år och sedan trappsteg nedåt. I mitten står en 50-årig herre i hatt och jäser. Livet är på topp vid 50! Allt före är en strävan dit. Allt efter är ett långsamt farväl. Det synsättet vänder jag mig emot, även om jag är väldigt nära den där toppen nu.

Fru talman! Varje sommar sedan jag föddes har jag varit på stranden vid Haväng i Skåne. Sedan några år springer mina två barn framför mig på trägången ned till stranden. När jag går bakom dem känns ålderstrappan omvänd. Mina intryck är dämpade av erfarenhet, rutin, kategoriseringar och kunskap. Det är som en tidsresa att se barnen springa förbi nyponbuskarna på Haväng. Jag når aldrig riktigt fram till barnens ofiltrerade intryck, men inget tar mig närmare livet än att vara med mina barn där jag själv har varit barn. Efter nyponbuskarna kommer vi fram till träden. Mina föräldrar hade någon gång berättat om fästingar som kunde finnas där. Jag sprang alltid så fort jag kunde förbi. Jag var helt upptagen av rädslan för fästingar som skulle hoppa från träden mot mig för att sedan förgifta mig.

Portionerna av lycka och skräck är mycket större när man är barn. Huden är så tunn, livet så intensivt. Barn befinner sig på det högsta trappsteget närmast livet, på ont och gott. Men för många barn är det inte fästingar i träd som skrämmer utan faror av ett helt annat slag: rädslan att mamma ska vara full när man kommer hem från skolan, rädslan att bli ensam med pappa som tar på en på konstiga sätt, rädslan att bli slagen eller rädslan att se någon man älskar bli slagen.

Vi vet att barn ofta har väldigt starka band till sina föräldrar men att samhället samtidigt ibland måste skydda barn från samma föräldrar genom tvångsomhändertagande.

Vi vet att lagar måste vara generella men samtidigt att alla barn är unika. Det vi diskuterar i dag är därför svårt. Det är inte svart eller vitt. Det är samtidigt, bokstavligt talat, livsviktigt.

Fru talman! Lagförslaget innebär i många avseenden steg framåt vad gäller att se barnen som bärare av egna rättigheter, mänskliga rättigheter om vi så vill. Barns och ungas rättigheter samlas i ett eget kapitel i lagen. Dessutom föreslås att rätten till offentligt biträde förtydligas och utökas. Det har varit en lång process med många inblandade, inte minst barnrättsorganisationer, tidigare regeringar, experter och andra opinionsbildare som flyttat fram positionerna och såklart även socialtjänstministern och hennes tjänstemän i nuvarande regering.

Fru talman! Många av de viktigaste reformerna i vårt samhälle har vuxit fram ur en vilja att förhindra att det som hänt en människa ska drabba någon annan. Hur kunde det ske? Och hur ska vi göra så att det inte händer igen? Men om lagstiftning formas alltför nära ett enskilt fall finns risken att den blir ett svar på gårdagens tragedi snarare än morgondagens utmaningar.

Den politiska pendeln får inte slå för långt åt något håll. Regeringar måste förmå att höja blicken från det enskilda fallet och skapa lagstiftning som är genomtänkt, balanserad och långsiktigt hållbar. Medkänsla måste förenas med besinning, annars riskerar viljan att skydda att leda till nya misstag som i sin tur blir grunden för nästa krav på förändring. Ett barn ska aldrig behöva bli en läxa för samhället så att andra barn inte ska råka illa ut i framtiden.

Regeringen har, menar jag, gått för långt när ett barn som är 15 år fyllda hindras att flytta hem till sina föräldrar trots att bristerna som föranledde placeringen i hemmet har upphört och när både barn och föräldrar dessutom vill återförenas. Den typen av tvång hör inte hemma i Sverige 2026.

Jag vill inte ha en lex Johan, en lex Ali eller en lex Amanda som gör att vi ändrar på detta i efterhand. Jag vill se förändringen nu, innan någon drabbas.

Vi respekterar barns rättigheter. Vi måste erkänna deras vilja. Vi har sedan länge påbörjat skiftet från ett föräldrarättsperspektiv till ett barnrättsperspektiv. Men det får aldrig slå över i ett familjehems rätt till ett barn. Förslaget i denna del går helt enkelt för långt. Det tycker även Socialstyrelsen och Rädda Barnen.

Fru talman! När vi diskuterar i vilka fall vi ska få tvångsomhänderta barn måste vi även diskutera hur samhället tar hand om dessa barn när de är i samhällets vård. Trots att polisen pekar ut HVB-hem som styrs av kriminella har verksamheten kunnat fortgå år efter år.

Vi socialdemokrater sa: Låt polisen stänga kriminella HVB-hem. Regeringen sa nej. Vi sa: Låt det allmänna ta tillbaka kontrollen över privata HVB-hem. Regeringen sa nej. Vi sa: Låt hemmen bevisa för en domstol att de inte är kriminella i stället för att staten ska bevisa att de är det. Regeringen sa nej.

Det har varit fyra år av nej, fyra år av skandal efter skandal inom svensk ungdomsvård, fyra förlorade år för oss som vill någonting annat. Med det yrkar jag bifall till reservation 2.
(Applåder)

Anf. 120 MONA OLIN (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag socialutskottets betänkande SoU38, som behandlar den proposition som till stor del är ett svar på ett av de mest tragiska barnärenden som Sverige har upplevt, nämligen fallet ”Lilla hjärtat”. En liten flicka som hade funnit trygghet i sitt familjehem flyttades tillbaka till sina biologiska föräldrar och miste sedan livet. Ett sådant misslyckande får aldrig upprepas. Därför ställer Sverigedemokraterna sig bakom propositionen.

Att införa barnets anknytning som en självständig grund för fortsatt vård är i grunden rätt. Barn är inte flyttkartonger som kan flyttas fram och tillbaka utan konsekvenser. Om ett barn under lång tid byggt upp trygghet, relationer och sin vardag i ett familjehem måste detta tas i beaktande.

Jag vill samtidigt, fru talman, lyfta fram en annan viktig princip. För de allra flesta barn är den egna familjen den bästa platsen att växa upp på, tillsammans med de biologiska föräldrarna. Samhällets första uppgift måste därför alltid vara att hjälpa familjen att fungera, inte att skilja den åt.

När en orosanmälan kommer in ska socialtjänsten arbeta tidigt och förebyggande. Problemen ska identifieras. Föräldrar ska erbjudas stöd, behandling och andra insatser. Målet ska vara att familjen med rätt hjälp ska kunna fortsätta vara en trygg plats för barnet.

Socialtjänsten ska inte bara utreda familjer, utan den ska också ge familjer förutsättningar att lyckas. Det är först när stödinsatser inte räcker som samhället ska behöva ta till den yttersta åtgärden: ett omhändertagande enligt LVU. Men inte heller då får arbetet med familjen upphöra.

Återföreningsprincipen är fortfarande en viktig utgångspunkt. Socialtjänsten ska fortsätta arbeta med de brister som ledde till omhändertagandet och ge föräldrarna möjlighet att förändra sin situation. I den bästa av världar leder detta till att barnet tryggt kan återvända hem. Det målet får vi aldrig överge.

Fru talman! Vi bör också ha med oss den forskning som presenteras av Ronja Helénsdotter. Den visar att för de barn där det råder osäkerhet om huruvida ett omhändertagande är nödvändigt, de så kallade marginalfallen, är ett beslut om tvångsplacering förknippat med en väsentligt ökad risk för bland annat suicid och psykisk ohälsa under många år framöver.

Det betyder inte att barn som utsätts för allvarliga omsorgsbrister inte ska skyddas. Men det påminner oss om hur ingripande ett omhändertagande faktiskt är och hur avgörande det är att samhället fattar rätt beslut från början.

Ett omhändertagande enligt LVU är ett av de mest ingripande beslut samhället kan fatta. Därför måste varje utredning präglas av objektivitet, saklighet och rättssäkerhet. Det får aldrig finnas en känsla av att det bara lyfts fram sådant som stärker den egna utredarens bedömning och utelämnar information som talar i en annan riktning. Det handlar inte bara om rättssäkerhet för föräldrarna. Det handlar framför allt om rättssäkerhet för barnet.

Fru talman! Just därför innebär den här propositionen också ett stort ansvar. Ju större betydelse anknytningen får som grund för fortsatt vård, desto större blir kraven på att det första beslutet om omhändertagande verkligen blir rätt. Om ett barn placeras på felaktiga eller ofullständiga grunder kan en lång placering i sig skapa den anknytning som senare blir ett självständigt skäl för fortsatt placering.

Därför måste politikerna i socialnämnderna runt om i kommunerna säkerställa att utredningarna håller högsta kvalitet. Besluten ska vila på fakta, inte antaganden. De ska vara objektiva, fullständiga och rättssäkra.

Fru talman! Samtidigt finns det barn som inte kan återvända hem. Fallet med ”Lilla hjärtat” visar detta med fruktansvärd tydlighet. När ett barn under lång tid levt i ett familjehem, funnit trygghet, rotat sig i skolan och skapat relationer kan det vara barnet och inte de vuxna som får betala det högsta priset för ännu en flytt. Barnets bästa måste alltid vara avgörande.

Men ett starkare skydd för barn kräver också en starkare rättssäkerhet. Socialtjänsten ska arbeta förebyggande med tidiga insatser. Rättssäkerheten måste genomsyra hela processen, från den första orosanmälan till den slutliga bedömningen. Först då kan vi verkligen säga att vi har dragit lärdom av fallet med ”Lilla hjärtat”.

Fru talman! Jag vill se den här lagen som början på ett ännu större arbete – ett arbete som innebär att barn skyddas när det behövs, föräldrar

och familjer får det stöd de behöver innan situationen blir ohållbar och varje beslut som innebär att ett barn skiljs från sina föräldrar fattas med största möjliga omsorg, objektivitet och rättssäkerhet. Det är så vi bygger ett samhälle som skyddar barnen, värnar rättsstaten och ökar tilliten till socialtjänsten.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Jag skulle vilja avsluta med följande ord: Barn ska skyddas, men varje beslut att skilja ett barn från sina föräldrar måste vara ett beslut som samhället kan stå för, inte bara i dag utan också om 10 eller 20 år.

Anf. 121 MAJ KARLSSON (V):

Fru talman! Det är en alldeles särskild dag för mig i dag. Dagens debatter är nämligen de sista jag deltar i här i kammaren. Efter tolv år i Sveriges riksdag lämnar jag nu mina uppdrag, och det gör jag med både stolthet och stor tacksamhet. Att få företräda människor i Sveriges riksdag är det finaste politiska förtroende en människa kan få.

Jag kan faktiskt inte tänka mig en mer symbolisk avslutning än att mina sista debatter handlar om barn i utsatthet och samhällets ansvar för dem. Det är i dessa frågor jag har lagt den största delen av mitt politiska hjärta, och här får jag nu också möjlighet att sluta cirkeln.

Jag läste nyligen en formulering om Europas skogsbränder. De beskrevs som en röntgenbild av vår politik; de synliggör de sprickor som det annars är lätt att blunda för. Jag tänker ofta att samma sak gäller barn i utsatthet. Hur vi behandlar de barn som har det svårast säger mer om vårt samhälle än nästan allt annat. Ett samhälles styrka visar sig i hur det behandlar dem som har minst makt. Ingen har mindre makt än ett barn som är helt beroende av vuxnas beslut.

Fru talman! Jag har varit med om mycket under mina år i maktens korridorer, men den politiska utveckling vi har sett under den här mandatperioden är exceptionell. När regeringen beskriver det som ett paradigmskifte har de i någon mening rätt. Vi står inför en ny politisk väg vars konsekvenser kommer att märkas långt efter att den här mandatperioden är över – inte minst för människor som befinner sig i samhällets utkant, och särskilt för barn.

Regeringen har genomfört väldigt många och stora reformer. Vissa är bra, andra djupt problematiska. Men många av dem har en sak gemensamt: De har genomförts snabbt, ibland mycket snabbt, samtidigt som de förändrar viktiga delar av vårt samhälle. Detta förslag är inget undantag.

Det borde göra oss lite försiktiga, för lagstiftning är inte en enkel politisk produkt. Den ska hålla över tid. Den ska fungera även när den politiska debatten har lagt sig och rubrikerna försvunnit. Aldrig är kravet på eftertanke viktigare än när staten fattar beslut om ett barn.

Fru talman! Det betänkande vi debatterar i dag är ett omfattande lagstiftningspaket. Regeringen föreslår att LVU ska ersättas av en ny lag om omhändertagande för vård av barn och unga och en ny lag om särskilda befogenheter inom den statliga barn- och ungdomsvården. Förslaget innehåller också flera viktiga förstärkningar av barns rättigheter, bland annat genom att barnets ställning som egen rättighetsbärare tydliggörs och att rätten till offentligt biträde stärks. Dessa förstärkningar av barns rätt är vi mycket glada och stolta över. Vi har varit med och tagit fram några av

dem, och vi är stolta över att de nu införs. Men just därför måste vi också vara tydliga med det vi tycker är mindre bra.

När staten omhändertar ett barn är det en av de mest ingripande formerna av myndighetsutövning vi har. Det handlar inte bara om en paragraf. Det handlar om ett barns liv, om en familj och om relationer som kan ha funnits under hela barnets uppväxt. Detta kräver att vi politiker förmår lägga våra egna känslor och föreställningar åt sidan och ställa den viktigaste frågan: Vad blir bäst för barnet? Det låter enkelt, men det är det verkligen inte.

Vi i Vänsterpartiet har under många år arbetat för att stärka barns rättigheter och förbättra situationen för de barn som behöver samhällets stöd. Vi har försökt göra detta med forskning, erfarenhet och barns egna berättelser som grund – för utgångspunkten måste vara att barn är egna rättighetsbärare.

Barnkonventionen blev svensk lag. Det var ett viktigt steg. Delar av det vi debatterar i dag är nästa viktiga steg.

Men rättigheter på papper är inte samma sak som rättigheter i verkligheten. Det är först i mötet med socialtjänsten, domstolen, familjehemmet eller Sis som vi ser om rättigheterna faktiskt fungerar. Där finns fortfarande mycket kvar att göra.

Fru talman! Det är också därför jag vill säga något om känslor. Frågor om barn väcker starka känslor, och det ska de göra. När ett barn far illa vill vi ingripa. När en förälder inte klarar av sitt ansvar vill vi skydda barnet. Men det är just då vi måste vara som mest noggranna, för placerade barn befinner sig redan i en mycket utsatt situation. Deras liv är ofta långtifrån den trygga barndom som vi alla hoppas att barn ska få. Att splittra en familj är aldrig en liten sak.

Vi vill gärna tänka att samhället kommer in som en räddande ängel, att barnet lämnar det svåra bakom sig och att allt därefter blir bra. Men verkligheten är betydligt mer komplicerad. Barn kan ha starka band till sina föräldrar även när föräldrarna har svikit dem. Och den vård som samhället erbjuder är inte automatiskt riskfri bara för att den ges av samhället – det vet vi. Historien visar det, och de senaste årens rapporter och vittnesmål visar det. Alltför många barn har utsatts för övergrepp och missförhållanden under samhällets ansvar. Detta är en av de mest smärtsamma motsägelserna i vår välfärdsstat. Vi omhändertar barn för att skydda dem, och då måste vi också se till att den vård vi erbjuder verkligen är trygg, både vid placering och absolut även därefter.

Fru talman! Det är mot den bakgrunden vi måste se regeringens förslag om fortsatt omhändertagande på grund av barnets anknytning till familjehemmet. Regeringen vill skapa en möjlighet att fortsätta tvångsvården när de ursprungliga missförhållandena i hemmet har upphört, om det finns en påtaglig risk för att barnet skadas av att skiljas från familjehemmet och övriga förutsättningar är uppfyllda.

Vi förstår syftet, och vi delar uppfattningen. Ett barn som har bott länge i ett familjehem kan ha en mycket stark anknytning dit. Den relationen ska naturligtvis tas på allvar, men vi tycker att regeringens förslag går lite för långt. Det finns en avgörande skillnad mellan att beakta barnets anknytning och att använda anknytning som grund för fortsatt tvång.

Om de ursprungliga missförhållandena har upphört och föräldrarna åter kan erbjuda en trygg omsorgsmiljö måste barnets egen vilja väga

mycket tungt. Om barnet själv vill stanna i familjehemmet ska detta naturligtvis få mycket stor betydelse. Men vi ska inte bygga en ordning där ett barn genom tvång kan hållas kvar mot sin egen vilja enbart därför att barnet har knutit an till familjehemmet. Därför vill vi i Vänsterpartiet att fortsatt omhändertagande på grund av anknytning till familjehemmet när barnet har fyllt 15 år endast ska kunna ske med barnets samtycke.

Fru talman! En annan fråga där regeringen däremot inte går tillräckligt långt gäller de särskilda befogenheterna inom Sis. Under de senaste åren har vi gång på gång tagit del av rapporter om övergrepp, våld och missförhållanden inom den statliga ungdomsvården. Rapporterna och vittnesmålen har varit förfärliga. Ändå väljer regeringen att huvudsakligen överföra dagens regler till en ny lag utan att göra den översyn som så många remissinstanser efterfrågar. Det räcker inte.

När staten använder tvång mot barn måste vi ständigt fråga oss om åtgärderna verkligen är nödvändiga, proportionerliga och förenliga med barns rättigheter och om de används på rätt sätt. Barn med trauma, psykisk ohälsa eller neuropsykiatriska funktionsnedsättningar ska mötas av vård, behandling och trygghet – inte av mer tvång därför att samhället saknar resurser eller kompetens.

Därför anser Vänsterpartiet att regeringen bör tillsätta en samlad översyn av de särskilda befogenheterna inom den statliga barn och ungdomsvården, nu med barns rättigheter i fokus, som ju den nya LVU-lagen är tänkt att innebära. I en sådan översyn bör riksdagens tidigare krav om att fasa ut avskiljningar också tas i beaktande.

Fru talman! Ord spelar roll. Lagtext spelar roll. Den uttrycker inte bara juridik utan också vilka värderingar som ska vägleda dem som möter barn varje dag. Därför beklagar vi att regeringen inte har valt att föra in den formulering som tidigare utredningar har föreslagit: ”Vård till barn och unga ska ges med omtanke om och aktning för barnets eller den unga personens egenart.” Efter de senaste årens avslöjanden och övergrepp inom den statliga barnavården, och när vi vet att just barn som vårdas enligt LVU ofta vittnar om just brister i bemötande och omsorg, borde detta vara en självklar utgångspunkt. Vi vill därför att den nya lagen ska kompletteras med den formuleringen.

Fru talman! När jag nu snart lämnar Sveriges riksdag gör jag det med en stark övertygelse. Politik handlar ytterst inte om propositioner och paragrafer. Politik handlar om människor. Kanske finns det ingen grupp som säger mer om vilket samhälle vi vill vara än de barn som saknar egenmakt och egen röst och ibland också vuxna som orkar stå upp för dem. Om vi lyckas skydda just de här barnen har vi också byggt ett starkare samhälle för oss alla. Detta är den övertygelse jag har burit med mig under mina år i denna kammare, och det är med den övertygelsen jag efter nästa debatt kommer att lämna över till dem som tar vid.

Med detta yrkar jag bifall till reservation 2.

Anf. 122 CECILIA GUSTAFSSON (M):

Fru talman! I dag debatterar vi den moderatledda regeringens proposition *För barns rättigheter och trygghet – en ny lag om omhändertagande för vård av barn och unga*. Det handlar om något av det mest ansvarsfulla ett samhälle kan göra. Det handlar om att skydda barn

när deras trygghet har brustit och när de vuxna runt omkring inte längre förmår ge den omsorg och det skydd som varje barn har rätt till.

Den lagstiftning som vi har i dag är mer än 35 år gammal. Sedan dess har både samhället och vår kunskap förändrats. Vi vet mer om barns utveckling, om betydelsen av stabila relationer och om hur olika former av utsatthet påverkar barn. Då behöver lagstiftningen följa med.

Detta är en viktig del av den moderatledda regeringens bredare arbete för en socialtjänst som kommer in tidigare, bygger på kunskap och har bättre verktyg när barn som bäst behöver samhällets stöd. Jag vill därför yrka bifall till utskottets förslag.

Fru talman! Jag tror att de flesta av oss här i kammaren är överens om att det finns få beslut som är svårare än att skilja ett barn från sina föräldrar. Ett sådant beslut ska aldrig fattas lättvindigt.

När frivilliga insatser inte räcker och samhället måste ingripa för att skydda ett barn tar vi också på oss ett stort ansvar. Det handlar inte bara om var barnet ska bo utan om att barnet ska få möjlighet att växa upp under stabila förhållanden och få en trygg grund resten av livet.

Genom allt detta måste vi ha med oss en fråga: Vad är bäst för barnet? Detta märks också i de nya grunderna för omhändertagande, där bland annat psykisk misshandel, sexuell exploatering och negativ social kontroll tydliggörs och barnets samlade utsatthet får större betydelse.

Låt mig ge ett exempel på varför detta är så viktigt. Tänk er ett barn som omhändertas när hon är tre år gammal. Hon flyttar till en annan familj eftersom hennes biologiska förälder just då inte kan ge henne den omsorg och den trygghet som hon behöver. Åren går, och den familjen blir hennes vardag. Hon börjar skolan, får vänner och bygger relationer som gör att hon känner tillit och att hon hör hemma. För henne är detta inte bara en placering – det är hennes hem.

Under samma tid kan situationen hos de biologiska föräldrarna ha förändrats. Det ska vi naturligtvis glädjas åt. Utgångspunkten ska ju även fortsättningsvis vara att ett barn ska kunna återförenas med sina föräldrar när så är möjligt och när det är bäst för barnet.

Men verkligheten är inte alltid så enkel. Ibland är det inte längre de ursprungliga bristerna som innebär den största risken för barnet. Risken kan i stället ligga i själva uppbrottet – att ännu en gång ryckas upp från den vardag och de relationer som man har byggt upp under många år. Därför inför regeringen en ny möjlighet till fortsatt omhändertagande.

Om en separation från den familj där barnet har vuxit upp riskerar att skada barnets hälsa eller utveckling ska vården kunna fortsätta om det bedöms vara det bästa för barnet. Socialnämnden gör då en samlad bedömning av barnets situation, och frågan om omhändertagande prövas av förvaltningsrätten.

Det handlar alltså inte om de vuxnas rättigheter utan om barnets behov av kontinuitet och stabilitet. För trygghet handlar inte bara om en adress – det handlar också om de människor som ett barn vågar lita på.

Fru talman! En av de viktigaste och svåraste avvägningarna handlar om de barn som har hunnit bli äldre. Självklart ska viljan hos en ungdom som har fyllt 15 år väga mycket tungt. Den unge ska få information, kunna uttrycka sina åsikter, föra sin egen talan och veta att det som han eller hon säger tas på allvar.

Men verkligheten kan också vara mer komplicerad än vad en generell regel kan fånga. Det kan finnas lojalitet med föräldrarna, skuld, rädsla och påtryckningar. Detta måste också kunna vägas in när man bedömer vad som faktiskt är bäst för barnet. Därför har regeringen valt att inte göra den unges vilja till ett absolut veto.

När det handlar om personer som har fyllt 15 år ska det krävas vägande skäl för att gå emot den unges vilja, och det ska bara kunna ske i undantagsfall. Att lyssna på barnet är en självklarhet, men samhället måste också våga ta ansvar för att skydda barnet.

Fru talman! Den nya lagen stärker också barnets ställning genom hela processen. Barnet ska förstå vad som händer, få möjlighet att uttrycka sina åsikter och veta att det tas på allvar. Samtidigt stärker vi rättssäkerheten, bland annat genom tydligare regler om offentligt biträde och rätten att föra sin egen talan.

Reformen stärker även stödet för föräldrar och vårdnadshavare. Socialnämnden får nu ett tydligare ansvar för att erbjuda stöd och, när det är som bäst för barnet, även skapa förutsättningar för kontakt med familj och andra närstående. Det arbetet går hand i hand med regeringens övriga insatser för att förebygga våld mot barn och ge bättre stöd till familjer före, under och efter en placering. Barnets behov av skydd och familjens behov av stöd måste kunna finnas sida vid sida.

Fru talman! För Moderaterna handlar socialpolitik ytterst om ansvar, om att samhället vågar ingripa när ett barn behöver skydd och om att de beslut som vi fattar bygger på kunskap, rättssäkerhet och barnets bästa.

Vi kan inte förändra ett barns historia, men vi kan ta ansvar för barnets framtid. Det är därför den moderatledda regeringen moderniserar den här lagstiftningen. När ett barn behöver samhället som mest får det aldrig råda någon tvekan om vem den här lagen är till för. Den är till för barnet.

Anf. 123 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för anförandet! Jag blev bara lite fundersam när det gäller att det finns en möjlighet i lagstiftningen att fatta ett beslut mot ett barns vilja, om barnet har fyllt 15 år, om att återförenas med sina föräldrar när föräldrarna också vill återförenas.

Om barnet är utsatt för sådana påtryckningar och det är skadligt måste det finnas möjlighet att fatta ett nytt beslut om tvångsomhändertagande i familjen. Jag tycker att det låter väldigt ingripande att göra det på den här grunden, mot ett barns vilja och mot de biologiska föräldrarnas vilja. Det skulle vara intressant att veta mer exakt hur en situation skulle se ut där det här över huvud taget är tänkbart.

Jag tycker att det görs mycket bra i den här lagstiftningen som verkligen går i riktningen att barn tillmäts egna rättigheter. Vi ska lyssna på barn, och barn får till och med utökade möjligheter till ombud i sådana här saker.

Jag tycker därför att just den här möjligheten känns som något väldigt apart, och jag är helt enkelt nyfiken på det och varför det finns med.

Anf. 124 CECILIA GUSTAFSSON (M) replik:

Fru talman! Gustaf Lantz tar upp en jätteviktig sak, och det här är såklart ett svårt ställningstagande.

Den ungas vilja ska väga mycket tungt, och det är också därför ribban har satts väldigt högt. Har barnet fyllt 15 år krävs vägande skäl för att man ska kunna gå emot den här viljan, och det kommer bara att kunna ske i undantagsfall.

Jag tycker inte att vi kan säga att samhällets ansvar att skydda barnet automatiskt upphör när barnet fyller 15 år. Om ett barn under många år har byggt upp hela sin trygghet och sina viktigaste relationer i familjehemmet kan ju själva uppbrottet i sig innebära en påtaglig risk för barnets hälsa eller utveckling.

Att barnets vilja ska tas på största allvar är helt självklart, men barnets bästa måste fortfarande vara det som är avgörande.

Anf. 125 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Fru talman! Som gammal jurist vet jag att juridiken lever sitt eget liv. Vi fryser ned politiken i juridik i lagarna, och sedan ska den tolkas och tinas upp varje gång man ska tillämpa den.

När man öppnar en sådan här ventil öppnar man därför också för stora risker. Det kan bli nya övergrepp på barn, och barnen kan komma att uppleva situationer som är mycket jobbiga. Det talades om risken för påverkan. Man kan vända på det: Om barnet bor i ett familjehem finns det nästan en större möjlighet att påverka och sätta ett barn under press där barnet faktiskt bor. Det slår alltså åt båda håll.

Personligen tycker jag att man ska vara väldigt försiktig med den här typen av ventiler och öppningar eftersom de kan leda till något som vi inte kan förutse. Om man nu ändå vill ha detta tror jag att man måste vara mycket mer precis när det gäller när det ska kunna användas och i vilka situationer. Det borde beskrivas mycket tydligare i förarbetena än vad som nu har gjorts. Detta gör mig fundersam.

Jag misstror inte alls regeringen, och jag tror inte att det skulle finnas någon dålig avsikt med detta. Jag tror inte att regeringen har tänkt att det ska bli fel i slutändan. Men jag tror att det finns en alldeles för stor risk att det faktiskt blir fel, och det känner jag oro för. Det vill jag framföra här.

Som jag sa i mitt anförande tycker jag att det är viktigt att vi nu inte i vår strävan att öka barnrättsperspektivet snarare får det att slå över i ett familjehemsperspektiv där familjehemmets vilja ska gå över barnets. Vi har nu kommit till en situation där vi har gått ifrån föräldrarätten och ersatt den med ett mycket tydligare barnrättsperspektiv. Då tycker jag att det är synd om vi låter pendeln slå för långt.

Anf. 126 CECILIA GUSTAFSSON (M) replik:

Fru talman! Jag instämmer. Barnets röst ska aldrig ignoreras i de här sammanhangen.

Vuxenvärldens ansvar upphör dock inte den dag barnet fyller 15 år. Möjligheten att gå emot den unges vilja är väldigt begränsad, och det krävs vägande skäl för detta.

Vi behöver kunna både lyssna på barnet och ta ansvar för barnets rätt till skydd. Det är inte motsatser, utan vi måste kunna klara av både och. (Applåder)

Anf. 127 MARTINA JOHANSSON (C):

Fru talman! Jag vill börja i änden med tidigt stöd, även om vi nu pratar om lagen om omhändertagande, och framhålla hur viktigt det är att vi ger tidigt stöd till barn, föräldrar och familjer som av någon anledning behöver det. Det är bara så vi kan motverka att ett barn behöver omhändertas i slutändan.

Det handlar om tidiga hembesöksprogram. Det handlar om olika typer av öppna insatser, om skolsociala team även på låg- och mellanstadiet och om många av de delar som den nya socialtjänstlagen pekar på. Det behöver byggas relationer mellan socialtjänst, familjer och barn men också mellan barn och vuxna i vissa fall.

Där det finns brister i omsorgsförmågan behöver man finnas och kunna möta föräldrar och barn som riskerar att utsättas för våld. Vi behöver bli mycket bättre på att upptäcka barn tidigt och se om vi kan hitta någon traumascreening, precis som Barnombudsmannen efterfrågar. Allt detta behöver vi göra för att motverka ett framtida omhändertagande, oavsett om det handlar om barnets eget beteende eller om brister i föräldraförmågan.

Fru talman! Det är väldigt bra att den här lagstiftningen nu har kommit till, och vi har alla på olika sätt varit inblandade i att den faktiskt ligger på riksdagens bord i dag. Som tidigare talare har uttryckt känner också jag en stolthet över att ha varit med och lett processen framåt.

Det är bra att vi moderniserar lagen utifrån hur det ser ut i dag och lyfter fram barnens rättigheter. Det är bra att även anknytning kan vara en grund, även om det i sin tur också lyfts som en problematik från undertecknad med flera. Det handlar om en trygghet för barnet.

Om vi inte lyckas med de tidiga insatserna och att motverka omhändertagandet, fru talman, handlar det om att omhänderta barnet. Då gäller det att fortsätta jobba med familjen och att ge stöd till ursprungsfamiljen för att barnet i den mån det går ska kunna återkomma.

Det handlar också om barnets bästa; det är det som är grunden i detta. Det handlar om barnets behov och önskemål om relation till både föräldrar och syskon och kanske också till mor- och farföräldrar. Det behöver vara tydligt varför omhändertagandet sker just för att man ska kunna stötta en förändring hos föräldrarna men också hos den unga, beroende på vad skälet är.

Den unga person som blir omhändertagen måste få fortsatt stöd oavsett om man är placerad i ett familjehem, på HVB eller på Sis. Man ska kunna få stöd och råd. Det finns många därute som vittnar om att det är svårt att få tillgång till specialiserat psykiatriskt stöd, till exempel hos BUP, och det är en viktig faktor.

Sedan finns framför allt eftervården. Ett barn som har varit placerat i någon form måste också få ett rejält stöd när omhändertagandet upphör för att kunna återgå till sin familj eller börja ett vuxet liv på egen hand.

I dag finns 18-åringar som blir släppta för att de inte har någon som kan ta emot dem utan får klara sig ganska mycket själva. Det här får inte vara ett lotteri som beror på var man bor, utan det måste funka i hela landet. Här finns mycket att jobba med. Jag skulle aldrig släppa mitt barn att klara sig helt själv när hon har fyllt 18, utan jag finns kvar där som ett stöd.

Fru talman! När det gäller anknytning och att det skulle kunna vara en grund för fortsatt omhändertagande är det bra. Ibland upphör faktiskt skälet hos föräldrarna till omhändertagandet, men barnet har en stark anknytning till sitt familjehem. Det måste kunna väga tungt om det är för barnets bästa.

Som sagts tidigare i kammaren får det dock inte heller bli så att familjehemmet får större inflytande i de här frågorna än barnet självt. Pratar vi om äldre barn måste de själva kunna avgöra vilken familj de har den anknytning till som gör att de vill fortsätta att bo hos dem.

Det är skälet till att vi har följt upp reservationen, och jag yrkar härmed bifall till reservation 2.

Jag vill avslutningsvis nämna det särskilda yttrande som Centerpartiet har till lagförslaget. Det handlar om att vi behöver se till att få en rejäl utvärdering av de beslut som är fattade på området som handlar om stöd till barn och unga, oavsett om det gäller beslut som är fattade utifrån Socialdepartementets eller Justitiedepartementets område.

Vi har tagit ett antal beslut i kammaren under den här mandatperioden, och regeringen har tagit beslut i regleringsbrev och förordningar som handlar om att stärka barns och ungas rättigheter. Detta är väldigt bra, och Centerpartiet står bakom en hel del av dessa förslag.

Det jag är ute efter är att vi behöver en samlad utvärdering. Har vi fått det vi vill ha? Har vi fått fler barn och unga som mår bra? Har vi fått färre barn som far illa? Har vi fått färre barn som dras in i kriminalitet? Är besluten rätt, saknas något, behöver vi skruva på något eller är det något som faktiskt ska bort, även om vi gemensamt tycker att det är bra?

Detta är något som jag saknar och som jag hoppas att nästa regering kan se över så att vi verkligen vet att vi gör rätt. När samhället tar över ansvaret för våra barn och unga måste vi veta att det är det rätta. Barnets bästa ska gälla i alla lägen.

Anf. 128 CAMILLA MÅRTENSEN (L):

Fru talman! Jag vill berätta om Angelica som är en flicka från Landskrona där jag är ordförande i individ- och familjenämnden. Angelica blev omhändertagen och placerad i familjehem för sex år sedan. Var sjätte månad sedan dess har vi fått upp ärendet i socialutskottet för att överväga om Angelica ska vara kvar i det enda hem hon känner till. Var sjätte månad har Angelicas mamma begärt att omhändertagandet ska upphöra.

Under dessa sex år har Angelica och hennes familjehem var sjätte månad oroligt gått och väntat på besked om huruvida hon ska få vara kvar i tryggheten i det familjehem där hon har varit sedan ettårsåldern – det familjehem där hon kallar familjehemsmamman för just mamma, där hon tryggt bråkar med både äldre och yngre syskon och där hon på morgonen med lätta steg tar ryggsäcken och springer iväg till klasskamraterna i skolan.

Var sjätte månad får vi upp ärendet i socialutskottet i kommunen där Angelicas biologiska mamma Carina vill att Angelica ska flytta hem till henne. De senaste gångerna har utredningarna blivit längre eftersom Carina har förändrat sitt liv. Hon är drogfri och har fått ett så kallat enkelt arbete i kommunens tvätteri. Hon har skapat ett hem och vill att Angelica ska vara en del av det hemmet i stället för att träffa henne varje månad hos familjehemmet.

Faktum är att Carinas bättre liv till stor del har kommit av hennes målsättning att få hem Angelica till slut. Om det inte blir så vet inte Carina om hon orkar hålla sig på rätt kurs.

Som mamma är det väldigt lätt att förstå Carina. Tidigare har överflyttning påbörjats med Carinas bästa för ögonen. Men vad är bäst för Angelica? Som ordförande i individ- och familjenämnden i Landskrona är det här inte teori för mig utan ett ärende på mitt bord. Det är beslut som fattas av mig tillsammans med mina politiska kollegor och duktiga tjänstemän som försöker balansera mellan lag, hjärta och hjärna.

Det handlar om barn som är helt beroende av att vi vuxna orkar se till deras verklighet – inte bara paragraferna. Det är svåra och komplicerade beslut som jag efter dagens arbete ofta bär med mig hem till min egen familj och mina barn och barnbarn. Därför, fru talman, är jag väldigt glad över den här propositionen. Den nya lagen gör tre saker som verkligen spelar roll.

För det första görs Angelica till en egen rättighetsbärare. Barns och ungas rättigheter samlas i ett eget kapitel. Det låter kanske tekniskt, men det är en attitydförskjutning. Barnet är inte längre en bilaga till föräldrarnas ärende utan huvudpersonen i sitt eget liv. Angelicas röst får en annan tyngd.

(TREDJE VICE TALMANNEN: Ursäkta mig! Jag måste bara understryka att vi inte får ha debatt om eller hänvisa till enskilda fall, även om man själv finns med. Personer får inte nämnas med sina rätta namn.)

Det gjorde jag naturligtvis inte, men jag hör vad du säger.

(TREDJE VICE TALMANNEN: Jag ville försäkra mig om att det inte var så.)

Nej, självklart inte!

För det andra, och det här är kärnan, har vi den nya anknytningsgrunden. Även om hemförhållandena formellt har förbättrats väger barnets faktiska trygghet och anknytning tyngre än en juridisk teknikalitet. Ett barn ska inte behöva flyttas från det enda hem som det minns bara för att lagen ser striktare på saken än verkligheten gör.

För det tredje skärps grunderna för omhändertagande när det gäller hem med till exempel hedersrelaterat förtryck eller nära koppling till organiserad brottslighet. Dessa barn är ofta osynliga längst, eftersom kontrollen i hemmet är så stark att det blir svårt att själv larma men också för att vi inom kommunerna har haft svårt att möta den här problematiken. Att lagstiftningen nu blir tydligare på den punkten är en fråga om individens frihet – friheten att inte längre vara fången i sin egen familj.

Fru talman! Jag vet att flera partier här i kammaren har invändningar mot att anknytningsgrunden kan tillämpas utan barnets uttryckliga samtycke även efter 15 års ålder. Det är ett rimligt argument som vi måste ta på allvar. Jag förstår oron för att barnets egen röst ska väga för lätt. Men lyssna på vad grunden faktiskt reglerar! Den träder in när ett barn riskerar att tvingas bort från den trygghet det själv har byggt upp, inte när barnet vill bort.

Barnets bästa, och barnets egen anknytning, är själva navet i bedömningen. Att göra samtycke till ett absolut krav riskerar att öppna just den dörr vi vill stänga, nämligen att en vårdnadshavare som formellt

uppfyller kraven kan pressa en skör 15-, 16- eller 17-åring att säga ja till en flytt den egentligen fruktar.

Detta är en verklighet som jag har sett flera gånger med barn som omhändertagits på grund av heder. I Landskrona har vi jobbat strukturerat och målmedvetet med dessa frågor kring unga pojkar och flickor som får sin frihet starkt begränsad på grund av familjens regler och krav. Personalen har kontinuerlig fortbildning, vi har hederssamordnare med utökad kunskap, vi använder oss av de verktyg som finns för att upptäcka hedersstrukturer och staden har tagit fram en gemensam hederspolicy med handlingsplaner. Oavsett var i staden du jobbar eller vad du jobbar med förväntas du agera.

När en flicka som blev omhändertagen i 12-årsåldern och har skyddad adress säger att hon när hon har fyllt 17 vill flytta hem igen till den familj som begränsat och hotat henne är det inte sällan en del av ett större mönster. Dessa flickor och pojkar som längtar så efter att få träffa sina syskon och sin familj och att vara en del av något större tror sig kunna hantera de strukturer och normer som tidigare har utsatt dem så hårt. Inte sällan tror dessa unga att de ska klara situationen. Det är inte alls konstigt när man så innerligt vill tillbaka.

Det här handlar inte bara om att fråga utan om att fråga rätt och att skydda den som inte alltid vågar svara ärligt. Barnet ska naturligtvis ha en egen röst i processen, ett offentligt biträde, en vuxen som företräder just barnets intresse – inte ett veto som kan pressas fram av anhöriga i familjen.

Fru talman! Det här är barnrättspolitik som utgår från verkligheten, inte bara från principen. Det är sådan politik Landskronas familjer behöver och Sveriges barn förtjänar.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde Gustaf Lantz (S).

Anf. 129 TREDJE VICE TALMANNEN:

Som alla ledamöter vet får enskilda inte refereras till på ett sätt som gör att de kan identifieras. Det är viktigt för debatten.

Anf. 130 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Fru talman! Hej, kära kollegor! Det känns fint att gästa det här utskottet i de här viktiga debatterna.

Miljöpartiet välkomnar regeringens initiativ att göra en genomgripande översyn av LVU. Lagen reglerar några av de mest ingripande beslut som samhället kan fatta mot ett barn och barnets familj. Därför måste lagstiftningen vara tydlig, förutsägbar och fullt förankrad i barnkonventionen och andra internationella åtaganden om mänskliga rättigheter.

Det är väldigt positivt att regeringen vill tydliggöra barnet som självständig rättighetsbärare, stärker rätten till offentligt biträde och ser till att barns rättigheter enligt barnkonventionen i större utsträckning tillgodoses.

Vi menar dock att regeringens proposition som helhet brister i beredning och barnrättslig analys. Det är också därför som vi har ett avslagsyrkande.

För Miljöpartiet omgärdas LVU av en kedja av insatser som måste stärkas i sin helhet. Insatser måste kunna sättas in tidigt och förebyggande innan situationen har blivit ohållbar, inklusive trygga och stabila placeringar, obruten skolgång, tillgång till hälso- och sjukvård samt långsiktigt stöd under placeringen och efteråt.

Fru talman! Jag vill vara tydlig med att Miljöpartiet har samma uppfattning som regeringen när det gäller en ny grund för omhändertagande på grund av barnets anknytning till familjehemmet. Nu har vi som sagt lagt fram ett avslagsyrkande på regeringens proposition, men vi skulle alltså vilja se att just den här delen införs i en ny LVU-lagstiftning.

För ett barn som har varit placerat under lång tid kan familjehemmet vara barnets tryggaste och mest stabila omsorgsmiljö. Ett abrupt uppbrott kan få allvarliga konsekvenser för barnets hälsa och utveckling. Vi har också fått se exempel på oerhört tragiska fall där barnets bästa absolut inte har fått stå i fokus, med fruktansvärda resultat – ”Lilla hjärtat” har ju nämnts flera gånger i dagens debatt.

Barnets rätt till trygghet, kontinuitet, stabilitet och nära relationer måste kunna väga tyngre än i dag. Därför är det positivt att regeringen föreslår att större hänsyn ska tas till anknytning i familjehemmet.

Samtidigt är det viktigt att anknytning till familjehemmet alltid är kopplat till barnets bästa och att bedömningar inte görs lättvindigt. Enbart det förhållande att tiden går får inte automatiskt omvandla en tillfällig placering till ett permanent omhändertagande. Barnets egen inställning, relation till föräldrar och syskon, skolgång och förutsättningar för att återförenas med ursprungsfamiljen måste ingå i en individuell bedömning.

Med anledning av det vill vi också se en noggrann utvärdering för att se hur detta har fungerat.

Fru talman! Miljöpartiet delar regeringens uppfattning att lagstiftningen om den statliga barn- och ungdomsvården behöver vara tydlig, rättssäker och lätt att tillämpa. Det är också positivt att barns och ungas rättigheter ges en mer framträdande plats i regleringen.

Regeringens förslag om att samla de särskilda befogenheterna i en ny lag väcker dock allvarliga frågor om tvångsåtgärder mot barn och unga, till exempel om det riskerar att normalisera och formalisera dem utan att behovet av dessa befogenheter har analyserats tillräckligt.

Flera remissinstanser avstyrker av bland annat det skälet. Som exempel kan jag nämna Bris, Funktionsrätt Sverige, Rädda Barnen, Stockholms universitet och Unicef Sverige. Kritiken handlar bland annat om att en separat lag om särskilda befogenheter riskerar att försvaga kopplingen till LVU:s grundläggande karaktär som skyddslagstiftning.

Miljöpartiet delar denna oro. Tvångsåtgärder inom barn- och ungdomsvården måste alltid förstås i relation till vårdens syfte, barnets rättigheter och samhällets ansvar att erbjuda trygghet, stöd och behandling. Vi tycker att det är problematiskt att regeringen går vidare med förslaget utan att först ha genomfört en samlad översyn av behovet av samtliga särskilda befogenheter och en djupare barnrättslig analys av hur befogenheterna har tillämpats.

Vi vet att Statens institutionsstyrelse under lång tid fått återkommande kritik när det gäller barns och ungas rättigheter, användningen av tvångsåtgärder och brister i vårdens kvalitet.

Mot den här bakgrunden borde utgångspunkten vara att minska behovet av tvång och stärka de förebyggande, behandlande och rättighetsbaserade insatserna, inte att föra över befogenheterna i en ny lag utan en tillräckligt grundlig prövning.

Fru talman! Jag vill också kort nämna två ytterligare områden där vi har lite invändningar.

Vi är kritiska till utformningen angående vilka typer av beteende som ska utgöra grund för omhändertagande. Vi avstyrker förslaget om att uttrycket ”socialt nedbrytande beteende” ska kompletteras med ”något annat destruktivt beteende”.

Här är det också ett antal remissinstanser som har synpunkter. De tycker till exempel att detta uttryck är vagt och att utvidgningen riskerar att förskjuta ansvaret för den tilltänkta målgruppen från hälso- och sjukvården till socialtjänsten.

Barnrättsbyrån framhäver att förslaget och beskrivningen riskerar att skuldbelägga barn för utsatthet som i själva verket är en följd av övergrepp, psykisk ohälsa eller bristande skydd från vuxenvärlden. Det riskerar också att påverka de efterföljande insatserna så att barn i stället för att få vård och skydd utifrån utsatthet, som brottsoffer, frihetsberövas och får insatser med syftet att förändra deras beteende.

Vi avstyrker också förslaget om att nuvarande bestämmelser om att hålla omhändertagna barn och unga avskilda ska föras över till den nya lagen. Här vet vi att bland annat FN:s kommitté för barnets rättigheter har rekommenderat Sverige att förbjuda avskiljning och isolering av barn. Vi har tidigare pekat på det stora allvaret i problemet på Sis och vikten av att göra genomgripande förändringar i hela kedjan av vården för barn som riskerar att fara illa.

Till bilden hör att barn som är placerade riskerar att få en sämre start i livet än barn som inte är det. Jag hörde någon tidigare talare nämna rapporten *Överleva barndomen: effekter av att tvångsomhänderta barn*, som bygger på 21 000 svenska domstolsmål om tvångsomhändertagande med stöd av LVU och som visar att fler unga som placeras riskerar att dö i förtid.

Det här visar att ansvaret när staten omhändertar och placerar barn är mycket stort vad gäller hur innehållet i vården ser ut. Det är tydligt att ett mycket stort förändringsarbete behöver ske.

Nu tänkte jag yrka bifall till reservation 5, som inte är vårt avslagsyrkande på hela lagförslaget utan handlar om översynen av särskilda befogenheter. Det gör jag därför att vi när vi skrev vår följdmotion faktiskt inte hade ett avslagsyrkande på hela propositionen utan hade listat upp de olika invändningar som jag nu har redogjort för. Det tyckte dock inte kammarkansliet var en särskilt god ordning, så därför blev det formulerat på det här sättet.

Jag vill alltså tydliggöra att vi inte har invändningar mot allt och särskilt inte mot den del som berör det som har kallats lex ”Lilla hjärtat”. Därför yrkar jag bifall till reservation 5.

Anf. 131 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Alla barn har rätt till föräldrar som ger dem omvårdnad, trygghet och en god fostran. Men vissa föräldrar har missbrukat sin rätt till barnet. I Sverige har nämligen barn egna rättigheter. I Sverige ska barns rätt att växa upp tryggt väga tyngre än föräldrars rätt till sina barn.

Det fruktansvärda fallet med Esmeralda, som kom att bli ”Lilla hjärtat” med hela svenska folket, satte ljuset på just det här problemet. När hennes fall blev brett känt våren 2020 blev det uppenbart att vi saknat tillräckliga verktyg för att skydda barn. Vi kunde konstatera att föräldrars rätt har gått före barnens bästa, och det kan vi inte acceptera.

I Sverige ska barns bästa gå först. I allt regeringens arbete på det socialpolitiska området har också barnets bästa stått i centrum. Moderaterna tog därför initiativ till en utredning för att se över LVU, lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga. Detta är ett arbete som har pågått nästan ovanligt lång tid. Det har pågått i sex år och kan verkligen inte sägas vara något hafsverk.

Lagen hade kunnat vara på plats för flera år sedan, men den förra socialdemokratiska regeringen vägrade att gå en majoritet i Sveriges riksdag till mötes. Det var en majoritet av sex partier: Moderaterna, Kristdemokraterna, Liberalerna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet och Vänsterpartiet. Vi stod alla bakom att barns rättigheter måste gå före vuxnas.

Det krävdes en ny regering, en moderatledd regering som får saker och ting att hända – saker som gör skillnad i människors liv på riktigt, saker som stärker barns rättigheter och skyddet för barn. Det här är ett livsviktigt arbete.

Vi genomför den största omställningen av svensk socialtjänst och socialpolitik på över 40 år. Under mandatperioden har vi arbetat fram och fått på plats den nya socialtjänstlagen med dess krav på förebyggande och kunskapsbaserat arbete. Om en liten stund ska vi diskutera lagstiftning som ska ge ytterligare verktyg till socialtjänsten för bristande medverkan. Och så har vi arbetat fram en ny LVU, som är ämnet för den här diskussionen.

Det har nu gått över 35 år sedan nuvarande LVU trädde i kraft. Den skrevs alltså fram på 80-talet. Den gamla socialtjänstlagen skrevs fram på 70-talet. Vi pratar om gammal, omodern lagstiftning. Samhället har förändrats på många olika sätt sedan dess.

LVU är, som alla vet, en skyddslagstiftning för barn. Samhället får möjlighet och skyldighet att ingripa när frivilliga insatser inte längre är tillräckliga. Barn och unga som har behov av skydd enligt lagen ska få det när det gäller att skyddas mot både skadliga hemmiljöer och egna farliga beteenden.

De samhällsförändringar som har skett under senare år, till exempel hedersrelaterat våld och förtryck och att allt yngre barn dras in i allvarlig brottslighet, kräver en lagstiftning som ger skydd på ett annat sätt till barn och unga.

För att göra lagstiftningen så överskådlig som möjligt föreslås att LVU ska ersättas av två nya lagar. Det som först och främst är viktigt för regeringen i den nya lagstiftningen är det som flera redan har nämnt, nämligen att vi stärker barnperspektivet. De nya lagarna innebär ett

starkare barnrättsperspektiv än tidigare. De har som utgångspunkt att barn och unga som omhändertas för vård är egna rättighetsbärare.

Precis som i den nya socialtjänstlagen föreslås det att barns och ungas rättigheter ska framgå i ett eget centralt placerat kapitel i lagarna. Barns rätt till information och barns möjlighet att komma till tals förtydligas och stärks i den nya lagen, liksom den gör i annan lagstiftning som den här regeringen skriver fram. Vi gjorde samma förstärkning av barnrätten i den nya socialtjänstlagen, och vi har till exempel gjort det i form av tryggare hem för barn, det som ibland kallas lex Tintin, för att nämna två exempel. Men det finns många fler.

Sedan har vi den andra och kanske största och viktigaste nyheten i dag, nämligen en helt ny grund för omhändertagande. Det handlar alltså om att anknytning till ett familjehem ska ligga till grund för ett fortsatt omhändertagande. Det är grunden till varför vi säger att det här är lex Lilla hjärtat på riktigt. Barnet ska i vissa fall få stanna kvar i ett familjehem som han eller hon har fått en stark anknytning till när denna anknytning till de biologiska föräldrarna saknas. Detta förslag innebär att barnets bästa i varje enskilt fall ska väga tyngst.

Det här är vad den förra regeringen inte ville lagstifta om i det lagförslag de kallade lex Lilla hjärtat, men det här är den lagstiftning som kommer att göra skillnad på riktigt. Den hade räddat livet på Esmeralda, och den kommer att rädda livet på barn som befinner sig i Esmeraldas situation. Det här är lex Lilla hjärtat på riktigt.

Den tredje stora förändringen är att förutsättningen för ett omhändertagande justeras för att bättre svara mot de behov av skydd och stöd som barn och unga har i dag. Det gör det enklare att skydda barn från hedersrelaterat våld och från kriminella miljöer. Dessutom begränsar vi möjligheten för hemtagningsbegäran, så att det ska gå sex månader från ett avslag till att en ny hemtagningsbegäran kan lämnas in. Det skapar trygghet och förutsägbarhet för placerade barn.

Barns rätt till offentligt biträde förtydligas, och det införs en rätt till offentligt biträde för både barn och vårdnadshavare i samband med beslut om umgänge och hemlighållande av vistelseort.

Vad gäller lagen om särskilda befogenheter för den statliga barn- och ungdomsvården kommer de flesta nuvarande bestämmelser om särskilda befogenheter att behållas. Vissa ändringar föreslås. Proportionalitetsprincipen lyfts fram ännu tydligare i lag för att markera och påminna om att en sådan bedömning är nödvändig för beslut om särskilda befogenheter.

Rätt till offentligt biträde införs för barn över 15 och unga som vill överklaga beslut om frihetsberövande åtgärder på de särskilda ungdomshemmen.

Vid kroppsvisitation och ytlig kroppsbesiktning ska den som utför detta som huvudregel vara av samma kön som barnet eller den unge.

Jag vill rikta ett varmt tack till de partier som har varit med på resan. Det gläder mig lite extra att i dag höra att Miljöpartiet – vid tiden då vi påbörjade arbetet satt jag själv i opposition i socialutskottet, men jag arbetade tillsammans med fem andra partier – ansluter sig till det som är själva kärnan i de förändringar som vi nu föreslår. Jag konstaterar att Socialdemokraterna väljer att återigen inte förstå vad som är barnets bästa. Det är i fokus.

Regeringen sätter alltid barnets bästa först. Den nya LVU-lagstiftningen är ytterligare ett bevis på detta. Det är en tydlig förstärkning av barns rättigheter. Alltför många barn, mina vänner, far fortfarande illa i Sverige, och det är därför lagändringarna är så efterlängtade. Vi visar nu tydligt att inget barn ska behöva dras in i kriminalitet eller tvingas leva under hedersförtryck. Vi visar att samhället alltid kommer att stå på ett utsatt barns sida. Vi visar att barns rätt till omvårdnad, trygghet och god fostran går före föräldrars rätt till barnet.

Detta, fru talman, är ytterligare ett steg i regeringens omfattande arbete att ge alla barn i Sverige en trygg uppväxt och en ljus framtid.
(Applåder)

Anf. 132 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Fru talman! Jag förstår ingenting! Statsrådet sa att Socialdemokraterna inte förstår vad som är barnets bästa. Vad får statsrådet att dra den slutsatsen? Har hon lyssnat på debatten?

Oppositionspartierna har en gemensam reservation. Det finns inte något annat i ärendet som skiljer Socialdemokraterna från de andra partierna.

Statsrådet väljer att lyfta upp Socialdemokraterna som ett parti som inte förstår barnets bästa. Valrörelsen känns lång om det ska börja på det sättet. Statsrådet får gärna förklara sig.

Anf. 133 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Arbetet inleddes under våren 2020. Sex partier försökte vid upprepade tillfällen övertyga Socialdemokraterna om att det var rimligt att rekvisitet barns bästa fördes in i lagstiftningen.

Detta nekades. Vi hade inget intresse av att börja bedriva ett särskilt lagstiftningsarbete i huset. Men när det stod klart att vi inte fick något gehör fick det arbetet påbörjas.

Den utredning som jag sedan tog emot i egenskap av statsråd stod större delen av socialutskottet bakom. Jag tittar på flera utskottsledamöter som jag har haft glädjen att ha ett mycket fint samarbete med. Det arbetet har jag tagit vidare. Det här är ett lagstiftningsarbete som har tagit sex år, men lagen hade kunnat vara på plats redan under den förra mandatperioden om inte Socialdemokraterna hade motsatt sig den.

Jag lyssnade till ledamotens anförande. Det är tydligt att man väljer att inte förstå. Eller är det så att man inte vill, utifrån att det är valrörelse?

Det känns, utifrån vad ledamoten har sagt, främmande att man inte förstår att det är barnets röst och barnets åsikt som kommer att vara vägledande. Det är alltså inget barn som kommer att tvingas vara kvar i ett familjehem. Men det har varit för många barn som har tvingats över till ett biologiskt hem där man inte har anknytning och trygghet. Nu gör vi det möjligt att göra på ett annorlunda sätt.

Anf. 134 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Fru talman! Statsrådet sa att Socialdemokraterna till skillnad från de andra partierna i dag, här och nu, inte förstår vad som är barnets bästa. Det finns en gemensam reservation från oppositionen i ärendet. Om vi pratar om här och nu är alltså det statsrådet säger direkt felaktigt.

Jag gillar vintage, men inte så pass mycket att jag vill gå tillbaka och ha 2018 års valrörelse i repris. Det är vad statsrådet vill. Hon vill prata om vad Socialdemokraterna har tyckt tidigare och inte om våra lagförslag här i dag. Historien är också mycket mer komplicerad än statsrådet ger sken av. Det är en förenkling som inte är värdig ett statsråd.

Att prata om historien på det sättet, om hur det har varit och vilka initiativ tidigare regeringar har tagit, hinner vi inte gå in på. Och statsrådet är en så pass slipad politiker att hon vet att det är hon som har slutrepliken när jag har avslutat här. Då kommer vi att få höra väldigt mycket som jag inte kommer att kunna besvara.

Det här är bara för sjaskigt. Det vi pratar om är viktigt. Det handlar om barn. Det vet statsrådet. Jag vet att statsrådet har träffat många barnrättsorganisationer och att hon brinner för de här frågorna. Men varför hålla på med det här slasket? Det är faktiskt ovärdigt.

Anf. 135 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Det blir alltmer tydligt att det finns ett sätt att försöka flytta fokus från det som ändå är det viktigaste i den här lagstiftningen och i all lagstiftning som den här regeringen har arbetat med: att se till att barns rättigheter stärks.

När jag kom till Socialdepartementet fanns det väldigt lite som var förberett på det området. Det tror jag att även ledamoten är medveten om. Sedan dess har det pågått ett starkt arbete. Jag har uppskattat många av de debatter som har varit och uppfattat att det finns ett genuint engagemang. Men att man lyfter upp till exempel HVB-frågan i den här debatten är kanske ett tecken på att det är valrörelse ändå och att man försöker flytta fokus från att man faktiskt inte på riktigt har brytt sig om barns rättigheter. Jag kände igen det 2020, och jag känner igen det i argumentationen jag hörde från ledamoten för en liten stund sedan.

För oss, regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna, har det varit viktigt att lagstiftning för lagstiftning stärka barns rättigheter. Vi har gjort det i den nya socialtjänstlagen. Vi har skrivit centrala kapitel i både socialtjänstlagen och nya LVU. Vi har gjort det i en rad andra lagstiftningar. Jag nämnde också lex Tintin i mitt anförande.

Vi har också gjort det kopplat till HVB. Där har vi gjort allt det som den socialdemokratiska regeringen inte gjorde, trots att de fick 40 lagstiftningsdelar från Ivo för att kunna genomföra den här ändringen av lagstiftningen. Vi har gett pengarna, vi har tagit fram lagstiftningen och vi har gett mandat och verktyg. Och även där har vi sett till att barnets bästa är vägledande. Vi har stängt 56 hem hittills, medan Socialdemokraterna inte gjorde någonting.

Mina vänner! Barns rättigheter står i centrum. Jag är väldigt stolt över att vi tillsammans har genomfört det.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 13 augusti.)

§ 7 Förebyggande insatser inom socialtjänsten till skydd för barn och unga vid bristande medverkan

Socialutskottets betänkande 2025/26:SoU39
Förebyggande insatser inom socialtjänsten till skydd för barn och unga vid bristande medverkan (prop. 2025/26:295 delvis)
föredrogs.

Anf. 136 CHRISTIAN CARLSSON (KD):

Herr talman! Tryggheten i vardagen ska öka för vanliga människor och familjer i Sverige. Det har varit en av de viktigaste uppgifterna under mandatperioden för Kristdemokraterna och den regering som vi är en del av.

När vi tog över makten var Sverige ett land där otryggheten bredde ut sig i takt med att vårt land slog nya rekord i fråga om gängkriminalitet, förnedringsrån och skjutningar. Vi hade en eskalerande situation där oskyldiga barn föll offer för gängens kulor. Deras lekplatser förvandlades till brottsplatser. Och gråtande mammor tvingades begrava sina barn.

Samtidigt var polistätheten lägre när Socialdemokraterna förlorade valet 2022 än när de tillträdde 2014. Så kunde Sverige inte fortsätta att styras. Och svenska folket röstade mycket riktigt för maktskifte.

Nu har Sverige i stället en blå regering som har satsat på fler poliser och ett starkare rättsväsen, har gett polisen fler verktyg, såsom hemlig avlyssning, utökad kameraövervakning och vistelseförbud, och på allvar har skärpt straffen.

Och den negativa trenden har vänt på flera områden. Polistätheten har stigit och är nu den högsta i modern tid. Antalet skjutningar har minskat med minst hälften. Bostadsinbrotten har minskat, och i tidningen går det att läsa att stöldligorna flyr Sverige.

Vi har förstärkt det polisiära internationella samarbetet, vilket har lett till att fler gängkriminella har gripits, både i Sverige och utomlands. Och fler utländska medborgare som begår brott utvisas. Dessutom är det i dag fler brottslingar som avtjänar sina straff i fängelse, vilket gör att fler som utsatts för brott får se rättvisa skipas.

Allt detta gör Sverige till ett tryggare land. Men kampen mot brottsligheten och mot otryggheten är inte på något sätt vunnen. Sverige befinner sig fortfarande i en allvarlig samhällsutveckling där allt yngre gärningsmän begår grova brott. Vi behöver därför hålla kursen när det gäller tryggheten, och vi behöver fortsätta göra mer för att både förebygga och bekämpa brotten.

Vi kristdemokrater återkommer som ni vet ofta till att det verkligt trygga samhället byggs bäst underifrån, av starka och trygga familjer med goda värderingar, tid för barnen och möjlighet att känna hopp om en bättre framtid. Vi bedriver därför en politik som stöttar, stärker och skapar förutsättningar för tryggare familjer. Och när familjen inte fungerar gäller det att samhällets stöd sätts in i tid.

Hela samhället måste vara med och förebygga och bekämpa brotten för att Sverige på allvar ska bli tryggare. Därför har vi under mandatperioden gett Sverige en ny socialtjänstlag, med ett tydligt brottsförebyggande uppdrag och krav på att socialtjänsten ska stärka samarbetet för att förebygga brotten, inte bara mellan skola, polis och socialtjänst som man

ofta brukar prata om. Det gäller också företagarna i det lokala näringslivet, föreningslivet och idrottsklubbarna som gör att barnen kan få en meningsfull fritid.

Därför har vi genom resursförstärkningar påbörjat en resa mot en större och starkare socialtjänst. Den stora förändringsresan är påbörjad.

Nu behöver socialtjänsten också få fler verktyg för att kunna stärka sitt förebyggande arbete. I dag bygger socialtjänstens arbete på frivillighet, till dess problemen har vuxit sig så stora att ett tvångsomhändertagande av barn kan komma i fråga. Det behövs helt enkelt fler verktyg mellan dessa båda ytterligheter.

Regeringen har därför lämnat ett förslag till en lag om insatser inom socialtjänsten när samtycke saknas. Det är den propositionen vi behandlar i dag.

Lagen innebär att socialnämnden ska få möjlighet att besluta om insatser för barn, unga och vårdnadshavare när insatserna inte kan ges på frivillig väg samt om särskilda villkor för insatserna. Det kan handla om skyldighet att närvara i skolan. Det kan handla om skyldighet att vara nykter och drogfri, vilket ska kunna följas upp med drogtester så att man kan sätta in rätt stöd om det behövs. Det kan också handla om skyldighet att under vissa tider uppehålla sig i hemmet, i bostaden, vilket ska få förenas med elektronisk övervakning om det behövs för att förhindra att barnet eller ungdomen begår brott.

Men jag skulle säga att dagens förslag framför allt handlar om att stärka föräldraansvaret. Ingen annan är så viktig i ett barns liv som mamma och pappa. Trots det finns det undersökningar som visar att ungefär mellan 30 och 50 procent av vårdnadshavarna tackar nej till vissa typer av insatser från socialtjänsten. Det finns också stora variationer över landet. Detta duger förstås inte. Fler föräldrar behöver ta sitt föräldraansvar och samarbeta kring sina barn.

Regeringen föreslår därför tillfällig föräldrapenning för deltagande i vissa insatser. På så vis uppmuntrar man föräldrarna att ta sitt ansvar och underlättar för dem. Samtidigt föreslås att ett beslut om insats riktad till en vårdnadshavare ska få förenas med vite ifall man som förälder väljer att inte ta sitt ansvar. Det är dags att ta socialtjänsten på allvar.

Regeringen föreslår dessutom en ny lagstadgad skyldighet för kommunerna att kalla till allvarssamtal inom 24 timmar efter att ett barn eller en ung person under 21 år för första gången begått ett brott som kan leda till fängelse. Syftet är att socialtjänsten inom 14 dagar ska hålla ett särskilt samtal tillsammans med polisen, barnet eller den unga i fråga samt barnets vårdnadshavare för att kunna identifiera behov av stöd och hjälp men också varna för konsekvenserna och på så vis motverka att nya brott begås.

Det blir både morot och piska, och det blir tydligt att föräldrar har en skyldighet att stötta sina barn.

Vi kristdemokrater tror på Sverige. Vi vet att en tryggare vardag för vanliga människor och familjer i Sverige är möjlig. Vi ser ett positivt trendbrott. Nu skapar vi också bättre förutsättningar för socialtjänsten att bidra i arbetet med att förebygga och bekämpa brotten, så att fler barn kan få stöd att välja rätt väg och så att fler barn kan känna hopp om framtiden. Därför yrkar jag bifall till förslaget i socialutskottets betänkande.

Anf. 137 MAJ KARLSSON (V):

Herr talman! Så var det då dags att inleda mitt livs sista anförande här i riksdagen! Jag vet att mina kollegor här inne helst vill att vi snabbar på lite, men jag tar mig friheten att använda min sista talartid till att breda ut mig och vara lite personlig.

Jag måste säga att jag under mitt liv haft ett ganska märkligt privilegium, om man får kalla det så. Det är nästan som att jag varit en fluga som fått möjlighet att sitta på väggarna i samhällets olika skikt och se vad som händer på nära håll. Jag har sett hur fattigdom kan prägla en människas hela tillvaro. Jag har sett kampen det innebär. Jag har mött barn som burit livets alla motgångar på sina små axlar. Jag har sett människor kämpa mot svårt missbruk, och jag har sett människor ta sig ur det. Jag har också sett människor som inte lyckats. Jag har förlorat vänner – människor som jag växt upp med och för vilka den sociala utsattheten till slut blivit för stor. Tomrummet efter dem är gigantiskt.

Men jag har också fått leva med medelklassens privilegier. Jag har fått spatsera runt här i demokratins högborg och göra min röst hörd. Jag har till och med fått vara på fest med kungen. Det finaste är att jag har fått möjlighet att komma nära människor från alla dessa världar. Genom det har jag sett något väldigt tydligt. Våra vägar börjar ofta skiljas åt redan i barndomen. Vilken uppväxt vi får och vilka händer som erbjuder oss stöd på vägen sätter riktningen för vår framtid. Med rätt stöd kan en mörk tillvaro ljusna. Med fel stöd kan det gå precis hur illa som helst. Därför har barns rättigheter blivit en av mina viktigaste politiska frågor. Det är där vi visar vilket samhälle vi faktiskt är och vilket samhälle vi faktiskt vill bli.

Herr talman! För att förstå min kritik mot regeringens förslag behöver vi titta bakåt. När jag började i politiken var socialtjänstens barn- och ungdomsvård i svår kris. Barnärendena var för många och resurserna för få. Nyutexaminerade socialsekreterare fick en arbetsbelastning de inte mäktade med. De erfarna flydde fältet eller arbetade sig själva i fördärvet. Av alla rapporter handlade en av dem som berörde mig allra mest om hur mycket tid socialsekreterare faktiskt hade till sitt förfogande för de barn de skulle hjälpa. Det kunde handla om någon timme på en hel utredning.

Någonstans där borde vi ha stannat upp och frågat oss: Vad är det egentligen vi håller på med? I jakten på slimmade organisationer och budget i balans lyckades politiken glömma något helt avgörande: Vi hanterade inte ärenden. Vi hanterade människor. Barns liv låg i våra händer.

Samtidigt som socialtjänstens akuta situation uppdagats har vi sett enorma brister även i vår barn- och ungdomsvård. Det handlar om vårdkedjor som inte håller ihop, om kriminella som äger och driver HVB-hem, om allvarliga brister och övergrepp inom Sis och om barn som om och om igen sviks av samhället. Det råder inget tvivel om att vi har och har haft enorma brister i vårt system. Vi har inte alltid kunnat erbjuda barn och föräldrar det stöd som varit bäst för dem, och det har naturligtvis haft ett högt pris.

Men även om det finns områden där vi har långt kvar, inte minst när det gäller Sis och HVB, har mycket också förändrats. Barnkonventionen har blivit svensk lag. Det sociala arbetet har utvecklats. Vi har nu en ny socialtjänstlag som ska bygga på forskning, förebyggande arbete och tillit.

Det är en oerhört viktig reform. Just därför blir regeringens nya lagförslag så märkligt, för samtidigt som vi bygger en socialtjänst som ska arbeta förebyggande och skapa förtroende inför vi lagstiftning som riskerar att gå i motsatt riktning.

Herr talman! Vi delar problembilden. Föräldrar tackar för ofta nej till insatser. Steget mellan frivillighet och tvång är stort. Socialtjänsten behöver bättre verktyg för att hjälpa barn i utsatthet. Men vi är inte överens om vilka verktyg som faktiskt behövs.

Den första fråga regeringen borde ställa sig är: Varför tackar föräldrar nej? Det kan handla om bristande tillit, om att insatsen inte motsvarar familjens behov, om att man inte förstår vad den innebär eller helt enkelt om att insatsen faktiskt är fel. Problemet är att vi inte vet tillräckligt mycket om varför föräldrar tackar nej. Då borde det första steget vara att ta reda på det, inte att börja med sanktioner.

Ändå föreslår regeringen möjligheten att förelägga vite till föräldrar som tackar nej eller inte följer socialtjänstens krav. Vi vet vilka som riskerar att drabbas: familjer som redan lever under ekonomisk och social press. Vad gör ett vite med en familj som redan har svårt att få pengarna att räcka? Risken är att ekonomin försämras ytterligare, att stressen ökar och att föräldrarna dessutom börjar undvika socialtjänsten av rädsla för sanktioner. Det vore en katastrof. Det är tid, tillit, kompetens och resurser som skapar förutsättningar för förändring.

Herr talman! En annan del av förslaget rör möjligheten att besluta att barn och ungdomar ska hålla sig hemma under vissa tider, i vissa fall med elektronisk övervakning och möjlighet för polisen att ingripa. Det är mycket långtgående åtgärder i något som samtidigt beskrivs som en social och förebyggande insats. Det finns en uppenbar risk att barn som befinner sig i en riskzon behandlas som om de redan vore kriminella. Det innebär en farlig stämpel som vi vet kan vara oerhört svår att bli av med.

Men det finns också en barnskyddsproblematik. Tänk om barnet behöver skyddas just från sitt hem! Tänk om det finns våld eller kontroll där! Tänk om det område där barnet bor är den stora faran! Vad händer då, när samhällets lösning blir att barnet ska låsas fast med en boja? Här blir paradoxen tydlig. Vi har precis infört en socialtjänstlag som ska bygga på forskning, förebyggande arbete och tillit. Samtidigt inför vi parallell lagstiftning som riskerar att bygga på kontroll och tvång, i direkt strid mot all kunskap vi har. Det är lite svårt att få ihop.

Herr talman! Vilken roll vill vi att socialtjänsten ska ha? För mig är den viktigaste rollen att vara en myndighet som människor vågar vända sig till när livet håller på att gå sönder, en myndighet där jag vågar berätta det allra svåraste, särskilt när det handlar om mina barn. För att det ska vara möjligt krävs förtroende, tid, kompetens och resurser, och det krävs insatser som faktiskt fungerar.

Jag tror på en socialtjänst som ställer krav när det behövs och som skyddar barn när föräldrar inte förmår att göra det. Jag är beredd att gå långt för att skydda barn. Men jag motsätter mig lagar som saknar tillräckligt stöd och som riskerar att bryta mot de principer som vi vet är viktiga för ett fungerande socialt arbete. Jag motsätter mig med bestämdhet lagar som riskerar att göra det svårare att söka hjälp.

Det första vi måste göra är att se till att den nya socialtjänstlagen får genomslag och att socialtjänsten får de resurser som krävs för att göra det arbetet. Sedan måste vi ta reda på varför föräldrar tackar nej. Därefter måste vi ta fram konkreta åtgärder som bygger på forskning och beprövad erfarenhet. Jag yrkar därför bifall till reservation 1.

Herr talman! Nu ska jag snart avsluta mitt anförande, men jag vill säga några sista saker. Det har varit fantastiskt att få arbeta med er i socialutskottet. Jag har lärt mig så mycket, och jag är så tacksam över att jag har fått möjlighet att vara en röst för dem som inte alltid hörs mest.

Socialutskottet är unikt. Vi står upp för våra olikheter, men vi försöker samtidigt hitta vägar framåt med respekt. Det är att värna demokratin och att visa respekt för dem som behöver samhället allra mest. Det tycker jag är väldigt fint, så stort tack för det!

Jag vill också tacka all personal här i riksdagen. Det är ni bortom rampljuset som bär vår demokrati varje dag. För er är jag evigt tacksam, och inget hade gått vägen utan er!

Jag lämnar också talarstolen med oro. Barns rättigheter är satta under historisk press. Bara den här veckan fattas beslut som skakar alla barns rätt i grunden. Vi ser det i migrationspolitiken. Vi ser det i socialpolitiken. Vi ser det inte minst när barn nu riskerar att sättas i fängelse.

Samtidigt ser vi hur civilsamhället, som är det som håller våra barns ryggar, också är satt under hård press. Jag vill därför skicka med till alla er som ska ha ansvar för barnens framtid att den här situationen ska tas på största allvar.

Det är när det blåser riktigt hårt som vi på riktigt visar om vi håller. Det är just då vi ska se till att hålla våra viktigaste värden som högst. Om det är något som jag verkligen vill lämna efter mig när jag nu snart kliver ned från detta podium är det modet att stå upp för dem som behöver det allra mest. Nu kommer ni att behöva göra det för våra barn. Tack så hemskt mycket!

(Applåder)

Anf. 138 MARTINA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Tack, Maj, för ännu ett anförande som visar hur mycket du brinner för barnen och barnens rättigheter! Det visar på den saklighet som ledamoten har, hur påläst hon är och vilken värme som finns i hennes arbete.

Hon har gjort det arbetet i tolv år. Jag har inte gjort det i lika många år. Under de åren som vi har jobbat ihop har jag lärt mig en hel del om barns rättigheter. Vi är helt överens om att vi alltid ska sätta barnens bästa framför allt, men det är inte alltid vi är överens om lösningarna.

Den värme som finns i hennes arbete har jag tagit till mig av. Jag kommer i mitt fortsatta värv att försöka vara lika saklig i arbetet. Ledamoten har gett mig ett smeknamn. Jag gav ledamoten fel namn vid ett tillfälle, och vid nästa tillfälle blev jag kallad för Gullet.

Jag vill med detta, Maj Karlsson, tacka dig för ditt fantastiska arbete och önska dig all lycka till!

Anf. 139 MAJ KARLSSON (V) replik:

Herr talman! Tack så hemskt mycket, Martina Johansson! Jag är inte alls laddad för att ta emot det här.

Det är någonting med socialutskottet och absolut något med dig, Gullet, som person som gör att jag har lyckats att hålla den otroliga balansen som du och jag ofta hamnade i. Vi kanske inte är helt överens, utan vi behöver bolla det lite mellan varandra. Sedan kanske vi landar helt olika. Vi har ändå så stor respekt för varandras arbete. Det tycker jag har varit fantastiskt.

Politik är inte bara allt det hårdnackade. Vi lyckas också ha roligt emellanåt. Det har varit otroligt fint att få arbeta tillsammans med dig, Martina Johansson. Tusen tack!

Anf. 140 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Herr talman! Sådant här tycker jag är lite jobbigt: att skiljas från människor som man tycker väldigt mycket om.

Du har varit väldigt viktig för mig, Maj Karlsson. När jag kom in som ny ledamot lärde du mig väldigt mycket, utan prestige. Det fanns inte alls någon önskan att briljera utan att faktiskt lära upp och bjussa på kunskapen. Det har jag haft jättenytta av.

Du har varit viktig för utskottet. Jag tror att oavsett vilken grupp du är i så är du en väldigt viktig person. Du är ett fenomen. Du kan till exempel få ledamöter att prata alldeles för högt om sina drömmar på en flight från Skottland till Sverige. Det ska vi inte gå in närmare på. Det kan chocka kansli och andra ledamöter vad som kommer fram där!

Du är också viktig för demokratin. Du är något så ovanligt som en vänsterpartist som inte gillar polemik. Det är inte så dumt att ha den egenskapen i dessa tider. Du strävar ofta efter att förstå vad andra faktiskt menar. Du strävar också ofta efter att hitta en grundläggande konsensus. Den egenskapen är viktigare än någonsin i dag. Stort tack för den tid som vi har fått ha dig i utskottet!

(Applåder)

Anf. 141 MAJ KARLSSON (V) replik:

Herr talman! Ett stort tack för de fina orden, Gustaf Lantz! Jag kan inte alls hantera det här. Det är väldigt märkligt att lämna riksdagen efter så här lång tid. Man försöker att hålla det ifrån sig.

Som Gustaf själv sa är det svårt när man ska skiljas från människor som man har tyckt väldigt mycket om. Jag har haft otroligt roligt med dig, Gustaf. Det har varit så intressant. Gustaf sitter och viskar till mig så fort det kommer någon fråga: ”Vad tycker du om det? Jag tycker så här.” Man får alltid använda hjärnan tillsammans med dig. Det tycker jag är väldigt roligt.

Sedan är du en oerhört generös person som alltid kommer med komplimanger. Det tycker jag är något att ta med sig. Det är otroligt roligt att höra Gustaf när han säger till den ena eller den andra: ”Vad fin du är! Vilken fin blus du har! Vilken fin slips du har!”

Att få arbeta med en sådan kollega är otroligt. Tack så hemskt mycket för den här tiden, Gustaf!

Anf. 142 ULRIKA WESTERLUND (MP) replik:

Herr talman! Nu ska du få höra ett par sanningens ord, kära Maj! Jag måste också få tacka dig.

Vi har känt varandra i olika roller. Vi träffades för länge sedan. Även om jag är ny i riksdagen sedan den här mandatperioden hade vi kontakt innan dess när jag i min roll som bland annat ordförande för RFSL uppvaktade olika riksdagsledamöter och försökte argumentera för vår sak på olika områden.

Jag minns ett antal luncher. Jag tror att vi oftast brukade träffas på Kulturhuset och diskutera. Det uppskattade jag väldigt mycket. Jag uppskattade också väldigt mycket hur du tog emot mig när vi möttes här i riksdagen, med all din kunskap som jag har fått ta del av och den värme som alla har nämnt. Det är verkligen någonting som kännetecknar dig.

Vi har också småpratat lite om träning och andra saker som man gör utanför riksdagsuppdraget. Det är fantastiskt att få känna omsorgen om andra. Vi har verkligen inte heller varit överens i många frågor. Du har försökt förklara för mig ibland varför vissa saker är bättre så som ni tycker. Jag har kanske ändå landat i att vi inte tycker riktigt så. Men de fortsatta mötena är alltid respektfulla.

Det har varit fantastiskt för mig att få jobba med dig. Jag tänker inte sjunga, men det dök upp en text ur en sång i mitt huvud. Jag tror att du vet vilken den är: ”Maj från Göteborg, hej! Jag lärde mig mycket av dig.”

Anf. 143 MAJ KARLSSON (V) replik:

Herr talman! Nu kan jag snart inte hantera det, faktiskt. Jag blir så otroligt rörd.

Ja, Ulrika, vi träffades också precis när jag var helt ny i riksdagen och i en ganska komplicerad fråga. Du har från dag ett varit och är så knivskarp. Alltså, man kan nästan vara lite rädd för dig i början.

(ULRIKA WESTERLUND (MP): Nu är det ju du som slutar, Maj.)

Jag vet, men jag måste också få dela med mig! Jag ska också gå härifrån. Man kanske inte gör så, men jag vill ändå säga att det är så intressant att få arbeta med en person som du, för du ger alltid ett annat perspektiv. Du är väldigt grundad i det du står för.

Lika mycket som jag hör alla fina ord kan jag verkligen från mitt hjärta säga detsamma tillbaka. Gud, vad hade jag gjort här under alla de här åren utan dig? Stort tack!

Anf. 144 LINA NORDQUIST (L) replik:

Herr talman! Nu får vi se vem som inte kan hantera vad.

Jag har bara en sak att säga till dig, Maj, förutom tack, och det är: Vad du än gör, sluta aldrig vara du! Du får gärna bli liberal, för all del, men du har en förmåga. Så fort du hittar en liten skärva av någonting när det gäller människor som har det svårt, människor som har fötts med helt fel förutsättningar eller drabbats av svåra saker, lyckas du få andra partier att tillsammans försöka ta steg framåt. Som flera andra har sagt här: Skillnaderna överskuggar aldrig möjligheten att göra gott. Den egenskapen i dig, den är inte så vanlig. Du är fantastisk i din omtanke om andra människor. Tack för det! Sluta aldrig vara du!

(Applåder)

Anf. 145 MAJ KARLSSON (V) replik:

Herr talman! Alltså, nu går det inte längre, faktiskt.

Några av mina starkaste minnen av när du och jag började jobba ihop, Lina, är att vi ofta brukade gå ut, och så brukade vi säga vad vi egentligen tyckte om saker och ting.

(LINA NORDQUIST (L): Det där var ju hemligt!)

Jag vet! Jag säger inte vad vi tyckte. Men jag tycker att det har varit en sådan otroligt fin erfarenhet för mig att ta med mig av demokrati. Det är ändå ganska stort att få veta att man kan ha väldigt olika uppfattningar. Man kan tycka väldigt mycket, och man kan till och med vara hård mot varandra i debatterna. Men sedan kan man ändå gå ut och prata med varandra med stor respekt och ibland till och med erkänna när man har haft fel.

Någonstans är det ju så att vi kommer hit som människor. Vi kommer hit och representerar demokratin, men man kan ha olika verklig tilltro till den. Men på det sättet har jag verkligen fått med mig det från er, och jag tycker att det är så himla fint. Jag önskar att alla kunde få se att bakom alla de här hårda orden och allt vi gör här så pågår det också en massa andra saker. Det är otroligt vackert, tycker jag. Stort tack, Lina, och tack för de fina orden!

(Applåder)

Anf. 146 GUSTAF LANTZ (S):

Herr talman! Det sägs nej till alldeles för många insatser som socialtjänsten föreslår, insatser som kan hjälpa barn som annars far illa och hålla barn borta från att hamna i ett liv fyllt av droger, våld och kriminalitet.

Sverige har inte råd att nonchalera socialtjänstens arbete. Sverige har inte råd med att barn inte blir hjälpta för att föräldrar säger nej till insatser. Våra barn förtjänar bättre. Socialtjänsten förtjänar att bli tagen på allvar. Framför allt förtjänar barns behov att bli tagna på allvar.

Herr talman! Såklart ska socialtjänstens arbete i första hand bygga på frivillighet. Så vill också socialtjänsten arbeta. Men vi kan inte acceptera att valet står mellan att samhället rycker på axlarna och inte kan göra någonting och att samhället rycker barnen från deras familjer genom ett beslut om tvångsomhändertagande. Det måste finnas något däremellan, och det är detta något som vi diskuterar i dag – det som kallas mellantvång.

Sverige har ett stort problem med antalet unga som rekryteras och lockas till gäng. Den organiserade brottsligheten i Sverige är brutal och leder inte sällan barn rakt in i döden. Detta tillflöde måste såklart stoppas.

Att lagföra brott som begås kommer aldrig ensamt åt brottsligheten. Vi måste få till ett betydligt bättre förebyggande arbete. I denna uppgift är det viktigt att de insatser som socialtjänsten anser nödvändiga också blir av.

För oss socialdemokrater är detta en nyckelfråga. Vi har tjatat om att inrätta ett nationellt riskfamiljsprogram för att kunna sätta in riktigt tidiga insatser där barn lever i störst risk.

Vi har dessutom i flera år krävt möjligheten för socialtjänsten att punktmarkera unga på glid. För detta har vi krävt ekonomiska resursförstärkningar till socialtjänst och skola för att sätta in insatser för att följa dessa barn dygnet runt. För i år, 2026, har vi i våra skuggbudgetar avsatt sammanlagt 1,9 miljarder kronor för detta ändamål.

Herr talman! När regeringen nu äntligen lade fram ett lagförslag fanns det stora förhoppningar. Men jag måste tyvärr säga att förslaget är en besvikelse i de delar som handlar om punktmarkering.

I stället för att använda teknik för att socialsekreterare ska kunna hålla stenkoll på ungdomar och barn, kunna vara som ett plåster med både personlig närvaro och digitala verktyg, får vi ett förslag på bordet som mest liknar hur vi straffar brottslingar för redan begångna brott.

Övervakningen ska utföras av en separat myndighet i en organisation som i dag inte finns på plats. Det kommer sannolikt att ta många år innan detta fungerar, och företrädare för socialtjänsten har riktat skarp kritik mot förslagen.

Hemarrest mellan vissa fasta tider kvälls- och nattetid med tung teknik som kräver fasta installationer var inte vad vi socialdemokrater såg framför oss när vi talade om punktmarkering på vår partikongress.

Idrotten eller andra positiva sammanhang utanför det egna hemmet kan vara en viktig väg bort från kriminalitet. Vi vill ha en riktig punktmarkering, där vuxna som vill unga väl ges möjlighet att leda ungdomar i rätt riktning genom att ha både koll på och kontakt med ungdomen.

Fotboja för att straffa människor fyller absolut ett syfte i vissa fall, men här hade vi velat se en mer dynamisk och framåtlutad reglering som möjliggjort vassare förebyggande insatser.

Men, herr talman, något som verkligen är bra med denna proposition är att en förälder ska kunna få tillgång till tillfällig föräldrapenning när han eller hon deltar i vissa insatser genom socialtjänsten när samtycke saknas. Det är viktigt att se att det är många som lever med knappa resurser, där ett missat arbetspass kan vara ett svårt hinder att ta sig över för att en insats ska bli av.

Men vi vill mer. Vi socialdemokrater har högre ambitioner, men vi kommer att rösta för regeringens förslag. Vi låter inte det bästa bli det godas fiende. Men vid ett eventuellt regeringsskifte kommer vi socialdemokrater att ta initiativ till att tillsätta en ny utredning gällande socialtjänstens punktmarkering av unga på väg in i kriminalitet.

Vi kommer också att fortsätta prioritera socialtjänsten framför stora skattesänkningar till dem med högst inkomster. Vi har visat våra prioriteringar i skuggbudget efter skuggbudget. Regeringen har prioriterat annat. Det hoppas jag står klart för väljarna inför höstens val. Jag tror nämligen att de flesta vill att samhället ska göra mer för barn och unga på väg åt fel håll.

(Applåder)

Anf. 147 MARTINA JOHANSSON (C):

Herr talman! Detta gäller en lagstiftning om förebyggande insatser vid bristande medverkan. Även här vill jag börja med att prata om vikten av att jobba motiverande och att förstå de familjer som kan behöva stöd. När

vi lär känna familjerna får vi veta vilka insatser som kan behövas. Det handlar om att skapa tillit och förtroende och tidigt möta familjerna.

Många familjer får sitt första möte med samhället på något sätt i form av MVC och sedan BVC, och vi har byggt ut hembesöksprogram där man samverkar väldigt bra. Detta är något som måste fortsätta även upp i skolåldern. Vi har också möjlighet till skolsociala team som kan jobba vidare, för det är här någonstans grunden läggs när familjer behöver stöd och hjälp.

Från och med i morgon kommer det att vara en annan lagstiftning, men i nuvarande lagstiftning om vård av unga har det funnits en möjlighet att fatta beslut om öppna insatser utan samtycke. Min tolkning av detta är att regeringen nu väljer att lägga det här i en särskild lag för att förtydliga vid vilka tillfällen man ska kunna fatta beslut. Man har också utökat så att lagen även kan gälla föräldrar och lagt till delar. Detta står Centerpartiet bakom.

Herr talman! Samtidigt som jag vill trycka på vikten av tidiga insatser och säga att det är viktigt att detta bygger på frivillighet för att motverka misstro står vi bakom många av de förslag som regeringen lägger fram i denna lagstiftning. Självklart ska vi kunna ställa krav på nykterhet och drogfrihet och att barn och unga deltar aktivt i samhället och integrerar sig – eller snarare att vi rekryterar barn och unga till det goda samhället i stället för att de rekryteras till kriminella gäng.

Det är också jättebra och viktigt att ha tidiga samtal när barn och unga börjar förflytta sitt beteende utanför de normer vi gemensamt har. Det är dock viktigt att man då inte hotar med polis, för det skapar inte så mycket förtroende och tillit. Det är också bra att vi kan besluta om att barn ska finnas hemma nattetid.

Framför allt är det bra att man nu kan få tillfällig föräldrapenning även när man deltar i olika insatser. Jag tror personligen att det är ett av de stora skälen till att man faktiskt inte alltid har gjort det som förälder. Om man har taskig ekonomi och dubbla jobb är det svårt att ta ledigt utan ersättning för att hjälpa den man älskar mest: sitt eget barn. Detta tror jag är en riktigt bra del i det här.

Herr talman! Vi i Centerpartiet står dock inte bakom hela den här lagstiftningen. Vi ser en risk med att kunna besluta om vite, och vi ser risker med den elektroniska fotbojan.

Det handlar i många delar om vite. Det kan vara svårt att döma ut vite, men jag ser också framför mig den här föräldern som undrar: Vågar jag verkligen be om hjälp, eller kan det vara så att jag kan drabbas av någon form av ekonomiskt vite i nästa steg om jag inte lyckas leva upp till det jag förväntas göra?

Vem är det som brister om inte eleven går till skolan? Är det föräldrarna? Är det skolan som inte kan ta emot på rätt sätt, eller är det föräldrarna som inte kan motivera? Det finns alltid en risk att vi hamnar i en diskussion som vi inte vill ha, oavsett vad skälet till det är.

Att sätta elektronisk övervakning på någon som inte har begått ett brott tycker vi är en alldeles för ingripande åtgärd. Vi skulle inte göra det mot en vuxen person som inte är dömd för brott, till exempel.

Herr talman! Samtidigt vill jag nog påstå att vi alla i den här kammaren är helt överens om att det är oacceptabelt att barn begår grova kriminella handlingar och att barn far illa och om att vi gemensamt måste jobba för

att bryta de beteenden som skapar detta – både hos de unga personerna och hos föräldrarna.

Ibland kan det faktiskt också vara så att det är samhället runt ikring som skapar de här problemen och att det inte alls har med familjen att göra. Det finns dock som sagt gränser för vilka ingripande beslut Centerpartiet tycker att socialtjänsten ska kunna ta.

Vi ska också komma ihåg att om barn befinner sig i den här typen av miljöer som är så pass svåra och allvarliga ska barnen faktiskt omhändertas, och då har vi nästa lagstiftning.

Centerpartiet har som sagt reserverat sig mot en del i den här lagstiftningen. Dels handlar det om det jag nämnde om vite och elektronisk övervakning, dels vill vi se över skälen till att föräldrar tackar nej till insatser. Vi vet nämligen inte alltid riktigt varför, och det finns olika uppgifter om hur många det faktiskt handlar om.

Det finns uppgifter i utredningen om att det är 40 procent som tackar nej till insatser, och det finns uppgifter från forskning hos Stockholms universitet om 12 procent. Jag har vid något tillfälle också hört minister Gunnar Strömmer säga 100 procent, och den siffran känns ännu konstigare för mig.

Det här är skälet, för om vi inte vet varför föräldrar tackar nej kan vi inte heller ha rätt insatser. Det kan handla om tillit. Det kan handla om att man inte känner familjen och att man därför faktiskt inte ger en effektiv insats till familjen. Det kan också bero på det jag var inne på tidigare, alltså att föräldrar faktiskt inte har råd.

Min och Centerpartiets poäng med detta är att vi också måste ta reda på varför det är så här.

Herr talman! Vi har ytterligare en reservation som handlar om att utvärdera det som redan är beslutat. En del av det står jag helt bakom, och en del har jag varit tveksam till. Vi måste dock se till att de lagar, förordningar och regleringsbrev – inom både Socialdepartementet och Justitiedepartementet – som vi har beslutat om leder dit vi vill att de ska leda: till att färre barn far illa, att färre barn hamnar i kriminalitet och att samhället och vuxensamhället finns där för våra barn.

Jag känner att detta blir mer och mer brådskande. Det gäller att vi inte bygger fina hus som inte är hållbara utan som faller som korthus när vi petar lite på grunden och som inte alls ger det vi vill – oavsett hur vackert det låter när vi alla är överens i kammaren, vilket faktiskt kan vara sant.

Med det sagt, herr talman, vill jag tacka för den här terminen och önska alla en trevlig sommar. Jag hoppas att jag får träffa många av er när riksdagen öppnar igen i september!

Jag yrkar bifall till reservation 6.

Anf. 148 JESSICA STEGRUD (SD):

Herr talman! Allt fler barn och unga dras in i allvarligt missbruk och kriminalitet. Rekryteringen till kriminella nätverk sker allt längre ned i åldrarna. Det kan handla om stölder, inbrott, bedrägerier och narkotikaförsäljning samt om grova våldsdåd och i allra värsta fall kontraktsmord. Många växer upp i miljöer där gängen har större makt än föräldrarna, och i vissa fall är föräldrarna själva en del av den kriminella miljön. Detta är minst sagt en skrämmande utveckling som måste stävjas med alla medel.

I och med den nya socialtjänstlagen har socialtjänsten fått ett tydligare uppdrag att tidigt upptäcka barn och unga som är på väg in i eller riskerar att hamna i exempelvis missbruk och kriminalitet. Man har fått ett uppdrag att så långt det är möjligt förebygga en negativ utveckling, bland annat genom samarbete med föräldrar, skola, polis och andra myndigheter.

Riktade insatser till föräldrar bygger i dag av tradition på tillit och frivillighet och på att föräldrar eller vårdnadshavare aktivt deltar i möten och följer föreslagna åtgärder i syfte att få ett barn eller en ungdom på rätt väg igen. Vi har dock sett, herr talman, att alltför många föräldrar eller vårdnadshavare – nästan hälften faktiskt – inte deltar i de frivilliga insatser som erbjuds. Detta har ställt oss inför ett vägval. Ska vi låta det fortgå, eller ska vi gripa in? Ska vi agera medan det fortfarande går att vända utvecklingen eller vänta tills problemen blivit så stora att bara de mest ingripande åtgärderna, som tvångsomhändertagande, återstår?

Herr talman! Det är mot den bakgrunden vi ska se den här propositionen, för i dag finns det helt enkelt ett glapp mellan frivilliga insatser och den situation där tvångsvård enligt LVU blir aktuell. Däremellan kan ett barn hinna börja missbruka, sluta gå till skolan och rekryteras in i kriminalitet. Frågan lyder: Ska vi låta det fortgå, eller ska vi gripa in? Självklart ska vi gripa in. Vi ska agera, vilket vi nu också gör. Att inte göra det vore högst oansvarigt både gentemot barnet eller den unga och gentemot samhället i stort.

Vi ser nu till att socialtjänsten framöver ska kunna besluta om bindande insatser även när samtycke saknas. Det kan handla om krav på skolgång, nykterhet och drogfrihet, drogtester eller att en ungdom ska vara hemma under vissa tider på dygnet. Detta är inte ett steg från frivillighet till tvång som huvudregel; det är ett steg från en situation där socialtjänsten ibland saknar verktyg till en situation där det faktiskt går att agera. I många fall duger det helt enkelt inte att säga att vi har erbjudit hjälp och sätta punkt där, utan ibland behöver vi kunna kräva att hjälpen faktiskt tas emot.

Herr talman! Vi sverigedemokrater har respekt för den kritik som har riktats mot det här förslaget. Integritet och rättssäkerhet är viktiga frågor. Verktygen kan vara ingripande och ska därför användas proportionerligt och bara när de verkligen behövs.

Remissinstanserna har varit många, men det finns en remissinstans som vi anser saknas både här och i den allmänna debatten, nämligen de föräldrar som vill ta ansvar men vars egen förmåga inte räcker till. Det kan vara den ensamstående mamman som arbetar natt och inte klarar att kontrollera var tonåringen därhemma befinner sig. Det kan vara pappan som har gjort allt han kan i form av engagemang och gränssättning men ändå ser sitt barn dras in i missbruk och kriminalitet. För dem handlar inte det här om att avsäga sig sitt föräldraskap utan om att få hjälp att utöva det.

Herr talman! Insatser som drogtester, tillfälligt omhändertagande och elektronisk övervakning är ingripande och ibland kraftfulla verktyg. Men att en åtgärd är ingripande innebär inte att den är fel eller att den inte behövs. Frågan måste vara: Är den rättssäker, är den proportionerlig och används den för att skydda barnet eller den unga – eller kanske andra i omgivningen? Vi ska nämligen skydda barns integritet, men vi ska också skydda barn från kriminalitet, missbruk och destruktiva miljöer.

De här åtgärderna ska självklart inte vara det första steget. Precis som jag nämnde tidigare har skola och socialtjänst numera ett uppdrag att agera tidigt – att upptäcka problemen innan kriminalitet och missbruk har hunnit bli en livsstil.

Som ett led i detta tycker vi att de så kallade allvarssamtalen är viktiga. När en ung person för första gången misstänks för ett brott som kan ge fängelse ska socialnämnden hålla ett särskilt samtal där även polisen kan delta. Det ska helst vara mer än bara ett möte; det ska vara en brytpunkt. Det ska vara ett tillfälle att identifiera vilket stöd den unge faktiskt behöver, men också ett tillfälle att tydligt markera: Ja, vi ser vad som händer, och vi accepterar det inte – men vi tänker inte heller ge upp om dig.

Det är precis den kombination som behövs: tydliga gränser och en väg tillbaka – och inte bara det utan även en väg framåt, med tydliga krav men också ett tydligt stöd.

Herr talman! Som jag har nämnt ska socialtjänsten bygga på förtroende och goda relationer i grunden. Men tillit får inte betyda att samhället står handfallet när ett barn håller på att gå åt fel håll. Frivillighet får inte bli ett finare ord för passivitet när frivilligheten har misslyckats. Bakom varje beslut finns det nämligen en människa – en ung människa som kanske ännu inte förstår konsekvenserna av de val som görs men som fortfarande kan räddas och fångas upp om samhället agerar i tid. Vi ska helt enkelt se det som händer och sätta tydliga gränser, men vi ska också ge en väg ut, en väg tillbaka och en väg framåt.

Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Jag vill också, så här på sluttampen, slänga in att jag önskar dig ett stort lycka till, Maj Karlsson. Vi har inte setts så mycket – jag tror inte att vi har haft några dueller här i kammaren – men jag har sett att ditt engagemang har varit jättestort. Stort lycka till framöver!

Anf. 149 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Herr talman! Så sent som i juli förra året trädde den nya, efterlängtade socialtjänstlagen i kraft. Det är en viktig lagstiftning som kommer att stärka socialtjänstens arbete och som lägger stor vikt vid det viktiga förebyggande arbetet.

Mot den bakgrunden tycker vi att det förslag som regeringen nu lägger fram är anmärkningsvärt. Propositionen innehåller ett antal förslag som Miljöpartiet anser riskerar att underminera tilliten till socialtjänsten och försvåra just det förebyggande arbetet.

En stor majoritet av remissinstanserna var också negativa till förslagen från den utredning som ligger till grund för propositionen, bland annat Barnombudsmannen, Socialstyrelsen och Föreningen Sveriges Socialchefer. På ett övergripande plan kan man säga att remissinstanserna uppmärksammar tre allvarliga konsekvenser av förslagen.

Till att börja med anser man att förslagen riskerar att underminera tilliten till socialtjänsten, något som även utredningen uppmärksammade och reflekterade kring. Att göra användningen av tvångsåtgärder till en del av socialtjänstens uppgifter riskerar att minska människors benägenhet att vända sig till och vilja ta emot stöd och hjälp från socialtjänsten. Socialstyrelsen lyfter fram att socialtjänstens kärnuppdrag är att verka

stödjande och hjälpande och att utredningens förslag innebär en risk att fokus skiftas till mer kontroll och repression.

Vidare pekar remissinstanserna på att förslagen bygger på bristande forskning och erfarenhet. Utredningen tog själv upp att den tillgängliga forskningen beträffande socialt arbete, insatser och behandlingsmetoder till största delen rör sådant som bedrivs på frivillig väg. Utredningen kunde inte påvisa något vetenskapligt stöd för hur tvångsåtgärder ska leda till en positiv förändring för barn. Forskning visar i stället att egen vilja, tillitsbaserade metoder och delaktighet är viktiga förutsättningar för att insatser inom socialt arbete ska leda till långsiktigt hållbara förändringar.

Till sist anser man alltså att det här förslaget motarbetar den nya socialtjänstlagen. Detta uppmärksammas av bland annat Rädda Barnen, som pekar på att målet med socialtjänstlagen ju är att arbeta förebyggande och skapa tillit och tillgänglighet, och man uttrycker oro för hur de här förslagen krockar med de målen. I den nya socialtjänstlagen finns det också krav på att socialtjänstens arbete ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet, vilket ju blir svårt eftersom dessa förslag som sagt saknar vetenskapligt stöd.

Dessutom är omställningen till den nya socialtjänstlagen i Sveriges 290 kommuner något som kräver resurser och arbetsro, inte parallella nya arbetssätt för tvång.

Vi instämmer i kritiken. Om repressiva åtgärder ska riktas mot barn och unga måste det finnas tydliga indikationer på att åtgärderna ger positiva effekter, och vi menar att så inte är fallet här.

Detta framgår inte minst av förslaget att socialnämnden ska få besluta om att vårdnadshavare, barn och unga ska delta i öppna insatser när samtycke saknas. Forskning visar att vårdnadshavare som har tillit till socialtjänsten är mer benägna att söka hjälp i ett tidigt skede, vilket kan förebygga att problem fördjupas. Om förtroendet brister finns det en risk att vårdnadshavarna i stället undviker kontakt med socialtjänsten, vilket kan försämra möjligheterna att tillgodose barnets behov av stöd.

Herr talman! I dag saknas underlag om varför föräldrar tackar nej till socialtjänstens insatser. Vi har hört olika typer av uppskattningar här, och ibland hör man att 40 procent tackar nej till insatser.

Enligt vår mening visar detta på behovet av en djupare analys av varför barn, unga eller föräldrar tackar nej. Det vore bättre att förstå hur frivilliga insatser fortsatt kan vara vägledande men erbjudas på andra sätt. Framför allt barnrättsorganisationer lyfter fram att deras erfarenhet visar att brist på tillit, rädsla för myndigheterna eller att insatserna inte är anpassade efter familjens behov är några skäl till att vårdnadshavare tackar nej.

Regeringen föreslår vidare att insatser utan samtycke ska kunna förenas med särskilda föreskrifter, däribland vite mot föräldrarna. Syftet med ett vitesföreläggande ska vara att socialnämndens beslut om insatser utan vårdnadshavarnas samtycke efterlevs av vårdnadshavarna. Detta är en del av förslaget som Miljöpartiet, liksom organisationer som SOS Barnbyar och Barnrättsbyrån, är mycket kritiskt till. Förslaget utgår också från en felaktig bild av varför vårdnadshavare inte tar emot insatser. Som Föreningen Sveriges socialtjänstchefer, FSS, framhåller handlar det oftast om att vårdnadshavare inte har rätt förutsättningar, förmåga, förståelse eller tilltro till samhällets stöd. Detta avhjälps inte genom vitesförelägganden utan kräver andra metoder och arbetssätt.

För Miljöpartiet är det uppenbart att förslaget om vitesföreläggande kommer att drabba familjer som redan är ekonomiskt utsatta och vårdnadshavare med svag föräldraförmåga eller låg förståelse för och tillit till samhällets stöd. Det här kan inte åtgärdas genom ett vitesföreläggande.

Herr talman! Ytterligare föreskrifter som ska kunna riktas mot barn och som Miljöpartiet avstyrker gäller drogtest och fotboja. Också mot dessa förslag riktas omfattande kritik från remissinstanserna. Bland andra JO, Rädda Barnen, Advokatsamfundet, Bris, Institutet för mänskliga rättigheter och Socialstyrelsen är kritiska.

Att socialnämnden ska arbeta för och ta initiativ till att förebygga och motverka skadligt bruk och beroende är en självklarhet, och det framgår av dagens regelverk i socialtjänstlagen. Som flera remissinstanser påpekar riskerar propositionens förslag i stället att underminera insatser inom öppenvård. Drogtest och fotboja är mycket ingripande insatser och ett stort ingrepp i den enskildes integritet. Det framstår inte som en proportionerlig förebyggande insats utan snarare som en disciplinär insats. Vi menar också att den riskerar att stå i strid med till exempel barnkonventionen.

Enligt Miljöpartiet är förslaget om fotboja särskilt anmärkningsvärt. I dag är fotboja bara aktuellt för den som dömts för brott eller som fått ett utvidgat kontaktförbud och riskerar att överträda det. Där är det ett användbart verktyg. Det finns dock risk för att ett barn som får fotboja uppfattas som en kriminell person både av omgivningen och av den övervakade personen själv. Flera remissinstanser hänvisar också till erfarenheter från Danmark, där möjligheten att använda elektronisk övervakning avskaffades bara två år efter införandet. Skälet till avskaffandet var att möjligheten till elektronisk övervakning inte var rätt väg att gå för att förebygga ett kriminellt och asocialt beteende.

Miljöpartiet håller med om regeringens beskrivning att utvecklingen när det gäller barns involvering i kriminalitet är mycket allvarlig. Socialtjänsten har, tillsammans med rättsväsendet, en viktig roll i att stärka det förebyggande arbetet och bidra till att fler barn både kan hindras från att dras in i kriminalitet och kan få hjälp att lämna densamma.

Vi delar däremot inte uppfattningen att fler insatser utan samtycke, tvångsåtgärder, vitesföreläggande, drogtester och fotboja kommer att bidra till att hjälpa fler barn och deras familjer. Ett införande av tvång som verktyg för att få till ett socialt förändringsarbete riskerar att bli kontraproduktivt genom att skada tilliten, motivationen och delaktigheten hos barn och unga.

Jag yrkar bifall till reservation 5.

Anf. 150 MALIN HÖGLUND (M):

Herr talman! I dag behandlar vi socialutskottets betänkande 39 om förebyggande insatser inom socialtjänsten till skydd för barn och unga vid bristande medverkan. Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Ett samhälle bedöms inte bara efter hur det reagerar när ett barn redan har hamnat i kriminalitet eller missbruk, utan det bedöms också efter hur tidigt det vågar agera för att förhindra att det sker. Det är precis detta som den här propositionen handlar om. Regeringen tar ansvar. Vi nöjer oss inte med att ingripa när skadan redan är skedd. Vi stärker socialtjänstens möjligheter att hjälpa barn och familjer innan problemen växer, så att

omhändertagande enligt LVU inte blir den enda återstående lösningen. Det är en viktig förändring.

Herr talman! Under alltför lång tid har socialtjänsten stått maktlös i situationer där man vetat att ett barn varit på väg åt fel håll och där riskerna varit uppenbara men där nödvändiga insatser stoppats därför att vårdnadshavare sagt nej eller inte medverkat. Konsekvensen har blivit att samhället ofta har tvingats vänta tills problemen blivit större, tills kriminaliteten blivit grövre eller tills barnet blivit ett brottsoffer eller själv blivit gärningsman.

Den tiden är nu förbi. Med den här propositionen ger vi socialtjänsten verktyg att agera tidigare. När frivilligheten inte räcker ska samhället kunna fatta beslut om nödvändiga insatser för både barn och vårdnadshavare. Det handlar inte om att ta över föräldrarnas ansvar utan om att säkerställa att föräldraansvaret faktiskt tas. Det finns situationer där barn lämnas utan det stöd och den vägledning som de behöver. Då kan inte samhället stå bredvid och hoppas att problemen löser sig själva.

Herr talman! En viktig del av propositionen handlar om att stärka föräldrarnas ansvar. Om socialtjänsten beslutar om insatser ska vårdnadshavare också kunna bli skyldiga att delta. Det är en rimlig ordning. Föräldrarna är barnets viktigaste vuxna. Om ett barn är på väg in i kriminalitet eller annan destruktiv utveckling måste de vuxna runt barnet vara en del av lösningen. Därför inför regeringen möjligheten att förena vissa beslut med vite. Det handlar inte om att straffa föräldrarna, utan det handlar om att säkerställa att nödvändiga insatser faktiskt genomförs. Den som vill hjälpa sitt barn ska få samhällets stöd, men den som vägrar att ta sitt ansvar ska inte kunna stoppa insatser som är avgörande för barnets framtid.

Propositionen innehåller också möjligheten att besluta om särskilda villkor för barn och unga. I vissa fall kan det innebära att barnet under viss tid ska vistas i hemmet. När elektronisk övervakning tas i bruk kommer den att vara ett verktyg för att säkerställa att beslutet följs. Det handlar inte om övervakning för övervakningens skull, utan det handlar om att skydda barn från att dras djupare in i kriminalitet, gängmiljöer eller annan destruktiv påverkan. Det är en betydligt mindre ingripande åtgärd än ett omhändertagande, och just därför är det ett viktigt verktyg. Ju tidigare samhället kan ingripa med rätt insats, desto större är chansen att undvika betydligt mer ingripande åtgärder senare.

Herr talman! Regeringen stärker också samarbetet mellan socialtjänsten och Polismyndigheten. Om ett barn bryter mot ett beslut om att vistas i hemmet ska polisen kunna omhänderta barnet tillfälligt. Det handlar inte om att kriminalisera barn. Det handlar om att säkerställa att samhällets beslut faktiskt får genomslag. Lagar och beslut som inte kan upprätthållas riskerar att bli tomma ord, och det tjänar varken barnen eller samhället på.

En annan viktig del av propositionen är införandet av allvarssamtal. Första gången ett barn misstänks för ett brott som kan leda till fängelse ska socialnämnden hålla ett särskilt samtal. Det är en tydlig signal. Den första kontakten med rättsväsendet får aldrig betraktas som en bagatell. Tvärtom är det ofta då möjligheten att bryta utvecklingen är som störst. Tidiga insatser är inte ett uttryck för svaghet, utan de är ett uttryck för ansvar. Vi

vet att många unga som senare fastnat i grov kriminalitet började med mindre allvarliga brott. Därför måste samhället reagera tidigt – inte senare.

Herr talman! Regeringen visar också förståelse för familjernas situation. Föräldrar som deltar i insatser som socialtjänsten beslutar om ska kunna få tillfällig föräldrapenning. Det är ett viktigt besked. Ingen ska behöva välja mellan att delta i insatser som kan förändra ett barns liv och att kunna försörja sin familj. Vi ställer krav, men vi ger också stöd. Det är en politik som bygger på både ansvar och medmänsklighet.

Den här propositionen är ytterligare ett exempel på den omläggning av svensk politik som regeringen genomför. Vi accepterar inte att barn rekryteras av kriminella nätverk. Vi accepterar inte att socialtjänsten står utan verktyg. Vi accepterar inte att samhället ska behöva vänta tills problemen har blivit så stora att tvångsvård är den enda möjlighet som återstår.

I stället bygger vi ett samhälle där insatser sätts in tidigare, där föräldraansvaret stärks, där socialtjänsten får bättre möjlighet att hjälpa och där barn får större chans att välja en annan väg än den kriminalitet som har tagit ett grepp om deras liv.

Herr talman! Det är så ett ansvarstagande samhälle fungerar. Regeringen väntar inte på nästa rubrik, på nästa skjutning eller på nästa barn som utnyttjas av gängen. Regeringen agerar i tid, och det är precis vad regeringen gör med denna proposition.
(Applåder)

Anf. 151 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Herr talman! Jag har inget att anmärka på anförandet. Som vanligt pratar du om den egna politiken, Malin Höglund, och du är en hederlig motståndare som jag verkligen har uppskattat under mina år i socialutskottet.

Jag skulle beskriva dig som en typisk folkrörelsemoderat, vilket är fantastiskt. Det märks att du har dina rötter i idrottsrörelsen. Det märks också att du har ett folkrörelseledarskap i gruppen. Man kan prata om formella och informella ledare, och det är tydligt att du har ett stort informellt ledaransvar hos Moderaterna i riksdagen. Jag tror att du har varit väldigt viktig för den gruppen, precis som du har varit för socialutskottet.

Jag kommer tyvärr aldrig att rösta på dig, dels för att jag inte bor i Dalarna, dels för att jag är socialdemokrat. Men om vi hade bott i samma bostadsrättsförening hade jag definitivt röstat på dig som ordförande, för jag har stort förtroende för dig. Du har precis det där ledarskapet som ser, bekräftar och skapar god stämning i en grupp plus att du alltid är påläst, kunnig och väl förberedd. Du kommer att lämna ett stort tomrum efter dig, men jag önskar dig lycka till i framtiden.
(Applåder)

Anf. 152 MALIN HÖGLUND (M) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för de fina och vänliga orden. Du brukar ofta nämna oss kvinnor i gruppen och berömma våra kläder, och det är något jag har tagit fasta på.

Någon gång i framtiden kanske vi hamnar i samma bostadsrättsförening – man vet ju aldrig vart livet tar vägen – och då får vi väl se vad som händer. Kanske är det precis som med kattungar – att du med tiden får upp dina ögon.
(Applåder)

Anf. 153 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Herr talman! Om ni frågar Fredrik eller Christian får ni veta att inte heller männen skonas från mina komplimanger – bara så att det blir utrett. Men det måste vara fina kläder; jag gör det inte slentrianmässigt.

Anf. 154 MARTINA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Det är trevliga replikskiften i dag, tycker jag.

Du och jag, Malin, har av naturliga skäl inte jobbat lika nära som Maj och jag eftersom du representerar regeringen och jag oppositionen. Men jag har känt av din värme och hur viktigt barns rättigheter är för dig, och vi har jobbat tillsammans på olika sätt.

Som ung vuxen bodde jag i Dalarna i några år, och mitt hjärta brinner alltid för Dalarna. Vi kanske hamnar i samma kommun i framtiden, vem vet? Men låt mig här och nu rikta ett stort tack till dig.

Anf. 155 MALIN HÖGLUND (M) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Martina Johansson för de vänliga orden.

Vem vet? Kanske flyttar ledamoten till Dalarna framgent, vilket vore väldigt trevligt, eller så dyker hon upp under Vasaloppsveckan.

Anf. 156 MAJ KARLSSON (V) replik:

Herr talman! Du och jag, Malin, står långt ifrån varandra politiskt av helt naturliga orsaker. Du är på högerkanten och jag på vänsterkanten. Vi har inte heller haft ett så nära samarbete. Men vi har haft en fin relation i utskottet. Du har nämligen en unik egenskap, en jättefin förmåga att vara det sociala kittet i en grupp. Det är inte alltid så himla lätt i en politisk kontext där alla har väldigt olika åsikter. Men i alla sammanhang där du gör din röst hörd gör du det med värme, och du ser till att vi alltid har det trevligt och möter alltid dina kollegor med ett leende. Jag har uppskattat detta otroligt mycket, och jag vill tacka dig för din tid. Det har varit en glädje att jobba ihop med dig.

(Applåder)

Anf. 157 MALIN HÖGLUND (M) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Maj Karlsson för vänliga ord.

Precis som ledamoten säger står vi på motsatta sidor i det politiska arbetet, men det betyder inte att man inte kan ha goda samtal. Ministern som sitter bakom mig just nu har ju sagt att lagstiftning är ett tålamodskrävande arbete, och socialutskottet har både nu och tidigare haft god förmåga att jobba bra tillsammans och få fram bra saker.

Stort tack, Maj Karlsson, för de vänliga orden! Vi ses under Vasaloppsveckan 2027!

Anf. 158 LINA NORDQUIST (L) replik:

Herr talman! Jag vill säga till alla människor i din valkrets, Malin, att jag hoppas att de förstår vilken slitvarg de har haft här i riksdagen.

Jag är så imponerad av att du trots mer än två decenniers politiskt engagemang aldrig verkar ha varit nära att se det som ett vanligt jobb utan alltid sett det som ett förtroende. Nu säger du själv att du ska kliva åt sidan just för att det är ett förtroende och inte ett jobb. Det krävs ett enormt slit för att göra det här riktigt bra, och du är en av dem som har slitit allra hårdast. Jag hoppas därför att de vet vem de har haft här.

(Applåder)

Anf. 159 MALIN HÖGLUND (M) replik:

Herr talman! Varmt tack för de fina orden, ledamoten Lina Nordquist! Det var jättefint att höra. Jag säger som jag har sagt till andra kollegor: Varmt välkommen till Vasaloppsveckan 2027 och hem till mig! Det kommer att bli jättetrevligt.

Det är precis som ledamoten säger: Efter 25 år i politiken kliver jag av och låter andra krafter ta vid. Jag önskar både dem och alla er som är kvar lycka till. Varmt tack!

Anf. 160 JESSICA STEGRUD (SD) replik:

Herr talman! Jag och ledamoten har inte haft så mycket med varandra att göra. Jag ska villigt erkänna att jag under mitt år i socialutskottet haft fullt upp med mig själv. Jag har inte heller kunnat följa med på någon utskottsresa. Men under våra förmöten och i alla andra sammanhang har ledamoten alltid varit så himla trevlig att ha att göra med, och jag vet att mina nära kollegor Mona och Carita har uppskattat ledamoten något oerhört.

Vi går lite om varandra, för efter 25 år i politiken väljer ledamoten att göra något annat medan jag efter 25 år i näringslivet för några år sedan valde att gå in i politiken. Jag tror att det är bra att se båda världar. Stort lycka till!

(Applåder)

Anf. 161 MALIN HÖGLUND (M) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Jessica Stegrud för värmande ord.

Precis som ledamoten säger har vi gått om varandra lite grann under det år ledamoten har suttit i utskottet. Men jag har haft ett fantastiskt fint samarbete med ledamotens partikollegor. Varmt tack!

Anf. 162 LINA NORDQUIST (L):

Herr talman! I dag debatterar vi lagar som kommer att rädda liv, både bokstavligt och – självklart – bildligt. De kommer att ge liv som utan dessa lagar hade varit mycket mörkare.

Väldigt många barn i Sverige lever i allvarstider. Allt yngre barn dras in i gäng och förmås att begå grova brott. Vi är nog många som kan skriva under på att det kan vara svårt att vara förälder även om man har de mest underbara och lätthanterliga ungar. Det kan vara helt utmattande.

Om ens barn hamnar snett blir det riktigt tungt. Därför är det otroligt viktigt att det nu äntligen kommer bättre möjligheter för föräldrar att vara på plats och hjälpa sitt barn när det behövs som allra mest. Det sker tack vare många partiers och många människors slit och inte minst det enorma arbete som socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall har gjort under väldigt många år, långt innan hon blev minister.

Vi tar också ett fast grepp om föräldrar som inte ser eller klarar av att ge det som deras barn så desperat behöver, herr talman. Socialtjänsten får nu möjlighet att besluta om insatser även när det inte går att förmå en förälder att ta emot betydelsefullt stöd.

Äntligen införs en möjlighet att göra mer när allvaret trappas upp, innan det har gått så långt att barnet måste omhändertas. När barnet – ingen annan – behöver det ska socialnämnden kunna tvinga föräldrarna att ta

emot hjälp åt sig själva och sitt barn även när de inte vill. Barnets skydd och framtid måste komma först.

Socialtjänsten kommer att kunna besluta om drogfrihet och även om skolgång. Det kommer också att bli möjligt att ge unga utegångsförbud under vissa tider. Om det finns konkreta omständigheter som talar för att barnet kommer att bryta mot utegångsförbudet och begå brott i alla fall ska förvaltningsrätten kunna fatta beslut om elektronisk övervakning, för barnets bästa, herr talman.

Lagändringarna är helt avgörande verktyg mot gängen och mot destruktiva miljöer, för barnet och för barnets framtid. Om de kriminella vet att barnet inte kommer att kunna gå deras ärenden minskar naturligtvis risken för att de ens hör av sig till barnet.

Det finns fler ändringar som vi debatterar i dag och ska besluta om. När föräldrar hjälper sitt barn och sin familj tillsammans med socialtjänsten ska de kunna vara borta från jobbet och få tillfällig föräldrapenning. Man ska aldrig behöva välja mellan att försörja sin familj eller hjälpa sitt barn, betala hyran eller hjälpa sitt barn eller vara arbetsgivaren till lags eller hjälpa sitt barn.

Socialnämnden ska också hålla allvarssamtal med ett barn eller en ung person som för första gången misstänks för ett brott som skulle kunna ge fängelse, naturligtvis i förhoppningen att allvaret verkligen ska sjunka in. Vart är du på väg? Vad har du gjort? Vart leder det här någonstans?

Jag är stolt över att vi genomför detta, herr talman, och jag är tacksam mot socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall för att hon aldrig har gett upp på vägen mot detta. Den här lagen kommer att hjälpa många barn som tidigare inte hade haft en chans. Nu får de vuxenvärldens hjälp att få en framtid och ett bättre liv.

(Applåder)

Anf. 163 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Innan jag inleder mitt anförande vill jag passa på att skicka ett varmt tack till två ledamöter som ligger mig väldigt varmt om hjärtat. Jag hoppas att jag kommer att ha fortsatt kontakt med Malin Höglund på många olika sätt, och jag hoppas att jag kommer att ha det med Maj Karlsson också.

I socialutskottet går jag och Maj Karlsson långt tillbaka. Med risk för att ge ledamoten dåligt rykte vill jag tacka för det stöd som jag känt många gånger, även som minister. Jag har blivit utfrågad och kritiserad, men jag har också fått väldigt mycket stöd. Det har jag uppskattat, både som kollega i utskottet och som minister. Vi har faktiskt delat både utskottsinitiativ, reservationer och till och med pressmeddelanden. Det kanske inte är så vanligt mellan moderater och vänsterpartister, men så är det.

Riktigt varmt tack till er båda! Och riktigt varmt tack för allt vi har kunnat genomföra tillsammans, Maj! Det har varit och kommer att vara betydelsefullt. Stort tack för det!

Herr talman! Det som vi debatterar i dag handlar helt enkelt om huruvida samhället ska välja att se bort när ett barn far illa eller om vi ska göra allt som står i vår makt för att göra skillnad och om vi ska välja att acceptera att vårdnadshavare tackar nej när det riskerar att bli ett LVU i andra änden.

Det är ju inte så att socialtjänsten inte arbetar med tvång redan i dag. Man arbetar till och med med det mest ingripande av tvång: att fatta beslut om ett LVU. Det ligger där borta om familjen inte klarar av att reda upp när ett barn är på väg att hamna fel.

Den här regeringen kommer aldrig att välja att se bort, utan vi är beredda att se till att det kommer på plats lagstiftning och reformer som gör att inte en enda unge faller mellan stolarna.

Regeringen genomför den största omställningen av svensk socialtjänst och svensk socialpolitik på över 40 år. Under den här mandatperioden har vi arbetat fram och fått på plats den nya socialtjänstlagen, som flera ledamöter har nämnt, med dess krav på förebyggande och kunskapsbaserat arbete. Vi har även arbetat fram en ny lag om omhändertagande, som vi diskuterade här i kammaren för en liten stund sedan. Nu diskuterar vi också en ny lagstiftning som ska ge ytterligare verktyg till socialtjänsten vid bristande medverkan.

Sammantaget är det tre mycket stora, mycket viktiga och mycket nödvändiga reformer för att socialtjänsten ska ha förutsättningar att möta dagens utmaningar.

Ungdomsbrottsligheten och utsattheten för barn och unga ökar i Sverige. Även om skjutningarna minskar och vi ser tecken på att utvecklingen äntligen går åt rätt håll är det för tidigt att slappna av. Vi måste fortsätta arbetet med att hindra gängen från att utnyttja barn och unga.

Vi måste också hitta bättre verktyg för att hjälpa barn och unga i behov av stöd, oavsett om det sker med eller utan vårdnadshavarnas medgivande. Socialtjänsten har en helt avgörande roll i detta men har alldeles för länge saknat verktyg för att möta utvecklingen.

Den nya socialtjänstlagen utgår, precis som den gamla, från frivillighet. Det är väldigt bra. Socialtjänstens arbete ska även framöver präglas av frivillighet. Vi vet – där är forskningen tydlig – att de som självmant medverkar till hjälp och stöd är mycket mer motiverade. Då har de insatser vi gör mycket större möjlighet att lyckas.

Därför utgår även den lag som vi nu diskuterar, som vi kallar lagen om mellantvång, från att insatser ska ges på frivillig väg, om det finns möjlighet till det. Frivilligheten ska alltid prövas först innan någon form av tvång sätts in. Man kan nästan säga att det är lagen som man hoppas aldrig ska användas, därför att socialtjänstlagen verkligen har lyckats fullt ut.

Problemet i dag är att socialtjänsten, om ett barn, en ung person eller en vårdnadshavare motsätter sig insatser, bara kan stå och se på tills problemen har växt sig så stora att det till slut i stället föreligger grund för ett omhändertagande enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, det vill säga att göra ett LVU.

Det är tyvärr alldeles för vanligt att den som bedöms behöva vård motsätter sig insatsen. Nästan hälften – mellan 40 och 50 procent, beroende på var man tittar – av de familjer som erbjuds insatser uppges tacka nej till dessa. Under tiden far barn och unga illa.

Vi har alltså ett stort glapp i lagstiftningen mellan den helt frivilliga socialtjänstlagen och den *så* ingripande LVU. Den lag som jag strax kommer att redogöra för innehållet i kommer att fylla i det här mellanrummet. Syftet med lagen är inte att mer tvång ska användas eller

att socialtjänsten ska vara mer repressiv – tvärtom. Syftet med lagen är att genom ytterligare skydd och stöd förebygga och förhindra att barn och unga far illa. Genom tidigare insatser ska socialtjänsten kunna avhjälpa problem innan ytterligare ett LVU-beslut måste fattas.

Vi hoppas alltså att lagen i förlängningen ska leda till mer förebyggande arbete och mindre ingripande åtgärder.

När nästan hälften av familjerna med barn som behöver stöd tackar nej till insatser samtidigt som allt fler barn far illa i kriminalitet och hedersförtryck kommer jag aldrig att acceptera att samhället står och tittar på.

Jag noterar att oppositionen är splittrad även i denna fråga. Till de partier som yrkar avslag på förslaget om den här lagen ställer jag frågan: Varför vill ni stå och se på när barn far illa? Varför vill ni inte ge socialtjänsten alla verktyg som finns för att hjälpa barnen?

Jag tror att vi här tydligt ser skillnaden mellan våra regeringsalternativ i höstens val. Det är ett regeringsunderlag som är överens om att ta itu med samhällsutmaningarna, och det är en splittrad opposition som fortfarande inte kan enas ens om problembeskrivningen och än mindre om lösningarna.

Lagen vi diskuterar, herr talman, innehåller en rad olika verktyg som socialtjänsten nu kommer att få till sitt förfogande. Insatser för enskilda ska i första hand ges med samtycke enligt bestämmelserna i socialtjänstlagen. Men med den nya lagen om mellantvång ska socialnämnden kunna besluta om insatser för vårdnadshavare, barn och unga när det inte finns något samtycke.

Insatserna ska då anses förebygga eller förhindra vissa förhållanden i det egna hemmet eller beteenden hos barnet. Socialtjänsten får då ställa krav på dessa personer, så kallade särskilda villkor. Det är inga orimliga villkor som socialtjänsten ska ställa på den enskilda. För barn kan det handla om att delta i undervisningen i skolan, att hålla sig hemma nattetid och att vara nykter och drogfri. För vårdnadshavaren kan det handla om att delta i föräldraskapsutbildningar, gå på föräldramöten i skolan, upprätthålla rutiner och se till att barnet kommer iväg till skola och aktiviteter – det kan man till och med få hjälp med. Det är alltså helt rimliga saker som vi begär av en vårdnadshavare och av barnet eller den unge.

När villkor ställs upp för att stödja och hjälpa barn är det viktigt att också säkerställa att de efterlevs. För att säkerställa nykterhet och drogfrihet ska socialtjänsten kunna besluta att barnet eller den unge ska uppmanas att lämna drogtest. För att säkerställa att en ungdom följer villkoret att hålla sig hemma nattetid kan socialnämnden i vissa fall besluta om att efterlevnaden ska kontrolleras med elektronisk övervakning. Detta ska inte på något sätt ses som ett straff. Det är klart att det blir den sista tillgängliga möjligheten före nästa steg, som förmodligen blir ett LVU-beslut. Det handlar om den sista möjligheten att se till att en ungdom som är ute och rör sig i skadliga miljöer nattetid inte gör det. Elektronisk övervakning ska vara möjligt från 13 års ålder.

Socialtjänsten kan också ge ett vitesföreläggande för att förmå vårdnadshavaren att genomföra de insatser som nämnden anser är nödvändiga för att förebygga och förhindra att barnet far illa. Ett vite ska enligt lagen om viten bestämmas till ett så högt belopp att den enskilde kommer att

följa beslutet samtidigt som hänsyn tas till ekonomiska förhållanden. Ansökan om utdömande av vite görs hos en domstol.

Därutöver innehåller propositionen förslag om att socialtjänsten ska kompletteras med så kallade allvarssamtal. Det innebär att ett barn eller en ung person som misstänks för sitt första brott ska kallas till ett samtal med vårdnadshavare, socialtjänst och polis. Kallelsen ska göras inom 24 timmar från att socialtjänsten fått information om brottsmisstanken.

Allvarssamtal kommer att vara en del av socialtjänstens tidiga, förebyggande arbete. Syftet med ett sådant samtal ska vara att identifiera vilka behov av stöd och hjälp som barnet eller den unge samt vårdnadshavaren kan ha samt att informera om riskerna med och konsekvenserna av att involveras i brottslighet. Det här innebär en tidig och tydlig markering från samhället om att brottsligt beteende märks och inte accepteras.

Det är naturligtvis av yttersta vikt att vårdnadshavare tar sitt föräldraansvar och säkerställer att allt görs för att barn och unga inte ska fara illa. Därför är det också viktigt att samhället ger vårdnadshavare rätt förutsättningar för att kunna ta det här ansvaret. Därför föreslår vi nu även en möjlighet till tillfällig föräldrapenning när föräldern behöver avstå från arbete i samband med deltagande i en insats som syftar till att stötta eller skydda barnet.

Rätten till tillfällig föräldrapenning gäller både om insatsen beslutas av socialnämnden utan samtycke med stöd av den nya lagen om mellantvång och om den beslutas med samtycke med stöd av socialtjänstlagen.

Regeringens hela arbete inom socialtjänstens område utgår från barnets bästa. All ny lagstiftning sätter barnets bästa i centrum, så även lagen om mellantvång. Lagen är ytterligare ett steg i socialtjänstens omställning till tidigare förebyggande arbete.

Vill man som vårdnadshavare inte samarbeta med socialtjänsten när ens barn far illa måste samhället få ställa krav och se till att de efterlevs. Vissa kan tycka att det här låter hårt, men för regeringen och för mig är valet enkelt. Vi kommer alltid att stå på barns sida. Motsträviga föräldrar som inte tar sitt föräldraansvar ska inte få hindra barnets rätt till stöd – alltså stoppa sitt eget barns rättigheter. Vi kommer inte att se på när barn går under.

Med den nya socialtjänstlagen, lagen om mellantvång och den lag vi diskuterade tidigare om omhändertagande stärker regeringen skyddet för barn och ökar barns rättigheter – hela vägen från det tidiga förebyggande arbetet till senare och mer ingripande åtgärder.

Vi kommer inte att titta bort när barn går under, för alla barn förtjänar att få en ljus och fin framtid.

(Applåder)

Anf. 164 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Herr talman! Jag var glasklar i mitt inlägg tidigare. Socialdemokraterna kommer att rösta för förslaget om mellantvång. Vi har drivit det under en längre tid. Vi tycker att det är bra. Vi gör tummen upp.

Men på statsrådets Facebooksida står det så här: Ska utsatta barn kunna få hjälp även om föräldrarna säger nej? Sedan har ni svarat åt Socialdemokraterna: Ingen aning!

Det här är ju demokratisabotage. Demokrati bygger på att vi öppet och ärligt diskuterar vad vi tycker. Vi kan ha olika åsikter om saker. Men när ett statsråd säger att ett parti tycker någonting som det inte tycker och medvetet sprider det i sociala medier, då sänker man nivån för svensk demokrati och gör det svårare för väljarna att göra rationella val.

Låt oss vara osams och diskutera öppet om det vi inte tycker lika om. Men lägg inte ord i andras mun som över huvud taget inte stämmer! Jag tycker att det är bättre att vi tar den här diskussionen nu innan valrörelsen går in i slutspurten, för så här brukar vi inte bedriva valrörelser i Sverige. Det kan skarvas och friseras, men det här är liksom en ny nivå.

Jag undrar om statsrådet är utskickad av sitt parti eller om det är hon själv som driver det här slasket i svensk demokrati och svensk valrörelse. Det finns faktiskt någonting som heter integritet. Man avgör själv vad man ställer upp på, och om man har integritet och partiet säger att man ska gå ut med den här dyngan kan man faktiskt säga nej.
(Applåder)

Anf. 165 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Regeringen har varit tydlig med att vi inte är beredda att titta bort när barn far illa. Vi har arbetat intensivt med några av de största lagstiftningspaket som Socialdepartementet har sett. Det är bara socialförsäkringsbalken som har varit större.

Det är klart att vi när vi nu gör alla dessa stora förändringar är bekymrade över vad som skulle hända om olyckan är framme och det blir ett regeringsskifte. När det är så tydligt att alla kompisar i oppositionen säger nej är ju frågan hur Socialdemokraterna ska kunna hantera det som i dag är en oppositionsgrupp och eventuellt i framtiden ett regeringsunderlag där det inte finns stöd för att göra de här insatserna, det vill säga där Gustaf Lantz och hans parti står omgärdade av partier som är beredda att fortsätta titta bort.

Det är någonting som borde bekymra många i vårt land och som jag tänker allra ytterst drabbar de barn som med hjälp av den nya lagstiftningen faktiskt kan få stöd och hjälp i rätt tid. Det är ett stort problem, för det är en av de största samhällsutmaningarna vi står inför.

Nu ser vi att många siffror går åt rätt håll. Vi har lyckats sätta stopp för stora delar av det dödliga skjutvapenvåldet. Vi är inte färdiga på långa vägar, men det går åt rätt håll. Men den här frågan kommer att vara så avgörande för om vi kan rädda fler barn.

Frågan tillbaka till Gustaf Lantz blir därför: Hur ska Socialdemokraterna kunna klara det när de andra säger nej?

Anf. 166 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Herr talman! Jag får uppenbarligen inga svar om formerna för demokratin och för vad ett statsråd kan göra i en valrörelse.

Frågan var alltså om utsatta barn ska kunna få hjälp även om föräldrarna säger nej. Där är svaret ja från oss i dag, och det har det varit under en längre tid. Men ni skriver ”ingen aning”. Försök inte få det till att handla om olika regeringsalternativ, för ni har även lagt ord i munnen på Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet! Hade det bara gällt om ett regeringsunderlag kan få igenom sin politik på det sätt som ni beskriver

hade det varit en sak. Camilla Waltersson Grönvall är en mycket begåvad människa, och hon vet detta.

Det är uppenbart att Moderaterna ogillar socialdemokrater mer än vad man gillar sanningen, i alla fall i den här valrörelsen. Men frågan återstår: Att komma med felaktiga påståenden, är det Moderaternas sätt att bedriva valrörelse, eller är det statsrådets sätt att bedriva valrörelse? Om vi gemensamt ska kunna skydda oss från att främmande makt påverkar vår valrörelse med felaktiga påståenden måste ett statsråd bete sig bättre än att lägga felaktiga ord i munnen på andra, något som gör att väljarna riskerar att göra sitt val på felaktiga grunder.

Jag tar gärna tuffa debatter, och jag har älskat att debattera med statsrådet. Jag har känt den djupaste respekt. Vi har inte bara diskuterat saker här i kammaren, utan jag har även försökt påverka till det bättre inte minst för våldsutsatta kvinnor. Men jag måste säga att jag på ett personligt plan faktiskt blir oerhört besviken. Jag vill ge statsrådet möjlighet att backa här, och så kör vi en valrörelse med sjysta medel.

(Applåder)

Anf. 167 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att Gustaf Lantz i båda sina repliker har lagt mer energi på att vara väldigt ledsen och besviken på behandlingen av hans eget parti i stället för att faktiskt stå upp för vad det är som gäller politiskt.

Vi är inne i en valrörelse, det är korrekt. Vi driver väldigt viktiga frågor, och de propositioner vi diskuterar i dag är på allvar. Då förtjänar diskussionerna att handla just om de propositioner som kommer att spela roll för om barn ska skyddas från involvering i kriminella gäng eller inte. Men Gustaf Lantz väljer att lägga fokus någon helt annanstans.

Det är dock detta som det i grund och botten handlar om: Hur ska det kunna finnas ett regeringsalternativ som på riktigt och med kraft kan driva igenom reformer som räddar Sveriges barn?

Under fyra år har vi visat att vi med stor kraft och beslutsamhet tillsammans kommer överens för att göra de här förändringarna. Men när man tar del av det som finns i följdmotioner och det som också Gustaf Lantz säger sig stå emot ser man ju att Socialdemokraterna inte är beredda att gå hela vägen för att skydda barn i utsatthet. Det hörde vi också i hans inlägg.

Det som är ännu allvarligare är dock att så många av de övriga oppositionspartierna faktiskt kommer att motsätta sig innehållet i det som är glappet mellan frivillighet och det allra mest ingripande tvånget som finns i svensk socialtjänstlagstiftning. Och där, mina vänner, är fortfarande Gustaf Lantz svaret skyldig.

(Applåder)

Anf. 168 MAJ KARLSSON (V) replik:

Herr talman! Jag ville ju prata med Camilla Waltersson Grönvall, men jag blev så himla upprörd över den diskussion som var nu så att jag helt tappade fokus.

Jag måste verkligen genuint säga att jag blir lite besviken på debatten. Jag blir besviken på att man förutsätter att vi här inne inte vill göra rätt, att

vi inte vill att det ska bli en ordentlig skillnad för barn. Det finns ju inte någon här inne som inte förstår vilken otroligt svår situation vi står inför.

Jag ska försöka samla mig lite och uttrycka mig så som jag hade tänkt från början. Jag har en enorm respekt för Camilla Waltersson Grönvalls arbete. Jag har stöttat stora delar av ditt arbete, just för att jag tycker att du har gjort det rätt och riktigt i väldigt stora delar.

En av de viktigaste reformerna som ministern har genomfört är den nya socialtjänstlagen. Jag klargjorde väldigt tydligt i mitt anförande varför jag är orolig för lagen om mellantvång. Jag tänker mig också att en rad remissinstanser har samma målbild som både jag och ministern, men de känner sig ändå mycket, mycket bekymrade gällande den här lagen.

Det har alltså kommit kritik av lagen. Hur förhåller sig ministern till om det skulle vara så att vi – som inte tycker någonting om detta alls och inte vill de här barnen väl – faktiskt har rätt i vår kritik, det vill säga att föräldrar inte kommer att våga söka hjälp eller att vi kommer att låsa in barn i situationer som är väldigt hotfulla? Ska vi göra om ett system som ministern själv har gjort bra? Jag vill bara höra en reflektion kring det.

Anf. 169 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Tack, Maj Karlsson, för frågan! Jag ifrågasätter naturligtvis inte att alla vill barns bästa, men jag ser att alla inte är beredda att göra nödvändiga reformer för att stoppa bland annat gängens rekrytering av barn och unga.

Jag har rest mycket både under min tid i opposition och som minister och träffat många av de barn som i dag sitter i den svenska samhällsvården. Det de ofta ger uttryck för är att de skickade signaler under hela sin uppväxt om att de behövde stöd och hjälp men att det aldrig fanns någon där. Många av dem har också upplevt omfattande våld och utsatthet i sitt hem och signalerat även det men inte fått stöd och hjälp.

Det är alltså tydligt att vi behöver göra mycket mer, och där är den nya socialtjänstlagen oerhört viktig och betydelsefull för att tidiga förebyggande och uppsökande insatser ska kunna göras. Jag vill även nämna sekretesslagstiftningen som trädde i kraft den 1 december. Den gör att det nu går att dela information. Jag vet att det finns oro kopplat till det också, men det handlar ju inte om vilken information som helst utan om relevant information som kan göra att socialtjänsten, polisen och skolan i nödvändiga fall, där det finns kopplingar, kan göra tidiga insatser. Har man inte information är det svårt att veta att det sker någonting allvarligt.

Jag vill än en gång understryka att den nya socialtjänstlagen är utgångspunkten för allt arbete. Jag skulle i princip önska att mellantvånget aldrig behövdes, men vi ser att många vårdnadshavare tackar nej. Vi ser att rekryteringen går fort. Det handlar ibland om två tre veckor, och då måste det finnas möjligheter att göra snabba insatser.

Anf. 170 MAJ KARLSSON (V) replik:

Herr talman! Jag har också samlat mig lite nu. Jag tänker så här: Den nya socialtjänstlagen är en superfin grund för arbetet, precis som ministern säger. Jag är helt övertygad om att om vi pumpar in resurser för att det här ska bli verklighet över hela landet och ser till att socialtjänsten mäktar med uppdraget kommer vi nog en väldigt lång bit på väg. Det gäller även

tillsammans med till exempel den lagstiftning vi debatterade tidigare i dag om barns rätt.

Jag delar även till hundra procent uppfattningen att många barn har missats och inte fått hjälp i tid och till sist själva får bära straffet för den utsatthet de har. Problemet är att jag tror att den här lagstiftningen kan fortsätta att bidra till just den utvecklingen.

Vi vill verkligen hitta en lösning när det gäller föräldrar som tackar nej. Det är därför vi säger att man behöver kartlägga och se de bakomliggande orsakerna.

Som jag sa i mitt inlägg har vi en historisk jätteskuld att betala tillbaka. Socialtjänsten har legat fruktansvärt mycket efter med arbetet med barn. Man ligger efter i hela vårdkedjan. Det finns ett hål som måste täppas igen, och det är här jag tycker lagstiftningen blir så knepig. Den kommer in från sidan och straffar både barn och föräldrar.

Det är klart att man kan vilja straffa någon som inte tar sitt ansvar. Den känslan får jag också. Det är bara det att forskningen pekar på att det snarare är motivation som ger varaktig förändring. Det finns projekt där det arbetas väldigt aktivt och otroligt framgångsrikt med att motivera föräldrar som är omotiverade. Det behöver inte betyda att de inte bryr sig om sina barn. Det kan finnas helt andra orsaker. Det är därför även Centerpartiet säger att vi måste se vilka orsakerna är. Det är det jag vill skicka med. Jag är rädd att det här inte kommer att ge rätt resultat.

Anf. 171 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Tack så mycket, Maj Karlsson!

Det fanns fantastiska möjligheter redan för tio år sedan. Nog för att LVU-kampanjen har spätt på skepsisen mot socialtjänsten, som vi hade som störst bekymmer med under 2022 och 2023, men det har faktiskt funnits ett stort stigma kopplat till socialtjänsten under väldigt lång tid. Enligt de rapporter jag får ökar antalet nej, men vi har haft nej också tidigare. Det fanns möjligheter för tidigare regeringar av flera färger att göra något åt detta. Det kommer att ta tid, men jag och regeringen är inte beredda att låta ett enda år till gå utan att de här verktygen kommer på plats.

Ibland låter det som om hela socialtjänsten är emot detta, men jag möter en hel del socialsekreterare som säger: ”Ge oss verktygen att få med oss vårdnadshavarna, för utan dem kommer vi ingenstans, och då finns det bara LVU kvar. Ge oss den här möjligheten!” Det finns också de socialsekreterare som drar mig åt sidan innan jag ska åka och när det kanske inte är politiskt korrekt att säga det offentligt ändå säger: ”Alla mina kolleger håller kanske inte med, men vi måste få verktyg för att trycka på föräldraansvaret.”

Det är klart att vi ska utvärdera alla lagar. Det finns fler ledamöter som trycker på det. Jag vill bara säga att det är självklarheter för en moderatledd regering. Men vi kan ju inte utvärdera lagar som inte ens har kommit på plats, utan det behöver i regel gå ett år eller två.

Det är klart att vi ska följa upp detta och se vart det leder. Men här och nu rekryteras barn och unga in i kriminalitet. Föräldrar klarar ibland inte av ansvaret själva, men mycket av det vi efterfrågar är ganska rimliga saker som att man ska delta i föräldraskapsutbildningar och föräldramöten

och se till att ens barn kommer till skolan. Då kan man få stöd och hjälp kopplat till sitt barn.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 13 augusti.)

§ 8 Skyldighet att betala för tandvård – nya regler för vissa utlänningar

Socialutskottets betänkande 2025/26:SoU40
Skyldighet att betala för tandvård – nya regler för vissa utlänningar
(prop. 2025/26:300)
föredrogs.

Anf. 172 CHRISTIAN CARLSSON (KD):

Herr talman! Det har blivit dags att göra upp med en orättvisa inom svensk tandvård, nämligen de särregler som har gällt asylsökande och personer som egentligen saknar rätt att vistas i Sverige.

I mars 2013 överlämnade den dåvarande regeringen en proposition till riksdagen som gick ut på att samtliga landsting skulle bli skyldiga att erbjuda personer som vistades i Sverige utan tillstånd nära nog gratis tandvård. Vuxna asylsökande men också utlänningar som vistas i Sverige utan tillstånd har nu rätt till tandvård som inte kan anstå. För asylsökandes behandling hos en tandläkare hos folktandvården eller hos en tandläkare som tillhör en vårdgivare som regionen har avtal med tas i dag ut en avgift om endast 50 kronor.

Den tidigare regeringen ville väl, men det har inte varit rättvist att personer som saknar rätt att vistas i Sverige, som inte bidragit till välfärden, har kunnat få tandvård för en femtiolapp medan äldre svenskar varit tvungna att betala betydligt mer. Det är inte heller rimligt att erbjuda den sortens välfärdsförmåner för personer som befinner sig i Sverige illegalt när vi samtidigt behöver föra en restriktiv migrationspolitik och ha en mycket begränsad invandring till Sverige framöver för att klara integrationen och kunna stärka vår svenska samhällsgemenskap.

I den proposition som behandlas i dagens betänkande föreslår regeringen nya regler om tandvårdsavgifter för vissa utlänningar och att den så kallade femtiolappen avskaffas. Vår intention är att tandvård för de berörda grupperna i första hand ska finansieras av personerna själva, utan de positiva särreglerna i förhållande till svenska medborgare.

Propositionen innebär att personer som söker internationellt skydd och utlänningar som hålls i förvar hos Migrationsverket eller som har fått ett beslut om avvisning eller utvisning men där verkställigheten har inhiberats ska betala skälig ersättning till Migrationsverket för tandvård som inte kan anstå om de har fyllt 18 år och har inkomst eller egna tillgångar.

För den som vistas i Sverige utan stöd av myndighetsbeslut eller författning – det gäller personer som håller sig undan avvisning eller utvisning – ska tandvården inte längre vara subventionerad. De får betala enligt vad vårdgivaren bestämmer, men betalningsskyldigheten ska alltså

inte längre vara begränsad till den tidigare beslutade så kallade femtiolappen.

Herr talman! Dagens betänkande rymmer även ett annat viktigt förslag. Inför den 1 januari i år behövde Sveriges tandläkare anpassa sin verksamhet både till reformen om ett förstärkt högkostnadsskydd för tandvård och till reformen om stärkt kontroll över tandvårdssektorn. Den sistnämnda omfattar tillståndsplikten för privat tandvårdsverksamhet.

Det har visat sig att det finns privata aktörer som inte fullt ut tagit del av förändringarna, trots försök att informera om de nya lagkraven. Den ordning som gäller nu är att den verksamhet som påbörjats före den 1 januari 2026 men inte anmälts till vårdgivarregistret inte får bedrivas under tiden då ansökan prövas.

Vi kan också konstatera att handläggningstiden hos Ivo har uppgått till flera månader. Det duger inte, och jag vet att socialminister Jakob Forssmed för en dialog med myndigheten om detta.

Att tandläkare i onödan får sluta med sin pågående verksamhet får förstås allvarliga negativa konsekvenser för vårdgivarna och patienterna. Det här vill regeringen göra något åt.

I propositionen föreslås därför att en privat tandvårdsgivare som före den 1 januari 2026 hade påbörjat sin verksamhet men inte anmält detta till Ivo ska få bedriva verksamheten utan tillstånd till dess att ansökan har prövats slutligt under förutsättning att en ansökan ges in före den 1 januari 2027. Lagändringen föreslås träda i kraft den 23 augusti 2026.

Kristdemokraterna stöder regeringens proposition. Vi yrkar bifall till socialutskottets betänkande.

Eftersom detta är mandatperiodens sista debatt för socialutskottet vill jag som ordförande för utskottet passa på att tacka talmännen, kammarkansliet, vårt eget utskottskansli och alla kollegor i socialutskottet för den här tiden. Det har varit en förmån att få leda utskottets arbete. Jag uppskattar att vi har haft en konstruktiv anda och ett trevligt samarbetsklimat trots politiska skillnader.

Med tanke på att flera ledamöter slutar och inte ställer upp för omval vill jag särskilt tacka dem för deras insatser i riksdagen. Jag vill också önska dem ett varmt lycka till med det som de tar sig för framöver.

Anf. 173 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Som avskedspresent från mig som ska sluta får ledamoten en liten fråga. Den är ganska modest. Den lyder: Varför lyssnar ni aldrig på remissinstanser i något sammanhang när propositioner gås igenom av dem? Varför tar ni inte in dem och gör något av det? Det känns som att det mest är något pliktskyldigt när regeringen laddar igenom sina propositioner.

I det här fallet har Migrationsverket starkt avrått från att genomföra förslaget. De pekar på att regelverket är problematiskt och otillräckligt utformat. Det här är ju den myndighet som ska rådda och ta hand om hela frågan.

Jag tycker därför att det är anmärkningsvärt att regeringen går vidare med ett förslag när den myndighet som ska hantera centrala delar av systemet pekar på allvarliga brister. Det måste ändå vara svenskt rekord i tondövhet, fru talman.

Det finns även andra remissinstanser förutom Migrationsverket som varit väldigt kritiska: Sveriges Kommuner och Regioner, Socialstyrelsen, Svenska Röda Korset och Lagrådet, som inte brukar applådera era förslag jättehögt.

Man framhåller här att begreppet omfattar mer än akut tandvård och avser situationer när även måttlig fördröjning kan medföra allvarliga konsekvenser för patienten.

Även Svenska Röda Korset har avstyrkt en förändring av nuvarande ordning. Organisationen har instämt i utredarens bedömning om att förslaget riskerar att leda till sämre munhälsa.

Detta är ett förslag som ledamoten Christian Carlsson kallar rättvist. Hur tänker ni?

Anf. 174 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Regeringen och dess samarbetsparti läser självklart noga igenom de remissvar som inkommer inför beredning av propositioner. Men man behöver faktiskt inte hålla med remissinstanser.

Vad gäller Migrationsverkets förutsättningar att klara av uppdraget bedömer jag dem som goda eftersom man gör andra transfereringar då man tar emot pengar. Det här borde absolut gå att administrera av Migrationsverket.

SKR är en politiskt styrd organisation och styrs just nu av de rödgröna partierna. Det säger kanske något om deras svar.

Lagrådet tar inte ställning till politiskt innehåll. De ser till hur väl de tycker att det passar med hur lagstiftningen är uppbyggd.

Vi står för att vi tycker att det har varit orättvist. Om man är illegal invandrare i Sverige får man billigare tandvård än Sveriges äldre. Jag förstår inte att det finns rödgröna partier som kan försvara detta.

Jag förstår att alliansregeringen ville väl när den införde det här, men jag förstår också alla de äldre som har upprörts av det här när de själva måste vrida och vända på slantarna. De förstår inte varför de som har jobbat hela sitt liv och bidragit till välfärden måste betala mer för tandvård än folk som inte ens får vara här.

Vi står för att ta bort det här – alla gånger!

Anf. 175 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Jag var mer intresserad av hur ni återigen ignorerar remissinstanser. Ledamoten Christian Carlsson säger att ”man tycker”. Det har tyvärr varit genomgående under fyra år. Det har varit väldigt mycket tyckande och väldigt lite av forskning, evidens och att lyssna på remissinstanser.

När den myndighet som ska genomföra förslaget starkt avrått från det måste det ändå ge en signal till regeringen. Då kan man inte bara säga ”Det går nog bra”. Det är väldigt märkligt.

Lagrådet går ju aldrig in i politiska turer utan ser på helheten utifrån möjligheten. Återigen har regeringen bortsett från vad Lagrådet skriver.

Socialstyrelsen är inte direkt en tunn myndighet. Även de har tyckt till om det här. Och Svenska Röda Korset kan man också tycka mycket om.

Det finns en tendens, fru talman, och det är den jag återkommer till. Under fyra år har den SD-beroende regeringen inte varit jätteintresserad av att lyssna på remissinstanserna.

Christian Carlsson kallar detta en rättvisereform. Det är återigen signalinformation. Det låter alltid som om ledamoten eller hela regeringsunderlaget till den SD-beroende regeringen vill se horder av människor som springer genom Stockholm med flaggor till stöd för era förslag. Riktigt så är det inte.

Det mest intressanta är hur ni i fyra år ignorerat remissinstanser på det flagranta sätt som ni gör.

Anf. 176 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Än en gång vill jag framföra att vi inte ignorerar remissinstanserna. Men det är på samma sätt som med forskning. Det finns forskare som kommer fram till olika slutsatser. Man kan inte blind för annat läsa bara en forskningsrapport och tänka att forskningen säger en sak och att man då gör som den säger. Jag hoppas inte att Vänsterpartiet är slav under remissinstanserna så att om man lägger ihop alla remissvar får Vänsterpartiets politiska uppfattning.

Det är trots allt så att det finns personer på dessa myndigheter som gör en bedömning, och de råkar göra en annan bedömning än vår regering. Det är vår regering som har fått mandat att styra landet, och det gör den.

Vad gäller Lagrådet utgår de från hur vi brukar göra i Sverige. Det är mycket som behöver göras annorlunda i Sverige när det gäller lagstiftning. Därför kommer vi med nya förslag som är banbrytande och som innebär verklig förändring. Då stretar Lagrådet ibland emot, men vi går vidare för att det gör Sverige bättre.

(Applåder)

Anf. 177 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Christian Carlsson, för anförandet!

Jag vill gå in på den del som handlar om våra privata tandvårdskliniker och förutsättningarna för dem. Vi i Centerpartiet och oppositionen är helt överens med regeringspartierna om behovet av tillstånd för tandvården för att komma till rätta med de problem som har funnits vid en del praktiker och den välfärdskriminalitet som har letat sig in även där. Samtidigt fanns det också en oro hos många privatpraktiserande inför den tillståndsgivningsprocess som satte igång den 1 januari, inte minst kopplat till erfarenheterna från Ivo och deras handläggningstider vad gäller andra verksamheter inom vård och omsorg.

Fram till maj, fru talman, hade Ivo lyckats prestera *ett* godkänt tillstånd till *en* klinik. Därefter har ytterligare tillstånd, i storleksordningen 15 stycken, tillkommit, och det är många ansökningar som ligger och väntar. Detta var inte helt och hållet en nyhet, för man vet hur det har fungerat – eller inte har fungerat – på Ivo tidigare.

Det är bra att vi nu går in och säger att praktiken får en förlängd tid på sig att anmäla sin verksamhet till Ivo för att en tillståndsprövning senare ska kunna göras. Men vi ser också att det finns problem i detta.

Ett av de problemen är att det finns en oklarhet för verksamheter som har drivits mellan den 2 mars och den 23 augusti, när den nya lagen träder i kraft. Hur har regeringspartierna tänkt att de verksamheterna ska hanteras i den kommande tillståndsprövningen?

Anf. 178 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Precis som ledamoten Bergenblock säger är bakgrunden till att vi har fått den här tillståndsplikten på plats att vi tyvärr har en omfattande välfärdskriminalitet som infiltrerar våra verksamheter och att det har funnits ett behov av att införa tillståndsplikten för att säkerställa att skattebetalarnas pengar går till vård och att kriminella inte mjölkar våra välfärdssystem. Men jag vill också tillstå att vi självklart måste vara självkritiska när vi ser att flera olika typer av tillstånd som införts inte implementeras på det sätt som politiken har tänkt sig.

Därför är det väldigt bra att vår socialminister har haft en nära dialog med Ivo. Det är bra att regeringen agerar och lägger fram det här förslaget. Sedan är det trots allt så att vi inte med det förslag som föreligger nu kommer att kunna åtgärda alla problem som har orsakats av Ivos långa handläggningstider och den otydliga och bristande implementering som har varit. Om man till exempel har skickat in en ansökan och redan fått sitt avslag kan vi inte åtgärda det. Det är först när den här lagen träder i kraft som de nya reglerna börjar gälla.

Detta gör att vissa aktörer hamnar i kläm. Finns det något man kan göra för att åtgärda detta får man naturligtvis fortsätta föra en dialog om det, men så är läget just nu. Det här innebär ett stort steg för att förbättra situationen för många av de privata tandläkarna.

Anf. 179 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Fru talman! Jag uppfattar därmed att det egentligen inte finns något förslag från regeringen om hur man ska hantera dem som har bedrivit verksamhet men inte har lämnat in en ansökan eller en anmälan till Ivo.

Men låt oss gå därifrån till den möjlighet som fanns i den här propositionen att också lyfta andra problem som har dykt upp under den här tiden. En av de bitar som har kritiserats rätt mycket är hur Ivo utför granskningarna vid tillståndsgivningen, där man är oerhört detaljerad i sina krav. Detta hade varit en möjlighet för regeringen att också förtydliga hur detaljerade Ivo ska vara för att klara av handläggningen inom rimliga tider.

Jag uppfattar inte att regeringen har gjort något tydligt ställningstagande eller har drivit på för att göra något förtydligande. Därför har vi från Centerpartiet lyft detta som ett tillkännagivande till regeringen.

En annan fråga vi har lyft som ett tillkännagivande är att det också borde finnas övergångsbestämmelser för den som har drivit en verksamhet och vid ett ägarskifte ska lämna över den till någon annan. Som det har varit nu har det blivit en period däremellan då verksamheten inte kan drivas. Det kan handla om ett generationsskifte i en tandläkarpraktik där ett barn ska ta över verksamheten från en förälder som går i pension och har hamnat i en situation där man inte kan fortsätta driva verksamheten därför att man inväntar beslutet från Ivo.

Jag saknar också tydligare krav från regeringens sida på Ivo att klara av handläggningstiderna.

Detta är tre viktiga frågor. Varför har de inte kommit med i den här propositionen, när möjligheten fanns?

Anf. 180 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Regeringen ser allvarligt på de stora bristerna när det gäller Ivos handläggningstider och tillämpningen av tillståndsplikten. Det är också därför socialministern under våren har haft en löpande dialog med generaldirektören på Ivo om just vikten av att den nya tillståndsplikten för tandläkare fungerar på ett ändamålsenligt sätt. Socialministern kan naturligtvis bättre än jag redogöra för detaljerna i hur den dialogen ser ut.

Att regeringen har agerat i den här frågan, lägger fram den här propositionen och kommer att fortsätta driva frågan är väldigt positivt, men vi är på intet sätt färdiga med detta. Jag tackar för alla konstruktiva förslag som Centerpartiet lägger fram kring detta. Eftersom problemen inte

Skyldighet att betala för tandvård – nya regler för vissa utlänningar

är åtgärdade ännu får vi väl se vilka frågor man kan ta vidare framåt. Det får vi återkomma till.

Anf. 181 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Det här såg man inte komma: att personalen i riksdagen skulle tvingas lägga om sina semestrar för att den SD-beroende regeringen skulle få igenom sina lagförslag före den 13 september. Men det är kanske helt följdriktigt och helt i linje med de lagförslag ni har lagt på bordet i fyra år. Det är väldigt konsekvent.

Det jag har tagit upp i min replik till Christian Carlsson är att ni inte har lyssnat på remissinstanserna – på forskning och på SKR, jurister, fackföreningar, patientföreningar och Lagrådet. Det råder något slags total tondövhet. Ni har kört er alldeles egna linje och ignorerat forskning, evidens och remissinstanser.

Det har varit väldigt fokuserat på invandrare, måste man väl ändå säga – man har ju diskuterat detta här i dag. Det handlar om tonårsutvisningar, utvisningar av familjer, återvandringsbidrag och angiverilag. Man har helt anammat SD:s ständiga utsaga om att allt är invandrarnas fel.

Sverigedemokraterna tycker jag ändå är ärliga. Ludvig Aspling förtydligar utan problem att det handlar om etnicitet. Vi har alldeles för många personer som inte är en del av den etniskt svenska befolkningen, och det har orsakat jättestora problem i Sverige, säger partiets migrationspolitiska talesperson Ludvig Aspling. Och ett antal regeringspersoner dyker upp och säger något icke-förpliktande.

Under de gångna fyra åren har ni ihärdigt jobbat på att ta fram en toxisk marinad och lägga den över Sverige. Det har varit en farlig väg. Ni har hittat ingredienser i Trumps administration och i nationalistiska tankesmedjor. Överallt där den nationalistiska högerextrema rörelsen har varit har ni i den SD-beroende regeringen inspirerats. Det är en väldigt farlig resa, vill jag förtydliga.

Innan jag går vidare ska jag passa på att yrka bifall till reservation 1.

Regeringen föreslår i proposition 2025/26:300 att vissa vuxna utlänningar, däribland sökande av internationellt skydd, personer i förvar och personer vars avvisning eller utvisning inhiberats, ska betala skälig ersättning till Migrationsverket för tandvård som inte kan anstå om de har inkomster eller egna tillgångar. Regeringen föreslår även att vuxna personer som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd inte längre ska omfattas av den subventionerade avgiften för tandvård som inte kan anstå utan i stället betala enligt vårdgivarens avgifter.

För vissa öron kan detta låta helt rimligt, men vi i Vänsterpartiet motsätter ändå denna proposition. Det gör vi tillsammans med en majoritet av remissinstanserna: Migrationsverket, Sveriges Kommuner och Regioner, Socialstyrelsen och Svenska Röda Korset. Tandvård som inte kan anstå är inte valfri vård utan vård där utebliven eller fördröjd behandling kan leda till allvarliga följder. Det handlar kanske mer om hälsa än om rättvisa.

Fru talman! Lagrådet framhåller också att begreppet omfattar mer än akut vård och avser situationer där även en måttlig fördröjning kan medföra allvarliga konsekvenser för patienten.

Att införa högre avgifter och mer komplicerade betalningsmodeller för människor i mycket utsatta situationer riskerar därför att leda till att

nödvändig tandvård skjuts upp eller uteblir. Obehandlade tandproblem riskerar att förvärras och leda till både större lidande och mer kostsamma vårdinsatser senare.

Migrationsverket har starkt avrått från att genomföra förslaget och pekat på att regelverket är problematiskt och otillräckligt utformat. Myndigheten har bland annat lyft fram svårigheter att bedöma vad som ska vara skälig ersättning, problem med indrivning av fordringar och att konsekvenserna inte är tillräckligt genomlysta. Det är anmärkningsvärt att regeringen går vidare med ett förslag där den myndighet som ska hantera centrala delar av systemet själv pekar på allvarliga brister. Men inget kan stoppa oss nu, sjunger ni i den här regeringen i den sista refrängen.

Den här regeringen har ignorerat den höga arbetslösheten i ungdomsgruppen. Man har ignorerat att skolresultaten sjunker. Man har ignorerat att vårdarbetares arbetssituation förvärrats. Det finns 750 000 fattiga. Matköerna utanför Frälsningsarmén och Stadsmissionen har blivit oerhört långa. Välfärdsmaffian har skott sig ytterligare.

Även Svenska Röda Korset har avstyrkt förändringen av nuvarande ordning med en begränsad patientavgift för asylsökande och personer utan nödvändiga tillstånd. Organisationen instämmer i utredarens bedömning att förslaget riskerar att leda till sämre munhälsa samtidigt som det bedöms bli dyrare för det offentliga. Detta är alltså inget hopkok, utan det är utredaren som säger detta.

Vänsterpartiet delar den oron. Människor som söker skydd eller lever utan tillstånd befinner sig ofta i mycket utsatta livssituationer. Men att det ska vara humant och behovsstyrt är ju inte direkt den politik som ni vill föra.

Regeringens förslag om att personer utan nödvändiga tillstånd i stället ska söka ekonomiskt bistånd hos socialnämnden är inte en tillräcklig lösning. Det riskerar att skapa högre trösklar för en grupp som redan har svårt att söka stöd från myndigheter. Det kan också bli väldigt ojämlikt eftersom kommuner kan bedöma saker lite olika. Dessutom blir det väldigt mycket administration.

Vänsterpartiet anser att nuvarande ordning bör behållas. Regionerna har redan i dag skyldighet att erbjuda vård och tandvård som inte kan anstå till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd. Det är en begränsad men nödvändig rätt till vård, och den bör inte urholkas.

Den här regeringen trodde, och tror fortfarande, att den här politiken skulle få väljarna att hurra hela vägen fram till valet. Men det har inte riktigt varit så. Folk är klokare än man kanske tänker sig. Det blev inte så att hela Sverige skrek av förtjusning när ni pressade på era lagar om barn i fängelser, tonårsutvisningar, återvandringsbidrag och så vidare.

SD talar helt öppet om etnicitet och om ett samhälle som är uppdelat. Redan 2014 sa Björn Söder att judar och samer inte är svenskar. Det sa han här i kammaren. Kanske borde moderater, liberaler och kristdemokrater ha dragit öronen åt sig efter det och fortsatt med det fram till nu.

Den fråga vi behandlar i dag berör inte så många. Men den handlar om något annat. Ni har ständigt en signalpolitik som ni manifesterar.

Fru talman! Detta är min sista debatt. Jag vill passa på att tacka hela kansliet här framme, som genomför ett hårt jobb med oss som jobbar ända in i sommaren.

Jag vill också tacka socialutskottets hela personal. Vilket fantastiskt gäng! Utan er hade vi vimsat runt i korridorerna med papper hit och dit och inte förstått vad vi skulle göra. Tack för allt slitsamt jobb! Ni är fantastiska.

Tack också till socialutskottets ledamöter. Jag är inte alltid snäll, men jag är väldigt rättvis.

Anf. 182 ULRIKA WESTERLUND (MP) replik:

Fru talman! Jag ska inte dra ut på debatten så länge. Men detta är ju Karin Rågsjös sista debatt. Då måste jag säga något om vad du, Karin, har betytt för mig och tacka dig för dina insatser här.

Vi har känt varandra jättelänge – i 20 år, kanske. För jättelänge sedan arbetade vi tillsammans i hiv-rådet. Detta är ett engagemang som vi båda har haft sedan dess. Där hade vi många diskussioner om vad som var smart kommunikation för hivprevention och hur det egentligen stod till. Det arbetet är något som fortfarande pågår. De kunskaper som jag fick med mig därifrån, bland annat av dig, använde jag senast på årets Stockholm Pride. Jan Albert, som du också känner väl, hade ju lagt fram en utredning om en fråga som var aktuell redan på den tiden.

Många processer är väldigt långa. Du har varit med i väldigt många där jag också har varit med.

Tidigare här i dag tackade vi av Maj Karlsson. Även du ska tackas av, tycker jag. Ni är i stil ibland varandras motpoler i debatterna. Maj är eftertänksam, lite underfundig och lågmäld medan du verkligen öser på som ett rivjärn. Denna din sista insats var verkligen ditt trademark: Du var dig själv hela vägen in i den allra sista debatten.

Tack för detta! Tack för engagemanget och för alla kunskaper! Det har varit väldigt roligt att vara i utskottet med dig.

Anf. 183 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Det har varit fantastiskt! Jag blev väldigt glad när du, Ulrika Westerlund, kom in i socialutskottet. Sedan försvann du ju tyvärr, men du hänger ändå med i de här frågorna. Det är en ynnest att få jobba med personer som kan frågor och fördjupar sig i dem, har ett politiskt engagemang och också ett varmt hjärta. Tack, Ulrika! Vi kommer att ses igen.

Anf. 184 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag tycker att ledamoten Karin Rågsjö också förtjänar ett tack från Tidösidan för sina insatser i riksdagen. Ledamoten sa här att hon inte var snäll men rättvis. Jag kan ändå säga att det finns vänsterpartister som är betydligt tuffare än Karin Rågsjö i debatten.

Även om Karin Rågsjö har ett väldigt målande språk och är frejdig i debatten upplever jag alltid att det är med glimten i ögat och att man också kan ha konstruktiva och trevliga samtal med henne utanför sammanträdesrummen eller plenisalen. Det uppskattar jag.

Du är inte bara en erfaren politiker som man kan lära mycket av, utan du är också en cool person och en cool politiker. Det visar du i debatten. Jag har uppskattat din tid här i riksdagen.

Varmt lycka till med det du tar dig för, men inte alltför mycket! Jag vet att du siktar på Region Stockholm. Tack så mycket!

Anf. 185 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för att man som 71-åring fortfarande får vara cool! Det kommer jag att leva på i några timmar till här, i alla fall.

Det är roligt att jobba med politik. När man sitter i ett sådant här politiskt sammanhang och känslorna svallar hit och dit måste man förhålla sig till det – och det har jag försökt göra – och inte blanda ihop det politiska med det personliga och vara arg på människor hela tiden. Det tror jag inte är gynnsamt.

Man ska ha en sjyst attityd mot samtliga och samtliga partier. Sedan kan man tycka väldigt mycket, men i mötena ska man vara sjyst. I debatterna kan man vara hur hård som helst. Så tack, ledamoten!

Anf. 186 ANNA VIKSTRÖM (S):

Fru talman! Socialdemokraterna anser att en god tandhälsa är en viktig del av människors välbefinnande och hälsa samt att tandvård bör ges på lika villkor efter behov.

Vi socialdemokrater vill att tandvårdssystemet utvecklas med ett stegvis utökat högkostnadsskydd liknande hälso- och sjukvårdens. Vi ser nu att alla unga inte får den tandvård som de behöver då de som 20-åringar ska betala fullt pris. Vi vill att den kostnadsfria tandvården som Sverigedemokraterna och regeringen har tagit bort för unga mellan 20 och 23 år ska återinföras.

Det lagförslag som läggs fram i dag innebär att vuxna asylsökande, som i propositionen benämns ”sökande av internationellt skydd”, som har egna medel för att betala sin tandvård ska göra det. Asylsökande vuxna som söker tandvård ska, som det heter enligt svensk lagstiftning, få tandvård som inte kan anstå. I efterhand ska det utredas av Migrationsverket om personen har egna medel att betala en skälig ersättning.

Skälig ersättning är ett nytt begrepp i lagstiftningen. Med det avses att hänsyn ska tas till storleken på avgiften för tandvårdsbehandlingen i relation till den enskildes inkomst eller egna tillgångar, om det finns några. I propositionen klargörs att asylsökande inte ska betala den skäliga ersättningen för tandvården om de till exempel har medel som understiger normen för försörjningsstöd.

Det för oss över till 50-lappen och den avgift som gäller i dag. Min uppfattning är att 50-lappen kommer att kvarstå för de asylsökande, men jag uppfattade inte att det var vad Kristdemokraternas föredragande sa. Det är ju inte bara så att man betalar 50 kronor, utan givetvis ska man betala för tandvård om man har medel till det. Men jag uppfattar att rutinen är att man fortfarande betalar 50-lappen när man kommer till folktandvården.

Dessutom ska EU:s mottagandedirektiv fortsatt följas. För så kallade papperslösa finns i detta ärende också ett lagförslag om att vuxna papperslösa ska få möjlighet att söka bidrag för tandvård via socialtjänsten. Lagförslaget är en ändring i socialtjänstlagen.

Det är många remissinstanser som är tveksamma till hur det här kommer att fungera. Men jag har läst remissvaren väldigt noga, och det har inte framlagts några andra konkreta lösningar än utredningens förslag. I sammanhanget kan också nämnas att en liknande ordning för personer som har försörjningsstöd och som inte har tillräckliga medel för sin tandvård gäller i dag. De kan söka medel via socialtjänsten.

Det är mycket viktigt för individens hälsa att det ges tandvård som inte kan anstå för dessa grupper eftersom det finns en risk för allvarliga följdsjukdomar och mer omfattande vårdbehov på sikt om inte tandvårdsproblemen åtgärdas.

Det kanske kan vara av intresse att veta hur många, eller kanske hur få, de här lagförslagen kan tänkas omfatta. Ett exempel finns från Region Stockholm, där det var cirka 900 asylsökande och 600 papperslösa vuxna som fick tandvård 2025 – och då har regionen nästan 2,5 miljoner invånare.

Det är viktigt att regioner och kommuner får täckning för sina vårdkostnader och ökade administrativa kostnader för att hantera de här lagförslagen. Ersättningen har faktiskt länge varit för liten.

För barn och unga ska tandvård ges avgiftsfritt i samma omfattning som erbjuds dem som är bosatta i regionerna, precis som tidigare.

Fru talman! Vi socialdemokrater har valt att inte motionera i detta ärende, men vi vill understryka att det är nödvändigt att följa upp konsekvenserna av förslagen. En uppföljning bör bland annat omfatta en analys av om förslagen leder till mindre tandvård för personer i de aktuella grupperna, om förslagen leder till en ökad administration för tandvårdsgivare, kommuner och regioner samt hur förslagen påverkar arbetsmiljön för tandvårdspersonalen, som nu ska hantera och bedöma fler regler för avgifter för berörda grupper.

Vi kommer att följa utvecklingen noga när det gäller dessa frågor och ta nödvändiga initiativ i andra sammanhang.

Slutligen noterar vi att Migrationsverket framfört att förslagen kräver omfattande it-utveckling vid myndigheten och att datum för ikraftträdande bör skjutas fram. Detta har regeringen inte hörsammat. Vi socialdemokrater överväger därför att verka för ett senare ikraftträdande.

I ärendet i dag ingår också förslag om nya övergångsbestämmelser med anledning av tillståndsplikt för privata vårdgivare. Vi står bakom det förslaget.

Fru talman! Eftersom det här är mitt sista anförande här i riksdagen vill jag avsluta med att säga att jag gärna hade stått här i dag och debatterat ett förslag om att tandvård efter våld i nära relationer ska kosta lika lite som ett vanligt läkarbesök.

Det finns en färdig utredning. Den har legat på regeringens bord i över tre år. Jag har fortlöpande frågat socialministern om han avser att gå vidare med förslaget, men regeringen har inte prioriterat frågan. Därför är tandvård för skador efter våld i nära relation fortfarande en ekonomisk fråga för den som utsatts. Det borde det inte vara.

Jag vill avslutningsvis tacka presidiet, kansliets personal och alla ledamöter som jag har suttit i utskottet med. Det har varit en väldigt rolig tid, och jag uppskattar verkligen de dialoger som vi har haft på alla möjliga sätt. Jag har en särskild hälsning till Karin från Vänsterpartiet som nu slutar, liksom jag.

Anf. 187 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag skulle bara vilja rikta ett personligt tack till Anna Vikström för hennes fina insats i socialutskottet under den tid vi har jobbat tillsammans. Det har inte varit jättelänge, men jag känner Anna som en samvetsgrann person som alltid är väldigt påläst och konstruktiv.

Vi har haft ett gott samarbete, så jag vill passa på att önska dig varmt lycka till med vad du tar dig för framöver!

Anf. 188 ANNA VIKSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Då får jag tacka ordföranden i socialutskottet för de fina orden och önska ett lycka till på det mer personliga planet – kanske inte med valresultatet – med de arbetsuppgifter som du kommer att ta dig an framöver. Det har varit ett bra ledarskap. Tack för det!

(TREDJE VICE TALMANNEN: Jag kan berätta att det är molnigt ute, så det är svårt att se den partiella solförmörkelsen, om ni hade funderat på det.)

Anf. 189 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Fru talman! Här i kammaren går vi ständigt mellan sol och förmörkelse, och det kanske vi gör i den här debatten också.

I kväll debatterar vi tandvård, men inte bara tandvård. Debatten handlar också om regeringens övergripande strategi för att göra livet så svårt som möjligt för människor som har tagit sig till Sverige. Den handlar också om hur regeringen med sin otydliga styrning försvårat tillvaron för många tandläkare runt om i Sverige, om än med goda intentioner.

Låt oss börja med den första delen som handlar om tandvård till vissa utlänningar, vilket i det här fallet avser vuxna asylsökande, personer i förvar och personer vars utvisning tillfälligt stoppats. I propositionen föreslås att den nuvarande tandvårdsavsgiften på 50 kronor för akut tandvård ersätts med krav på att den enskilde ska kunna betala skälig ersättning och på att den som vistas här utan myndighetsstöd ska stå för kostnaden själv.

Det är naturligtvis inte orimligt att den som har egna resurser också står för sin egen tandvård, men problemet är att regeringen i vanlig ordning har tappat markkontakten och ignorerat remissinstanserna.

Centerpartiet håller med om principen att den som har ekonomisk förmåga bör betala för sin egen tandvård precis som alla andra. Det är i grunden ett rimligt krav, men det förslag som regeringen presenterar är varken verklighetsförankrat eller proportionerligt.

Den absoluta majoriteten av de personer som berörs av regleringen bedöms nämligen sakna betalningsförmåga, vilket framgår rätt tydligt av remissvaren. Kritiken mot förslaget är massiv och kommer från i stort sett samtliga remissinstanser. Konsekvenserna av att avskaffa den nuvarande regleringen om tandvårdsavgift riskerar att bli kännbara på flera plan.

För det första, fru talman, riskerar det att leda till allvarligt försämrad munhälsa hos en redan mycket utsatt grupp. Att vänta med tandvård leder i regel inte till att behovet försvinner utan till att det eskalerar och att behandlingarna längre fram blir mer omfattande och kostsamma, både för individen och för samhället. Dålig munhälsa hänger dessutom intimt samman med allmän hälsa och ohälsa och kan leda till följdsjukdomar som belastar hälso- och sjukvården ytterligare.

För det andra är de administrativa merkostnaderna för att driva in betalning av tandvård från en grupp som redan till övervägande del saknar betalningsförmåga sannolikt högre än vad man faktiskt kommer att kunna inkassera. Det är en dålig affär både för staten och för skattebetalarna och

en ordning som dessutom riskerar att skapa en utdragen byråkratisk process utan reellt utfall. Det finns dessutom en uppenbar risk för kostnadsöverföring till andra delar av vården.

Intressant är också att inte heller Tidöpartierna tror att papperslösa kommer att kunna betala för tandvården, eftersom man även vill göra en ändring i socialtjänstlagen som medför möjlighet för kommunerna att betala ut ekonomiskt bistånd till den som inte klarar av att betala för sin akuta tandvård.

Sammantaget bedömer vi från Centerpartiet att regeringens förslag inte uppnår den påstådda besparingseffekten. Mot den bakgrunden och med utgångspunkt i den massiva remisskritiken kommer vi att rösta nej till dessa delar i regeringens förslag.

Fru talman! Låt oss nu fortsätta med den del som handlar om privata vårdgivares möjlighet att bedriva tandvård. Efter beslutet om krav på tillstånd för att bedriva tandvård har problemen duggat tätt under våren med tandläkare som investerat stora pengar i nya praktiker men inte kunnat öppna och tandläkare som tagit över befintliga verksamheter men inte kunnat öppna. Samtidigt är det många tandläkare som bedrivit praktik i åratal som missat att man måste anmäla till Ivo för att fortsatt kunna bedriva sin verksamhet.

Problemet är dock inte kravet på tillstånd som sådant. Att ett sådant krav ska ställas håller Centerpartiet helt med om. Problemet är regeringens valhänta hantering och styrning av den myndighet som ansvarar för tillståndsprövningen, det vill säga Ivo.

Eftersom många tandvårdspraktiker inte lämnat in någon anmälan om sin verksamhet i tid, det vill säga före den 2 mars, vilket var kravet, föreslår regeringen nu en förlängning året ut, och detta ställer vi i Centerpartiet oss helt bakom. Samtidigt konstaterar vi att detta och andra problem kopplade till tillståndsverksamheten beror på regeringens oförmåga att ge Ivo de förutsättningar som krävs för att klara sitt uppdrag.

Den uppkomna situationen kring tandvårdstillstånden blottlägger Ivos oacceptabelt långa handläggningstider. Från det att det nya tillståndskravet trädde i kraft vid årsskiftet och till och med maj månad hade Ivo bara beviljat tillstånd till en enda verksamhet. Därefter har man beviljat ytterligare ett femtontal verksamheter tillstånd – ett utfall som inte kan beskrivas som annat än fullständigt otillräckligt.

Den långa handläggningstiden riskerar att drabba seriösa tandvårdsaktörer och i förlängningen även deras patienter. Centerpartiet anser att regeringen aktivt borde ha verkat för att åtgärda Ivos kapacitetsproblem och förtydligat vilka krav som myndigheten ska rikta mot tandvårdsverksamheterna. Mot denna bakgrund föreslår vi från Centerpartiet tre tillkännagivanden till regeringen.

För det första vill vi se övergångsbestämmelser för verksamheter som byter ägare. I samband med att en tandvårdspraktik överlåts eller tas över uppstår risk för stopp i verksamheten under tillståndsprocessen, trots att verksamheten kanske har bedrivits både seriöst och lagenligt under många års tid. Det är inte rimligt att personal och patienter ska drabbas av ett sådant avbrott, och därför bör regeringen ta fram övergångsbestämmelser som gör att verksamheten kan fortsätta bedrivas även under tillståndsprövningen.

För det andra vill vi se ett förtydligande av de krav som nu ställs på tandvårdsverksamheter. En av de bidragande orsakerna till att tillståndsprocessen hos Ivo har tagit alldeles för lång tid är otydligheten kring vilka krav som är rimliga att ställa. Centerpartiet anser att regeringen bör ge Ivo tydligare direktiv om en rimlig nivå på kravställningen så att prövningsprocessen kan standardiseras och effektiviseras.

För det tredje måste handläggningstakten hos Ivo öka. Ivo behöver skyndsamt ta fram en plan för att öka takten i tillståndsprocesserna för tandvårdsverksamheter. Den nuvarande handläggningstakten är inte acceptabel. Regeringen behöver ge Ivo i uppdrag att presentera en konkret åtgärdsplan för hur handläggningen av tillståndsärenden inom tandvården kan effektiviseras och påskyndas.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 2 i betänkandet, som innehåller dessa tre tillkännagivanden.

Avslutningsvis vill jag också passa på att rikta ett tack till vår ordförande i socialutskottet under mandatperioden, Christian Carlsson, för ett mycket gott ledarskap och för att vi har kunnat ha en väldigt god gemenskap, även om vi i utskottet har väldigt olika politiska utgångspunkter. Stort tack för det!

Jag vill även passa på att tacka våra avgående ledamöter, Karin Rågsjö, som har bedrivit debatter och politik med ett stort engagemang och mustiga debattinlägg, där vi kanske inte alltid har varit helt överens vad gäller privat vård eller gårdsförsäljning men där vi har haft väldigt trevliga meningsutbyten, och Anna Vikström för hennes engagemang, noggrannhet och skarpa analysförmåga, som har hjälpt hela utskottet i dess arbete. Stort tack!

Anf. 190 CHRISTIAN LINDEFJÄRD (SD):

Fru talman! Först vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Efter tio års väntan ska vi äntligen ta bort ett orättvist system. Att det skulle behövas en hel mandatperiod för att utreda och komma fram till detta viktiga beslut är faktiskt förvånande. Detta har Sverigedemokraterna kämpat för sedan ni andra införde det.

Men nu är vi äntligen här. När riksdagen röstar igenom detta är det en seger för skötsamma och strävsamma människor i Sverige.

Vi har under lång tid haft ett system där personer som vistas här illegalt har kunnat få tandvård som inte kan anstå, efter bedömning av tandläkare, för en symbolisk avgift på 50 kronor. Det är ett system som är svårt att försvara.

Låt mig ta ett bra exempel från verkligheten. Föreställ er byggnadsarbetaren Anders, 50 år. Han vaknar en natt med kraftig tandvärk i en kindtand. Smärtan är pulserande och strålar ut i käken och örat. Han tar smärtstillande, men det hjälper bara tillfälligt. På morgonen ringer han tandläkaren. Det finns både folktandvård och privata tandläkare att ringa, och Anders väljer den vårdgivare som kan erbjuda honom en akuttid snabbast.

Vid besöket konstateras att Anders behöver rotfylla en tand. Det handlar inte om kosmetisk tandvård. Det handlar om behandling för att stoppa smärta och behandla en infektion. Det är alltså vård som inte kan anstå.

Anders är dessutom inte 67 år eller äldre och kan därför inte ta del av den förmånliga tiotandvård som Tidöregeringen har infört för äldre. Hans

kostnad kan, beroende på vårdgivare och vilka åtgärder som krävs, uppgå till mellan 5 000 och 8 000 kronor, trots det allmänna tandvårdsstödet.

Samtidigt har vi haft ett system där en person som vistas illegalt i Sverige och arbetar svart kan få motsvarande vård för 50 kronor.

Fru talman! Det är denna orimlighet vi nu gör upp med. Det är inte rimligt att den som arbetar, betalar skatt och gör rätt för sig ska kunna stå med en tandvårdsräkning på flera tusen kronor, samtidigt som en person som inte har rätt att vistas i landet kan få samma vård för en symbolisk summa.

Det handlar om vilket samhälle vi vill ha. Vi ska ha ett välfärdssystem som i första hand finns till för dem som är en del av vårt samhälle – för dem som arbetar, betalar skatt och bidrar.

Om en person som saknar möjlighet att betala sin tandvård befinner sig i en situation där vården är nödvändig finns det möjligheter att söka stöd genom socialtjänsten i den kommun där personen vistas. Det är en betydligt mer rimlig ordning än att skattebetalarna automatiskt ska stå för vården genom ett särskilt system för personer som vistas illegalt i landet. Och vet vi vilka personer som är i landet?

Vi ska ha ett tandvårdssystem som är rättvist. Den som arbetar och gör rätt för sig ska inte hamna sist i kön. Den som har tagit ansvar för sitt liv och för samhället ska kunna förvänta sig att samhället också behandlar honom eller henne rättvist. Därför är dagens beslut viktigt. Vi tar nu ytterligare ett steg mot ett mer rättvist och hållbart välfärdssystem.

Fru talman! Jag vill också säga något om den tillståndsplikt som vi har infört för privata tandvårdgivare.

Jag vill vara tydlig: Tillståndsplikten är både bra och nödvändig. Vi har under lång tid sett hur välfärdskriminaliteten har brett ut sig i vårt samhälle. Därför måste vi säkerställa att de verksamheter som får bedriva tandvård håller hög kvalitet och att skattebetalarnas pengar går till seriösa aktörer.

När vi införde tillståndsplikten uppstod dock också ett problem som vi måste ta på allvar. Många seriösa företagare har gjort det som förväntats av dem. De har skickat in sina ansökningar och gjort rätt för sig, men sedan har handläggningstiderna blivit alldeles för långa. Det kan inte vara meningen att en seriös företagare ska riskera konkurs därför att man väntar på ett tillstånd från en myndighet.

Vi har lagt ett viktigt och omfattande uppdrag på Ivo. Därför är de nya övergångsbestämmelserna med anledning av tillståndsplikten för privata tandvårdgivare viktiga.

Jag vill särskilt lyfta fram det arbete som socialminister Jakob Forssmed och Socialdepartementet har gjort. Man har lyssnat på problemen, varit i kontakt med Ivo och arbetat fram övergångsregler för att lösa situationen så skyndsamt som möjligt. Och – det är viktigt att säga – de nya övergångsreglerna träder i kraft redan den 23 augusti.

Det här är ett bra exempel på att politik också handlar om att kunna korrigera när man ser att en reform får oönskade konsekvenser för seriösa aktörer.

Tillståndsplikt ska vi ha. Vi ska fortsätta bekämpa välfärdskriminaliteten. Men vi ska samtidigt se till att seriösa företagare får möjlighet att fortsätta bedriva sin verksamhet medan deras ansökan handläggs.

Fru talman! Det finns också en viktig lärdom här: Det går inte att lägga mer och mer uppgifter på en myndighet utan att säkerställa att myndigheten har kompetens och resurser att klara sitt uppdrag. I så fall riskerar en reform som är både nödvändig och riktig att drabba de människor och företag som faktiskt gör rätt för sig. Det är en läxa som vi måste ta med oss framåt.

Vi ska vara tuffa mot välfärdskriminaliteten, men vi ska också vara rättvisa mot de seriösa företagarna. Det är så vi bygger ett tryggt, rättssäkert och hållbart välfärdssystem.

Jag yrkar återigen bifall till utskottets förslag till beslut. Samtidigt vill jag tacka mina kollegor i socialutskottet för allting under den här perioden. Jag kom in efter två år. Tack så mycket!

Anf. 191 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Fru talman! Förslaget vi debatterar i dag innebär att vissa av de mest utsatta människorna i samhället får kraftigt försämrade möjligheter att få tandvård som inte kan anstå. Vi anser att det är ett ogenomtänkt och illa genomarbetat förslag som inte bara kommer att drabba enskilda och deras hälsa utan även försämra tandvårdspersonalens arbetsmiljö och lägga ett stort ansvar på regionerna. Därför står vi inte bakom förslaget.

För närvarande betalar asylsökande och papperslösa ett schablonbelopp om 50 kronor för tandvård som inte kan anstå. Det handlar alltså om vård som, om den sätts in i rätt tid, kan förhindra att ett mer akut tillstånd utvecklas. Att med hjälp av ekonomiska styrmedel kraftigt försämra tillgången till sådan vård för en utpekad grupp anser vi vara både inhumant och samhällsekonomiskt oklokt. Utebliven eller fördröjd tandvård kan orsaka stort personligt lidande, försämrat hälsoläge och i förlängningen större behov av mer omfattande och dyrare vård. Detta ökar kostnaderna för regionerna.

Miljöpartiet menar att tandvård ska ges efter behov, inte efter betalningsförmåga eller migrationsrättslig status. De grupper som berörs av regeringens förslag har ofta små ekonomiska marginaler. När det gäller asylsökande har många dagersättning från Migrationsverket som enda inkomst, och de har dessutom med regeringens politik inte längre möjlighet att arbeta i början av asyltiden. Det kan antas att en höjd avgift för tandvård i praktiken innebär att fler helt avstår från att söka vård.

Regeringen försöker beskriva förslaget som en fråga om rättvisa, men i praktiken utestänger man utsatta människor från att få nödvändig tandvård.

Fru talman! Kritiken mot förslaget är omfattande från remissinstanserna. En majoritet, däribland Migrationsverket, Socialstyrelsen, SKR och Röda Korset, avstyrker eller är negativa. De pekar på riskerna för försämrad hälsa, ökad ojämlikhet, högre trösklar till vård och ökade kostnader. Mot bakgrund av den samlade kritiken tycker vi att det är anmärkningsvärt att regeringen går vidare med förslaget.

Kritiken från Migrationsverket är särskilt tung. Myndigheten går så långt att den starkt avråder från samtliga föreslagna ändringar och pekar bland annat på att bestämmelserna är problematiska och otillräckliga i sin utformning samt att förslagen är administrativt betungande och leder till ökade kostnader för både myndigheten och regionerna. Migrationsverket

framhåller dessutom svårigheterna med att besluta om tandvårdsersättning långt i efterhand och bedöma vad som är ett skäligt belopp.

Sveriges Tandläkarförbund, Sveriges Tandhygienistförening och flera regioner har varnat för att tandvårdspersonal tvingas till nya etiska dilemman i och med regeringens förslag och därmed också får ökad stress och en mer ansträngd arbetsmiljö. Även utredningen framhåller att pressen på personalen att göra rätt bedömning av de berörda utlänningarnas migrationsrättsliga status kommer att öka, eftersom vårdgivaren annars riskerar att få svårigheter att driva in betalningen för den utförda tandvården.

Regeringens svar på dessa risker är att det ankommer på regionerna att utveckla ändamålsenliga rutiner för att underlätta för tandvårdspersonal att hantera genomförandet av förslagen. Även i övrigt berör regeringen synpunkter om den ökade pressen på tandvården i ett mycket kort stycke. Därför menar vi att dessa konsekvenser inte kan anses tillräckligt genomlysta. Regeringen tar inte ansvar för sitt förslag.

Regeringens förslag i denna del är dåligt underbyggda och hårt kritiserade av berörda aktörer och riskerar att skapa större problem än de påstås lösa. Till exempel ifrågasätter Lagrådet om det uttalade syftet med förslagen, ökad rättvisa, kommer att uppnås med tanke på svårigheterna att bedöma vad som är en skälig ersättning och att driva in beloppen i de fall det beslutas om ersättningsskyldighet. Förslagen kommer också att drabba redan utsatta människor, försämra förutsättningarna för vårdpersonal och öka administrationen och kostnaderna för Migrationsverket och regionerna.

Vi tycker att det är märkligt att förändringen drivs igenom trots de påpekade konsekvenserna. För oss är det centralt att säkerställa vård som inte kan anstå, inklusive tandvård, till asylsökande och papperslösa. Hälsa är en mänsklig rättighet.

Det har redan yrkats bifall till reservation 1, men även jag gör det.

Vi välkomnar de nya övergångsreglerna som har nämnts av andra talare vad gäller privata tandvårdsgivare. Det tycker vi är en positiv del i förslaget.

Anf. 192 THOMAS RAGNARSSON (M):

Fru talman! Vi debatterar alltså betänkande SoU40 *Skyldighet att betala för tandvård – nya regler för vissa utlänningar*, och jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Fru talman! Den moderatledda regeringen har under mandatperioden genomfört historiskt många reformer, och lagstiftningsarbetet kring dessa reformer har varit massivt. När man genomför stora reformer får det också påverkan på omkringliggande lagstiftning, och därför är det naturligt att vi gör förändringar utifrån den verklighet som råder för tillfället.

Fru talman! Lagförslaget innebär nya regler om tandvårdsavgifter för vissa utlänningar, till exempel sökande av internationellt skydd, utlänningar som hålls i förvar och utlänningar som fått ett beslut om avvisning men där verkställigheten inte kunnat genomföras. De ska betala skälig ersättning till Migrationsverket för tandvård.

Förslaget gäller personer över 18 år om det finns en inkomst eller egna tillgångar.

Fru talman! För människor som vistas i landet på osaklig grund i form av icke verkställda myndighetsbeslut, eller som håller sig undan avvisning

eller utvisning, bör tandvård som inte kan anstå inte vara subventionerad. Men där det finns behov av tandvård som inte kan anstå är förslaget att detta hanteras av regionernas och kommunernas verksamhet för ekonomiskt bistånd. I propositionen avsätter regeringen 108 miljoner för att täcka kostnader som uppstår och skjuts över på regionerna och kommunerna.

Fru talman! Jag tycker att det är högst rimligt att man själv står för sina kostnader när det gäller tandvård om man har egen inkomst eller egna medel. Likväl är det rimligt att samhället hjälper dem som har tandproblem som inte kan anstå men som saknar medel. Två huvudprinciper som kommunerna jobbar efter i dag – det är inte sällan man ger bistånd till personer som behöver hjälp med tandvård – är att människor ska kunna tugga mat och att de inte ska känna smärta. Det är två mycket rimliga principer.

Fru talman! Propositionen innehåller också ett avsnitt om tillståndsplikten för privata tandvårdsgivare. Vid införandet av tillståndsplikten fanns en övergångsregel som innebar att aktörer som hade påbörjat sin verksamhet före den 1 januari 2026 skulle ha lämnat in en ansökan före den 2 mars 2026, vilket en del missade.

Dessa verksamheter beviljas nu att få fortsätta under förutsättning att en ansökan lämnas in före den 1 januari 2027. Det innebär att dessa kliniker får bedriva sin verksamhet även i fortsättningen utan ett godkänt tillstånd från Ivo, men det gäller givetvis inte verksamheter som har fått ett avslag på tidigare ansökan och där avslaget har trätt i laga kraft.

Fru talman! Det finns ingen i denna kammare som är nöjd med att lagförslag som syftar till att säkerställa kvalitet och att verksamheten bedrivs på ett seriöst sätt leder till att tandsvårdsgivare förhindras att bedriva sin verksamhet för att tillståndsmyndigheten inte hanterar ärendena tillräckligt snabbt. Ivos uppdrag och arbetsbörda har under denna mandatperiod förändrats radikalt. Samtidigt har det tillskjutits medel till myndigheten för att klara uppdraget. Tyvärr har omställningsarbetet inte gått tillräckligt snabbt.

Jag vet att myndigheten jobbar mycket hårt med omställningsarbetet för att komma i kapp med hanteringen av inkomna ärenden. Förändringen löser inte alla problem, men det är ett mycket viktigt kliv i rätt riktning – speciellt för de aktörer som hamnat i kläm på grund av de gällande övergångsreglerna.

Slutligen vill jag som sista talare den här kvällen – förhoppningsvis – tacka våra fantastiska tjänstemän, våra talmän och ett otroligt trevligt utskott. Det är lite av en sorgens dag att fyra ledamöter i utskottet ska lämna oss.

Den som har stått mig närmast är givetvis Malin, min partikollega. Vi har haft fantastiskt roligt ihop dessa fyra år, och hon är en otrolig människa. Hon är väl påläst, och hon driver hela partiet framåt i frågorna. Hon har varit en otrolig kraft.

Maj har lämnat kammaren för dagen. Jag och Maj har pratat mycket om allt möjligt. Politiskt sett är vi stora motståndare. Vi är sällan överens politiskt, men vi har haft många samtal om allt möjligt. Hon är en otroligt inkännande människa, som jag också kommer att sakna.

Det finns ytterligare en vänsterpartist, nämligen Karin. Hon är kanske motsatsen till Maj. Hon är oerhört skarp i talarstolen. Man vet alltid att när

Karin begär replik kommer det inte att bli lätt. Hon är stenhård, kör sin linje, och man känner hur man blir hoptryckt i talarstolen när man ska försöka svara. Men när man lämnar talarstolen och tar Karin i hand brukar hon viska: ”Det här var roligt!” Hon gör det med glimten i ögat. Rent politiskt är jag och Karin i princip aldrig någonsin överens, och vi kommer troligtvis inte att bli det, men utanför debatten är hon en fantastiskt trevlig människa, oerhört kul att prata med – och ärtig för sin ålder, får man verkligen säga!

Sist, men inte minst, Anna! Hon låter inte så mycket. Hon är lite tystlåten, men hon är oerhört påläst. Hon är människan i rummet som sitter och analyserar oss andra. Hon är eftertänksam med oerhört kloka inspel i utskottet, och hon har alltid en mjuk och vänlig ton. Oavsett om hon är glad, arg eller upprörd har hon ett tonläge som skapar ett lugn i rummet.

Ni kommer att saknas i vårt utskott, och jag hoppas verkligen att ni har upplevt att vi har haft fyra riktigt bra år i utskottet tillsammans tack vare vår ordförande Christian. Han har hållit ihop utskottet på ett bra sätt.

Det viktigaste för mig när det gäller politik är att vi ska vara oense i politiken. Det är det som är demokrati, det vill säga att det finns en opposition. Men vi måste skilja på politik och person, och det tycker jag att vi gör på ett bra sätt i socialutskottet. Tack så mycket!
(Applåder)

(TREDJE VICE TALMANNEN: Jag har noterat att det har varit många tack under dagen. Ledamöter som ska lämna riksdagen har tidigare i samband med avslutningen fått ett tack av talmannen och hela kammaren.)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 13 augusti.)

§ 9 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Justitieutskottets betänkanden
2025/26:JuU41 Skärpta regler för unga lagöverträdare
2025/26:JuU48 Ett nytt straffrättsligt påföljdssystem

Utbildningsutskottets betänkande
2025/26:UbU30 Skärpta villkor för friskolesektorn

§ 10 Anmälan om fråga för skriftligt svar

Följande fråga för skriftligt svar hade framställts:

den 11 augusti

2025/26:992 Skydd mot oseriösa fastighetsägare
av *Per-Arne Håkansson* (S)

§ 11 Kammaren åtskildes kl. 20.10.

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till och med § 4 anf. 29 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 5 anf. 73 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 5 anf. 105 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 6 anf. 134 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 8 anf. 172 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

INGVAR MATTSON

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll....1
§ 2 Anmälan om efterträdare....1
§ 3 Ärende för hänvisning till utskott....1
§ 4 Sveriges utrikes underrättelsetjänst....2
Utrikesutskottets betänkande 2025/26:UU24....2
Anf. 1 ARON EMILSSON (SD)....2
Anf. 2 MORGAN JOHANSSON (S) replik....5
Anf. 3 ARON EMILSSON (SD) replik....5
Anf. 4 MORGAN JOHANSSON (S) replik....6
Anf. 5 ARON EMILSSON (SD) replik....6
Anf. 6 HÅKAN SVENNELING (V)....7
Anf. 7 MORGAN JOHANSSON (S)....10
Anf. 8 KERSTIN LUNDGREN (C) replik....13
Anf. 9 MORGAN JOHANSSON (S) replik....13
Anf. 10 KERSTIN LUNDGREN (C) replik....13
Anf. 11 MORGAN JOHANSSON (S) replik....14
Anf. 12 KERSTIN LUNDGREN (C)....14
Anf. 13 JACOB RISBERG (MP)....16
Anf. 14 MAGNUS BERNTSSON (KD)....18
Anf. 15 FREDRIK MALM (L)....20
Anf. 16 ARON EMILSSON (SD) replik....23
Anf. 17 FREDRIK MALM (L) replik....23
Anf. 18 ARON EMILSSON (SD) replik....24
Anf. 19 HÅKAN SVENNELING (V) replik....24
Anf. 20 FREDRIK MALM (L) replik....25
Anf. 21 KERSTIN LUNDGREN (C) replik....25
Anf. 22 FREDRIK MALM (L) replik....26
Anf. 23 MORGAN JOHANSSON (S) replik....26
Anf. 24 FREDRIK MALM (L) replik....27
Anf. 25 JACOB RISBERG (MP) replik....27
Anf. 26 FREDRIK MALM (L) replik....28
Anf. 27 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M) replik....29
Anf. 28 FREDRIK MALM (L) replik....29
Anf. 29 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)....30
Anf. 30 MORGAN JOHANSSON (S) replik....32
Anf. 31 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M) replik....32
Anf. 32 MORGAN JOHANSSON (S) replik....33
Anf. 33 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M) replik....33
Anf. 34 HÅKAN SVENNELING (V) replik....34
Anf. 35 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M) replik....35
Anf. 36 HÅKAN SVENNELING (V) replik....35

Anf. 37 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M) replik 36
Anf. 38 KERSTIN LUNDGREN (C) replik 37
Anf. 39 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M) replik 37
Anf. 40 KERSTIN LUNDGREN (C) replik 37
Anf. 41 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M) replik 38
(Beslut skulle fattas den 13 augusti.)....38
§ 5 Skärpta villkor för anhöriginvandring....39
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU37....39
Anf. 42 VIKTOR WÄRNICK (M) 39
Anf. 43 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik....41
Anf. 44 VIKTOR WÄRNICK (M) replik 42
Anf. 45 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik....43
Anf. 46 VIKTOR WÄRNICK (M) replik 43
Anf. 47 TONY HADDOU (V) replik....44
Anf. 48 VIKTOR WÄRNICK (M) replik 45
Anf. 49 TONY HADDOU (V) replik....45
Anf. 50 VIKTOR WÄRNICK (M) replik 46
Anf. 51 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik 46
Anf. 52 VIKTOR WÄRNICK (M) replik 47
Anf. 53 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik 47
Anf. 54 VIKTOR WÄRNICK (M) replik 48
Anf. 55 OLA MÖLLER (S) 48
Anf. 56 VIKTOR WÄRNICK (M) replik 51
Anf. 57 OLA MÖLLER (S) replik....52
Anf. 58 VIKTOR WÄRNICK (M) replik 53
Anf. 59 OLA MÖLLER (S) replik....53
Anf. 60 LUDVIG ASPLING (SD)....54
Anf. 61 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik....58
Anf. 62 LUDVIG ASPLING (SD) replik....59
Anf. 63 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik....59
Anf. 64 LUDVIG ASPLING (SD) replik....59
Anf. 65 TONY HADDOU (V)....59
Anf. 66 OLA MÖLLER (S) replik....63
Anf. 67 TONY HADDOU (V) replik....63
Anf. 68 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik....64
Anf. 69 TONY HADDOU (V) replik....64
Anf. 70 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik....64
Anf. 71 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik 64
Anf. 72 TONY HADDOU (V) replik....65
Anf. 73 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) 65
Anf. 74 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik 68
Anf. 75 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) replik....69
Anf. 76 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik 69
Anf. 77 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) replik....70
Anf. 78 TONY HADDOU (V) replik....70
Anf. 79 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) replik....71
Anf. 80 TONY HADDOU (V) replik....71
Anf. 81 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) replik....72

Anf. 82 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik 72
Anf. 83 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) replik 73
Anf. 84 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik 73
Anf. 85 INGEMAR KIHLSTRÖM (KD) replik 74
Anf. 86 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) 74
Anf. 87 LUDVIG ASPLING (SD) replik....78
Anf. 88 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik 79
Anf. 89 LUDVIG ASPLING (SD) replik....79
Anf. 90 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik 80
Anf. 91 PATRIK KARLSON (L) 80
Anf. 92 TONY HADDOU (V) replik....84
Anf. 93 PATRIK KARLSON (L) replik 84
Anf. 94 TONY HADDOU (V) replik....85
Anf. 95 PATRIK KARLSON (L) replik 85
Anf. 96 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik 86
Anf. 97 PATRIK KARLSON (L) replik 86
Anf. 98 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik 87
Anf. 99 PATRIK KARLSON (L) replik 87
Anf. 100 ANNIKA HIRVONEN (MP)....88
Anf. 101 LUDVIG ASPLING (SD) replik....90
Anf. 102 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik 91
Anf. 103 LUDVIG ASPLING (SD) replik....91
Anf. 104 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik 92
Anf. 105 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M) 92
Anf. 106 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik 96
Anf. 107 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M) replik....97
Anf. 108 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik 98
Anf. 109 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M) replik....98
Anf. 110 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik 99
Anf. 111 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M) replik....99
Anf. 112 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik 100
Anf. 113 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M) replik....101
Anf. 114 TONY HADDOU (V) replik....101
Anf. 115 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M) replik....102
Anf. 116 TONY HADDOU (V) replik....102
Anf. 117 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M) replik....103
(Beslut skulle fattas den 13 augusti.)....103
§ 6 För barns rättigheter och trygghet – en ny lag om omhändertagande för vård av barn och unga....104
Socialutskottets betänkande 2025/26:SoU38 104
Anf. 118 CHRISTIAN CARLSSON (KD) 104
Anf. 119 GUSTAF LANTZ (S) 106
Anf. 120 MONA OLIN (SD) 107
Anf. 121 MAJ KARLSSON (V) 109
Anf. 122 CECILIA GUSTAFSSON (M) 111

Anf. 123 GUSTAF LANTZ (S) replik 113
Anf. 124 CECILIA GUSTAFSSON (M) replik 113
Anf. 125 GUSTAF LANTZ (S) replik 114
Anf. 126 CECILIA GUSTAFSSON (M) replik 114
Anf. 127 MARTINA JOHANSSON (C) 114
Anf. 128 CAMILLA MÅRTENSEN (L) 116
Anf. 129 TREDJE VICE TALMANNEN 118
Anf. 130 ULRIKA WESTERLUND (MP) 118
Anf. 131 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) 121
Anf. 132 GUSTAF LANTZ (S) replik 123
Anf. 133 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik 123
Anf. 134 GUSTAF LANTZ (S) replik 123
Anf. 135 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik 124
(Beslut skulle fattas den 13 augusti.) 124

§ 7 Förebyggande insatser inom socialtjänsten till skydd för barn och unga vid bristande medverkan 125
Socialutskottets betänkande 2025/26:SoU39 125
Anf. 136 CHRISTIAN CARLSSON (KD) 125
Anf. 137 MAJ KARLSSON (V) 127
Anf. 138 MARTINA JOHANSSON (C) replik 129
Anf. 139 MAJ KARLSSON (V) replik 129
Anf. 140 GUSTAF LANTZ (S) replik 130
Anf. 141 MAJ KARLSSON (V) replik 130
Anf. 142 ULRIKA WESTERLUND (MP) replik 130
Anf. 143 MAJ KARLSSON (V) replik 131
Anf. 144 LINA NORDQUIST (L) replik 131
Anf. 145 MAJ KARLSSON (V) replik 132
Anf. 146 GUSTAF LANTZ (S) 132
Anf. 147 MARTINA JOHANSSON (C) 133
Anf. 148 JESSICA STEGRUD (SD) 135
Anf. 149 ULRIKA WESTERLUND (MP) 137
Anf. 150 MALIN HÖGLUND (M) 139
Anf. 151 GUSTAF LANTZ (S) replik 141
Anf. 152 MALIN HÖGLUND (M) replik 141
Anf. 153 GUSTAF LANTZ (S) replik 141
Anf. 154 MARTINA JOHANSSON (C) replik 142
Anf. 155 MALIN HÖGLUND (M) replik 142
Anf. 156 MAJ KARLSSON (V) replik 142
Anf. 157 MALIN HÖGLUND (M) replik 142
Anf. 158 LINA NORDQUIST (L) replik 142
Anf. 159 MALIN HÖGLUND (M) replik 143
Anf. 160 JESSICA STEGRUD (SD) replik 143
Anf. 161 MALIN HÖGLUND (M) replik 143
Anf. 162 LINA NORDQUIST (L) 143
Anf. 163 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) 144
Anf. 164 GUSTAF LANTZ (S) replik 147

Anf. 165 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik....148
Anf. 166 GUSTAF LANTZ (S) replik....148
Anf. 167 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik....149
Anf. 168 MAJ KARLSSON (V) replik....149
Anf. 169 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik....150
Anf. 170 MAJ KARLSSON (V) replik....150
Anf. 171 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik....151
(Beslut skulle fattas den 13 augusti.)....151
§ 8 Skyldighet att betala för tandvård – nya regler för vissa utlänningar....152
Socialutskottets betänkande 2025/26:SoU40....152
Anf. 172 CHRISTIAN CARLSSON (KD)....152
Anf. 173 KARIN RÅGSJÖ (V) replik....153
Anf. 174 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik....154
Anf. 175 KARIN RÅGSJÖ (V) replik....154
Anf. 176 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik....155
Anf. 177 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik....155
Anf. 178 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik....155
Anf. 179 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik....156
Anf. 180 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik....156
Anf. 181 KARIN RÅGSJÖ (V)....157
Anf. 182 ULRIKA WESTERLUND (MP) replik....159
Anf. 183 KARIN RÅGSJÖ (V) replik....159
Anf. 184 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik....159
Anf. 185 KARIN RÅGSJÖ (V) replik....160
Anf. 186 ANNA VIKSTRÖM (S)....160
Anf. 187 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik....161
Anf. 188 ANNA VIKSTRÖM (S) replik....162
Anf. 189 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C)....162
Anf. 190 CHRISTIAN LINDEFJÄRD (SD)....164
Anf. 191 ULRIKA WESTERLUND (MP)....166
Anf. 192 THOMAS RAGNARSSON (M)....167
(Beslut skulle fattas den 13 augusti.)....169
§ 9 Bordläggning....169
§ 10 Anmälan om fråga för skriftligt svar....169
§ 11 Kammaren åtskildes kl. 20.10.**....170**

Tryck: Elanders Sverige AB, Vällingby 2026